

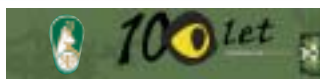
LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik LXL., št. 9
september – kimavec

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava za tisk Delo Repro, d.d.
Tisk Euroadria, d.o.o., v Ljubljani
Poština je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Glavni urednik
Marjan Toš

Odgovorni urednik
Boris Leskovic

*Franc Černigoj, Borut Jesenko,
Edvard Krašna, Boris Kryštufek,
Franc Ličer, Janko Mehle, Igor
Pičulin, Boštjan Pokorny, Vojko
Stadler.*

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic
Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovlec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 8,5% stopnji.

**Besedila za objavo obvezno
pošljite tudi po e-mailu (ali na
disketi + izpis), uradne dopise,
potrditve z žigom in podpisom
odgovorne osebe ZLD/LD, in
fotografije pa v originalu ali na
CD. Pripišite tudi svojo telefonsko
številko.**

*Nenaročenih rokopisov in fotografij
ne vračamo!*

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p.p. 505
1001 Ljubljana
e-mail: lovlec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovtvo.net>

Cene malih oglasov:

do 15 besed 4 €,
od 15 do 25 besed 5 €,
od 25 do 30 besed 6 €.
Za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.
Male oglase je treba poslati pisno in
plačati vnaprej na transakcijski
račun Lovaške zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d.d., Ljubljana:
02010-0015687097.

IZ VSEBINE:

M. Toš:	Med dvema ognjema ali kako se izogniti avtogolom?	420
M. Toš:	Nekaj se mora spremeniti ...	421
IZ DNEVNEGA TISKA		422
B. Krže:	Srnjad – naš vsakdanji kruh	424
T. Skrbinšek, H. Potočnik, P. Trontelj,		
I. Kos:	Genetika v službi medveda	425
T. Skrbinšek, H. Potočnik, P. Trontelj,		
I. Kos:	Vabilo k sodelovanju pri raziskavi slovenskih medvedov s pomočjo neinvazivnega genetskega vzorčenja	440
B. Vajndorfer:	Sloka v Evropi in na svojih selitvenih poteh	442
R. E. Širnik:	Kaj vse so o divjadi, lovu in lovcih pisali časopisi na Kranjskem ...	445
PO LOVSKEM SVETU		446
J. Weber:	Islamska lovška etika	446
J. Mehle:	Na kratko iz tujega tiska ...	448
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		449
M. Mohorič:	Zgodbe iz idrijskih hribov	449
LOVSKA ORGANIZACIJA		453
Uredništvo:	S 7. seje Upravnega odbora Lovaške zveze Slovenije Povzetek načrta dela in finančnega načrta LZS za leto 2007	453
F. Rotar:	34. srečanje lovskih pevcev in registov na Štajerskem	455
B. Leskovic:	Genetske raziskave pri divjih živalih stopajo v ospredje	457
B. Leskovic:	8. evropska konferenca o srnjadi	458
F. Koščak:	Zveza lovskih družin Notranjske ima novo vodstvo	459
Z. Mastnak:	Na Celjskem nova generacija mladih lovcev	460
E. Husu:	Tekmovanje za prvi Primorski pokal v streljanju (kombinacija)	460
J. Vrdoljak:	Prvenstvo ZLD Prekmurje 2007 v lovskem strelstvu	461
S. F. Kropce:	Tekmovanje v streljanju na glinaste golobe – Kog 2007	462
M. Hartl:	Lovska razstava LD Kozje	462
M. Skudnik:	20 let dobrega in koristnega sodelovanja	463
B. Strmole:	Krmiljenje muflonov tudi drugače	464
M. Mirtič:	60 let LD Vinica	464
F. Brantuša:	60 let LD Rogaška Slatina	465
A. Laznik:	60 let LD Hrastnik	466
B. Svete:	60 let LD Dobrova	467
JUBILANTI		468
MLADI PIŠEJO		469
LOVSKI OPRTNIK		470
L. Simetinger:	Gamsi na Paškem Kozjaku	470
F. Rotar:	Icovi čaj iz kar devetih zdravilnih zelišč	471
B. Leskovic:	V Postojni odprta sodobna bolnišnica za male živali	471
B. Strmole:	Zanimiv jelen iz okolice Bleda	472
M. Kersnik:	Sodelovanje lovcev in ornitologov	473
B. Skumavc:	Kuhinjski pribor naših starih mater	473
D. Marković:	Knjižica lovskih šal	474
V SPOMIN		475
LOVSKA KINOLOGIJA		476
D. Poljanšek:	Specialist za lov na divje prašiče – slovaški gonič	476
J. Grah:	Praznovanje 30. jubileja LKD in 5. samostojnega dela LKD Koroške	477
M. Jakolič:	Uporabnostna preizkušnja po KS v Železnikih	478
J. Šumak:	Uporabnostna preizkušnja po KS na Svetini	479
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	480

SLIKA NA NASLOVNICI:

Jelen – *Cervus elaphus*

Foto: Marko Masterl, Diana

Foto: J. Popež – Diana

LOVNE DOBE:

Ur. list, 101/17. 9. 2004

Srna

srnjak, lanščak:
1. 5.–31. 10.
srna, mladiči obeh spolov:
1. 9.–31. 12.

mladica:
1. 5.–31. 12.

Navadni jelen

jelen:
16. 8.–31. 12.
košuta, teleta obeh spolov:
1. 9.–31. 12.
junica, lanščak:
1. 7.–31. 12.

Damjak

damjak:
16. 8.–31. 12.
košuta in teleta obeh spolov:
1. 9.–31. 12.
junica, lanščak:
1. 7.–31. 12.

Muflon

oven, lanščaki obeh spolov in
jagnjeta obeh spolov:
1. 8.–28. 2.
ovca:
1. 8.–31. 12.

Gams

kozel, koza, kozliči obeh spolov,
enoletni obeh spolov:
1. 8.–31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozliči obeh spolov,
enoletni obeh spolov:
1. 8.–31. 12.

Divji prašič

merjasec:
1. 4.–31. 1.
svinja:
1. 7.–31. 1.
ozimci in lanščaki obeh spolov:
1. 1.–31. 12.

Poljski zajec

1. 10.–15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.–28. 2.

Jazbec

1. 8.–31. 12.

Lisica

1. 7.–15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.–31. 3.

Navadni polh

1. 10.–30. 11.

Alpski svizec

1. 9.–30. 10.

Pišmavka

1. 8.–31. 3.

Nutrija

1. 1.–31. 12.

Fazan

1. 9.–15. 1.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.–15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.–15. 1.

Šoja

20. 8.–28. 2.

Sraka

1. 8.–28. 2.

Siva vrana

10. 8.–28. 2.

Med dvema ognjema ali kako se izogniti avtogolom?

Za nami je peklensko vroče poletje, ki je postreglo z ekstremnimi temperaturami in potrdilo ocene strokovnjakov, da se že dogajajo velikanske podnebne spremembe, ki bodo zares udarile šele čez leta ali pa morda desetletja. Strokovnjaki si pri tem niso ravno povsem enotni, čeprav vsi po vrsti opozarjajo pred naravnimi katastrofami. Veliko manj časa za spremembe pa je čakal Zakon o divjadi in lovstvu, za katerega je Vlada sredi julija sprejela predlog o njegovih spremembah in dopolnitvah. Takoj so jih pograbili mediji, ki so v želji, da bi bili čim hitrejši, izvirnejši in predvsem bralcem všečni, navrgli še nekaj nekoliko bolj sočnih in rahlo senzacionalističnih vsebin. Tega smo že vajeni in zaradi takšnega poročanja ni treba biti plat zvona. Lahko pa bijemo plat zvona zaradi vsebinskih sprememb, ki so očitno šle mimo nas (o njih pišemo v posebnem okvirčku) oziroma naših predlogov niso upoštevali. Zanimivo bo slišati, kaj bo o vsem skupaj porekla naša krovna organizacija, ki je več kot očitno potisnjena v kot in, ko je to koristno, preprosto porinjena med dva ognja.

Na takšno stanje me je pred dnevi opozoril dober poznavalec dogajanja in nekoč ugledni funkcionar mariborske Lovske zveze, mag. Edvard Osrajnik. Brez dlake na jeziku, kot smo ga vajeni iz preteklosti, je opozoril na nesmisle in napake, ki se dogajajo, in predvsem poudaril, da gre vse preveč stvari mimo nas, lovcev in lovske organizacije. Temu se kot vrhunski poznavalec stroke čudi in ocenjuje, da je najbrž treba razloge za takšno početje iskati tudi pri sebi. Navrgel je množico dilem in problemov, o katerih bomo v prihodnje v Lovcu gotovo odprli novo polemiko, saj zadevajo naša temeljna načela in usmeritev, poslanstvo in vloge v sodobnem času. Kot eno od iztočnic za naša skupna razmišljanja omenjamo zgolj letošnjo spremembo pogodb o jemanju vzorcev pri divjadi po Pravilniku o izvajanju sistematičnega spremljanja stanja bolezni in cepljenj živali (Ur. list RS, št. 140/06, 51/07). Sprememba je v tem, da se bodo pogodbe za lovske družine sklenile z Območnimi združenji upravljalcev lovišč (OZUL), za lovišča s posebnim namenom in s Triglavskim narodnim parkom pa individualno. Letos je sestavni del pogodbe tudi program, ki ga je pripravil VURS v skladu z letnimi načrti lovskoupravljaljskih območij. V programu je zapisano, koliko vzorcev naj bi odvzela posamezna LD oziroma LPN. Za lisice je napisana skupna številka zaokrožena na OZUL tako, da si vzorce sami razporedijo po LD. In tako naprej. Vse po črki zakona! In kje je tu naša krovna organizacija oziroma njena podaljšana roka v območnih ZLD oz. LZ? Prav v tem grmu tiči velik zajec! Vse teče, so rekli stari Grki, kar velja tudi za našo tokratno pozno poletno zgodbo, ki naj spodbudi vaše kritično razmišljanje. Potrebni smo ga, tako kot smo potrebni mnogih učinkovitih sprememb na vseh ravneh. Sicer nas počasi res ne bo več treba, saj smo že in bomo še bolj zgolj izvrševalci nalog v loviščih! Orali, sejali in želi pa bodo drugi, kot se dogaja že lep čas.

Nekateri naši funkcionarji se tega očitno zavedajo in zelo resno, predvsem pa odgovorno svarijo pred posledicami nove slabitve že lep čas dokaj trhljih pozicij lovske organizacije. Mag. Emilijan Trafela je, na primer, na julijski seji Upravnega odbora zelo preprosto, a vsebinsko jedrnato in točno

opozoril, da se lovstvo sooča na treh ravneh (najbrž je mislil na pritiske in stiskanje obroča), in sicer gre za Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Zavod za gozdove Slovenije in Lovsko zvezo Slovenije. Da bo slednja lahko sodelovala z njim, »ni dovolj, da delujemo volontersko«. Poudaril je, da smo se skoraj dve leti (mnogi menijo, da veliko dlje) ukvarjali sami s seboj. Zato je skrajni čas, da razmišljamo, kaj bo jutri. V okviru tega je treba razmišljati tudi o strokovni usposobljenosti ljudi, ki so zaposleni na LZS. Na eni strani se srečujemo s področjem odnosov z javnostjo in doživljamo, da pogosto nismo strokovni sogovorniki na nivoju, ki si ga zasluži LZS, zato je treba čim prej poiskati ljudi, ki bodo lahko strokovno izvajali naloge. Na voljo je veliko finančnih sredstev, ker pa nimamo potrebnega kadra, ne bomo izpolnili razpisnih pogojev in ne bomo pridobili razpoložljivih sredstev za delovanje LZS. Pri programu dela 2008 je zato treba nujno misliti na kadre, ki jih LZS potrebuje. Čeprav je vlak najbrž že odpeljal s postaje, morda ne bo odveč vskočiti na rezervni postaji, dokler je še čas za tak nujen hitri skok, sicer bo kompozicija zares in za vselej odpeljala daleč v neznano. To je zagotovo kruta resnica, ki smo ji sicer priče že dalj časa, le da smo nanjo zavestno pozabljali in se ukvarjali s slepilnimi manevri, ki nas niso dvignili od povprečja. Narobe, padli smo v krizo, iz katere ne moremo in ne moremo potegniti pravega koraka. Poskusimo, pa znova obstojimo, kot da ne bi hoteli storiti nekaj več, nekaj večjega in odločnega, tudi za ceno družbenega konflikta in javne kritike. Tiščimo glavo v pesek, nočemo reči bobu bob in popu pop. Tudi ko gre za zelo poenostavljene kritike na račun lova in lovske organizacije s strani tistih civilnih družbenih gibanj, ki jih označuje skupni imenovalc – prepoved lova. Izток Humar, predsednik Slovenskega društva za pravice živali iz Nove Gorice, je v Delu zapisal, da »so lovci in vsi zakoni, ki jih ščitijo in podpirajo, tisti, ki lomijo prvi člen verige naravnih zakonov. Včasih se okličejo za ljubitelje živali in narave (?), včasih za naravovarstvenike (??), včasih za selektorje (!?!), včasih pa zgolj za lovce (!). O svoji dobronamernosti me bodo prepričali šele, ko bodo zamenjali naslov svoje organizacije v kaj manj krutega in agresivnega. Imeni lovska družina ali Lovska zveza Slovenije sporočata, da imamo opravka z njihovimi člani, ki lovijo, kar pomeni, zalezujejo in uplenijo, nato pa še prodajajo nekaj, kar sploh ni njihovo«. Razumi, kdor more, to sveto preproščino, zoper katero bi vrh lovske stroke moral vnovič kaj odgovoriti. Tehtno in argumentirano. Saj nas vendarle ni sram imena, mar ne? Podobni nesmisli so še kje drugje, a naj bo dovolj za ponazoritev dogajanja, ki smo mu priče in ki nas počasi že resno najeda. Znotraj zato, ker vse preveč nemo spremljamo take in one zgode, ponižno kimamo in čakamo, da se bo nekaj spremenilo tudi za naše dobro. Ne bo se, zlasti ne, če ne bomo nekaj več sredstev in truda namenili izobraževanju. Strokovne in usposobljene kadre potrebujemo na vseh ravneh, ne zgolj zaradi pridobivanja sredstev iz javnih razpisov in natečajev. Za našimi projekti, ki nas morajo narediti prepoznavne, učinkovite in spoštovane v domačem in mednarodnem okolju, morajo prvenstveno stati izvirne, strokovne in poglobljene vsebine in z njimi vrhunsko usposobljeni izvajalci, ki bodo brez sramu in dlake na jeziku povedali drugim

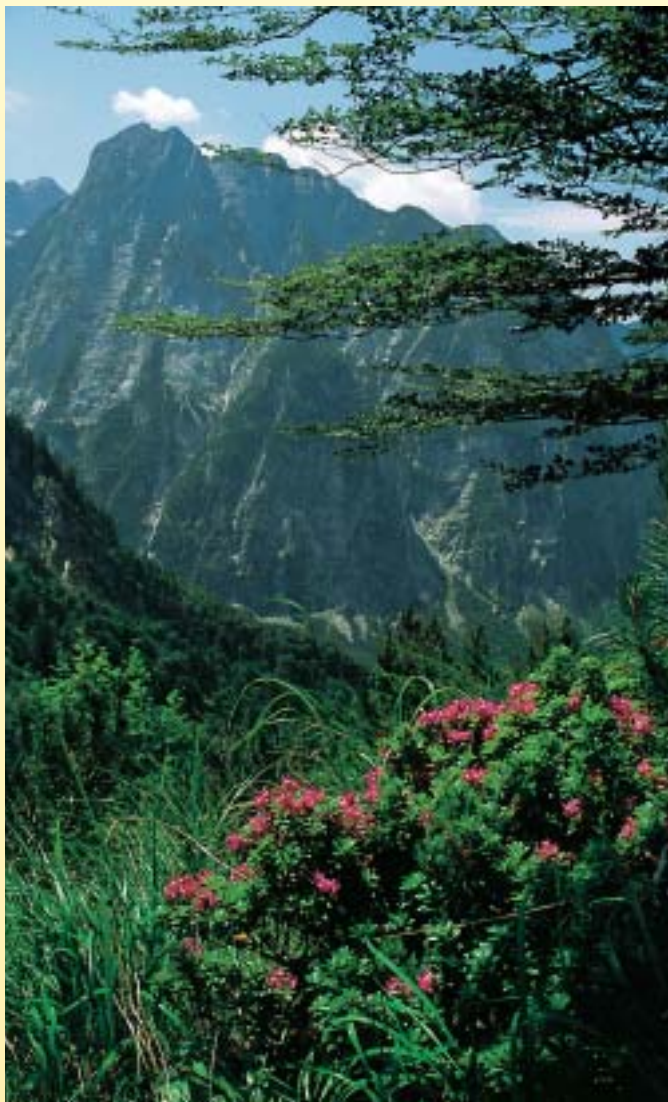

Foto: M. Rovčak - Diana

Iz urednikovega zornega kota

Nekaj se mora spremeniti ...

Le še mesec nas loči od 16. oktobra, ko je bil pred natanko sto leti v Ljubljani ustanovljen Slovenski lovski klub, pozneje preimenovan v Slovensko lovsko društvo (SLD). Njegova pravna naslednica je Lovska zveza Slovenije, ki kot krovna organizacija slovenskih lovcev v sicer bistveno drugačnih (narodnostnih in družbenih) razmerah še vedno sledi temeljnim programskim usmeritvam zgodovinskega ustanovnega občnega zbora slovenske lovske organizacije. A o tem več prihodnji mesec, ko bomo z osrednjim zborovanjem v Cankarjevem domu obeležili naš skupni jubilej in najbrž z veseljem nazdravili novemu obdobju, ki trka na vrata sprememb, učinkovitejših rešitev in drugačne (samo)promocije.

V okviru praznovanja 100-letnice slovenske lovske organizacije, ki počasi dojema vrednost in pomen častiljivega jubileja, je bilo v Mariboru 34. srečanje slovenskih lovskih pevskih zborov in rogistov. Velika prirediteljska lovske kulture in bogastva tradicije, na katero smo lahko zelo ponosni, skupaj z vsemi drugimi primesmi zgodovinskega izročila in vrednot. Maribor, drugo največje slovensko mesto, mesto generala Maistra in slovenskega uporištva 20. stoletja, je bil vreden gostitelj udeležencev prireditve, ki je bila vključena tudi v otvoritveni program letošnjega festivala Lent 2007. Že to dejstvo pove dovolj, saj je mariborski festival Lent dogodek posebne vrste in poletni festival z mnogimi laskavimi priznanji. Biti del tega festivalskega dogajanja ni majhna stvar in tudi zato je treba organizatorjem izreči vse priznanje. Srečanje je uspelo, deležno je bilo mnogih pohval in priznanj nelovske javnosti in je tudi na območnih prireditvah v Lenartu, Rušah in Slovenski Bistrici opozorilo nase. A nič ni večno in dokončno, zato so mnogi udeleženci srečanja v zakulisju glasno razmišljali o nujnih spremembah te sicer priznane lovske kulturne prireditve. Čas srečanja ni bil najbolj posrečeno izbran, saj je konec junija za mnoge že obdobje dopustov, za številne pa tudi obilice dela, ki ga je treba še postoriti pred poletjem. Tudi ura območnega srečanja ni bila najprimernejša, da o izboru sobote sploh ne govorimo. Težko je ob sobotah sredi popoldneva napolniti dvorane z obiskovalci, saj to že lep čas ni pozitivna praksa. Zato je bilo več konkretnih predlogov, da bi morala biti območna srečanja lovskih zborov in rogistov v zimskem času, februarja ali marca. V okviru Zveze kulturnih društev Slovenije imajo z revijalnimi nastopi izjemne izkušnje in uveljavljene strokovne rešitve, ki bi jih lahko zelo preprosto uporabili tudi za lovsko kulturo. Zaključni del srečanja bi lahko ostal osrednji prirediteljski lovske kulture in bi bil lahko vključen v podobne javne projekte, kot je bil na primer letošnji festival Lent. Pobuda je zgolj dobronamerna, saj nihče ne želi žaliti prizadevnih organizatorjev in sodelavcev, ki jim tudi ne odrekamo zaslug za minule uspehe. A glede na vedno več kritičnih pripomb bi nekatere le kazalo upoštevati ali pa o njih vsaj razmisliti. Kdor poje, zlo ne misli, pravijo. In tudi tisti, ki ubrano petje poslušajo, ne želijo biti osamljeni obiskovalci napol praznih dvoran. Časi, ko smo prepričevali sami sebe in tudi prepevali sami sebi, so najbrž res že minili.

V vročem poletju smo med nekaterimi javnimi zapisi o slovenskem lovstvu (o stoletnici je bilo kar nekaj zelo objektivnih in kompleksno sestavljenih prispevkov) zasledili tudi daljše poročilo o vladnem predlogu sprememb Zakona o divjadi in lovstvu. Kot je v Dnevniku zapisal Sebastjan Kopušar, so bile spremembe oziroma dopolnila narejena zaradi stališč ustavnega sodišča iz novembra lani. Takrat so ustavni sodniki med drugim opozorili, da imajo lahko lovske organizacije kot upravljavci lovišč prednost samo pri prvem razpisu koncesij za lovišča, pri poznejših pa morajo biti pogoji enaki za vse prijavitelje. In še kaj bi se našlo v povezavi s tem. Očitno bo nova zakonodaja deležna popravkov, dopolnil in sprememb. Pričakujemo, da bodo spremembe koristne za divjad, predvsem pa za njeno naravno okolje, ki ga pesti vedno več nadlog. Suše in vročina niso več izjema, da o vseh drugih tegobah ne govorimo. Mnoge med njimi niso posledica segregiranja ozračja, pač pa rezultat človeških neumnosti. A to je že druga tema!

Dr. Marjan Toš

partnerjem, da lovstvo ni »nebodisigatreba«, pač pa stroka, ki se lahko meri s sorodnimi in stoji za rezultati. To mora biti naš cilj, strokovno, preudarno in pregledno delovanje, ki slovi na tradiciji in stroki, ki eno in drugo spoštuje, vrednoti in s primesmi sodobnega časa išče dolgoročne rešitve za mnoga odprta vprašanja. Z vsem se je treba ukvarjati strokovno, znanstveno dokazljivo in zato je treba – tako kot pred sto leti, ko se je slovenska lovsko organizacija šele rojevala –, nameniti vsebinski poudarek znanju. Pri tem se strinjam z mnogimi lovskimi prijatelji in tovariši, s katerimi večkrat kritično izmenjamo poglede in stališča, naj bo za božjo voljo naš končni cilj zavod za lovstvo. Tema, o kateri sem že pisal in ki nas bo očitno potegnila vase. Sicer!? Odgovor je preprost – ne bomo zmogli igre, ki ji že zdaj nismo najbolj kos in v kateri si zabijamo tudi avtogole. Hoteli ali ne!

Medtem ko gredo torej nekatere zadeve mimo nas, pa posamezniki še vedno ne iščejo pozitivne energije, pač pa tudi za ceno samopromocije in lastnih interesov ovirajo pravno-formalne postopke, da na primer nova Pravila LZS in z njimi povezane programske poteze ne bi zaživele. Skratka, iščejo poti in stranpoti za nekoristno oviranje in zavlačevanje postopkov, s prstom kažejo na »namišljene« krivice za odstopanja od uradnih stališč, češ da imajo zadaj zasebne interese kot lastniki zemljišč in gozdov ... in še bi se lahko našlo kaj podobnega. A ko v maniri resnega novinarstva preverimo še drugo stran medalje, se vedno izkaže, da je vse skupaj posledica in odraz osebnih zamer in neizživetih ambicij posameznikov.

Dr. Marjan Toš

Foto: J. Poljčič

NASPROTNIKI LOVA POZIMI NE GAZIJO SNEGA

Dnevnik, Objektiv, 9. 6. (Sebastijan Kopusar). – Na Slovenskem je srnjadi desetkrat več kot pred stotimi leti, meni **Blaž Krže**, ena od legend slovenskega lovstva. V vseh svojih desetletjih lovstva, ki jih je preživel v gozdu, pri pisanju strokovnih knjig in poklicnem delu v LZS, se je v stikih z javnostjo naučil izogibati besedam, kot so odstrel, uplen, smrt, celo lov. Tudi predsednik LZS **Bogdan Mahne** meni, da lov na trofejno divjad ni več v ospredju, kot je bil nekoč.

Dr. **Miha Adamič**, profesor za ekologijo in upravljanje divjadi na ljubljanski biotehniški fakulteti, brez kančka dvoma daje vedeti, da je upravljanje z divjadjo, torej tudi njen odstrel, nujen del človekovega ravnanja z naravo. Po njegovem mnenju država nikoli ne bo imela denarja, da bi s profesionalci opravila delo, ki ga opravlja 20.000 lovcev. Zato je prepričan, da bo LZS obstajala še dolgo let, kar je tudi prav.

31-letni lovec **Albin Knafelc**, po svojih prednikih lovcih tako rekoč sin lovske tradicije, zaljubljen v naravo in lovstvo, meni, da prebivalci (zlasti mladi iz vaškega okolja, ki so vsak dan v stiku z živalmi in naravo) nimajo odklonilnega odnosa do lovcev. Le-ta se poraja v meščanskem okolju, pri ljudeh, ki jim je narava le kulisa za občasna pohajkovanja in

rekreacijo ... Po njegovem mnenju so lovci edini, ki kaj naredijo za živali ...

Povsem drugače razmišlja **Iztok Humar**, predsednik Slovenskega društva za pravice živali, ki že leta ponavlja, da ga Lovska zveza ne bo prepričala o dobronamernosti, vse dokler se ne bo preimenovala.

KAKŠNA JE RESNICA O GNEZDIŠČIH OGROŽENIH BREGULJK?

Dnevnik, 6. 6. (Ernest Sečen). – V veliki gramoznici v Vrbini blizu Brežic so maja delovni stroji porušili večji del južne peščene stene, v kateri gnezdi naše najmanjše lastovke – breguljke. Po grobi oceni **Dušana Klenovška** z novomeške Območne enote Republiškega zavoda za varstvo narave naj bi s tem dejanjem uničili več kot 200 gnezdilnih rogov z jajci in mladitci. **Ferdo Pinterič**, direktor podjetja, ki gospodari tudi z gramoznico, meni, da bi, če bi jih varuhi narave o tem obvestili pravočasno, bageristom takoj naročili, naj tam ne kopljejo.

Direkt, 18. 6. (bc). – Časnik sporoča razveseljivo vest, da se povsem drugače godi labodjemu paru v zapuščeni gramoznici Beli križ pri vasi Krajna ob cesti med Mursko Soboto in Gederovci. Labodji par se je glede na milo zimo in prijetno po-

mlad odločil za številčnejšo družino, če sodimo po tem, da skrbna mati in ponosni očka na potepe po okolici vodita kar sedem puhaštih mladičkov.

PODNEBNE SPREMEMBE – PTICE BEŽIJO NA SEVER

Delo, 21. 6. 2007 (U. P.). – Glavni vzrok za spremembe v populaciji ptic v srednji Evropi je segrevanje ozračja, menijo strokovnjaki, ki se sklicujejo na študije raziskovalcev Univerze v Mainzu. Strokovnjaki so ugotovili, da so zaradi podnebnih sprememb na območje ob jezeru priletele skalna lastovka, skalni strnad, orfejev oponašalec in nekatere druge ptice, ki so pravzaprav doma v južnem Sredozemlju. Tiste, ki so bile doma ob Bodenskem jezeru, kot sta črnorepi ključač in vrtnik, pa so se preselele bolj proti severu.

KONEC KRIZE VODSTVA V LOVSKI ORGANIZACIJI?

Večer, 13. junija 2007 (Marjan Toš). – V lovskem domu v Voličini v Slovenskih goricah so na rednem Občnem zboru Lovske zveze (LZ) Maribor spregovorili o nekaterih aktualnih vprašanjih ter žgočih težavah, ki že lep čas tarejo lovsko

organizacijo. Opozorili so, da so na območju mariborske zveze uspešno uresničevali sprejete in dogovorjene obveznosti ter uveljavili zgledno sodelovanje z Območno enoto Zavoda za gozdove Slovenije. Predsednik mariborske LZ **Brane Kurnik** je ob tem nanizal tudi nekaj kritičnih ocen in ugotovitev o gospodarjenju z lovišči in divjadjo ter pri tem opozoril na nekatera odstopanja od dogovorjene politike gospodarjenja z divjadjo. Spregovoril je tudi o razmerah v slovenskem lovstvu in poudaril, da je večletna kriza v lovski organizaciji najbrž končana.

EVROPSKI POSVET O SRNJADI

Delo, Večer, junija 2007. – **Brane Piano** in **Franč Kramer** sta v Delu in Večeru poročala o evropskem posvetovanju o srnjadi, ki so ga organizirali: velenjski Inštitut za ekološke raziskave ERICO - Velenje, Zavod za gozdove Slovenije in Lovska zveza Slovenije. V Evropi je srnjad najbolj razširjena vrsta velike divjadi, katere populacijo ocenjujejo na okoli 10 milijonov živali. Petinosemdeset raziskovalcev iz 16 evropskih držav se je zbralo najprej v Velenju, nato pa še v Kočevju. Razpravljali so o stanju populacij srnjadi, njihovem upravljanju in zdravju, o srnjadi kot plenu velikih zverí, o rešitvah za zmanjšanje števila trčenj itn.

GENETIKA - KLJUČ ZA DOLGOROČNO UPRAVLJANJE MEDVEDA

Delo, Sobotna priloga, 7. 7. (Klara Škrinjar). – Iz daljšega sestavka, ki si ga je vredno prebrati, povzemamo le ugotovitve, da je pri rjavih medvedih trenutno najaktualnejše vprašanje njihovo število. Dr. **Peter Trontelj**, vodja projekta Varstvena genetika medveda, risa in jelenjadi v Sloveniji, meni, da sodobni populacijsko-genetski in filogenetski pristopi omogočajo pridobitev podatkov, katerih ugotavljanje je bilo v preteklosti nezanesljivo.

Ocene, koliko medvedov živi v Sloveniji, še ni mogoče dati, ker bi bila nezanesljiva, so pa slovenski strokovnjaki dobili oceno velikosti populacije medvedov na območju Glažute (od 14 do 25 medvedov) in Snežnika (od 30 do 39 medvedov), skozi celotno območje pa se premika 60 medvedov. Uresničevanje projekta se bo nadaljevalo že letos jeseni, takrat na celotnem območju medveda v Sloveniji. Več na str. 425 do 431.

ČESAR DIVJAD NE POPASE, POKOSIJO LOVCI

Gorenjski glas, 14. 7. (C. Z.). – Lovska družina Jezersko ima v najemu od Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov okrog deset hektarjev zemljišč, od tega skoraj tri hektarje na območju Staniča, ki so jih pred desetletjem izsekali in zasejali s travo in kjer je tudi njihova lovska koča. Kot poudarja starešina lovske družine **Franc Ekar**, se na takih površinah pogosto zadržuje divjad – jelenjad, srnjad in tudi gamsi. Dobra paša jo odvrča, da bi posegla na nižje ležeče obdelane kmetijske površine in tam povzročala škodo. Ker divjad ne popase vse trave, preostalo lovci pokosijo in pustijo za zeleno gnojenje.

VOLKOVI NAD OVCE ŠTIRIKRAT NA TEDEN

Primorske novice, 18. 7. – Na Krasu, v Brkinih in na Pivškem tropi volkov vse pogostejše napadajo ovce; letos so pomorili že več kot 400 glav drobnice.

Mlade jagenjčke in ovce med porodom napada tudi krokar. Ogorčeni ovčerejci menijo, da je skrajni čas, da država izbere: ali želi napredek ovčereje ali zverinjak. Ovce napadajo tudi po drugih pokrajinah, na primer v Beli krajini. Nekateri menijo, da bi bilo treba odstreliti kar nekaj volkov.

Na Krasu dolgo sploh ni bilo volkov, saj to ni njihovo naravno okolje, zdaj pa prihajajo že skoraj vsak dan, ugotavlja **Dušan Grča** v Delu.

AVTOMOBILSKI TRKI Z DIVJADJO

Primorske novice, 13. 7. (Danijel Cek). – Mlad motorist iz Senožec se je s svojim motorjem najverjetneje vračal domov, ko sta z desne strani na cesto prišli srni. Ker se jima ni mogel izogniti, ju je zadel, kar je bilo dovolj, da je izgubil ravnotežje in padel po cestišču. Prav v ti-

stem trenutku mu je nasproti pripejla 24-letna voznica iz bližnjih Laž. Nesrečni mladenič je zdrsnil v nasproti prihajajoči avto in, žal, umrl.

O nesreči na cesti je 26. 6. poročal tudi Dnevnik: 20-letni voznik iz okolice Velikih Blok je na regionalni cesti med Bloško Polico in Ložem povozil okoli 110 kg težkega medveda. Medved je poginil, voznik pa je nesrečo preživel.

Tudi 18-letni voznik je na cesti od Cerknice proti Ljubljani, med Otavami in Selščkom, trčil v medveda, ki pa jo je takoj po trku ucvrl nazaj v gozd.

Gorenjski glas je podrobno poročal, kako so lovci iz vse Slovenije na ledeniku pod Skuto tekmovali za pokal kristalnega gamsa. Večer pa o tem, kako je na strelišču lovske družine Dobrava in Svete Trojice potekalo

meddružinsko tekmovanje v streljanju na glinaste golobe. Dolenjski list je poročal o razstavi, ki so jo sredi junija organizirali belokranjski lovci.

Tednik Hopla je v rubriki Dinastije na Slovenskem, ki jo ureja **Juš Turk**, podrobno in zanimivo predstavil dr. **Borisa Kryštufka**, rednega profesorja biologije, izvedenca pri LZS, člana strokovnega odbora za vzpostavitve omrežja Natura 2000 itn. Bralci med drugim zvedo, da je Kryštufek češkega porekla, avtor zanimive razprave o bobrih in številnih drugih zanimivih razprav ter soavtor leta 2002 izdane knjige z naslovom Živeti z medvedi.

Albina Podbevšek je v Jani objavila zanimiv sestavek o zavetišču za osirotele medvede v vasi Kuterevo na robu hrvaškega nacionalnega parka Severni Velebit, kjer je medved Brundo v trenutku razdraženosti napadel svojega dobrotnika, ustanovitelja zavetišča.

STEKLINA NA OBMOČJU SLOVENIJE

V obdobju od 1. do 30. junija 2007 je bilo z območja 25 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 29 živali.

Virološki laboratorij Enot za diagnostiko kužnih in drugih boleznih živali Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI) v Ljubljani je pregledal 14 lisic, 4 pse, 5 mačk, 1 kozo, 1 jazbeca, 1 srno, 1 miš, 1 ververico in 1 govedo.

Prisotnost virusa stekline ni bila ugotovljena.

V obdobju od 1. do 31. julija 2007 je bilo z območja 49 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 145 živali.

Virološki laboratorij Enot za diagnostiko kužnih in drugih boleznih živali Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI) v Ljubljani je pregledal 121 lisic, 7 psov, 6 mačk, 1 dihurja, 2 konja, 1 srno, 1 miš, 2 kuni in 4 goveda.

Prisotnost virusa stekline ni bila ugotovljena.

Jedrt Maurer Wernig, dr. vet. med.,
vodja Oddelka za zdravstveno varstvo živali VURS

»Majave« spremembe lovskega zakona

Slovenski dnevniki so poročali, da je Vlada v prvi polovici julija Sdopolnila Zakon o divjadi in lovstvu (ZDLov-1), kar je bilo potrebno predvsem zaradi zahteve Ustavnega sodišča po odpravi neustavnosti v zakonu. Vlada bo Državnemu zboru predlagala, naj zakon sprejme po skrajšanem postopku. Ključna sprememba zakona naj bi po predlogu Vlade nastala pri trajanju prednostne pravice dosedanjih upravljalcev lovišč za pridobitev koncesije za trajnostno gospodarjenje z divjadjo. Le-ti so doslej koncesije lahko dobili za 20 let, po novem pa jih bodo le za 10 let.

Marjeta Šostarič je v Delu zapisala, da predlagane spremembe zakona koalicijsko niso usklajene. Predvsem za Novo Slovenijo je sporna časovna dolžina koncesijskega razmerja; zanjo je predolga doba deset let, sporna pa je tudi velikost lovišč. Bolj zadovoljna je z novostjo, da se bodo lastniki gozdov pri naslednji podelitvi koncesij organizirali in registrirali kot pravne osebe za dejavnost lovstva in se potegovala za koncesijo, pri čemer bi imeli prednost pred drugimi lovskimi družinami.

Pod naslovom Majave spremembe lovskega zakona **Sebastijan Kopušar** v Dnevniku poroča, da se Lovska zveza Slovenije z vsemi močmi zavzema za divjad v lasti države, le-ta pa nato s koncesijami podeli odgovornost za upravljanje z njo. Predsednik LZS **Bogdan Mahne** meni, da je skrajšanje dolžine koncesij na deset let nesprejemljivo za LZS. V spremembah zakona vidijo tudi željo po vzpostavitvi vzporedne lovske zveze, kar bi le razdiralo sedanjo slovensko lovsko organizacijo s stoletno tradicijo.

Zakon po predlogu Vlade združuje lovsko in gozdarsko dolgoročno strateško načrtovanje, odpravlja dovoljenja za postavitev obor za rejo divjadi in poenostavlja izražanje koncesijske dajatve. Višina prihodkov od koncesij naj bi ostala na enaki ravni kot doslej (okrog 500 tisoč evrov), v proračunu pa naj bi bilo zagotovljenih tudi 185 tisoč evrov v letih 2008 in 2009 za poplačilo škode, ki jo povzroči divjad na nelovnih površinah. Pri tem je treba navesti podatek Zavoda za gozdove Slovenije, da so lovske organizacije zaradi škode, ki jo je povzročila divjad, izplačale 627.166 €.

Breda Dušič Gornik je v svojem članku navedla posebno zanimivost, naj bi zakon po novem spet omogočil lov polhov tudi ne-lovcem – in to brez zdaj sporne obvezne prisotnosti lovca.

Srnjad – naš vsakdanji kruh

O tem, da je srnjad v skoraj vseh pogledih najpomembnejša evropska in tudi naša vrsta parkljaste divjadi, ni nikakršnega dvoma. Mogoče pa se pre malo zavedamo in cenimo, da je loviti parkljasto divjad omogočeno le tretjini od več kot šest milijonov glav evropske lovske družine. S tem prispevkom ne želim v slabo voljo spraviti ali kako drugače prizadeti tistih, ki menijo, da vsakoletno septembrsko naštevane nekaterih, za čas pomembnih dejstev o gojitvi srnjadi ni potrebno. V naravi pa tudi med lovci je očitna biotska raznovrstnost.

Zadnja leta v lovske vrste pride okrog 500 novih članov na leto, ki, za razliko od večine nas, že rahlo utrujenih in umirjenih, želi čim bogatejše in polno lovsko življenje. Ne kaže podcenjevati niti njihovega pridobljenega znanja in njihove volje, pač pa jim tudi prek našega glasila pomagati k mirmemu in uspešnemu povezovanju pridobljene teorije in nastajajoče prakse. Zato so te besede namenjene predvsem njim, pa vendar ne samo njim.

September je že napol jesenski mesec z raznovrstno in skoraj vsak dan bogatejšo lovsko ponudbo. Z vidika celovite gojitve srnjadi je september tudi najpomembnejši del biološkega leta.

Sonaravna gojitev srnjadi, na katero prisegamo, od nas terja, da se odstrela srn in mladičev lotimo brez najmanjšega dvoma o njegovi potrebnosti, pa vendar z dovolj kritičnega in odgovornega odnosa do izvedbe. Menimo, da je razumljivo in življenjsko, da je večina lovcev izraziteje motivirana za odstrel srnjakov in pri tem, gledano v celoti, ni večjih težav. Za razliko od tega pa se marsikje zatika predvsem pri odstrelu srn in mladičev s prevladujočimi subjektivnimi vzroki. Z vidika celovitosti gojitve je odstrel srn in mladičev izjemno pomemben, vendar pa marsikje prešibko umeščen tako v

osebno kot skupno odgovornost vsakega upravljalca lovišča. Drugače rečeno: odstrel srn in mladičev je ob upoštevanju splošnega biološkega, socialnega in materinskega položaja živali, zlasti vodečih srn, težaven, pogojen s pogostimi čustvenimi protislovji vsakega posameznika; to je resnično odgovorna naloga.

Jeseni se dnevne navade srnjadi hitro spreminjajo. Ob jesenskem prebarvanju postaja previdnejša, ne izstopa več tako redno, zaradi krajšega dneva je pretežno aktivna ponoči. Pri nerednih obiskovalcih lovišča vse daje vtis, da je srnjadi manj. Še zlasti to velja za lovišča z veliko možnostjo kritja in leta z bogatim gozdnim obrodом, kar je v zadnjih letih že skoraj pravilo.

Strokovna literatura o srnjadi lovcem sicer priporoča, da je treba s srnjadjo živeti vse leto in si zanesljivo podobno ustvarjati zlasti v času pomladanskega prebarvanja, v prsku, pa tudi septembra. Tako teorija; ob tem, ko dobro vemo, da sedanji, ne bom rekel sodobni način življenja, zelo zajeda tudi v lovčev prosti čas.

Odgovor na vrsto let odprto vprašanje o začetku lova na

srne in mladiče je znan. To teoretično pomeni čim prej, praktično pa, ko nam to dovoli zakon, ki je, vsaj kar zadeva srnjad, v funkciji gojitvene biologije. Rahel dvom, da je temu res tako, lahko vzbuja le pomladanski odstrel srn – mladice, česar pa res ne kaže zaupati vsem in vsakomur.

Septembra srnjad praviloma dobro izstopa in mladiči še tesno sledijo materi, kar je pomemben varovalni dejavnik. Kljub temu je priporočljivo, da pred odločitvijo o odstrelu srne vedno počakamo vsaj nekaj minut. Ob tem ponovno poudarjam, da morata odstrel mladičev in srn izhajati iz zaporedja: najprej mladič (ali oba) in šele potem srna! Kljub novodobnim smernicam je še vedno živo in koristno priporočilo, da se pri odstrelu mladičev različnih spolov najprej odločamo za odstrel srnice. In še nekaj: močne, srednje stare srne ponavadi vodijo močne mladiče. Srne v tretjem življenjskem letu, to so nekdane mladice, ponavadi vodijo le enega mladiča. Starejše in v biološkem pomenu že nazadujoče pa največkrat vodijo šibke mladiče. V takem primeru bo odločitev lažja, ven-

dar le v že omenjenem zaporedju.

Načelo o velikem številu poklicanih in malo izbranih, da ne rečem odgovornih, je pri odstrelu srn in mladičev več kot zgovorno. Očitne so tudi značajske in vedenjske razlike med lovci in solovci. Odstrel srn in mladičev je predvsem odgovornost upravljalca lovišča oziroma lovske družine. Njeni notranji in izvedbeni predpisi morajo biti v vlogi ne le številčne, pač pa tudi kakovostne in odgovorne izpolnitve odstrela srn in mladičev. Sankcioniranje uplenitve srnjakov zaradi opustitve obveznega odstrela srne pa lahko učinkuje povsem nasprotno. Če že ni druge možnosti, naj bo ta obveznost vezana na odstrel mladiča. Pri odstrelu srn in mladičev so biološki oziroma gojitveni učinki precej pred ekonomskimi! Zanimiv je tudi podatek iz strokovne literature, da je med septembrskimi in decembrskimi težami mladičev največ 15 % razlike.

Odstrel srn in mladičev ne sodi na skupne love, kjer sta pravilnost presoje in odločitve mogoči zgolj teoretično in zgolj naključno.

Blaž Krže

Foto: M. Pogočnik – Diana

Genetika v službi medveda

Kratek pregled rezultatov genetskih raziskav slovenskih medvedov

V zadnjem času je genetika tako prisotna v medijih, da bi jo skoraj lahko razumeli kot pop-kulturni fenomen. Zdi se, da je težko gledati televizijo ali brati časopise, ne da bi nas z ekrana ali časopisne strani »naskočil« slaven model dvojne vijačnice DNK in ne da bi nekdo omenil kloniranje, genetsko spremenjene organizme, nova odkritja v človeškem genomu ali kaj podobnega. Tega je toliko, da je že skoraj nadležno, toda za vso bleščečo fasado medijev se skriva ena najhitreje razvijajočih se vej znanosti v tem tisočletju. Eksplozivni razvoj je povzročil prodor molekularno-genetskih orodij tudi na področja, kjer je bila njihova tradicionalna vloga razmeroma majhna.

Eno takih področij je tudi biologija velikih zverí. Le-te že od nekdaj burijo domišljijo in radovednost ljudi, kljub svoji karizmatičnosti pa so za raziskovalce velik izziv. Skrito življenje, majhna številčnost in dolg čas med generacijami terjajo dolgotrajne, zahtevne in pogosto drage raziskave, katerim navkljub pa ostaja veliko ključnih parametrov še vedno nezanih. Pri tem prinaša molekularna genetika nova in zelo pomembna orodja, ki v marsičem dopolnjujejo in nadgrajujejo tradicionalna, kot so radiotelemetrija,

sledenje v snegu, označevanje živali z različnimi sistemi in podobno. Skupaj z GPS-telemetrijo, ki se razvija vzporedno in je prav tako izjemno pomembno orodje, molekularno-genetske metode omogočajo vpogled v življenje velikih zverí in dinamiko njihovih populacij, česar si do nedavnega sploh nismo mogli predstavljati.

Molekularna ropotarnica

Ko danes govorimo o genetiki, ponavadi mislimo na molekularno genetiko, ki se ukvarja z dedovanjem na najbolj temeljni ravni, na ravni molekul DNK. V molekulah DNK nosi vsako bitje zapisan celoten unikatni »načrt« za svoj obstoj, ki je prisoten v milijardah kopij, v skoraj vsaki celici organizma. Količina podatkov v DNK enega organizma je ogromna in je zaenkrat (in verjetno še kar nekaj časa) pri vsakem pri osebkú ne moremo v celoti obravnavati rutinsko. Pri tem so nam v pomoč genetski markerji (označevalci) – značilni, kratki deli DNK, ki jih lahko najdemo v vsej množici informacij in katerih dedovanje lahko sledimo.

Mestu v molekuli DNK, kjer je tak marker, pravimo **lokus**. Če si molekule DNK predstavljamo kot zelo dolge vrvi-

ce, bi bil lokus specifičen del vrvice, na primer med osmim in devetim centimetrom. Le-ta je pri vseh vrvicah na istem mestu, ki ga lahko preprosto najdemo s pomočjo ravnila. Recimo, da je tak lokus obarvan z eno izmed treh barv: rdečo, rumeno ali zeleno. V takem primeru imamo na lokusu tri variante, ki jim pravimo **aleli**. Tak marker je z več aleli na lokusu polimorfen in prav polimorfizem omogoča uporabnost markerja. Deli DNK, ki so enaki pri vseh živalih, ne povejo prav veliko – informacije so v razlikah!

Vsak medved (podobno kot večina vretenčarjev) ima skoraj vso DNK dvojno – eno kopijo od matere in eno od očeta. Če bi z našimi vrvicami ponazorili žival, bi ta na »lokusu«, med osmim in devetim centimetrom na vrvi, podedovali od matere, imela rumen alel, na vrvi od očeta pa rdeč. Potomci take živali bodo od nje lahko dobili samo enega izmed obeh alelov in nikoli zelenega, s čimer lahko sledimo dedovanje. Če raziščemo več takšnih polimorfnihih lokusov, za vsako žival ugotovimo individualno kombinacijo alelov, **genotip**, ki bo edinstven – kot nekakšen genetski prstni odtis, ki nam bo omogočil, da prepoznamo žival. Ker so zakonitosti prenosa alelov s staršev na potomce znane, bomo lahko skle-

Foto: L. Skvarča – Diana

pali o sorodstvenih razmerjih med živalmi. Zaradi enakih zakonitosti lahko sklepamo tudi o zgodovinskih procesih v celotni populaciji (krčenje, širjenje, naselitve in preselitve in podobno), o trenutnem stanju populacije in stikih z drugimi populacijami.

Opisan sistem genetskih markerjev velja za mikrosatelite, ki so kljub čudnemu imenu trenutno eni izmed najboljših genetskih markerjev in jih tudi naša skupina uporablja pri svojem delu. Je pa molekularni »arsenal«, ga ima raziskovalec dandanes na voljo, še mnogo širši in se nenehno širi in dopolnjuje.

Neinvazivna genetika - genetika brez nasilja

Za molekularno-genetske analize potrebujemo čisto, izolirano DNK. Pred desetletji so znanstveniki potrebovali veliko raziskovalnega gradiva, da so dobili (po sedanjih merilih) skromne rezultate. Velik kos tkiva je zadoščal le za malo analiz. Z leti so metode postajale vedno boljše in dandanes, ko delamo analize tkivnih vzorcev, potrebujemo le za riževno zrno tkiva, kar zadošča za vse analize, ki bi jih tudi teoretično želeli opraviti kadar koli. Vendar vzorec tkiva še vedno pomeni, da je treba žival bodisi ubiti oziroma v najboljšem primeru uspavati in ji odvzeti vzorec.

V zadnjem desetletju se je pojavil pojem neinvazivno genetsko vzorčenje – t. j. vzorčenje brez neposrednega stika s preiskovanim osebkom. Pri takšnem vzorčenju uporabimo material, ki ga žival pušči v okolju, npr. iztrebke, dlako ali perje. Prednosti takšnega vzorčenja so velike, saj lahko hitro, preprosto in poceni pridobimo veliko vzorcev, pri tem pa ne motimo živali, ki jih raziskujemo in ne

vplivamo na njihovo vedenje. Slabosti so v tem, da je tak material precej zahtevnejši za analize, saj je v njem izjemno majhna količina DNK.

Neinvazivna genetika je odprla novo poglavje v proučevanju velikih zveri, saj omogoča nekaj, česar si raziskovalci že dolgo želijo: hitro, zanesljivo in poceni individualno označevanje velikega števila živali. Ko od določene živali dobimo vzorec iztrebka ali dlake in preberemo njen genotip, tako žival »označimo« z genetsko oznako. Kadar koli pozneje bomo dobili njen vzorec, bodisi neinvazivni ali tkivo mrtve živali, bomo vedeli, da je prav od določene živali. Tako lahko označimo veliko živali in spremljamo njihovo gibanje, izločanje iz populacije

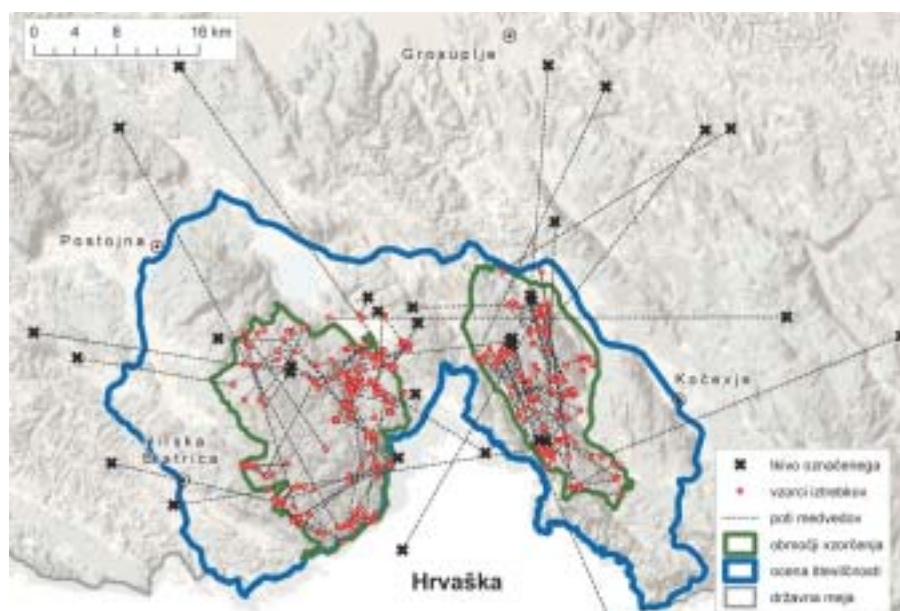
in številčnost. Obenem lahko dobimo odgovore na forenzična vprašanja, na primer: ali je medved, ki je bil odstreljen kot konflikt, res tisti, ki je povzročal škodo.

Kako je s tem pri nas?

Pravzaprav nismo daleč za svetovnimi trendi. Uporabe neinvazivne genetike in drugih molekularno-genetskih orodij pri raziskovanju velikih zveri smo se lotili leta 2004 s pilotskim projektom Varstvena genetika medveda, jelenjadi in risa v Sloveniji. Pri medvedu je bil poudarek na ugotavljanju številčnosti, saj se že nekaj časa kaže očitna potreba po zanesljivi oceni populacije medvedov v Sloveniji. Dotlej nismo imeli izkušenj z neinvazivno genetiko, pa tudi drugje v svetu so šele začeli objavljati prve rezultate večjih raziskav. Temu primerno smo cilje projekta postavili skromno in realistično: najti dobre markerje za našo populacijo medveda, vzpostaviti laboratorijske protokole, ki bodo omogočali zanesljivo in hitro analizo vzorcev, ter pilotsko oceniti gostoto populacije na dveh obvladljivih testnih površinah. Z dobrimi rezultati pa so se naše ambicije večale, tako da smo kmalu začeli »tipati« tudi v druge zanimive raziskovalne smeri. Nekatere rezultate smo že omenili v 7.–8. številki Lovca, v tem članku pa poskušamo rezultate in tudi metode bolje pojasniti.

Smeri raziskovanja in metode

Vprašanja, ki si jih lahko postavimo v genetski raziskavi, so v veliki meri odvisna od materiala. Tako so tkivni vzorci preprosti vir kakovostne DNK in so zato

Slika 1: Območji zbiranja neinvazivnih vzorcev (zeleno), območje za oceno številčnosti (modro), lokacije najdenih vzorcev in mesta odstrela ali izgube označenih medvedov. Črtkane črte povezujejo zaporedne vzorce posameznih živali (vir podatkov o lokacijah odstrela in izgub: ZGS).

odlično gradivo za testiranje genetskih markerjev. Ker so analize zanesljive in preproste, je preprosto analizirati veliko markerjev, kar omogoči veliko informacij o genetskih značilnostih populacije, dogajanjih v populaciji in sorodnostih med živalmi. Tako smo prek tkivnih vzorcev testirali trinajst genetskih markerjev in izvedeli, kateri nosijo največ informacij (imajo največ alelov). Zanimali so nas temeljni parametri genske različnosti (diverzitete), ki v veliki meri kažejo genetsko »zdravje« in viabilnost (možnost obstoja v daljšem časovnem obdobju) celotne dinarske populacije medvedov. Prav tako so nas zanimale tudi sorodstvene vezi med osebkami, prek katerih bi lahko pridobili pomembna spoznanja o reprodukcijskih značilnostih populacije.

V nasprotju s tkivnimi vzorci so iztrebki zelo zahteven material za analize. V njih je zelo malo iskane DNK in je ponavadi slabše kakovosti. Zato moramo DNK iz njih izolirati v ločenem laboratoriju pod posebnimi režimi, da preprečimo navzkrižne kontaminacije z drugimi vzorci. Možnosti napak so velike, zato je treba celotne analitične postopke večkrat ponavljati, da bi dobili zanesljiv rezultat. Marsikateri vzorec moramo zavreči kot neuporaben. Kljub temu imajo taki vzorci, ne glede na napor, potreben za njihovo analizo, veliko prednost: po zbiranju vzorca so živali še vedno žive in nemoteno v populaciji.

Za ocene številčnosti in populacijskih gostot smo uporabili orodje, ki je v ekoloških raziskavah že zelo dolgo v uporabi: metode odlova, označevanja in ponovnega odlova. Temeljna ideja je preprosta: del populacije odlovimo, označimo in izpustimo. Potem odlov ponovimo in ugotovimo, kolikšen delež novo odlovljenih živali je že označen iz prvega odlova. V drugem odlovu bi moralo biti razmerje med označenimi in neoznačenimi živalmi pri dovolj velikem številu živali enako razmerju v populaciji. Ker poznamo število živali, ki smo jih označili, lahko izračunamo velikost populacije. Tako ni treba odloviti vseh živali v populaciji (kar je sploh redkokdaj mogoče), ker lahko ocenimo število živali, ki jih nismo odlovili. Pri neinvazivni genetiki je enako – ko »odlovimo« iztrebek živali, je tako, kot bi živali nadeli unikatno ušesno znamko. Vedno, ko ponovno »odlovimo« iztrebek iste živali ali dobimo njen tkivni vzorec, lahko preberemo znamko.

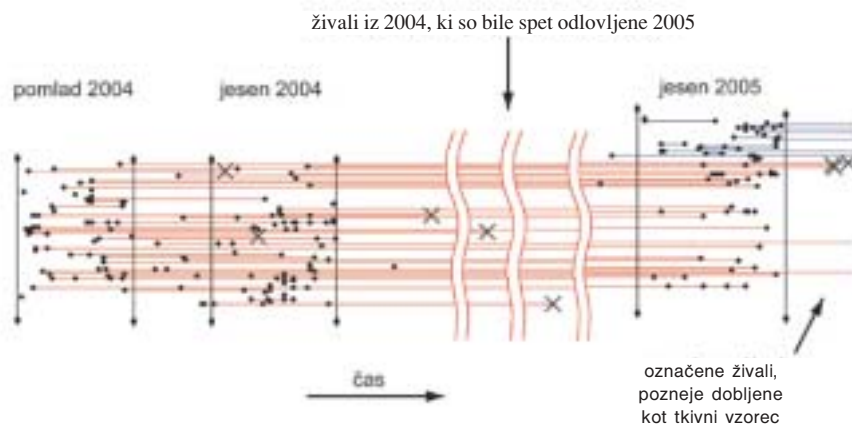
Tako zbrane podatke uporabimo v matematičnih modelih, ki omogočajo grobe ocene številčnosti z razmeroma majhnimi in predvidljivimi napakami. Pri tem je ključnega pomena načrtnost zbiranja vzorcev – z naključno zbranimi vzorci, ki so se več let nabirali v zamrzovalnikih, si lahko pomagamo bore malo.

Zbiranje vzorcev

Že od leta 2003 v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije (ZGS) zbiramo in arhiviramo vsa tkiva odstreljenih in poginulih medvedov (pa tudi drugih velikih zveri). Do konca leta 2006 se je nabralo 323 takih vzorcev. Že zdaj so zelo pomembni za populacijsko-genetske raziskave, vendar bo v prihodnosti njihova vloga še večja. Pravzaprav si take vzorce lahko predstavljamo kot arhiv naših populacij velikih zveri, ki bo prihodnjim generacijam omogočal dolgoročno genetsko spremljanje (monitoring).

Kot smo že omenili, smo izbrali dve obvladljivi testni površini za zbiranje neinvazivnih vzorcev in oceno gostote populacije. Na vsaki izmed površin smo se zbiranja vzorcev lotili nekoliko drugače. Na prvi površini, veliki dobrih 270 km², v LPN Jelen (na območju notranjskega Snežnika), so vzorce zbirali poklicni lovci ZGS. Vzorcev niso posebej iskali, am-

trebki zdeli dokaj nevhvaležen material. Tudi izkušnje drugih raziskovalcev v svetu so bile zelo različne in le redki so se lahko pohvalili z uspehi. Kmalu se je izkazalo, da je bil strah odveč – iztrebki so se izkazali kot dober, čeprav tudi nekoliko zahteven material za genetske analize. Skoraj 80 % vzorcev, ki smo jih zbrali, smo lahko uspešno analizirali. Veliko so vredne tudi izkušnje, ki smo jih dobili pri tem. Tako smo se naučili, da ocenjena starost iztrebka znatno vpliva na uspešnost analize. Iztrebki, ocenjeni kot sveži, so delovali v 94 % primerov, medtem ko je bilo pri iztrebkih, za katere je bilo ocenjeno, da so stari 4 do 5 dni, mogoče uspešno analizirati le 60 % vzorcev. Starejših vzorcev nismo analizirali. Opazili smo tudi znaten vpliv časa vzorčenja, ki ga še ne znamo dobro razložiti. Vzorci, nabrani poleti in jeseni, so delovali znatno bolje kot vzorci, nabrani maja in junija. Vse izkušnje bodo pomembne pri nadaljevanju raziskav, ki ga pravkar pripravljamo.

Slika 2: Proces odlova – označevanja – ponovnega odlova na vzorčnem območju LPN Jelen. Čas poteka od leve proti desni. Pike so vzorci iztrebkov, X pa ponazarja tkivni vzorec (smrt živali). Vodoravne črte povezujejo vzorce istih živali, navpične črne črte pa ponazarjajo meje obdobja vzorčenja. Lahko vidimo, da veliko živali ostaja v območju vzorčenja v letih 2004 in 2005. Za dobro oceno številčnosti nam ni treba odloviti vseh živali, ker lahko s pomočjo večkrat odlovljenih živali ocenimo število živali, ki smo jih zgrešili.

pak so vzorčili iztrebke, ki so jih našli pri običajnih opravilih v lovišču. Tako so v letih 2004 in 2005 zbrali 255 vzorcev. Na drugi površini, veliki dobrih 170 km², območju med Ribnico, Loškim Potokom in Kočevsko Reko (po jasi, ki leži v središču območja, smo jo imenovali Glažuta), smo vzorce zbirali raziskovalci s pomočjo prostovoljcev. Vzorčenje je bilo organizirano v dveh intenzivnih vzorčenjih, spomladi in jeseni 2004. Zbrali smo 224 vzorcev.

Ali neinvazivno vzorčenje sploh deluje?

To vprašanje nas je precej mučilo pred začetkom projekta. Sprva so se nam iz-

Koliko živali, koliko samcev, koliko samic?

V obeh vzorčenjih, v obeh letih, smo v vzorčenje zajeli 140 različnih živali, od katerih smo jih 35 spet srečali kot odstreljene ali poginule v letih 2004–2006. Označene živali smo srečevali v odstrelu in izgubah na večjem delu območja medveda v Sloveniji (slika 1). Interpretacija podatkov ni preprosta. Izgube iz populacije so nanizane v treh letih, označevanje pa v dveh letih, kar povzroči precej prekrivanja. Obe vzorčni območji ležita ob hrvaški meji, tako da lahko upravičeno pričakujemo, da je bil del živali odstreljen tudi na Hrvaškem. S sodelovanjem s hrvaškimi raziskovalci smo ugotovili, da

so dobili vzorce štirih »naših« označenih medvedov, ki so bili odstreljeni pri njih. Na žalost pa na Hrvaškem v teh letih še niso imeli urejenega sistematičnega zbiranja tkivnih vzorcev vseh izločenih živali, tako da lahko pričakujemo, da je takšnih medvedov, za katere pa ne vemo, še znatno več.

S pomočjo genetike lahko iz neinvazivnega vzorca zelo zanesljivo določimo tudi spol živali. DNK samcev in samic se razlikuje. S pomočjo specifičnega markerja lahko jasno vidimo, ali je iztrebek pripadal samcu ali samici. Od 130 živali, pri katerih smo lahko zanesljivo določili spol, je bilo 43 % samcev in 57 % samic. Vzorec je razmeroma velik, tako da je razmerje verjetno dober kazalec dejanskega stanja v populaciji. Sicer neravnotežje med spoloma ni nič nenavadnega tudi pri populacijah živali, ki niso predmet lova, vseeno pa je znano dejstvo, da vsako leto pade več samcev kot samic. Če je to dobro ali slabo, je težko presoditi, gotovo pa se rojeva več mladičev, kot bi se jih pri bolj uravnoteženi spolni sestavi.

Medvedi in številke

Medvedi lahko v kratkem času prehodijo velike razdalje. Tako sta z medvedje perspektive obe površini, ki smo ju vzorčili (270 in 170 km²), razmeroma majhni. Zato je treba upoštevati, da so med vzorčenjem nekateri medvedi zapustili območje, drugi pa so prišli vanj. To smo sicer omejili tako, da smo vzorčenja omejili na krajša, dvomesečna obdobja, kar zmanjša število takšnih »migracijskih« medvedov, problema pa s tem seveda ne rešimo. Posledično pri oceni števila dejansko ne ocenjujemo populacije znotraj območja vzorčenja (na primer znotraj LPN Jelen - Snežnik), ampak ocenjujemo »superpopulacijo« – število medvedov, ki se je med vzorčenjem gibalo skozi območje. Izračun populacijske gostote, to je števila medvedov na enoto površine, postane zato nekoliko zahtevnejši. Iz razdalj med lokacijami, na katerih smo našli vzorce posamezne živali, smo ocenili, kako daleč z območja vzorčenja bi lahko živali v obdobju vzorčenja odšle oziroma, od kako daleč bi lahko živali prišle. Na tak način lahko ocenimo površino za oceno populacijske gostote za superpopulacijo. Metoda je nova in jo še razvijamo, zato je treba zaenkrat še previdno obravnavati rezultate populacijskih gostot. Ne glede na to pa rezultati simulacij kažejo, da metoda veliko obeta.

Želeli bi poudariti, da so problemi, ki smo jih pravkar opisali, nastali zaradi pilotske narave raziskave in majhnih območij vzorčenja. Pri vzorčenju po celot-

nem območju medveda v Sloveniji bodo taki učinki znatno manjši, ocene pa zanesljivejše.

Na območju LPN Jelen - Snežnik smo vzorčenje razdelili na tri obdobja, dolga približno en mesec in pol do dva meseca: pomlad 2004, jesen 2004 in jesen 2005 (*slika 2*). Precej živali je od enega do drugega vzorčenja ostajalo na območju vzorčenja. Gostoto smo ocenjevali za vsako obdobje posebej in tako dobili tri neodvisne ocene. V vzorčenje nismo »ujeli« vseh medvedov, za katere ocenjujemo, da so bili prisotni – število medvedov, ki smo jih »zgrešili«, smo ocenili iz matematičnih modelov, razlika med obema števkama pa je vidna v *preglednici 1*. Uporabili smo več različnih pristopov za matematično modeliranje zbiranja vzorcev in oceno številčnosti superpopulacije, ki so vsi dali zelo podobne rezultate. Zato lahko sklepamo, da je ocena velikosti superpopulacije za območje LPN Jelen - Snežnik dobra (*preglednica 1*), kar na splošno vliva tudi zaupanje v robustnost in uporabnost metode.

Na območju Glažute smo imeli dve diskretni obdobji vzorčenja, pomladi in jeseni 2004. Za pomladansko obdobje smo dobili sprejemljivo oceno, ki je bila sicer slabša kot ocene v LPN Jelen - Snežnik. To je bilo zaradi manjše količine podatkov in manjšega območja vzorčenja pričakovano (*preglednica 1*). Precejšnje težave smo imeli z jesenskim obdobjem. Vzorec se je razvleklo prek štirih mesecev, vzorcev je bilo premalo in podatkov nismo mogli dobro opisati z modelom ter tako nismo dobili rezultata. To je bila boleča, vendar koristna izkušnja, ki

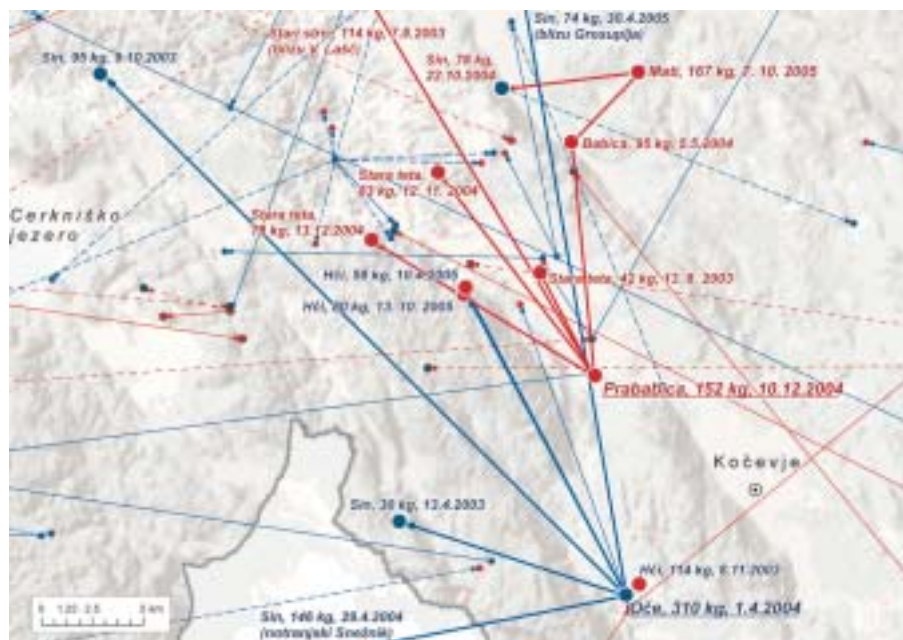
nas je še dodatno opomnila na pomen dobrega načrtovanja in vzorčenja.

Če primerjamo ocene populacijske gostote za LPN Jelen - Snežnik in za Glažuto, ugotovimo, da sta oceni zelo podobni, je pa ocena za Glažuto po pričakovanjih nekoliko slabša. Ker sta si območji zelo blizu, življenjski prostor pa zelo podoben, je pričakovati, da sta populacijski gostoti tudi dejansko podobni. Rezultat vliva zaupanje v metodo za oceno populacijske gostote.

Oceno populacijske gostote lahko uporabimo za oceno števila medvedov na nekoliko širšem območju sklenjenih gozdnih kompleksov (*slika 1, preglednica 1*). S širjenjem zunaj območja vzorčenja se zmanjša natančnost ocene. Širjenje ocen na celotno območje medveda v Sloveniji brez dodatnih podatkov bi bilo nesmiselno ter bi verjetno privedlo do grobih napak. Ocene s snežniškega pogorja, ribniške Velike gore in Goteniške gore ničesar ne povedo o medvedih v Trnovskem gozdu ali v Kočevskem rogu (kaj šele o medvedih, ki pritavajo v predalpski svet!) in pričakovati je, da se populacijske gostote zelo razlikujejo.

Populacijska genetika dinarske populacije in sorodstvene vezi med medvedi

Obe pomembni in zanimivi temi nista bili neposredni cilj naše raziskave, zato so tudi rezultati bolj uvodne (preliminarne) narave. Kljub temu pa so zanimivi in bi jih radi predstavili. Analizirali smo 235 tkivnih vzorcev, ki so bili zbrani od

Slika 3: Primer očetovske (modri napisi) in materinske (rdeči napisi) linije sorodnosti pri medvedih. Samice so označene z rdečo barvo, samci z modro, puščice kažejo od staršev k potomcem. Točke so mesta smrti, zapisani pa so tudi datumi smrti in telesne teže (vir podatkov o odstrelu in izgubah: ZGS).

Preglednica 1: Rezultati ocen populacijskih gostot za obe območji vzorčenja in ocena številčnosti medvedov v širšem območju (glej sliko 1). Populacijske gostote so podane za gozdni prostor – za celoten prostor je treba upoštevati delež gozda. Razmeroma širok razpon ocene številčnosti za širše območje je posledica širjenja ocen zunaj območij vzorčenja in majhnih območij, na katerih smo zbirali vzorce.

LPN Jelen - Snežnik				Glazuta
Vzorčenje	pomlad 2004	jesen 2004	jesen 2005	pomlad 2004
Trajanje (dni)	47	44	58	51
Število vzorcev	57	64	71	70
Različnih živali	35	39	38	33
Ocena superpopulacije	60	60	60	39
(od – do)	(53–67)	(53–67)	(53–67)	(33–50)
Ocena gostote				
(medvedov/100 km ² gozda)	12,75	12,75	12,75	11,65
(od – do)	(11,15–15,34)	(11,15–15,34)	(11,15–15,34)	(8,17–15,12)
Ocena številčnosti za širše območje				
Površina			1285,76 km ²	100%
Površina gozda			997,14 km ²	77,60%
Pop. gostota (medvedov na 100 km ² gozda)				12,48
(od – do)				(10,39–14,62)
Število medvedov				125
(od – do)				(104–145)

leta 2003 do junija 2006. Uporabili smo 13 mikrosatelitskih markerjev. Števili vzorcev in uporabljenih markerjev sta razmeroma veliki.

Parametri genske diverzitete kažejo, da je slovenska in z njo verjetno tudi celotna dinarska populacija genetsko v razmeroma dobrem stanju, ki je primerljivo s stanjem medvedov v Skandinaviji. Sicer bi bile zanimivejše primerjave z medvedi v Karpatih, vendar je ta populacija zaenkrat še razmeroma slabo raziskana. Opazili pa smo signale, da bi bila lahko učinkovita velikost dinarske populacije medvedov majhna. Učinkovita velikost populacije pomeni število nesorodnih medvedov, ki se parijo med seboj v populaciji – pomemben dejavnik za dolgoročen obstoj populacije, ki vedno ne sovпада s številom osebkov v populaciji.

Kot zanimivost lahko opazimo tudi, da je v zgodovini populacija prešla skozi ozko grlo (obdobje, ko je bila številčnost populacije zelo majhna), kar se kaže v genetski sliki. To ustreza zgodovinskim zapisom, saj vemo, da so bili medvedi v tem prostoru ob koncu 19. stoletja in v začetku 20. zreducirani na nekaj deset živali.

Raziskave sorodstvenih vezi med osebki omogočajo boljše razumevanje razmnoževalnih (reprodukcijskih) dogajanj. Za posameznega medveda lahko spremenljamo, koliko potomcev je imel med odstreljenimi medvedi in kaj se je dogajalo z njimi. Če imamo poleg podatkov o sorodnosti med medvedi tudi podatke o starosti v času smrti, lahko ocenimo, koliko potomcev ima povprečen medved pri določeni starosti. Tako lahko ugotovimo pomen posameznih starostnih kategorij za populacijo in pripravimo matematične modele rasti populacije, s ka-

terimi lahko (če imamo podatke o številčnosti) ocenjujemo vplive opravljenih odstrelitev in predvidevamo vplive predvidenih odstreliv. Že v začetni fazi raziskave lahko opazimo nekatere reprodukcijsko zelo uspešne medvede, ki so bili verjetno glavni nosilci reprodukcije (*slika 3*) in precej jasno vidnih sorodstvenih vezi.

Razprava in smernice za prihodnost

Ocene populacijske gostote omogočajo objektivni vpogled v število medvedov na Notranjskem in delu Dolenjske, čeprav iz njih ne moremo podati natančne ocene za celotno območje medveda v Sloveniji. Prav tako omogočajo bolj znanstveno podprto ugibanje o številu medvedov pri nas: tisti, ki govorijo o tisoč medvedih, se skoraj gotovo krepijo motijo. Prav tako se skoraj gotovo motijo tisti, ki menijo, da je medvedov v Sloveniji zelo malo. Resnica bo nekje vmes, ampak da bi prišli do nje, potrebujemo dodatne raziskave in precej trdega dela. Vse potrebno orodje imamo in **že letos septembra se lotevamo takšne obsežne raziskave**. Naloga, ki smo si jo zadali, je zahtevna, in **potrebovali bomo pomoč vseh, ki jih medvedi zanimajo**.

Populacijsko-genetske študije kažejo, kar zdrava pamet že dolgo ve: na slovenske medvede ne moremo gledati kot na neko posebno, izolirano enoto. **Naši medvedi predstavljajo severozahodni rob dinarske populacije in v tem kontekstu jih je treba tudi obravnavati**. Kazalci, ki kažejo na majhno učinkovito velikost populacije, dajo misliti, da tudi celotni Dinaridi – z vidika medveda – vseeno niso zelo veliko območje. Če že-

limo, da bodo medvedi v naravi dolgoročno preživeli, se bo morala populacija najverjetneje širiti in vzpostaviti stik z močno populacijo v Karpatih ter z otočki novo naseljenih medvedov v Alpah. To gotovo ne bo preprosto in pri tem bomo ljudje in naša toleranca na veliki preizkušnji. Prav tako nas zanima, ali v območju Dinaridov obstaja strukturiranost populacije (ali obstajajo ovire, ki omejujejo gibanje medvedov) in ali že obstaja stik s karpatsko populacijo. Na obe vprašanji je mogoče odgovoriti z **mednarodnim sodelovanjem**, ki že poteka. Pravkar se dogovarjamo s sosednjimi državami o vzpostavitvi **skupne podatkovne baze genotipov medvedov**, da bomo s pomočjo genetskih označb lahko sledili selitvam medvedov.

Že med samo raziskavo smo bili priča tehnološkemu napredku, ki so analize znatno pocenili in pospešili. Nič ne kaže, da se bo razvoj upočasnjeval, prej nasprotno. **Genetika nedvomno dobiva pomembno mesto v raziskovanju prostoživečih živali** in ta pozicija se bo gotovo še okrepila z zmanjševanjem cen in večjo hitrostjo analiz. Genetika ne more nadomestiti ali izriniti drugih raziskovalnih metod, jih pa lahko odlično dopolnjuje. **Pričakovati je, da bodo podobne ali bolj kompleksne študije v prihodnje potekale tudi na drugih živalskih vrstah**, na lovnih in nelovnih. Sicer pa je to, da raziskujemo, spoznavamo in se učimo glavna lastnost človeške vrste. Prihodnost bo gotovo zanimiva.

Centralni enoti Zavoda za gozdove Slovenije in inšpektorjem se zahvaljujemo za skrbno zbiranje vzorcev tkiv odstrela in izgub medvedov. Posebna zahvala velja delavcem Lovišča s posebnim namenom Jelen - Snežnik za odlično izvedbo terenskega vzorčenja, ki je omogočilo tako dobre rezultate. Zahvaljujemo se tudi številnim prostovoljcem, ki so nam pomagali pri terenskem delu.

Projekt so finančno podprli Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Zavod Republike Slovenije za varstvo narave.

Tomaž Skrbinšek, Hubert Potočnik, Peter Trontelj, Ivan Kos

Centralni enoti Zavoda za gozdove Slovenije in inšpektorjem se zahvaljujemo za skrbno zbiranje vzorcev tkiv odstrela in izgub medvedov. Posebna zahvala velja delavcem Lovišča s posebnim namenom Jelen - Snežnik za odlično izvedbo terenskega vzorčenja, ki je omogočilo tako dobre rezultate. Zahvaljujemo se tudi številnim prostovoljcem, ki so nam pomagali pri terenskem delu.

Vabilo k sodelovanju pri raziskavi slovenskih medvedov s pomočjo neinvazivnega genetskega vzorčenja

Številčnost medvedov je že nekaj časa »vroča« tema. Je medvedov preveč, jih je premalo, je odstrel prevelik ali premajhen? Na žalost pa je v takih razpravah vedno premalo trdnih dejstev in nič ne pripomorejo k rešitvi problema. Problem pa je – zdi se, da je konfliktov z medvedi čedalje več in da se strpnost ljudi do njih vztrajno manjša.

Prvi korak na poti k reševanju problemov je dobra, **objektivna ocena številčnosti**. Na tak način bomo lahko ugotovili, ali je vir problemov z medvedom res njihova prevelika številčnost ali kaj drugega. Če je problem prevelika številčnost, je rešitev preprosta – s povečanjem odstrela jo bomo hitro zmanjšali. Lahko pa se zgodi, da bomo ugotovili, da številčnost ni pretirano velika in da z njo ni mogoče dobro razložiti pogostosti težav z medvedom. V takem primeru bi morali razlog, da je konfliktov z medvedi več, iskati drugje – na primer v zaraščanju gozda, ki se bliža hišam, ali pa v vse pogostejših aktivnostih, povezanih z gozdovi (nabiranje gozdnih sadežev, kolesarjenje, pohodništvo, vožnja s štirikolesniki, motorji, obnova koč, vikendov) in posledično vse večjem navajanju medvedov na človekovo bližino. V takem primeru bodo rešitve znatno težje, če bomo želeli rešiti konflikte in obenem ohraniti medveda, večanje odstrela pa bi populaciji lahko povzročilo trajno škodo. V vsakem primeru moramo najprej narediti prvi korak in medvede »prešteti«.

Pilotska raziskava slovenskih medvedov s pomočjo neinvazivnega genetskega vzorčenja, ki smo jo izpeljali v okvirju projekta **Varstvena genetika medveda, jelenjadi in risa v Sloveniji** in kate-

Slika 1: Območje, na katerem nameravamo zbirati vzorce medvedovih iztrebkov v okviru raziskave številčnosti medveda v letu 2007. Vrisane so tudi meje lovišč.

re povzetek lahko preberete tudi v tej številki Lovca, je **potrdila uporabnost molekularno-genetskih metod v populacijskih raziskavah**. Logičen naslednji korak je širitev **raziskave na celotno območje medveda v Sloveniji** in dobra, groba ocena številčnosti te vrste pri nas. Takšne raziskave se pravkar lotevamo in pri tem **prosimo za vašo pomoč**.

Kako, kje in kdaj bomo ocenjevali številčnost

Številčnost medvedov bomo ocenjevali s pomočjo neinvazivne genetike, kot smo to preizkusili v opisani pilotski raziskavi, toda z bistveno razliko: vzorce bomo zbirali po celotnem območju prisotnosti medveda v Sloveniji. Na podlagi izkušenj iz pilotske raziskave smo z računalniškimi simulacijami ocenili število vzorcev, ki bi jih potrebovali. **S približno 1200 vzorci medvedjih iztrebkov, zbranimi v roku dveh do treh mesecev, bi lahko dobili dobro, grobo oceno.** Več bo vzorcev in bolje bo »pokrito« celotno območje medveda, boljša bo ocena. Nič ne bo narobe, če bomo dobili več vzorcev iste-

veda za našo majhno raziskovalno skupino zelo veliko, sredstva so skromna, zato vzorčenja nikakor ne bomo zmogli sami. **Pričakujemo pomoč lovcev, ki jih tematika zanima, ki jim ni vseeno in ki jim ni žal porabiti nekaj minut med lovom ali delom v lovišču za to, da poberejo vzorec iztrebka.** Sodelovanje je seveda popolnoma prostovoljno.

Območje, ki ga nameravamo vzorčiti, je prikazano na **sliki 1**. Seveda gre kak medved tudi drugam in zelo bomo veseli, če bomo dobili njegov vzorec, vendar zunaj takega območja ne bomo organizirali posebnega vzorčenja. Če kdo ve, da hodi na krmišče medved in bi želel sodelovati, njegovo lovišče pa ni zajeto v naš načrt vzorčenja, prosimo, naj to javi in poslali mu bomo material.

Ključnega pomena je, da po vsem območju medveda vzorčenje poteka sočasno. Začetek vzorčenja načrtujemo za **7. september 2007**. Prosimo, da pred tem datumom ne pobirate vzorcev, ker jih ne bo

Medvedja iztrebka

Foto: M. Masterl

smiselno analizirati. Vzorčenje bo predvidoma trajalo do **30. novembra 2007**. V primeru, da bo zbiranje vzorcev potekalo slabo, bomo vzorčenje podaljšali, vendar upamo, da to ne bo potrebno.

Kdo lahko sodeluje in kaj se pričakuje od sodelujočih

Sodeluje lahko kdor koli – več ko bo sodelujočih, več bo vzorcev in boljši bodo rezultati. Od sodelujočih pričakujemo, da bodo vse potrebno za vzorčenje vzeli s seboj, ko bodo šli v gozd, in da bodo vzeli vzorec, ko bodo našli medvedov iztrebek. Pri tem ne pričakujemo, da bodo ljudje odhajali v gozd samo za to, da bi iskali vzorce, ampak le to, da ne bi šli mimo iztrebka, ko ga vidijo. Seveda pa ne bo nič narobe, če se bo kdo, bolj »zagnan«, na poti ustavil na kakšnem krmišču, za katerega ve, da ga radi obiskujejo medvedi, in malo pogledal naokrog, če kje leži njihova »vizitka«.

Menimo, da večina lovcev z območja medveda dobro pozna iztrebke te živalske vrste, vseeno pa bomo ob pripomočke za vzorčenje priložili tudi **napotke za prepoznavanje iztrebkov medveda in oceno njihove starosti**. Če bomo pomotoma dobili kak iztrebek katere druge živalske vrste, ne bo nič zelo narobe, saj pri analizah raziskovalci jasno razberemo, ali je iztrebek res medvedov ali ne.

Kako se prijavite k sodelovanju in kje dobite material

Avghusta smo posodice in knjižice z navodili za zbiranje vzorcev posredovali gospodarjem oziroma starešinam lovskih družin, tako da boste potrebščine in navodila lahko prevzeli pri njih. Tam se boste tudi vpisali na list, s katerim boste sodelovali v projektu. **Vse potrebno za vzorčenje je pripravljeno v priložnem pakiranju**, ki ga boste lahko

preprosto vtaknili v nahrbtnik ali žep in ga imeli s sabo, ko boste šli v gozd.

Če boste našli veliko vzorcev in vam bo zmanjkalo posodic, boste lahko na istem mestu dobili dodatne. Poskrbeli bomo, da bo vsaka lovška družina imela dovolj potrebščin za vzorčenje ves čas vzorčenja, poskrbeli pa bomo tudi za odvoz materiala med vzorčenjem in po njem. Potrebščine za vzorčenje poskusite prevzeti še pred 7. septembrom, ko se bo vzorčenje začelo, da boste lahko sodelovali v celotni raziskavi. Ni pa nič hudega, če vam to ne bo uspelo in če se boste v raziskavo vključili pozneje – vaši vzorci bodo vseeno pomembni in jih bomo obravnavali enakovredno kot vse druge!

Če vaša lovška družina pri vzorčenju ne bo sodelovala, vi pa bi se nam vseeno želeli pridružiti, se nam lahko javite neposredno po elektronski pošti, telefonu ali pošti. Prav tako se nam lahko javite, če bi želeli intenzivneje sodelovati oziroma poskrbeti, da bo določeno območje bolj intenzivno vzorčeno, ker bi želeli odgovore na kakšna specifična vprašanja o medvedih na območju lovišča vaše LD.

Kdaj lahko pričakujete rezultate

Decembra, ko bo vzorčenje predvidoma končano, se bo za nas pravo delo šele začelo. Analize vzorcev so zahtevne in potrebujejo svoj čas, tako da bomo končne rezultate raziskave lahko objavili predvidoma **konec oktobra 2008**.

Kaj pridobite s sodelovanjem

Glavna pridobitev raziskave za vse nas bo natančnejša ocena številčnosti medvedov v Sloveniji in zavest, da smo pomagali pri reševanju te kočljive problematike. Za sodelujoče ima sodelovanje tudi dodatne prednosti. **Vsak sodelujoči bo po pošti dobil rezultate analiz in genotipe**

za vzorce, ki nam jih bo poslal. Ob tem bomo poslali tudi zemljevid, na katerem bo prikazano, kje vse so bili še najdeni vzorci »njegovih« medvedov. Enako bo dobila tudi vsaka sodelujoča LD za vse medvede, ki so jih njihovi člani »ujeli« v iztrebkih, in lahko boste ugotovili, kje vse je še mogoče videti medvede, ki hodijo na vaša krmišča. Ker rutinsko zbiramo tkiva odstreljenih in poginulih medvedov, vam bomo poslali tudi podatke, kje in kdaj so »vaši« medvedi poginili, če se bo to zgodilo do približno konca avgusta 2008. Če bomo imeli zagotovljena sredstva, bomo z analizami tkiv nadaljevali tudi pozneje in boste lahko odstrel oziroma izgube vaših medvedov spremljali prek naše spletne strani. **Obsežno celotno končno poročilo projekta z vsemi rezultati si bodo vsi sodelujoči lahko prenesli z naše spletne strani**. Zelo bomo veseli, če boste v vzorčenju našli kakšen svoj interes oziroma, če boste zbirali vzorce, ker vas bo kaj

posebej zanimalo o medvedih v vašem lovišču. V takem primeru prosimo, da nam na posodico med opombe tak vaš poseben interes napišete in poskrbeli bomo, da bomo tak vzorec zagotovo tudi analizirali.

Kje lahko dobite dodatne informacije

Več informacij o vzorčenju pa tudi o poteku vzorčenja in pozneje o poteku analiz lahko dobite na naši spletni strani **www.medvedi.si**. Če imate dodatna vprašanja ali če bi se želeli intenzivneje vključiti v raziskavo, se nam lahko javite po elektronski pošti na naslov **raziskovanje.medvedov@gmail.com**, nam pišete na naslov **Skupina za ekologijo živali, Oddelek za biologijo, Biotehniška fakulteta, Večna pot 111, 1000 Ljubljana**, ali nas pokličete na tel. št.: (040) 833-357.

Tomaž Skrbinšek, Hubert Potočnik, Peter Trontelj, Ivan Kos

Jemanje (odvzem) vzorca iztrebka je zelo preprosto in nam vzame le nekaj minut.

1. Z vzorca iztrebka z dvema vejicama, ki ju najdemo v okolici, vzamemo za lešnik velik košček medvedovega iztrebka in ga damo v posodico za shranjevanje vzorca. Pazimo, da ne vzamemo preveč vzorca, ker ga sicer raztopina za vzorce ne bo mogla dobro konzervirati. Vzorec vzamemo s površine iztrebka, po možnosti tisti del, ki ni v stiku s tlemi. Jemljemo samo vzorce, za katere menimo, da niso starejši kot pet dni!

2. Na etiketo na posodici z vzorcem zabeležimo vse potrebne podatke: datum odvzema vzorca, kdo je vzorec odzvel in mesto najdbe vzorca. Zabeležimo tudi lastno oceno starosti iztrebka. Vsi potrebni napotki so zapisani na etiketi oziroma podrobneje v brošurici z navodili. V prostor za opombe zapišemo, če nas kaj posebej zanima glede iztrebka oziroma če bi raziskovalcem radi kaj dodatno sporočili.

3. Iztrebek pokrijemo z dvema prekrizanima vejicama ali večjim kamnom, da ne bi bil isti iztrebek vzorčen dvakrat. Seveda tudi ne pobiramo iztrebkov, ki so bili že vzorčeni.

4. Vzorec hranimo kolikor le mogoče v hladnem in temnem prostoru (ne pod avtomobilskim steklom!) in ga čim prej dostavimo na zbirno mesto LD.

Sloka v Evropi in na svojih selitvenih poteh

Sloka ali veliki kljunač - osebna izkaznica

Pri opisu vrste z znanstvenim imenom *Scolopax rusticola* preberemo, da je sloka ptica temno rjave barve s progastim vzorcem (varovalna barva), dolgim kljunom (drugo slovensko ime za sloko je veliki kljunač), z izstopajočimi in visoko pod teme glave postavljenimi očmi, pri katerih vidni kot zanaša skoraj 360°. V ptičji zoologiji je sloka uvrščena v red pobreznikov, katerih obstoj je v veliki meri odvisen od obstoja in ohranjenosti vlažnih habitatov oz. mokrišč. Že nemško oz. angleško ime za vrsto pa nakazuje, da je sloka gozdna vrsta (Waldschnepfe (nem.) oz. Woodcock (angl.)), v okviru tega pa predvsem prebivalec vlažnih, z gozdnim drevjem poraslih mokrišč, kot so barja, jelševja ipd. Za poznavanje populacijske ekologije sloke so to nadvse pomembna dejstva. Zakaj? Zato, ker so ključ do razumevanja in prepoznavnosti sloke prav v takšnem življenjskem prostoru. V Sloveniji v zadnjem času še ni potrjeno gnezdenje sloke (Geister, 1995). V Sloveniji je morda upanje za sloko lahko primer Ljubljanskega barja, kjer je za to območje Nature 2000 kot podrobni varstveni cilj predvideno ohranjanje habitata sloke

za vzdrževanje stabilne populacije za kar neverjetnih 90 do 130 gnezdečih parov.

Sloke, ki se vsaj del časa zadržujejo na slovenskem ozemlju, so sestavni del veliko širše evrazijske populacije, katere življenjski areal se razteza od Urala do sredozemske Afrike, kar po njegovi najdaljši diagonali znaša več kot 5.000 km. Na predstavljeni geografski karti razširjenosti je z rumeno barvo označen gnezditveni areal, z modro prezimovalni, z zeleno barvo pa prekrivanje njenega gnezditvenega in prezimovališčnega areala (**slika: Karta razširjenosti sloke**). Kljub temu pa je sloka ali veliki kljunač ostal vse do današnjih dni zelo skrivnostna in povprečnemu očesu skoraj neopazna vrsta. Temu botrujejo že navedena dejstva, še posebno pa tista, navedena v nadaljevanju. Zato moramo osebno izkaznico sloke dopolniti. **Sloka je v veliki meri selivska vrsta, katere življenjski prostor je gozdni prostor, torej tudi njegova širša okolica**, pri čemer je raba drugih habitatov na selitvi odvisna od njihove prehranske ponudbe, v okviru tega predvsem od pašniškega talnega živalstva. Pretežno so sloke aktivne v mraku in ponoči, kar je pogojeno z velikostjo, položajem in vidnim poljem oči pri sloki. Velikost populacije sloke je težko oceniti v katerem koli letnem

času. Vzroki za to so v nočnem načinu življenja, selitvi ponoči, nepredvidljivem in od vremena odvisnem poteku selitve, od poligamnosti vrste in dejstvu, da podrejeni (subdominantni) samci v gnezditvenem času ne letajo. Izhajajoč iz vsega naštetega ne preseneča, da so sloke tudi na slovenskih tleh, vse do njenega zavarovanja leta 1993, v naravi še najpogostejše srečevali lovci ob priložnostni uplenitvi na jesenskem lovu na malo divjad, pred letom 1976, ko je bil lov dovoljen od 1. avgusta do 15. aprila, pa tudi na posamičnem spomladanskem lovu.

Lov na sloke v Evropi

V državah EU je vrsta opredeljena kot divjad, katere lovno dobo opredeljujejo zvezni oz. deželni lovski zakoni. Tako je trenutno sloka lovna vrsta na celotnem ozemlju večine držav EU. Izjeme so le: celotna Nizozemska, flamski del Belgije, del Španije (Kanarski otoki) in nemške dežele Berlin, Sachsen in Hessen. V zadnjih treh deželah je odstrel že pred tem znašal okrog 5 slok na deželo. V večini držav je lovna doba omejena na jesensko-zimski čas. V Avstriji, Italiji in na Hrvaškem sta dovoljena spomladanski in jesenski lov, na Madžarskem pa samo lov v spomladanskem času.

V državah EU ne poznajo številčno načrtovanega lova na sloko, kar pomeni, da lov na sloke nima za podlago nikakršnih načrtov gospodarjenja. Tako je podvržen slučajnosti in zanimanju lovcev za to vrsto. Številčnih omejitev glede obsega lova ni, kar je posledica dejstva, da je to lov selivske vrste in zato zelo nepredvidljive vrste pernate divjadi, katere lov zajame velik del preletne oz. prezimujoče populacije (za razliko od lova na ruševca in divjega petelina, ki nista selivski vrsti in je lov lahko načrtovan glede na ugotovljeno številčnost na lokalnem nivoju). Lov slok uravnava samo lovna doba, torej letni čas, in njegova dolžina. Lovna doba praktično pomeni tudi prostorsko omejitev lova na določene tipe lovišč in spolno sestavo odstrela slok. Jesenski lov slok poteka pretežno samo v nižinskih, manj gozdnatih sredogorskih loviščih in na lovu na malo divjad, kjer je sloka uplenjena kot nekakšna »stranska« vrsta. V spomladanskem času v Avstriji, na Hrvaškem in Madžarskem poteka individualni lov tudi v drugih, bolj gozdnatih loviščih, kjer se sloka pojavlja na spomladanskem preletu. Na takšnih preletih so uplenjeni večinoma (do 90 %) samci, ker samice skorajda niso aktivne pri svatovskem letu. Samci se začnejo seliti pred samicami in nasploh je pri sloki smrtnost populacije med moškim spolom višja kot med ženskim (Kalchreuter, 1975). Biološka prilagoditev na to je poligamija vrste.

Edini znani in najbolj zanesljiv parameter lovskega upravljanja s sloko je evidenca letnega odstrela slok. Natančnost tovrstne evidence je različna; natančnejša je v nemško govorečih deželah, v drugih, kjer natančni podatki niso zbrani, pa je navedena le ocena. Letni odstrel v evropskih državah, vključno z evropskim delom Rusije, znaša 3 do 4 mio. ptic, od tega samo v Franciji in Italiji skupaj skoraj 3 mio. Pri tem je treba poudariti, da odstrel iz leta v leto ni konstanten, ampak niha, kar je v tesni odvisnosti od razmer ob gnezditvi in od vpliva vremenskih razmer v času selitve. V Evropi je sloka druga najpogostejša lovna vrsta od vodne perjadi, takoj za raco mlakarico. V Evropi lov in odstrel sloke številčno nista omejena. V Nemčiji so samo tri zvezne dežele, kjer je letni odstrel večji od 1.000 ptic na leto. V večini zveznih dežel je dovoljen lov na sloko tudi ob tako majhnem odstrelu, ki znaša samo nekaj 10 slok na deželo. V zvezni deželi Nordrhein-Westfalen je bila vrsta zavarovana v obdobju 1989 do 1998, nato pa je bil lov na to vrsto spet dovoljen. Leta 2005 so v tej deželi odstrelili 5.210 slok. Znane in potrjene so ugotovitve, da se v Nemčiji po letu 1998 večja odstrel slok. Domnevni vzrok za to je v globalnih podnebnih spremembah in posledično v ugodnih razmerah ob gnezditvi, pa tudi na preletu (Tillmann, 2007).

Nikjer ni vzrok za lov na sloko povzročanje škode, saj je ta vrsta ne povzroča, kot jo, npr., kormoran. **Lov populaciji sloke ne pomeni grožnje in se je v evropskih deželah ohranil kot tradicionalen način izkoriščanja dela popu-**

lacije selivske vrste divjadi kot obnovljivega naravnega vira.

Tudi cilj raziskovanja

Kot je razvidno že iz podatkov o odstrelu sloke, opazimo, da je to v mednarodnem okviru zelo pomembna vrsta. Vendar pa vrsti v Evropi in Rusiji ni namenjen samo lovski interes, ampak tudi spremljanje populacije v okviru znanstvenoraziskovalnega dela. Veliki ključni zaradi svojega načina življenja spada med tiste vrste, katerih prisotnost v prostoru je dokaj težko odkriti. V tem se razlikuje, npr., od race mlakarice, katere oceno številčnosti je preprosto ugotoviti in je mogoča že z metodo zimskega štetja njene prezimujoče populacije na vodnih površinah.

Leta 2002 je CIC (*Mednarodni svet za lovstvo in ohranitev divjadi*) v Istanbulu organiziral mednarodni strokovno-znanstveni simpozij, posvečen sloki. *Wetlands International* (WI) je verjetno najpomembnejša organizacija, ki usklajuje spremljanje populacij vseh vrst vodnih ptic na Zemlji. Za področje kljunačev je znotraj WI ustanovljena posebna raziskovalna skupina pod imenom *Woodcock and Snipe Specialist Group*. Septembra 2006 je WI objavil zadnje podatke o velikosti evrazijsko-afriške populacije sloke, ki je vsa zadnja leta ocenjena v razponu od 10 do 25 mio. ptic, pri čemer je trend gibanja populacije stabilen (*Wetlands International*, 2006). Ta populacija je večja od vsem dobro znane race mlakarice, ki je v istem prostoru samo 8,3 mio. osebkov! Od posameznih držav

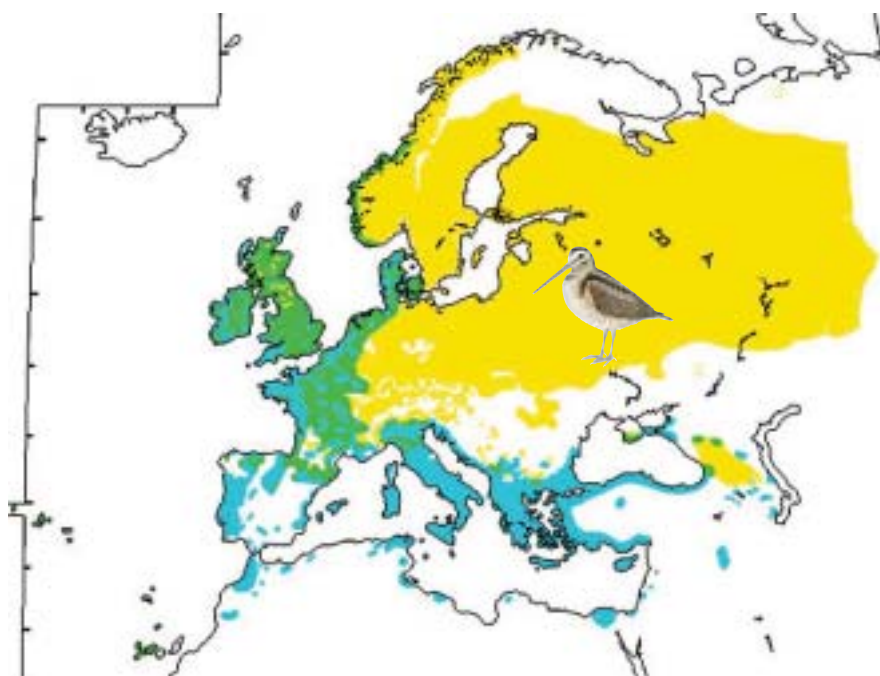
sloki veliko pozornost namenja predvsem v Franciji. Njegov Nacionalni urad za lovstvo in divjad (*Office National de la Chasse et Faune Sauvage*) opravlja mednarodne programe monitoringa (spremljanje stanja) gnezdeče populacije (Ferland, 1993), telemetrično spremlja tako označene ptice, pa tudi obročka sloke ne le v Franciji, ampak še v Skandinaviji, na Danskem, v zadnjem obdobju tudi v Rusiji. Tam je gotovo najpomembnejše gnezditveno območje slok, ki se jeseni v velikem številu selijo prek evropskega prostora v smeri Sredozemlja.

Mogoči viri in načini pridobivanja podatkov o populaciji sloke (Müller, 2003):

- višina odstrela: omogoča posredne informacije o stanju populacije
- monitoring peruti: spol, ocena starosti in genetski izvor
- obročkanje in ponoven odlov: potek selitve in izvor prezimujočih osebkov
- telemetrija: ugotavljanje časovno-prostorskih vedenjskih vzorcev
- štetje samcev na svatovskem letu: informacije o gnezdeči populaciji (leta le del dominantnih svatujočih samcev)
- taksacija z lučjo oz. toplotno kamero: ponoči prehranjujoče se ptice na odprtih površinah
- anketni vprašalniki: habitatne informacije, število in lokacija opaženih slok
- rastersko kartiranje: prostorska prisotnost vrste, odvisnost od stopnje odkrivnosti vrste (pri sloki je zaradi težje odkrivnosti manj uspešno).

Kljub vsemu naštetemu trenutno še ni znane široko uporabne primerne metode za ugotavljanje številčnosti populacije v jesensko-zimskem času oz. na preletu. Izjema je telemetrično spremljanje sloke, ki pa je namenjeno predvsem ugotavljanju rabe njenih habitatov in je tehnološko pa tudi kadrovske zelo zahtevna raziskovalna metoda. Tako ostaja splošna prisotnost sloke bolj ali manj neznana, skrita v gozdnem objemu ali zavita v noč. Kolikšna je dejanska velikost populacije na manjših prostorskih enotah, ostaja še naprej neznanka. Tudi višina odstrela je samo delni, sicer resda zelo pomemben pokazatelj številčnosti populacije, ker nanj vpliva vrsta predvsem okoljskih dejavnikov. Trenutno v nobeni državi lov sloke ni številčno načrtovan oz. omejen, ampak kvečjemu uravnan z lovno dobo, njenim trajanjem ali z opustitvijo lova.

V Sloveniji po letu 1993, ko smo sloko uvrstili na seznam zavarovanih vrst, o tej vrsti vemo vedno manj. Dosegljivi podatki iz Ornitološkega atlasa (Geister, 1995) in Zimskega ornitološkega atlasa (Sovinc, 1994) le dokazujejo, da je bila vrsta opažena na slovenskem ozemlju. Pri tem je sloka pogostejša v jesensko-zimskem času, torej ob preletu, medtem

Na karti je z rumeno barvo označen gnezditveni areal sloke ali velikega kljunača (*Scolopax rusticola*), z modro prezimovališčni areal, z zeleno barvo pa prekrivajoča se gnezditveni in prezimovališčni areal.

ko je njeno gnezdenje dokaj verjetno, vendar zelo redko. Leta 2005 je bilo v okviru zimskega štetja vodnih ptic opaženih 6 slok (Božič, 2005). Vendar ocenjujemo, da je sloka tudi na območju Slovenije veliko pogostejša, kot je bila samo opažena. Že dejstvo, da v hrvaški Istri in Italiji uplenijo precej slok, katerih del se tja zagotovo seli čez slovensko ozemlje, potrjuje to domnevo. **Nikakor ne moremo mimo dejstva, da je dobra lovska evidenca lahko zelo pomemben vir podatkov o populaciji (Kalchreuter, 2003).** Ker v Sloveniji zdaj ni lova, ta vir pač ne obstaja več, vsi drugi pa so zelo skromni. **Vprašanje je tudi, ali se je v Sloveniji zaradi opustitve lova kaj povečala številčnost sloke.** Ugotovitve iz drugih držav, kjer so lov omejili na jesensko-zimski čas, ne potrjujejo vpliva lova. Tudi za sloko velja naslednja ocena: če v daljšem obdobju odstrel vrste ostaja na približno enakem nivoju, iz tega lahko sklepamo, da je populacija zelo blizu stabilnemu stanju!

Ukrepi v okolju populacije

Že zelo zgodaj so opazili, da populacija sloke – bolj kot vsi vzroki smrtnosti skupaj, med katere štejemo tudi izkoriščanje z lovom –, prizadene izguba ustreznih habitatov (Kalchreuter, 1975).

V jesensko-zimskem času skoraj ni mogoče vplivati na višino odstrela, ki je v odvisnosti od dejavnikov selitvene fenologije (Tillmann, 2007). Kljub temu pa je z oblikovanjem in ohranjanjem primerenih habitatov mogoče spodbujati gnezditve sloke. Za gnezditveni habitat sloke je bistveno ohranjanje in ustvarjanje svežih gozdnih tal oz. vlažnih delov gozda z značilnimi, rastišču primernimi vrstami in strukturno pestro gozdno vegetacijo. Premena čistih iglastih sestojev iglavcev v mešane ali sestoje listavcev zaradi zmanjšanja kislosti tal spodbujevalno prispeva k oživiljanju talnega živalstva. V tem pogledu so za sloko zelo zanimivi grezni gozdovi črne jelše. V neposredni okolici takih vlažnih gozdov so za prehrano sloke pomembni tudi pašniki s svojim bogatim talnim živalstvom. Telemetrična spremljava 65 označenih osebkov sloke v Franciji je potrdila veliko, predvsem nočno prisotnost sloke zunaj gozda in njeno povezanost z večjo biomaso deževnikov in žuželk v pašniških tleh (Duriez, 2003). Spreminjanje trajnih pašnikov in mreže omejitev iz evropske kulturne krajine v njivske površine z globokim oranjem zmanjšuje količino deževnikov v tleh, ki so slokina pomembna hrana. Obratno pa puščanje nepreoranih strnišč skupaj z žetvenim odpadkom na površini tal pogojuje večjo gostoto de-

ževnikov. Tako zimsko puščanje strnišč, poleg tega, da je koristno za poljskega zajca, jerebico in zrnojede ptice pevke, pomaga tudi sloki.

Ob gnezditvi je sloka zelo občutljiva za vse vrste motenj; z gnezda preplašena samica v večini primerov ne nadaljuje valjenja. Na uspešnost gnezditve sloke vplivajo prosto gibajoči se psi, sprehajalci, gozdarska opravila. Pri tem pa ne smemo zanemariti vpliva povečanih populacij plenilskih vrst, kot so lisica, kune in tudi divji prašiči.

Sloka v Sloveniji

V Evropi se populacija sloke številčno ne zmanjšuje, nasprotno, ponekod se celo večja, in to kljub lovu, ki je v Evropi večinoma omejen na jesensko-zimski čas. Kaj bi v prihodnje pomenil lov sloke v Sloveniji? Če vemo, da je pri nas pred zavarovanjem odstrel slok znašal do največ nekaj več kot 2.000 ptic na leto (Galjot, 2002), je odgovor jasen in preprost. Ničesar! Razen morda za koga, ki ga zmeren lov sloke v Sloveniji skrbi bolj kot pa 3 do 4 mio. odstrela slok v vsej Evropi!

Leta 2003 je Slovenija potrdila Sporazum o ohranjanju afriško-evrazijskih selitvenih vodnih ptic (AEWA, 2007), na katere seznamu sta med mnogimi ptičjimi vrstami sloka in tudi že omenjena raca mlakarica. S pristopom k omejenemu sporazumu, h kateremu se je EU pridružila šele leta 2005, so pogodbenice izrazile (cit.) »*prepričanje, da mora kakršnokoli odzemanje selitvenih vodnih ptic iz narave temeljiti na trajnosti, ob upoštevanju ohranitvenega stanja posamezne vrste na njenem celotnem območju razširjenosti in na njenih bioloških značilnostih*«. Podatki o številčnosti populacije sloke v evrazijsko-afriškem območju so znani, trend njene populacije je potrjen kot stabilen. Povprečni odstrel sloke v Evropi v zadnjih letih se, nasprotno od njenih značilnih gnezditvenih habitatov, ne zmanjšuje. Odstrel je pomemben pokazatelj populacije, katere stanje na njenem celotnem življenjskem prostoru spremlja in koordinira ugledni *Wetlands International*. Vse tako kaže, da lahko skoraj celotna Evropa tudi z dovoljenim lovom na sloke zagotavlja trajnost njenega ohranitvenega stanja.

Ptice s t. i. »dolгим obrazom« na selitvi prek slovenskega ozemlja letijo mimo slovenskega lovca zato, da mu je doma na papirju priznано delovanje v interesu varstva narave. Ironija je, da imajo naše sosednje države, prav tako podpisnice istega sporazuma, pri tem na voljo samo nepopolno evidenco odstrela slok. Z istim sporazumom so se vse podpisnice tudi zavezale, da si bodo prizadevale za

postopno odpravo uporabe svinčenih izstrelkov za lov na mokriščih. V Sloveniji je glede obojega trenutna situacija: svinčene šibre v vodo da – lov sloke ne. **Zakaj lov slok v Sloveniji ne?** Očitno so lovci na italijanski in hrvaški strani boljši skrbniki populacije sloke v primerjavi s slovenskimi, tako da jim je lahko zaupan neomejen lov nanjo. Lov je močan motiv zavzemanja lovcev za ohranitev življenjskega prostora divjadi. **Z odpravljenim lovom na sloko odpadejo še zadnji interesi domačih lovcev za ohranitev mokriščnih habitatov.** Nekaj naših lovcev mi je povedalo, da hodi sloke lovit k svojim lovskim prijateljem v sosednjo Madžarsko in tako že tam uplenijo del tistega, kar jim v Sloveniji ni dovoljeno. Vsebinski rezultat je na koncu enak, samo na papirju je videti drugače. **V Sloveniji pa mokrišča še naprej izginjajo in tako tudi vse nanje vezane in na Zemlji dejansko redke vrste.**

Evropa tudi na navedenem primeru dokazuje svoje zavedanje, da imata varovanje in poznavanje zakonitosti dinamike populacije na njenem celotnem območju razširjenosti prednost pred varovanjem življenja posameznega bitja. Tako se zdi tudi trditev, da je Slovenija zaradi ohranjenosti svoje narave zeleni vrt Evrope, zelo negotova. Če bi bilo to res, potem seznam ptic, ki jih že vse od leta 1993 lov domnevno tako zelo ogroža, da jih zato ni dovoljeno loviti, ne bi bil tako zelo dolg ...

Branko Vajndorfer, univ. dipl. inž.
Zavod za gozdove Slovenije, OE
Murska Sobota

Viri:

- AEWA (2007) - Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds, Bonn.
- BOŽIČ, L. (2005): Rezultati januarskega štetja vodnih ptic leta 2004 in 2005 v Sloveniji, *Acrocephalus* št. 126/2005, Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije.
- DURIEZ, O. (2003): Stratégies individuelles d'hivernage chez la Bécasse des bois (*Scolopax rusticola*): compromis énergétiques pour la sélection de l'habitat, De l'Université PARIS VI.
- FERRAND, Y. (1993): A census method for roding Eurasian woodcock in France, *Woodcock Symp. Biol. Report* 16.
- GALJOT, B. (2002): Lov velikih kljunačev (slok) v Evropi da, pri nas ne!? *Lovec*, št. 2/2002.
- GEISTER, I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije, DZS 1995.
- KALCHREUTER, H. (1975): Zur Populationsdynamik der Waldschneepfe (*Scolopax rusticola*) nach europäischen Ringfunden, *Zeitschrift für Jagdwissenschaft*, Volume 21, Number 1.
- KALCHREUTER, H. (2003): Die Sache mit der Jagd, Franckh-Kosmos Verlag, Stuttgart.
- MÜLLER, P. (2003): »Murkerich« im Steiflug, *Wild und Hund* 05/2003.
- SOVINC, A. (1994): Zimski ornitološki atlas, Tehniška založba Slovenije.
- TILLMANN, J.E. (2007): Nachtschwärmer, *Pirsch* 7/2007.
- WETLANDS INTERNATIONAL, 2006. Waterbird Population Estimates, Fourth Edition.

Kaj vse so o divjadi, lovu in lovci pisali časopisi na Kranjskem ...

Piše: mag. Romana Erhatič Širnik

(Nadaljevanje)

»Če res ljubite kmeta, obranjujete ga lova!«

Naslednje določilo je določalo oddajo lova v zakup oziroma izvajanja lova. Po prvotnem predlogu deželnega odbora bi občine lahko oddajale lovišča v zakup po lastni izbiri in brez dražbe. V upravnem odboru so odločili, da občina lahko odda lovišče v zakup ali ga obdrži sama. Tavčar je dokazoval, da bi upravljanje z loviščem v lastni režiji za občino pomenilo veliko dodatnega dela in nobenega zaslužka. Občina bi morala plačati vse stroške, dohodkov ne bi bilo dovolj, po zakonu pa bi morali primanjkljaj poravnati lastniki zemljišč. Pri tem nihče ni pomislil na stroške in jezo, ko bo treba denar izterjati od posestnikov.

Če bi občina z loviščem upravljala v lastni režiji, bi bile posledice pogubne tudi za kmete. V občinskem lovišču bi smel loviti vsak. Kot dober zastopnik kmetov je vedno svetoval: »Če res ljubite kmeta, obranjujete ga lova!« Znano je bilo, da so bili najslabši gospodarji tisti, ki so se ukvarjali z lovom. Lov je namreč prenekega kmeta zapeljal v slabo gospodarjenje in pijančevanje. Zaradi lova naj bi šlo na boben veliko kmetij. Zato je predlagal, da bi se občina smela odločiti o lastnem upravljanju z loviščem samo v primeru, ko lovišča ne bi uspeli dati v zakup. Tako bi obvarovali kmete, da ne bi hodili s puško po gorah in gostilnah in tako spravljali na boben svojih posestev.

Kratka zakupna doba ni v interesu lovcev

Deželni odbor je skrajšal zakupno dobo na tri leta, češ da tako varujejo interese kmetov. Triletna zakupna doba je bila prekratka; v lovskem interesu je bila čim daljša zakupna doba. Po preteku triletna zakupne dobe zakupno lovišče ne bi imelo nikakršne cene več, saj bi v tako kratki dobi marsikateri zakupnik uplenil vse živali. Kmečki interesi bi se po njegovem mnenju lahko varovali ne glede na dolžino zakupne dobe.

S širjenjem seznama nelovnih živali se posameznike spodbuja k lovu

Vprašanje je bilo tudi, kako naj lovski zakon obravnava nelovne živali. Določila lovca ne bi smela omejevati njihovih pravic. Dotlej je veljalo, da je na svoji zemlji posestnik lahko ubil nelovno žival, moral pa jo je izročiti zakupniku. Po predlaganem zakonu pa bi smel nelovno žival loviti vsak in jo tudi obdržati. Tako so ljudi vzpodbujali k lovu. Med nelovne živali so uvrstili tudi *plemenito kuno* in *veverico*. To je pomenilo, da bi se posamezniki lahko izgovarjali, da lovijo *veverice*, streljali pa bi druge živali. Napovedal je, da se bo z lovom na nelovne živali ustanovila *lovska šola za kmeta*, kar bo v končni fazi škodovalo samemu kmetu. Med nelovnimi živalmi je bil po njegovem mnenju samo jazbec tisti, ki je povzročal škodo, lisica in kuna belica pa samo, če sta prišli v hišo ali gospodarsko poslopje. Z zakonom naj bilo dovoljeno ubiti škodljive živali samo v hiši ali gospodarskem poslopju.

Vrstile so se polemike glede škode in uvrstitve posameznih živali med tako imenovane škodljive živali. Kot je bilo navedeno že v prejšnjih sestavkih, je za največjega škodljivca veljal poljski zajec.

Smrt zajcu

Poljskemu zajcu, ki je bil predmet spora ob vsakokratnih razpravah o lovskem zakonu, so precej pozornosti namenjali tudi v časopisih. Poročila so bila iz leta v leto zelo podobna. V glavnem so poročali o škodi na sadnem drevju in oškodovanih sadjarjih, poljski zajec pa je bil tudi predmet političnih obračunanj med strankami. Tokrat bomo spoznali, kaj vse in kako so poročali v Slovincu leta 1907, to je v letu, ko je bila ustanovljena slovenska lovska organizacija. Ko so konec januarja prvič pisali o uničenih drevesih, so za škodo obdolžili lovski zakon. Zagrozili so, da bo *treba z zakonom pomesti* (Slovenec, št. 21; 25. januar 1907). Sredi februarja so zajci zopet uničili mlade jablane in ponovno je bil kriv lovski zakon. Kmetje so se trudili, da bi izboljšali svoj položaj, požrešna »zverjad« pa jim je uničila vse upanje. Spraševali so se, kdaj bo smel gospodar na svoji zemlji požrešno divjad loviti in streljati? (Slovenec, št. 39; 16. februar). Spomnili so, da je deželni zbor že sprejel ugodnejše rešitve za sadjarje, vendar je zakon ostal v predalu deželne vlade. Vzrok naj bi bil jasen (Slovenec, št. 41; 19. februar 1907). V naslednji številki so objavili prispevek z naslovom *Smrt zajcu!* Tako so po navedbah v Slovincu poljedelci vzklikali liberalcem, katerim naj bi zajec veljal več od kmeta. Zopet so spomnili bralce na številne objave o škodi na poljih in v sadovnjakih. V Št. Rupertu na Dolenjskem so zajci oglodali več kot tisoč dreves na šolskem vrtu. Tako je bil uničen šolski vrt, ki je veljal za najlepšega na Kranjskem. Poročali so o predavanju na eni od kmetijskih podružnic, kjer so udeleženci zahtevali čimprejšnjo spremembo lovskega zakona v korist kmeta, ne pa da je zakon varoval zajce in lovce (Slovenec, št. 42; 20. 2. 1907). Konec februarja sta sledila še dva članka o škodi zaradi zajcev. V lovišču slivniške graščine blizu Maribora je tamkajšnji lovski upravičenec kmetom dovolil streljati zajce. Kmetje so lahko lovili samo na svojem posestvu. Novo poročilo o škodljivosti zajčjega zoba so objavili v začetku marca (št. 57; 9. marec 1907). Še isti mesec so poročali iz Št. Vida pri Ljubljani. Zapisali so, da se za zajca bori liberalna gospoda ter da tamkajšnji domačini nergajo čez zajce in liberalce. So glasna misel vseh kranjskih kmetov je bila: *Liberalci, le za zajca se potegnite!* Napovedali so, da je jeseni zajec kmetom *pokončal sadno drevje, spomladi pa bo vse liberalce pohrustal!* (Slovenec, št. 66, 21. marec 1907). V začetku aprila so posmehljivo poročali o sporazumu med liberalci in zajci, da bodo sodelovali na volitvah. Imeli naj bi skupno listo, vsak polovico kandidatov. *Zajci so obljubili, da bodo odslej glodali samo klerikalna drevesa*, liberalci pa se bodo zavzemali za njihovo mesto v lovski zakonodaji. Še preden so bila pogajanja končana, so zajci prelomili dogovor. Njihova *požrešna sebičnost* jih je premagala in lotili so se sadovnjaka *liberalnega podmaršala Rusa*. Predvideli so možnost, da sporazuma ne bo, posledica pa bo več volilnih okrajev brez liberalnih kandidatov (Slovenec, št. 75; 3. april 1907).

(Se nadaljuje.)

Islamska lovska etika

»Človek ne sme loviti iz zabave«

Puščica, katere uporabo dovoljuje islamsko pravo, odleti med krošnje dreves. Afriški lovec jo je izstrelil ob najmanjšem šelestu listja. Pred tem pa je izpovedal Bismillo. (Iz knjige Ljudstva sveta)

Številni muslimani in pripadniki drugih ver so včasih živeli od lova. Muslimanski pravniki so obravnavali lov tako, da so določali, kaj je dovoljeno, kaj prepovedano, kaj je obvezno in kaj priporočljivo. Obstaja veliko živali, katerih meso je zdravo in okusno, vendar vse niso udomačene, zato jih mora človek loviti na razne načine. Šeriatski zakon kaže razumevanje do človeka in spoštuje pravilo, da je treba stvari olajševati in ne oteževati. Zadovoljuje se s tistim, kar je najpreprostejše, a zagotavlja potreben etični minimum. V članku bi slovenskim lovcem rad predstavil temelje islamske lovske etike in nekatere njene nazore primerjal s pri nas veljavnimi.

Šeriatsko pravo je lov-
cem določalo tisto, k če-
mur jih vodi njihova po-
treba po lovu. Zakon je zago-
tovil red in določil pogoje, ki
so lov postavili v okvire is-
lamske vere. V razvoju etične
misli je namreč imela religija
pomembno vlogo, saj je ved-
no določala, kaj je etično in
kaj ni. Naša lovska etika ima
korenine v okvirih krščanskih
nazorov in se velikokrat na-
slanja na Biblijo, v kateri je
zapisano, naj človek vlada
vsem živalim na Zemlji, kar
je vsekakor dokaj ostro nače-
lo: »Položil je v vsako živo
bitje strah pred njim, naj gos-
podari divjadi in perjadi.«
(Sir 17, 4) Za nameček so bili
tudi številni cerkveni dosto-
janstveniki, s papežema Iva-
nom XII. (955–964) in Gre-
gorjem IX. (1227–1241) na
čelu, strastni lovci, Huberto-
ve maše pa tudi pri nas veliko-
krat vodijo duhovniki - lovci.

V našem prostoru so na
takšnih krščanskih temeljih
in pod germanskim vplivom
veliko prispevali k razvoju
etosa slovenskega lovca **Mi-
roslav Hanzalowsky, Franc
Lokar in Ivan Lovrenčič**, ki
je posebno pomemben, saj se
je med prvimi, že leta 1925,
zavzemal za umestitev lova v
okvir varstva narave, kar je
bil tedaj izjemno napreden
pogled. Prav vsa islamska
etična načela so podrejena
veri, s tem da se nekatere zah-
teve šeriatskega prava nana-
šajo na lovca in načine lova,
druge na lovino, tretje pa na
lovske pse ter na lovsko orož-
je in pripomočke, ki jih lovci
uporabljajo pri lovu. Zani-
mivo je, da se šeriatski lovski
zakon nanaša samo na živali,
ki živijo na kopnem, glede už-
ivanja mesa morskih živali pa
ne navaja nobenih prepovedi.
To je primerljivo s krščansko
vero, ki dovoljuje uživanje rib
tudi ob petkih v postnem času,
ko je sicer prepovedano už-
ivanje mesa.

Islam predpisuje, da človek ne sme loviti samo iz zabave, meso uplenjene živali pa mora koristno uporabiti. Za dežele, kjer je divjačina pomemben ali celo poglavitni del prehrane, je značilno, da mesu namenajo veliko pozornost, sama trofeja pa ni tako pomembna. V skandinavskih deželah, v Severni Ameriki in v nekaterih afriških deželah kult trofeje skorajda ne obstaja, zato so rogovje uporabili v obredne namene, niso ga obešali na stene, čeprav so znane tudi izjeme. O lovu med Indijanci in njihovem odnosu do divjadi je, denimo, pisal že naš rojak **misijonar Baraga**. Prof. Paloš v odličnem besedilu o muslimanski lovski etiki sploh ne omenja odnosa do trofeje, čeprav lahko domnevamo, da so tudi v islamskem svetu rogovje uporabili v koristne namene (na primer kot ročaje za nože). Sam odnos do uplenjene divjadi je podoben pri nas in v islamu, kar pa ne preseneča, saj uplenitelj že v arhaičnih lovskih skupnostih praviloma ni imel privilegijev pri hrani. Še dandanes pri nas pa tudi v številnih muslimanskih afriških deželah velja pravilo, da mora lovec prinesiti uplenjeno divjad domov nedotaknjeno oziroma le očiščeno.

Islamsko pravo ali šariat je zbir vseh versko-pravnih predpisov, ki so se nanašali na obrede in na celotno javno ter zasebno življenje pripadnikov islama na območju Otomanskega cesarstva. Skozi čas so ga dopolnjevali s številnimi komentarji, ki so imeli velik znanstven in praktičen pomen in so ga na sodiščih dosledno spoštovali. V obdobju vladavine sultana Sulejmana II. (1520–1566) so zbrali vse stare zbirke zakona in komentarjev ter jih združili v nov enotno zakonsko besedilo, znano pod imenom *Multeka el ebhur* (Sotočje morij). Bilo je 57 knjig šariatskega pravnika **Ibrahima el-Halebija** (umrl 1549), vsaka pa je obravnavala posebno področje. Za nas lovce je posebno zanimiva 50. knjiga *Multeka* z naslovom *Said*, kar v turščini

ni pomeni *Kdor se je povzpел visoko*, in v kateri je obravnavan lov. Povečini je obravnavala odredbe, ki so se nanašale na ravnanje z uplenjeno divjadjo, manjšo pozornost pa je namenjala predpisom o lovu samem in varstvu divjadi. Natančnejša določila o načinih lova najdemo v knjigi *Halal in haram v Islamu* (Dovoljeno in prepovedano v Islamu) avtorja **Jusufa el-Qaradawija**. S širjenjem muslimanske vere po Afriki so islamska etična načela sprejela tudi številna tamkajšnja lovska ljudstva.

Lov z orožjem ali orodjem mora po šeriatu izpolnjevati dva pogoja. Prvi je, da prebode telo divjadi in ji prizadene smrtonosno rano, torej brez bolečin. Če je bila žival usmrčena samo z udarcem topega predmeta, njenega mesa niso smeli zaužiti (meso ni »halal«

in ga torej ne smejo uživati). Po šeriatu je meso živali, uplenjene s puško ali katerim drugim ognjenim orožjem, dovoljeno jesti, saj se krogla zarije v njeno telo. Hadis (to je izrek), ki ga prenaša Ahmed, pravi: »*Ne jej mesa živali, ki je bila usmrčena z glineno kroglo, dokler je ne zakolješ.*« To sporočilo prenaša **El-Buhari** prek **Ibn Omera** in pravi, da je žival, usmrčena z bandugo, enako kot žival, usmrčena z udarcem. Banduga je torej glinena krogla, ki so jo posušili pred uporabo, ne pa sodobna lovska krogla. To nedvoumno dokazuje, da je prepovedano (torej haram) loviti divjad z vsemi vrstami orožja in lovskimi napravami, ki ne povzročijo rane na divjadi (to so kamenje, glinene krogle, strupi, zanke, pasti in podobno). Muslimani, ki živijo v Bosni in Hercego-

vini, tudi zato ne bi lovili polhov.

Druga zahteva, ki mora biti izpolnjena pred strelom, izstrelitvijo puščice ali metom kopja, je, da je treba obvezno omeniti Boga z izrekom začetnega obrazca Mohamedovih molitev oziroma *Bismille*. Če lovec tega ne stori namenoma, je meso prepovedano zaužiti (torej haram). Če pozabi nenamerno, lahko napako popravi tako, da *Bismillo*, to pomeni Bog pomaga ali v imenu božjem, izpove pred jedjo za soffro (t. j. za turško mizo). Muslimanu so namreč odpuščeni grehi, storjeni nenamerno, po naključju ali iz pozabe.

Z zdajšnjega zornega kota se zdi zelo etično tudi določilo, da mora lovec najti ranjeno žival, in sicer s šolanim in ustrezno preizkušenim psom, zraven šolanega pa ne sme biti nešolan pes. Šolani psi ne smejo biti v lovišču po lovu, razen zaradi varovanja uplenjene divjadi. V islamu torej lovska etika ne odobrava lova kot športne dejavnosti. Vprašanje je, koliko so določila spoštovali včasih in koliko jih dandanes. Priznati pa moramo, da so bila za tiste čase zelo napredna in etična, še posebno, če vemo, da so na Zahodu še v 18. stoletju prirejali krvave prireditve, na katerih so pred gledalci, velikokrat tudi s psi, mučili živali. V bližnji prihodnosti vam bomo predstavili tudi vlogo lovskega psa v islamu.

Jane Weber

*Afriški lovec s plenom – opico. Če je meso živali, v tem primeru zamorske mačke, trdo, bo drobovina prehranila otroke. V islamu je lov za zabavo prepovedan. Muslimani sicer ne uživajo mesa opic in je lov nanje prepovedan (haram). Ohranil se je samo v predelih, kjer islamizacija še poteka. (Iz knjige *Ljudstva sveta*)*

Viri in literatura:

el-Qaradawi, Jusuf, 1997: *Halal i Haram u Islamu*. Sarajevo, NIPP Ljiljan – Islamica.

Evans-Pritchard, Edward, 1979: *Ljudstva sveta*, Europa Verlag.

Paloš, prof. Ismet, 2003: *Ne treba loviti iz zabave: Na marginama starih zakona o lovu*. V: *Lovački list*, Letnik XXXIX, št. 68, str. 30–31. Sarajevo: Glasilo Saveza lovačkih organizacija BiH.

Perat, Janko, 1980: *Uvod v lovsko etiko*. Ljubljana: Lovska zveza Slovenije (učbenik za lovske čuvaje).

Šušteršič, ing. Mirko, 1951: *Zgodovina lova*. V: *Naš lov* (1. del). Ljubljana: Lovska zveza LRS.

Weber, Jane, 2006: *Vloga glasbe v lovskih skupnostih*. Ljubljana: Diplomatska naloga, Filozofska fakulteta.

Na kratko iz tujega tiska ...

Nemčija: V zvezni deželi Mecklenburg-Vorpommern so se lovci gojitvene skupnosti Gadebusch odločili za drastično kaznovanje upleniteljev nepravilno uplenjenih trofejnih živali. Pri prvem primeru take nepravilne uplenitve bo uplenitelj moral plačati kazen do 1.500 €, kaznovan pa bo tudi z večletno prepovedjo lova na tisto vrsto oz. kategorijo divjadi. Pri morebitnih nadaljnjih nepravilnih uplenitvah bo poleg prej omenjenih ukrepov sledil tudi takojšen odvzem neupravičene trofeje. Gojitvena skupnost Gadebusch obsega lovišča s skupno površino 56.500 ha, glavni vrsti divjadi pa sta jelenjad in damjak.

(Pirsch, 11/2007)

Foto: M. Krefel

Volk – *Canis lupus*

Bolgarija: Poročali smo že o prepovedi lova na balkansko podvrsto gamsa, ki je lovce omenjene države prizadela z vstopom Bolgarije v EU. Vendar pa je ta podvrsta, podobno kot velike zveri pri nas v Sloveniji, uvrščena med zavarovane vrste, pri katerih je odstrel iz narave prepovedan, razen v primeru primernega načrta upravljanja s populacijo in z ustrežno metodologijo podprtega ugodnega stanja številčnosti. Tako je letos po podatkih pristojnega ministrstva dovoljeno na določenih območjih države upleniti 58 gamsov.

(Pirsch, 11/2007)

Slovaška: 30. julija so v policiste preoblečeni moški napadli in oropali lovsko kočo v bližini mesteca Zlate Moravce, kjer so prebivali lovski gostje iz Nemčije. Pri tem so ukradli slike iz lovske kočice, mobilne telefone in lovske puške lovskih gostov, na koncu pa so se še odpeljali z njihovim porcshejem. Skupna vrednost ukradenih predmetov znaša okoli 70.000 €, predvidena zaporna kazen za tako dejanje pa je od 10 do 15 let.

(Jagen Weltweit Internet)

EU: Pred časom smo v naši reviji najavili veliko loterijo, ki sta jo skupaj organizirali Združenje lovskih zvez evropske skupnosti (FACE) ter Kanadski inštitut za krzno (Fur Institut of Canada). Zdaj so znani rezultati loterije: glavna nagrada v vrednosti 20.000 € (lov na vaptija, mulastega jelena, volka,

kojota in jerebice za dve osebi) je pripadla slovaškemu lovcu Tíborju Belovicu. Slovaška lovska zveza, katere član je dobitnik glavne nagrade, je prejela nagrado v višini 10.000 €. Seveda pa sta z loterijo pridobili tudi obe omenjeni organizatorici loterije – skupna vrednost prodanih srečk je znašala približno 30.000 €, ki bodo namenjeni za proučevanje divjadi in razvoj humanega lova s pastmi.

(Pirsch, 11/2007)

Tanzanija: Dva tedna pred začetkom lovne sezone je tanzanijska vlada obvestila podjetja in osebe, ki se ukvarjajo z lovskim turizmom, o predvidenem občutnem povečanju cen za lovske dovolilnice (licence) za lovsko sezono 2007, ki v tej državi traja od začetka julija do konca decembra. Večina tovrstnih podjetij je že vnaprej prodala lovne licence za leto 2007 lovskim gostom, od katerih bodo morali predvidoma zdaj zahtevati višje cene, zaradi česar seveda ne izključujejo težav. Cene za lovske licence naj bi se povečale različno, pri divjadi nekaterih vrst za približno 50 %, pri drugih pa celo 2- do 3-krat. Po zadnjih informacijah, ki še niso uradne, naj bi nove cene vendarle začele veljati šele prihodnje leto.

(Jagen Weltweit Internet)

Škotska, Danska: V obeh državah potekajo priprave za izvedbo projektov naselitve ev-

ropskega losa v tej državi. Lose naj bi pripeljali iz Švedske. Na Škotskem naj bi jih izpustili v 23.000 ha velik naravni park že v začetku letošnjega novembra. Tako namerava multimilijonar Paul Lister iz Švedske pripeljati najmanj eno brejo losinjo in enega mladega losjega samca. Na Danskem naj bi bilo, po predhodnih raziskavah, 6 območij primernih za naselitev in obstoj losov. Tam naj bi lose naselili čim prej. Po razpoložljivih podatkih švedske oblasti naj ne bi bile preveč navdušene nad omenjeno idejo, saj domnevajo, da bodo nemški turisti, ki si želijo videti lose, v prihodnje raje obiskovali bližnjo Dansko kot pa Švedsko.

(Jagen Weltweit Internet)

Španija: Zaradi uvedbe EU direktiv o prepovedi zbiranja živalskih trupel na določenih mestih na prostem (kar Španci imenujejo 'Muladar'), kjer so se dotlej prehranjevali beloglavi jastrebi ali plešci, je med temi pticami nastalo precejšnje pomanjkanje hrane. Pri iskanju hrane so jate beloglavih jastrebov prišle vse do Belgije, Nizozemske in celo do Nemčije. Prebivalci teh držav so množično začeli obiskovati mesta, kamor so beloglavi jastrebi prileteli ter začeli, kljub prepovedi, polagati hrano in odpadke, da bi zadrževali oz. prehranjevali te mrhovinarje. V zadnjem letu je tako v Nemčijo priletelo 200 beloglavih jastrebov, ki so med prebivalci poskrbeli za pravo razburjenje. Belo-

glavi jastreb (*Gyps fulvus*) je s premerom peruti do 2,8 m največji evropski jastreb in doseže starost do 40 let. Spolno dozori med 5. in 7. letom.

(Jagen Weltweit Internet)

Nemčija: Priznani nemški avtor Brino Hespeler je v 6. številki letošnjega Deutsche Jagd Zeitung objavil članek z naslovom Kjer lovi volk ... V članku piše o škodi v gozdovih in stanje v Nemčiji primerja z državami, kjer so stalno prisotne velike zveri. Za primer avtor navaja stanje v Sloveniji, kjer so stalno prisotne vse tri vrste velikih zveri. Poleg tega avtor omenja, da v Sloveniji rastlinojedo divjad ponekod sicer krmimo, vendar za nemške razmere naravnost borono, in sicer predvsem s travno silažo. Glavna značilnost razmer v Sloveniji, pri čemer navaja za primer Notranjsko in Kočevsko, je po avtorjevem mnenju, da se kljub stalni prisotnosti velikih zveri in lova v gozdovih pojavlja škoda, čeprav v bistveno manjši meri kot v Nemčiji. Kljub temu pa imata jelka in gorski javor zelo velike težave pri pomlajevanju, čeprav so predeli, kjer takih težav praktično ni. Avtor še navaja, da je odstrel rastlinojede divjadi precej manjši kot v Nemčiji, najverjetneje zaradi prisotnosti velikih zveri, čeprav se številčnost jelenjadi in tudi srnjadi ter divjih prašičev povečuje vsaj v nekaterih območjih.

(Deutsche Jagd Zeitung, 6/2007)

Pripravil: **mag. Janko Mehle**

Malo zgodovine

Hribovje ob zgornjem toku Idrijce in Belce je bilo naseljeno proti koncu 14. stoletja. Tod so se tedaj stikale meje Tolminskega, Vipavskega in Kriškega gospostva. Vsak grof je upravljal svoj del tega sveta, zato je tudi naselitev potekala z različnih strani.

Tolminski grofje so leta 1335 vabili v te kraje prve naseljence z raznimi ugodnostmi. Novi naseljenci naj bi bili oproščeni tlake, od posestva pa bi plačevali na leto 20 denarjev davka ter imeli pravico do lova in ribolova. Prišleki so si v obsežnih pragozdovih zgradili domovanja, izkrcili gozdove in tako pridobili nove površine za kmetovanje. V glavnem so se preživljali z živinorejo in poljedelstvom. Cerkveno so bili vezani na Spodnjo Idrijo, kjer so tolminski grofje že leta 1156 postavili cerkvico, ki je bila 200 let podružnica prafare na Šentviški

pustili potem, ko so jim zveri odnesle otroka.

Konec 15. stoletja, po odkritju rudišča živega srebra v Idriji, so razne družbe začele pridobivati živo srebro. Glavni gradbeni material in vir energije je bil les. Zaradi potreb pri oskrbi rudnika z lesom so se naseljenci kmalu začeli ukvarjati z delom v gozdovih in s »furanjem«. Na kmetijah, kjer so praviloma imeli po enega ali več parov volov ali konj, so opravili tudi vsa kolarska in kovaška dela. Pojavili pa so se tudi novi naseljenci, ki so se preživljali pretežno z deli za potrebe rudnika. Sekali so les in ga spravljali do vode, od koder so ga nato plavili do Idrije. Na Idrijskem je večina klavž delovala na zgornji Idrijci in Belci. Delo v gozdovih in na klavžah je bilo nevarno, še posebno, kadar je zatajil sistem za odpiranje vrat. Nekoč je vodni val odnesel klavžarja na Idrijskih klavžah, ko je sproščal zaskočen meha-

Nekdaj so se preživljali z živinorejo in delom v okoliških gozdovih. Živino so pasli v Kozici, na strmem, proti jugu obrnjenem dolomitnem pobočju, kjer se pozimi radi zadržujejo tudi gamsi. Sredi rebri izvira studenec, imenovan Vadan. Ob njem je bilo nekoč korito za napajanje živine. Pripovedujejo, da so nekega večera domači fantje stavili, če si kdo upa opolnoči v Vadan po vodo. Eden od njih je stavo sprejel in se sredi noči odpravil k dober kilometer oddaljenemu izviru. Dolgo ga ni bilo nazaj, zato so sklepali, da se mu je nekaj zgodilo. Ker jih je bilo strah, si ponoči niso upali za njim. Drugo jutro pa so zgodaj odšli k studencu. Tam so našli samo krvave sledove, dele njegove obleke, škornje in ostanke nog v njih. Drugo so požrle zveri.

Okrog leta 1850 so na Gelnicah, na planoti med Hudim Poljem in Krekovšami, zveri dvema furmanoma raztrgale

MAKSIMILIJAN MOHORIČ

Zgodbe iz idrijskih hribov

gori. Najprej so bile osnovane posamezne kmetije, nato so se razvili zaselki: Čekovnik, Slanice, Hleviške, ki dandanes oblikujejo naselje Čekovnik. Na posamezni kmetiji je v tistih časih hkrati živelo več družin, v nekateri primerih tudi več kot 30 oseb. Naselitev Čekovnika je verjetno potekala prek Spodnje Idrije in Kanomlje. Idrijsko Belo so naselili iz smeri Koševnika in Zadloga. Gospostvo Sveti Križ pa je naselilo svoje podanike na območju Osredka, na kar kaže značilno poimenovanje kmetij. Krajevna imena: Tršanovše, Korenovše, Krekovše ... so sestavljena iz priimkov Tršan, Koren, Krek in obrazila 'ovše'. V to skupino je spadala tudi kmetija na Hudem Polju. Po pripovedovanju so bila poslopja tam, kjer je sedaj smrekov nasad. Do danes se je ohranil le še travnik, ki priča, da so tam že davno izkrcili gozd in se ukvarjali s kmetijstvom. Po pripovedi so prebivalci domovanje za-

nizem za odpiranje vrat. Zdaj so klavže lepo obnovljene in predstavljajo pomnik dosežkov gozdarstva ter gradbeništva v teh krajih.

V Čekovniku je v šestnajstem stoletju delovalo več žgalnic živosrebrne rude po t. i. bavarskem sistemu. Rudo so prinašali in dovažali iz rudnika. Ostanke retort in kupi razdrobljene lončevine so edini spomin na tedanje težke čase.

Divje zveri

Prvotni naseljenci so se spopadali tudi z divjimi zvermi (največ z volkovi in medvedi), ki so jim delale škodo med živino, na čebelah in poljščinah ter jih ogrožale.

Že omenjeni napad zveri na otroka na Hudem Polju ni bil edini. Visoko na levem bregu Idrijce, v Čekovniku, je kmetija V Rižah. Tam so bile v nekoč zgrajene riže za spravilo lesa do plavne vode.

vola. Takole da je bilo ... Že dalj časa sta tam vlačila les in tudi prebivala v gozdarski baraki. Nekega večera pa sta se odločila, da bosta odšla domov na obisk. Voloma sta zvezala noge, da se nista mogla oddaljiti, sama pa sta odšla domov v Čekovnik. Ko sta se drugega dne vrnila, je bil eden od volov napol požrt.

Nekoč je bilo v tem hribovju veliko volkov. Še marca leta 1976, ko sem prenočeval v gozdarski baraki na Hudem Polju, so sredi noči tulili pod Sončnim robom. Zjutraj, ko sem šel na Škrbino, so bili na zasneženi cesti sledovi manjšega tropa volkov.

Volčje jame

Ker je bil zaradi hribovitega terena lov na volkove zahteven, so jih lovili v jame. Vidni sledovi »volčjih jam« so se k sreči ohranili na Krekovšah in v Slani-

cah pod Hleviško planino, v bližini Medveje grape, v vasi Čekovnik. Krajevno ime Volčja jama priča, da je bila nekoč taka jama tudi v bližini križišča Pri Kolu na Vojskem. Najbolje so ohranjeni ostanki take jame nedaleč od logarnice na Krekovšah, v bližini ceste, ki vodi proti Korenovšu. Na ravnici je bil izkopen okrogel jarek, širok okrog pol-drugi meter. Zunanji premer meri približno šest metrov, notranji pa tri. Na zgornji strani je še vedno globok meter in pol. Ko je bil v uporabi, je bil verjetno globok od dva in pol metra do tri metre. Otoček na sredini, na katerem je bila privezana živa vaba, je v premeru meril okrog tri metre. Mere so bile prilagojene gibanju volkov, ki so plen napadali v diru. Ko so volkovi napadli živo vabo, privezano na sredini, so skočili na dračje, ki je prekrivalo jarek, in padli v globino. Kako je bilo oblikovano dno jarka, bi bilo mogoče ugotoviti z izkopavanji. Za izgradnjo in vzdrževanje take jame je bilo gotovo potrebno veliko dela in znanja. Ker so jih zgradili, vzdrževali in uporabljali gozdarji, so bile narejene v bližini logarnic.

Tedanja gozdna uprava je lovila na območju gozdnogospodarskih enot Idrija I in Idrija II, v zakupu pa so imeli tudi zasebne lovne površine naselij Čekovnik in Vojsko. Gozdarji so bili namreč odgovorni tudi za lov zveri. V nekaterih starih GG načrtih je navedeno tudi število uplenjene mesojede divjadi. V evidencah gozdnogospodarskih načrtov Idrija I in Idrija II za obdobje 1900 do 1909 so zapisi, da je bilo v tistem obdobju uplenjenih 998 glav mesojede divjadi, kar je povprečno skoraj 100 živali na leto. Tedaj je imela kožuovina visoko ceno in je lovcem prinašala pomemben dohodek, zato je bilo tudi zanimanje za lov kožuharjev veliko.

Menim, da bi bilo treba vsaj eno od volčjih jam razglasiti za kulturno dediščino in jo obnoviti. Jame, ki so jih po Evropi in Aziji uporabljali za lov zveri, omenja Fran Erjavec¹ pa tudi druge stare lovske knjige.

Krvavi spori med erarjem in kriškimi grofi

Prvotni prebivalci Čekovnika so imeli od naselitve naprej pravico do lova in ribolova. Prebivalci Otlice, Dola (zdajšnje Predmeje) in nekaterih vasi iz Vipavske doline so imeli servitutne pravice v gozdovih Vipavskega in Kriškega gospostva in so v njih tudi lovili. Zaradi rezervacije dela gozdov za idrijski rudnik so pravice izgubili.

Pogosti so bili spopadi med erarskimi (državnimi) in divjimi lovci. Inž. Mazi²

je zapisal: »Gozdovi, v lasti svetokriškega gospostva (zdajšnji Vipavski Križ pri Ajdovščini), so bili 3. junija 1609 rezervirani za idrijski rudnik, ki je bil zaradi njihovega izkoriščanja z lastniki v stalnih prepirih.«

Dr. Kordiš³ pa navaja: »Državne gozdne uradnike so v svetokriških gozdovih pogosto napadali. Pobudniki napadov so bili gospostvo in njegovi podložniki. Zaradi sporov bi moral baron Attems plačati 5000 ducatov kazni, vendar jih ni mogel poravnati. Zato je vojaštvo zasedlo grad Sveti Križ in barona prisililo, da je sklenil poravnalno pogodbo, po kateri so sporni gozdovi, skupaj s podložniki, postali last rudnika, kazen pa so razveljavili.« Sveti Križ je že leta 1507 pridobil status trga, leta 1532 pa ga je cesar Ferdinand I. povzdignil v mesto. Grofu in meščanom gotovo ni bilo vseeno, da so jim odvzeli posest in s tem ugled. Pravna ureditev lova se je skozi stoletja spreminjala, tradicija lova pa je ostala. Domačini so lovili za golo

preživetje svojih velikih družin. Borne hribovske kmetije so kljub trdemu delu zagotavljale le skromen pridelek. Tedanje oblasti so se zavedale težav in so tako stanje dopuščale do določene mere.

Zgodbe o 'raubšicah'

Med prebivalci tega območja so se ohranile številne zgodbe, povezane z divjadjo in lovom, ki so odraz davnih, a resničnih dogodkov.

Veliko je zgodb o pokojnem logarju, strastnem lovcu in dobrem strelcu **Petru Podobniku** iz Čekovnika. Odgovoren je bil za gozdove in divjad v revirju Čekovnik. Delo je bilo naporno in pogosto nevarno. Peter je bil dober strelec. Nekoč so sedeli v gostilni v Kočevšah: Peter in **Julij Podobnik**, ki je o dogodku pripovedoval, ter **Peter Mohorič**. Precej vina so že popili in malo okajeni gostje so glasno podvomili v Petrove strelske sposobnosti. »No, pa stavimo,«

»Veliko je zgodb o pokojnem logarju, strastnem lovcu in dobrem strelcu Petru Podobniku iz Čekovnika ...« Na njej je Peter Podobnik, tisti s puško; na 'idrijskem laufu' (gozdni železnici) pa sedi Julij Križič. (Fotografija je iz arhiva Maksimilijana Mohoriča)

je rekel Peter. »Naj nekdo vrže v zrak klobuk. Če ga zadenem, boste plačali doplar vina, če zgrešim, bom plačal jaz.«

Šli so iz gostilne in eden od zabavljajčev je v klobuk zavil primeren kamen in ga vrge v zrak. Strel je odjeknil in klobuk je raztrgan obležal v travi. Krogla je zadela kamen v klobuku, ki se je razletel in popolnoma uničil pokrivalo. Hitro so ugotovili, da takih stav s Petrom ne kaže sklepati, ker so predrage.

Ohranila se je tudi pripoved, da je Peter nekje v Osredku doživel strelski spopad z 'raubšici'. Na srečo se je končal brez žrtev.

'Raubšici' so vedno lovili zamaskirani in v skupinah. Redno so se tudi zavarovali, da jih ne bi ulovili. Nekoč je Peter med obhodom na Poslušanju, v Črni dragi, zaslišal strel. Previdno se je približal kraju, kjer je počilo, in zasačil zamaskiranega 'raubšica', ravno ko je pripravljaj plen. Ni pa opazil drugih dveh, ki sta skrita stražila. Tista dva sta ga nato razorožila in privezala k drevesu ob cesti. Rešila ga je neka ženska, potovka, ki je trgovala z jajci in maslom in je navadno hodila po tisti poti. Morda so jo poslali celo storilci, ki jih je skrbelo, da ne bi bil predolgo privezan.

Albin Podobnik mi je pripovedoval o dogodku, ko sta, v petdesetih letih prejšnjega stoletja, z njegovim očetom »furala« na Gelnicah. Tedaj so tam sekali ogromne jelke, ostanek nekdanjega pragozda. Ravno ko sta se trudila zavaliti težak hlod na voz, sta mimo prišla dva divja lovca; oba zamaskirana in oborožena. »Ali je hlod težak?« sta vprašala. »Težak, težak,« je odgovoril Julij Podobnik.

Odložila sta puški in plen ter pomagala zavaliti hlod na voz. Nato sta pobrala, kar sta prej odložila, in brez besed odšla.

Nekoč so bile razmere za divjad zaradi naravi prijaznejšega kmetijstva veliko boljše kot dandanes. Pod Hleviško planino je bilo uplenjenih nekaj srnjakov z izredno močnim rogovjem. Eno od njih je na razstavi v Düsseldorfu prejelo srebrno medaljo, drugega, še močnejšega, pa nikoli niso ocenili. Pokojni lovec in izkušen kunar **Alojz Tratnik** mi je pokazal vzpetino na pobočju Hleviških planin, kjer sta bila uplenjena srnjaka, ki sta nosila omenjeni rogovi. Zdaj – po stoletjih preverjanja raznih teorij o gojenju divjadi – tako močnih srnjakov tam okrog žal ni več.

Dolgo se je v teh hribih ohranila tudi tradicija lova na jazbece. Tak lov je dovoljeval predvojni zakon o lovu. Kmetje so jih lovili, da bi preprečili škodo na poljščinah, v glavnem na koruzi, pa tudi jedli so jih. Še posebno rad jih je lovil pokojni **Marjan Blaž-**

kov. O tem so nastale številne zanimive dogodivščine.

Neke jasne poznojesenske noči so se trije lovci na jazbece pomikali od Bašteta proti Zaklavžarju. Polna luna je osvetljevala pokrajino. Volčjak Baron je marljivo iskal okoli njih. Pri Zaklavžarju pa je v grmu skrit čakal jazbeca pokojni **Stane Zelenc**, ki je bil lovec z dušo in srcem. Mesec je s srebrno svetlobo oblival samotno kmetijo, v Kračajski je šumela Idrijca. Meglica se je spuščala na travnik, ki se je lesketal v kristalnih slane. Spokojen mir je plaval nad pokrajino. Nenadoma se je z roba gozda proti grmu, iz katerega je Stane napeto opazoval, od kod bo prišel jazbec, z glasnim laježem zakadil velik volčjak. Trojka je z vikom in krikom: »Daj ga, primi ga!« v prepričanju, da pes napada jazbeca, tekla za njim. V rokah so vihteli vile in kole. Zelenc je najprej od presenečenja onemel, nato pa zavpil: »Stojte, barabe, če ne bom streljal!« Po krajšem razgovoru so udeleženci ugotovili, da je nastal nesporazum, in se razšli. Jazbec pa si tisti večer tudi ni upal na zaklavške njive ...

Spet drugič je prispela vest, da jazbec dela škodo na koruzi pri Miklajču. V mesečni jesenski noči je šla 'interventna dvojka' v akcijo, da bi ulovila škodljivca. Nekje okrog Trebeža je pes izsledil in zaustavil jazbeca. Hitro sta ga ulovila in prinesla na bližnji kolovoz. Sedla sta v travo na rob poti in uživala v čarobni jesenski noči. Pes se je oddaljil nekam za hrib. Jesenski gozd je vršal v lahнем vetru in listje se je osipalo s tršev.

»No, zdaj se pa prileže požirek žganja,« sta si bila enotnega mnenja.

»Pa tudi en cigaret bi pasal,« je rekel Blašk in si prižgal dravo. Ko sta pokadila, sta se namenila proti domu.

»Ja, kje pa je zdaj jazbec?« je prese-nečeno vprašal Blašk. Jazbec, ki sta ga prej odložila na gozdno pot, se je med tem zbudil iz 'narkoze', tiho zdrnil s poti in se urno umaknil v jazbino v bližnjem skalovju. Šumenje gozda in padajočega listja je prikrilo njegov odhod.

Nekoč je bil v idrijskih hribih veliko bolj razširjen divji petelin. Tedaj je bila še močna povezava populacije, ki je živel v Trnovskem gozdu, s populacijo na Poreznu in Blegošu. O prisotnosti te naše največje in najlepše divje kure pričajo številna krajevna imena: Poslušanje (tudi Poslušaj), Kurje brdo, Petelinov vrh, Petelinovc itn. Stalno so se zadrževali tudi v Tisovcu okrog Treh smrek, na območju Marnega vrha, Črnega roba, Brkovnika, na Javorniku, v Nadrtu in naprej na Nanosu. Še v začetku druge polovice prejšnjega stoletja jih je bilo tod kar nekaj uplenjenih.

Pokojni **Janko Erjavec** mi je pripovedoval, kako je lovil petelina. Najprej ga je hodil naskakovat v Baštetov Lom. Ker je tam nehal peti, je nato drugega zaslišal na Hudourniku na Vojskem. Nekega zgodnjega spomladanskega jutra je bil Janko že v bližini rastišča.

»Bila je jasna noč in sneg je še pokrival pokrajino. Sren je držal, da se mi prihoji ni vdiral, je pa močno škripalo. Ko je noč na vzhodnem nebu začela bledeti, je petelin začel peti. Napeto sem poslušal, vendar ga še nisem mogel zagledati. Če sem se premaknil, pa je sren zaškripal pod čevlji. Kaj mi je preostalo drugega – sezul sem čevlje in ga naskakoval obut samo v volnene nogavice. Še sreča, da ni bil predaleč, ker me je začelo pošteno zebsti v noge. Kmalu sem ga zagledal, kako poje na gredi, veji stare bukve. Ko je odjeknil strel, je gozdni trubadur smrtno ranjen omahnil z drevesa, na katerem je pel vse svoje pomladi ...«

Tako mi je pripovedoval Janko, ki je imel petelina obešenega v svojem domu na častnem mestu.

Ob tem moram zapisati, da smo lovci petelina zavarovali že razmeroma zgodaj, v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Žal pa je zdaj ostanek nekdanj stabilne populacije divjega petelina v Trnovskem gozdu vseeno zelo ogrožen. Največje težave so zagotovo zaradi velikih sprememb v njegovem življenjskem okolju. V gozdovih je našel hrano in zavetje v ostrih zimah. Gradnja vlak in gozdnih cest mu prav tako škodujeta. Tudi lovci mu delamo škodo s postavljanjem krmišč in mrhovišč v bližini njegovih zimovališč in rastišč. Odstrel plenilcev je v primerjavi z nekdanjim zanemarljiv. Ukrepi, ki so predvideni v načrtih GG, so nezadostni in dejansko dokazujejo, da niti raziskovalne institucije niti stroka, ki pripravlja načrte, še niso našli rešitve za ohranitev te naše največje gozdne kure. Ministrstvo za okolje in prostor, ki je pristojno za ohranitev te vrste, se prav tako obnaša neodgovorno in niti ne spremlja stanja (monitoring) v populaciji divjega petelina. Zadnji je popisal stanje Zavod za gozdove RS. Celo planinci, ki so po statutu naravovarstvena organizacija, ponekod niso pokazali posluha, da bi ukinili ali preusmerili nekatere planinske poti, ki vodijo prek poslednjih rastišč in posebno motijo v času rasti. Žal vse tako kaže, da se v naši družbi manjša zavest o pomenu narave za trajnostni razvoj.

Janko mi je pripovedoval tudi, kako je čakal lisico. Bila je huda zima. Okrog hiše je opazil lisičje stopinje, zato je začel nastavljal razne mesne odpadke. Ko je zaklal ovco, je glavo in druge

ostanke položil v primerni razdalji od hiše, da jih je lahko videl skozi okno.

Neke jasne mesečne noči, ko je sedel pri oknu, je opazil, da se lisica bliža vabi. »No, zdaj te pa imam,« si je pomel roke. Stopil je do omare po šibrenico in naboje. Ko pa je poskušal nabasati napolniti puško, ni mogel izvleči praznih tulcev, ki jih je pozabil odstraniti, ko je nazadnje streljal na šoje. Tulci, ki so bili papirnati, so se navlažili in se dobesedno zalepili v ležišče nabojev. Mrzlično je poiskal lovski nož. Ko jih je naposled z muko izvlekel in puško napolnil, je lisica z ovčjo glavo v gobcu že izginila v grmovju.

»Če ti nekaj ni usojeno, potem tega zagotovo tudi ne boš dobil!« je potožil Janko.

Omeniti moram tudi **Jožeta Lampeta** - Pepka, ki je živel pod Hleviško planino. Marsikdo se spominja njegove prijaznosti in pripravljenosti za pogovor. Kadar je bil dobre volje, je tudi rad zaigral na harmoniko. Čeprav so bile tedaj vremenske napovedi že kar zanesljive, se je bolj zanašal na pratiko. Če sem ga vprašal, kakšno bo kaj vreme, je vedno odgovoril: »Čakaj, bom pogledal v prat'ko!«

Bil je pravi umetnik v struženju predmetov iz lesa. Sklede in osovnik, ki jih je on 'zdrakslav', niso nikoli počili.

Nekoč sva se pogovarjala o gozdnih kurah. Vprašal sem ga, če je kdaj slišal peti divjega petelina.

»Seveda ga je, saj je veliko delal po gozdovih,« je odgovorila kar njegova življenjska sopotnica Franca.

»Kako pa poje?« sem ga vprašal.

»Ne čisto tako kot domači, malo bolj zategne, no, nekako tako: ki-kiri-kiiiiik-kiiuu,« je odgovoril.

»Ja, ja, tako poje divji petelin,« je hitro pritrdila tudi Franca.

Divjad jim je pomagala preživeti

Med 2. svetovno vojno in v težkih letih po njej je divjad pripomogla k preživetju partizanov in prebivalcev teh hribov. V mestih je bila oskrba zagotovljena, čeprav skromna, podeželje pa je moralo preživeti sebe in razne vojske. Proti koncu vojne je v hribih zmanjkalo vsake hrane. Za golo preživetje so ženske hodile čez Govce (severni rob Trnovskega gozda) v več ur oddaljeno Vipavsko dolino, kjer so poskušale dobiti kak kilogram koruzne moke ali sirka. Ker ni bilo več živine, praktično niso imele več česa ponuditi v zamenjavo.

»Če se ne bi tedaj vojna končala, bi vsi od lakote pomrli,« nam je večkrat

Foto: M. Mohorič

»Najbolje so ohranjeni ostanki take jame nedaleč od logarnice na Krekovšah, v bližini ceste, ki vodi proti Korenovšu.«

povedala pokojna mama. Teta mi je pripovedovala, da je morala imeti borno hrano vedno skrito, sicer so jo pobrale razne vojske. Le s težavo so ženske, ki so ostale same po domovih, preživele otroke in onemogle starce.

Medvojne obljube partizanskih komisarjev so bile po vojni hitro pozabljene. Nova oblast je kmalu predpisala obvezno oddajo. Na požganih kmetijah so pogosto ostale samo ženske brez živine, semen in orodja. Kljub temu so jim naložili obvezno oddajo. **Kati Šavle-tova** mi je potožila: »K materi v Zadlog sem šla po nekaj nahrbtnikov krompirja, da sem imela seme. Potem pa so prišli iz Idrije in mi odmerili obvezno oddajo, ko niti zase nismo imeli ...«

Ljudje na podeželju niso dobili kart in so sladkor in sol lahko dobili le z blagovno menjavo. Staro mater **Marijo Podobnik**, ki je med vojno žrtvovala vse za partizane in je bila leta 1943, po požigu domačije zaprta v Trstu, so po vojni obsodili na 14 dni prisilnega dela, ker ni mogla izpolniti zahtev obvezne oddaje. Primorsko podeželje, ki je med vojno trpelo zaradi okupatorjevega nasilja in omogočilo preživetje partizanov, si kaj takega res ni zaslužilo.

Pri delu in pehanju za hrano so morali pomagati tudi otroci. Spomladi 1947, ko ni bilo česa dati v usta, sta Albin Podobnik, ki je takrat imel štirinajst let, in leto starejši **Emil Mohorič** razmišljala, kje dobiti kaj za pod zob. Kaj ko bi šla v Vodonos pogledat za gamsi?

Lakota je pripomogla k hitri odločitvi. Vzela sta angleško puško 'enfield', kakršne so zavezniki metali s padali, ter naboje in se odpravila. Albin se je s puško postavil za rob na strmem pobočju, Emil pa je šel poganjat. Po stečini je pridrvel trop gamsov. Albin je streljal, gamsi pa so izginjali za robom. Ko je prišel Emil, sta šla pogledat, če je kaj

zadel. Bilo je kar nekaj plena. Gamsje meso so nasolili in tako preživeli, dokler ni bilo pridelkov z njiv.

Včasih so ulovili tudi kakšno ribo, ki jih je bilo po opustitvi plavljenja v Idrijci in Belci kar veliko. Mati mi je pripovedovala, da so še pred vojno 'pubi' včasih vzeli koš in z njim šli loviti ribe. Koš so napolnili z vejami, ki so jih nalomili ob reki, in ga nato na spodnjem delu 'žonfa' potopili v vodo. Eden je držal koš, drugi pa je z dolgo palico plašil ribe, ki so se rade skrile v košu. V primernem trenutku je tisti, ki je bil za košem, nenavadno past postavil pokonci. Včasih se je naenkrat ujelo tudi več kot trideset rib.

No, kakšno ribo so ulovili tudi z roko. Med 2. svetovno vojno in po njej so kakšno ujeli tudi s pomočjo bomb, ki so ležale povsod. Tak način pa so hitro opustili, ker je bil zelo nevaren in je povzročal preveč škode.

Danes je v Manjšku in Kramajšci komaj še kaj rib, ker je preveč čapelj in poleti tudi kopalcev.

Trdni rodovi in kleni ljudje ...

V teh hribih so se izoblikovali in preživeli trdni rodovi in kleni ljudje. Njihov kruh je bil težak, iztrgan iz strmih in peščenih njiv, prigarani v gozdovih, pri 'furanju' in pri delih v rudniku. Živeli pa so v medsebojnem prijateljstvu in sožitju z naravo, ki je nikoli niso ogrožali. Le-ta jim je vračala in v najhujših stiskah jim omogočala preživetje.

Maksimilijan Mohorič

¹ Fran Erjavec, Domače in tuje živali v podobah, Celovec 1868

² Ing. Stanislav Mazi, Klavže nad Idrijo, Ljubljana 1955

³ Dr. Franjo Kordi?, Idrijski gozdovi skozi stoletja, Idrija 1986

S 7. seje Upravnega odbora Lavske zveze Slovenije

Seja je bila 10. 7. 2007 v prostorih Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire na Biotehniški fakulteti v Ljubljani. Dnevni red je obravnaval predvsem **sprejem predloga načrta dela in finančnega načrta LZS za leto 2007 ter informacijo o prenosu nalog LZS na drugo pogodbeno organizacijo** na podlagi 10. člena Pravil LZS. UO LZS je obravnaval tudi druga aktualna vprašanja. Poleg članov UO LZS so bili na seji prisotni tudi strokovni tajniki območnih lovske zvez, ki so bili vsi povabljeni na sejo. Po pregledu realizacije sklepov, sprejetih na prejšnji seji, so člani UO LZS sklenili, **naj podkomisija za krovosledništvo deluje do konca mandata sedanjega UO LZS v okviru Komisije LZS za kinologijo**. Člani UO LZS (M. Arlič, B. Kurnik in B. Mahne), ki so bili na prejšnji seji zadolženi, da pripravijo merila za podelitev posebnega priznanja ob 100-letnici LZS, se bodo sestali najpozneje do 15. 8. 2007. Strokovna služba pa bo članom UO LZS poslala vzorec dopisa za zbiranje »sponzorskih« sredstev ob 100-letnici LZS.

Predsednik B. Mahne je v okviru glavne točke pojasnil, da sta **predlog programa dela in finančni načrt LZS za leto 2007** pripravljena na podlagi programov dela, ki so jih pripravile komisije in uredniški odbor LZS. Povedal je, da so v minulem letu ostala določena finančna sredstva neporabljena, zato je bilo predvideno, da se del teh sredstev nameni za poravnavo stroškov ob 100-letnici LZS, del sredstev pa za izdajo novega Lavskega priročnika. Ob praznovanju 100-letnice LZS bo v okviru Zlatorogove knjižnice izšel reprezentativen almanah. Del stroškov, potrebnih za izvedbo praznovanja 100-letnice LZS, bodo poravnali tudi iz finančnih prispevkov podjetij, ki bodo podprla delovanje LZS. Iz zbranih finančnih sredstev bo mogoče financirati tudi izdelavo jubilejne značke, ki jo bo prav tako prejel vsak lovec. Glede delovanja LZS je ponovno poudaril, da je Strokovna služba LZS nosilka izvajanja nalog LZS, zato se morajo zaposleni v LZS tega zavedati, prav tako pa morajo svoje naloge tudi strokovno opraviti. V prihodnje bo moralo vodstvo

LZS, zlasti pa Strokovna služba LZS, zagotoviti tudi druge vire financiranja, saj so možnosti pridobitve finančnih sredstev na različnih razpisih. Zato v prihodnje članski prispevek ne sme ostati izključni vir financiranja LZS. Za vse navedeno so potrebni ustrezno usposobljeni ljudje, zato bodo v prihodnje potrebne korenite spremembe tudi v Strokovni službi LZS. Zaposleni v Strokovni službi LZS morajo biti glavni nosilci aktivnosti posameznih komisij, vendar pa je opaziti, da odziv zaposlenih v LZS pogosto ni takšen. Tudi računovodstvo LZS bo moralo biti zaradi spremenjenih razmer v strokovno pomoč vsem članicam LZS. Po končani razpravi, v kateri so razpravljavci izrazili še mnogo stališč in pripomb, so bili soglasno sprejeti sklepi.

UO LZS je potrdil predlog programa dela in finančni načrt Lavske zveze Slovenije za leto 2007 z dopolnitvami, ki so jih člani UO LZS podali na tej seji.

Povzetek programa dela in finančni načrt za leto 2007 se objavi v glasilu Lovec.

Izplačilo stroškov za izvedbo posameznih programov dela komisij in odborov bo opravljeno po opravljeni storitvi, ki bo opravljena v skladu s potrjenim programom, kar mora s podpisom na računu pred izplačilom potrditi predsednik komisije oziroma odbora.

Predsednik je pri naslednji točki, ki se je nanašala na **prenos nalog LZS na drugo pogodbeno organizacijo**, v uvodu pojasnil določbe 10. člena Pravil LZS in poudaril, da mora LZS svoje naloge izvajati strokovno in učinkovito, zato mora svojim članicam LZS zagotoviti vse, kar potrebujejo. Na ravni organizacije delovanja LZS mora obstajati določena povezava med LZS in lovske družinami. Poenotiti bi se morala minimalna strokovna izhodišča strokovnih tajnikov na območnih lovske zvezah, saj razlike med njimi so, tako kot so med lovske družinami. S splošnim aktom bo določen minimalni obseg nalog. O merilih so že razpravljali, prav tako pa je bilo ugotovljeno, da obseg dela ni enak pri tistih strokovnih tajnikih območne zveze, ki opravljajo naloge za LD s skupnim številom 700 članov, ali tistimi, ki

opravljajo delo za večje število članov LD. Zato je temeljno izhodišče v številu članov, povsem drugo pa je obseg prenesenih nalog, ki jih bodo opravljali strokovni tajniki območnih zvez. V sodelovanju z območnimi lovske zvezami bo zato določen tudi obseg nalog, ki jih bo LZS prenesla na območno zvezo. Vsekakor je treba to področje delovanja rešiti enotno, je v uvodu menil Mahne. Pojasnil je tudi, da bo članski prispevek za leto 2008 enoten, vendar pa bo LZS za to, ker bo območna zveza lovske družin opravljala del nalog v njenem imenu, imela tudi različen pristop. Svoja stališča do tega vprašanja je izrazilo tudi nekaj drugih razpravljavcev, nato pa je Mahne pojasnil, da bodo do konca leta jasno določili merila, prav tako pa bodo podpisali pogodbe med LZS in območnimi zvezami lovske družin, na katere bo preneseno izvajanje določenih nalog LZS.

Po razpravi so člani UO LZS v skladu s sklepom Statutarno-pravne komisije, ki so ga sprejeli 18. 4. 2007, sprejeli sklep, **naj območne lovske zveze posredujejo Strokovni službi LZS bilanco stanja in uspeha za leti 2005 in 2006 ter finančni načrt za leto 2007 ter odgovorijo na vprašalnik, ki ga bo pripravila Strokovna služba LZS. Na temelju tega bodo pripravili strokovne podlage za podpis pogodb po 10. členu Pravil LZS.**

V zadnji točki dnevnega reda je predsednik poročal, da bo septembra in oktobra letos okrog 80 LD sodelovalo pri projektu, katerega nosilec je Biotehniška fakulteta v Ljubljani (prof. dr. Ivan Kos), in zajema sodobno študijo pri slovenskem delu populacije medvedov s pomočjo neinvazivnih molekularno-genetskih metod (več v Lovcu na str. 425). Nadalje je predsednik seznanil navzoče, da bo Vlada sprejela predlog zakona o spremembah in dopolnitvah ZDLov-1, ki ga je pripravilo MKGP. Čeprav je ustavna odločba jasno določila, katere določbe ZDLov-1 so v neskladju z Ustavo, pa je predlog sprememb in dopolnitev ZDLov-1 obsežnejši. Temeljno izhodišče, ki ga podpira LZS, je, naj se spreminja samo tisto, kar je navedeno v ustavni odločbi. Pojasnil je, da je bila za pripravo sprememb in dopolnitev ZDLov-1 imenovana posebna komisija pri MKGP, ki se je sestala samo v začetku letošnjega leta. Predlog zakona o spremembah in do-

polnitvah ZDLov-1 je rezultat dela zaposlenih ljudi na njihovem direktoratu. Povedal je, da se je besedilo sprememb in dopolnitev ZDLov-1 neprestano spreminjalo. V nadaljevanju seje so člani UO LZS odločili še o podelitvi lovske odlikovanj, in sicer so sklenili, da se **red za lovske zasluge I. stopnje podeli: Alojzu Joštu iz LD Kamnica, Venčeslavu Lavrenčiču iz LD Gaj nad Mariborom in Ivu Sovinšku iz LD Gornji Grad.**

Uredništvo – B. L.

Povzetek načrta dela in finančnega načrta LZS za leto 2007

Po izvolitvi novih organov in predsednika LZS je Upravni odbor LZS z imenovanjem svojih komisij in uredniškega odbora določil usmeritve za delovanje LZS v letu 2007. Na nekaterih področjih so novi organi in komisije le nadaljevali z opravljanjem svojih nalog iz minulega leta, medtem ko so se na drugih začele izvajati aktivnosti povsem na novo. Cilji LZS so jasno določeni v novih Pravilih LZS. Vendar pa jih bo mogoče doseči le z aktivnejšim delovanjem vseh organov LZS in njihovih delovnih teles ter z jasnim, odločnim in pravočasnim odzivom Strokovne službe LZS na vsa aktualna vprašanja, ki so tesno povezana z vlogo LZS kot samostojne lovske in naravovarstvene nevladne organizacije. Pred LZS, njenimi organi in delovnimi telesi, zlasti pa pred Strokovno službo LZS, kot nosilko izvajanja nalog LZS, so nove naloge, ki jih bo lahko opravila le z ustrezno kadrovske zasedbo in nujno reorganizacijo Strokovne službe LZS. V nasprotnem primeru LZS ne bo mogla učinkovito opravljati vseh svojih nalog, zlasti ne nalog, ki jih opravlja v javnem interesu in kot javno pooblastilo na podlagi Zakona o divjadi in lovstvu.

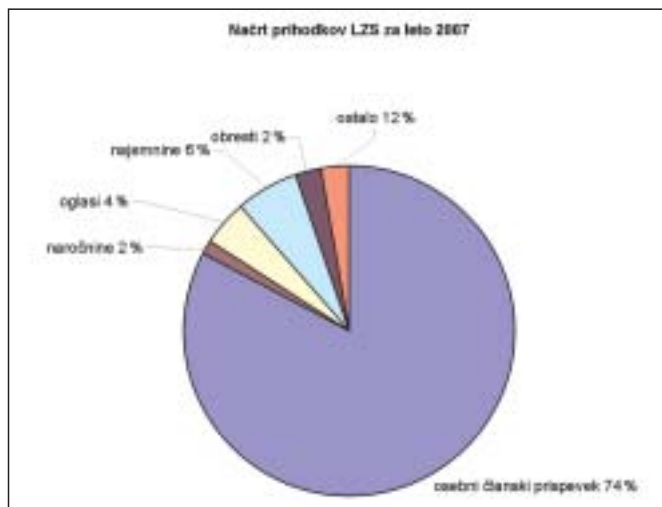
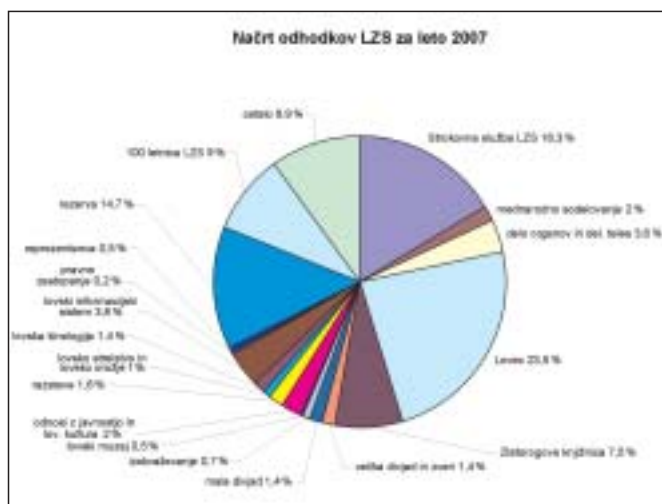
Načrt dela LZS za leto 2007 je oblikovan na podlagi sprejetih programskih usmeritev in konkretnih programov dela komisij in uredniškega odbora. Načrt ohranja in krepi obseg založniške dejavnosti in strokovnih programov komisij za: veliko divjad in zver, malo divjad, izobraževanje, odnose z javnostjo in lovske kulturo, strelstvo in lovske orožje, lovske kinologije, infor-

macijski sistem in mednarodne odnose. V okviru **založniške dejavnosti** bo tako kot v prejšnjih letih izšlo deset enojnih števil in ena dvojna številka glasila Lovec, ob 100-letnici LZS pa bo izšel almanah *100 let v kraljestvu Zlatoroga* kot 33. knjiga Zlatorogove knjižnice. Tako kot v prejšnjih letih bo **na področju velike divjadi in zveri** potekalo spremljanje patologije divjadi, in sicer v sodelovanju z Veterinarsko fakulteto v Ljubljani. Z navedeno fakulteto sodeluje LZS tudi pri raziskavi divjega prašiča, ki zajema analizo oplojenosti uplenjenih divjih svinj in število zarodkov. V načrtu so tudi naslednje aktivnosti: priprava video gradiva posnetkov bolezni gamsov in posnetkov divjadi v habitatu; priprava analize o vrstah in vzrokih nenaravnih izgub, zlasti parkljaste divjadi, ter opredelitev možnih načinov preprečevalnih ukrepov; sodelovanje v postopkih nastajanja novega zakona o Triglavskem narodnem parku, s poudarkom na divjadi in upravljanju na izhodiščih trajnostne rabe ter z upoštevanjem evropskih naravovarstvenih standardov; nadaljevanje sodelovanja LZS v mednarodnem projektu Interreg II A Italija – Slovenija; vzpostavitev pretoka in izmenjava strokovnih informacij znotraj FACE in CIC; opravljanje drugih strokovnih nalog. **Na področju male divjadi** je program dela usmerjen predvsem v tri cilje: nadaljevanje in stimuliranje načrtovanega upravljanja z malo divjadjo in njenim življenjskim prostorom; izvajanje preiskav na mali divjadi; ohranjanje okolja male divjadi in promocija okoljevarstvene naravnosti slovenskega lovstva. Ker je med lovskimi družinami zanimanje za usmerjeno izboljševanje okolja male divjadi, projekti pa trajajo 3 leta ali 5 let, bodo za izbor lovskih družin pripravljena izbirna merila, prav tako pa bodo med LZS in posamezno LD sklenjeni pisni dogovori. Preiskave na mali divjadi zajemajo predvsem preiskavo dejavnikov, ki vplivajo na velikost in nihanje populacije ter selitvenih navad poljskega zajca in oceno starostne ter spolne strukture uplenjenih poljskih zajcev. Opravljen bo popis remiznih površin, nadaljevali pa bomo tudi z akcijo, začeto že leta 2005, s katero želimo opozoriti na nespoštovanje dobre kmetijske prakse pri rabi fotofarmaceutskih sredstev. Po **programu izobraževanja** so bili v Sežani, Postojni, Kočevju, Murski Soboti,

Krškem, Cerknici, Kranju, Mostu na Soči, Novi Gorici, Litiji, Slovenj Gradcu, Ljubljani, Mariboru, Idriji, Novem mestu in na Ptuj organizirani tečaji usposabljanja lovskih pripravnikov za pripravo na teoretični del lovskega izpita. V jeseni bodo končani tudi: priprava programa za izobraževanje lovskih čuvajev in Navodilo za opravljanje izpita za lovskega čuvaja ter dopolnitve Navodil za izvajanje praktičnega in teoretičnega dela lovskega izpita ter vodenje evidenc. Da bi zagotovili učinkovito izobraževanje lovskih pripravnikov in lovskih čuvajev v letu 2008, bosta do konca letošnjega leta pripravljena in zaključena tudi razpis za izvedbo tečajev usposabljanja za pripravo na teoretični del lovskega izpita ter razpis za pripravo na izpit za lovskega čuvaja. Glede na pobude bodo v jeseni opravljena tudi usposabljanja mentorjev za lovske pripravnike. Za nadaljnje **delovanje Slovenskega lovskega muzeja** bo treba pristopiti k pogodbeni opredelitvi odnosov med Tehniškim muzejem Slovenije in LZS

glede statusa muzeja pa tudi že predstavljene idejne zasnove novega Slovenskega lovskega muzeja, ki je ena izmed pomembnih promocijskih in izobraževalnih dejavnosti LZS. Lovstvo je na očeh javnosti, zato je **na področju odnosov z javnostjo in lovske kulture** treba vzpostaviti tesnejše sodelovanje znotraj celotne lovske organizacije ter zagotoviti ustrezne oblike strokovnega usposabljanja v lovskih družinah, območnih zvezah lovskih družin pa tudi v Lovski zvezi Slovenije. Ker so tudi odnosi z javnostjo pomemben del delovanja LZS, bo v jeseni organiziran strokovni seminar, komisija pa bo sodelovala tudi pri pripravi in delovanju nove spletne strani LZS. V načrtu je: nadaljevanje serije TV-oddaj Zelena bratovščina; tiskanje plakata Ptiči Slovenije; ponatis knjižice Loviti je naravno; sodelovanje s TV in RA-postajami; sodelovanje z Biotehniško fakulteto v Ljubljani, novinarji in poslanci; odzivanje na predvidljive dogodke (npr. dan Zemlje, dan gozdov; dan ekologije ...); sodelovanje na

34. srečanju Lovskih pevskih zborov in rogistov; sodelovanje s slikarji, risarji, graverji, kiparji, fotografi in filmarji; memorial J. Gerlec; sodelovanje pri izvedbi območnih revij lovskih skupin pevcev in rogistov; opravljanje drugih strokovnih nalog. Sodelovanje LZS **na razstavah** s tematiko varstva narave, divjadi in lovstva pomembno prispeva k predstavitvi lovstva v javnosti, zato je predvideno sodelovanje LZS tudi na tem področju. Glede na sprejeti program aktivnosti na **področju lovskega strelstva in lovskega orožja** bodo izvedene naslednje aktivnosti: državna strelska prvenstva LZS v kombinaciji za veterane in v streljanju na bežečega merjasa; tečaj in izpit za lovske strelske sodnike; tečaj za individualno polnjenje streliva; priprava sprememb pravilnika o lovskega strelstvu; udeležba strelske ekipe LZS na mednarodnih tekmovanjih. Program na **področju lovske kinologije** temelji na načrtih dela vzrejnih komisij, prav tako pa so upoštrevane lovske kinološke prireditve na državnem nivoju ter mednarodne prireditve, predvsem tiste, kjer usposablajo pse za uporabo v loviščih. Glede vložene pobude za sistemsko ureditev krvosledništva in ustanovitve komisije oziroma podkomisije za krvosledništvo so v okviru komisije za lovsko kinologijo v načrtu tudi naslednje aktivnosti: priprava registra vodnikov krvosledcev; posodobitev obstoječega programa za spremljanje aktivnosti vodnikov; priprava letnih analiz o opravljenih iskanjih obstreljene divjadi oziroma nadgradnja lovske informacijskega sistema; nadgradnja programa usposabljanja vodnikov krvosledcev. Na **področju lovskega informacijskega sistema** program obsega naslednje naloge: delo na spletni aplikaciji Lisjak; vzpostavitev delovanja nove spletne strani, opravljanje drugih nalog. V načrtu je priprava programskih modulov Evidenca naročnikov revije Lovec in Letni načrt lovišča ter povezave programa Lisjak s spletno stranjo LZS, prenova modula Administracija uporabnikov, priprava izpisa in sprememb v modulu Članstvo, izpisa v modulu Lovska organizacija, analitičnih izpisov in sprememb logike programa v modulu Odstrel in izgube ter sprememba modula Naročanje lovskih izkaznic. Delo na spletni strani LZS terja po potrditvi vsebine spletne strani izvedbo razpisa za administratorje

lokalnih strani z izbiro in potrditvijo ter izvedbo usposabljanja administratorjev lokalnih strani za delo. Na **področju mednarodnih odnosov** bo LZS nadaljevala svoje sodelovanje v delovnih telesih CIC, FACE in IUCN, prav tako pa tudi na področju dvostranskih odnosov.

Ker finančni načrt ohranja načelo pretežnega financiranja nalog iz osebnega prispevka članov, bo treba za izvajanje nalog, zlasti tistih, ki jih opravlja LZS kot javne naloge, nekatere izmed njih pa tudi kot javno pooblastilo, iskati možnosti financiranja delovanja LZS tudi iz drugih, že razpoložljivih virov.

Letos na Lentu ...

34. srečanje lovskih pevcev in rogistov na Štajerskem

Več kot 450 pevcev in rogistov iz Slovenije in tujine je pelo in igralo v Lenartu, Slovenski Bistrici, Rušah in Mariboru. Leta 2008 bo srečanje v Šentjerneju.

Štajerska, dežela delavnih, prijaznih in gostoljubnih ljudi, goric in dobrega vina; več tisoč litrov ga skladišči celo v kletih pod samim mestom Maribor. Doma in po svetu ni prepoznavna samo po Zlati lisici, Narečni popevki, Festivalu Lent, po več sto let stari trti, ampak tudi po bogatih loviščih in delavnih štajerskih lovcih. V Mariboru, ki kandidira za evropsko prestolnico kulture leta 2012, v Lenartu, Slovenski Bistrici in v Rušah, je tretji dan letošnjega poletja, t. j. 23. junija, ko je nekaj dni trajajoča peklenska vročina nekoliko popustila, potekalo 34. srečanje slovenskih pevskih zborov in rogistov z mednarodno udeležbo. Letošnje srečanje je bilo organizirano v okviru praznovanja 100-letnice organiziranega lovstva na Slovenskem. Glavni pokrovitelj je bila tudi tokrat LZ Slovenije. LZ Maribor in Mestna občina Maribor sta kot glavna organizatorja s pomočjo prizadevnih štajerskih lovcev in občin: Lenart, Slovenska Bistrica in Ruše organizirali eno največjih letošnjih lovskih kulturnih prireditev ne samo v Sloveniji, ampak tudi v širši okolici. V bogat in pisan mozaik razvejane kulture v tem delu Slovenije je bil vgrajen še en kamenček, tokrat obarvan z lovsko kulturo.

Brez zadržkov in s pohvalo lahko zapišemo, da je bilo 34. srečanje na Štajerskem v kar nekaj pogledih rekordno. Več kot 450 nastopajočih lovskih pevcev in rogistov iz več kot 40 lovskih glasbenih skupin iz Slovenije, Italije, Avstrije in Hrvaške je letos za en dan naredilo Štajersko še bolj lovsko, Slovenijo in Lovsko zvezo Slovenije pa še bolj prepoznavno. Toliko nastopajočih doslej še ni bilo videti. K svojevrstnemu rekordu, če zapišemo po športno, so svoje prispevali tudi številni sorodniki in lovski

busni prevoz iz Maribora do prireditvenih prostorov (in nazaj).

Ob vznožju Pohorja, nad Rušami, v senci večstoletnih mogočnih hrastov, lip, borov in jelk, ki obdajajo letni prireditveni prostor, se je predstavilo 14 glasbenih skupin. Številne obiskovalce prireditve, ki je potekala tudi v okviru 60-letnice LD Ruše, je v uvodu nagovoril **Bojan Urbančič**, starešina ruških lovcev, ki je zanimivo opisal uspešno pot LD Ruše v minulih 60 letih. Zbrane je nato nagovoril ruški župan in poslanec **Vili Rezman**:

vo tudi v prihodnje, če bi bilo potrebno. Zato si zaslužite vso pohvalo in zahvalo, še posebno ob 100-letnici slovenskega lovstva,« je s čestitko končal obrambni minister. Med množico smo opazili tudi znanega štajerskega lovca **Martina Krajnca** z Zavoda za gozdove Slovenije.

Bogdan Mahne, predsednik LZ Slovenije, je med drugim povedal: »Slovenski lovci smo lahko resnično ponosni na tako visok jubilej, ki ga praznujemo v tem letu. Še posebno smo lahko ponosni na vse, kar smo storili,

Srečanje v mariborski unionski dvorani je potekalo v pravem lovskem kulturnem vzdušju.

tovariši, ki že leta spremljajo svoje pevce in rogiste na srečanjih, ter tudi drugi obiskovalci, ki so prišli poslušat ubrano petje in igranje v Lenartu, Slovenski Bistrici in Rušah. Zlasti pa še tisti, ki so napolnili mariborsko unionsko dvorano, kjer je potekala sklepna prireditev. Tako se letos ni zgodilo, kar se je dogajalo skoraj vsa prejšnja leta, da so nastopajoči peli in igrali sami sebi, kot so poudarjali. Na letošnjem srečanju je bilo novo tudi to, da organizator ob malici in kosilu ni postregel alkoholnih pijač, ampak izključno brezalkoholne. Seveda to ni bilo vsem všeč! Slišali smo pripombe, bolj osamljene, da so lovci odrasli in odgovorni ljudje in da ni prav, da jih nekdo obravnava kot mladoletne osebe. Tisti, ki so čutili potrebo po alkoholu, so se že neka-ko znašli! In ne nazadnje si organizatorji lahko štejejo za rekord tudi, da jim je uspelo za vse nastopajoče in njihove spremljevalce priskrbeti brezplačen avto-

»Med slovenskimi lovci se vedno dobro počutim, saj mi ni treba sneti klobuka, ki je moj zvesti spremljevalec. Od klobuka se baje stežka ločite tudi lovci,« je v uvodu, za popestritev, dejal poslanec Rezman in dodal, da je LD Ruše ob 60-letnici prejela priznanje Občine Ruše za dokaj uspešno delo pri varovanju narave in divjih živali, pa tudi za pristne tovariške vezi med slovenskimi lovci. V spremstvu Rezmana se je prireditve nanašajoče udeležil tudi obrambni minister **Karl Erjavec**. Tudi on je svoj nagovor začel s sorodnimi povezavami med lovci in vojaki: »Slovenski lovci in slovenski vojaki imate veliko skupnega. Lovci in vojaki nosite uniforme, ki se z barvo lepo zlivajo z naravo, orožje imate lovci, imajo ga tudi vojaki, imate lovske rogiste, svoje godbenike ima tudi vojska. Lovci imate izkušnje za preživetje v naravi, kot jih imajo tudi naši vojaki. Oboji ste z orožjem že branili domovino in bi jo goto-

da imamo danes v Sloveniji dokaj čisto naravo in zdravo divjad. Pohvale vredno je tudi naše dobro sožitje s kmeti in drugimi dejavniki. Radi se namreč družimo z vsemi, ki jih zanima zdrava narava in divjad. Zlasti ponosni smo lahko na svojo lovsko kulturo. Imamo lovske pevce in rogiste, ki bogatijo naš vsakdan in ki veliko naredijo tudi za promocijo Slovenije. Česa podobnega, da bi imeli tako bogato lovsko kulturo, nimajo nikjer v Evropi,« je poudaril Mahne. K čestitkam ob 60-letnici LD Ruše se je pridružil tudi **Branko Kurnik**, predsednik LZ Maribor. Mahne in starešina Urbančič sta ob jubileju ruške LD nekaterim prizadevnim lovcem te LD podelila odlikovanja LZ Slovenije.

Nadvse slovesno je srečanje potekalo tudi v Slovenski Bistrici, v kateri danes živi okrog 8 tisoč prebivalcev. Tamkajšnje mesto ob vznožju Pohorja ni samo eno najstarejših mest v Sloveniji, ampak se ponaša tudi s kar nekaj

Predsednik Bogdan Mahne se med lovskimi pevci in rogisti vedno dobro počuti. Tako je bilo letos tudi na Štajerskem.

zgodovinskimi zgradbami. Cerkev sv. Jerneja je bila zgrajena leta 1240, cerkev Marije sedem žalosti leta 1379 in grad Slovenska Bistrica leta 1587. V objemu grajskih zidov so letos peli in igrali lovski pevci in rogisti iz kar 13 glasbenih skupin. **Branko Vasa**, ki je skrbel za prireditev v Slovenski Bistrici, nam je povedal, da je srečanje v njihovem kraju nadvse uspelo. K res dobremu petju in igranju je svoje prispevalo tudi več kot 300 obiskovalcev, ki niso skoparili z aplavzi. Vse prisotne sta nagovorila **Marjan Kselman**, podpredsednik LZ Maribor, in mag. **Ivan Pristovnik**, podžupan Občine Slovenska Bistrica.

Nič manj slovesno in pestro ni bilo srečanje v Lenartu. Da je bila prireditev, na kateri je nastopilo 14 lovskih glasbenih skupin, nadvse uspešna, ima veliko zaslug tudi glavni urednik Lovca dr. **Marjan Toš**, ki je bdel nad organizacijo prireditve. Da tudi v tem kraju ljudje dobro sodelujejo z lovci, se je izkazalo na prireditvi v tamkajšnjem Kulturnem domu. Pevce in rogiste je prišlo poslušat kar lepo število obiskovalcev. Prišla sta tudi župan in podžupan Občine Lenart **Janez Kramberger** in **Franc Krivec**. Vse prisotne sta nagovorila Marjan Toš in župan.

Vrhunec letošnjega 34. srečanja je bil nedvomno v mariborski unionski dvorani. Da bo sklepna prireditev res potekala tako, kot se za tako prireditev spodobi, se je pokazalo že na dopoldanski skupni vaji pevcev in rogistov, zlasti pa na večerni skupni vaji z godbeniki Pihalnega orkestra KUD Pošta Maribor, ki jih že desetletja vodi neutrudni **Ervin Hartman**. Tako dobrega ubranega, usklajenega in kakovostnega petja se ne bi sramovali niti najbolj prestižni pevski zbori. Ni

namreč lahko kar tako postaviti na oder več sto pevcev, ki enkrat na leto zapojejo skupaj. Vse zasluge za to nedvomno veljajo koroškemu profesorju in priznanemu evropskemu pevovodji **Tonetu Gašperju**, ki je vodil združene pevce. Letos je nadvse usklajeno in odlično trobilo na lovski rog več kot sto rogistov; združene je vodil priznani prekmurski profesor **Stanko Peterka**, sicer vodja Prekmurskih rogistov, ki sodeluje tudi pri pripravi izdaje zbranih Grlčevih del, skladb za lovske rogove, ki bodo prav tako izšla ob letošnji 100-letnici LZS.

Čeprav smo lovci znani po svoji natančnosti, se prireditev v unionski dvorani ni začela ob na-

Da je srečanje sploh bilo na Štajerskem, ima največ zaslug Branko Kurnik, predsednik LZ Maribor.

povedani uri. Kljub temu sta bila uvod in sama zaključna prireditev letošnjega srečanja, ki je potekalo tudi v okviru Festivala Lent, nadvse slavnostna. V bogatem in pestrem kulturnem programu, ki ga je profesionalno povezovala **Darinka Čobes**, sicer napovedovalka na Radiu Maribor, je poleg lovskih pevcev in rogistov sodeloval tudi Pihalni orkester KUD Pošta - Maribor,

ki ga je začel s slovensko himno. **Bogdan Mahne** je kot predsednik LZS v slavnostnem govoru na kratko spomnil vse prisotne, da je letošnje praznovanje dolg vsem tistim, ki so lovsko organizacijo vodili skozi stoletje in tudi dobra popotnica za naprej. Tudi v unionski dvorani je poudaril, kako pozitivno je dobro sodelovanje z vsemi uporabniki prostora, zlasti še s kmetovalci in gozdarji. »Zapeta pesem in zvok rogov imata v današnji zaprti togi in tekmovalni družbi še celo

globlji pomen. Odpira nam vrata v razmišljanje in oblikovanje spoznanj, s katerimi plemenitimo našo osebnost. Tudi naše poslanstvo, ki smo si ga izbrali kot lovci in ga uresničujemo v svojih LD in območnih lovskih zvezah, je plemenito. Prinaša nam sicer številne obveznosti in predvsem veliko odgovornost do narave, divjadi in njenega življenjskega prostora, a nas hkrati navdaja z radostjo in ponosom, da pomagamo ohranjati slovensko naravno bogastvo in lovsko izročilo.

Za posthumno nagradjenega lovskega rogista Stanislava Jermana (Šentjernejski rogisti) je plaketo prevzela njegova žena.

Branko Kurnik, predsednik LZ Maribor: »Lovci LZ Maribor smo ponosni, da nam je lovsko zveza Slovenije zaupala organizacijo letošnjega srečanja. Za nas pomeni ta izredno zanimiva, ustvarjalna in pomembna kulturna prireditev nekaj posebnega, saj se dogaja prav v času, ko slovenski lovci praznujemo 100 let organiziranega lovstva na Slovenskem. Zato smo na LZ MB pristopili k organizaciji omenjene prireditve že lani jeseni, saj smo se zavedali, da je organizacija take prireditve izredno zahtevna. Poleg tega smo si postavili tudi cilj, da izpeljemo prireditev dovolj odmevno, in to prav v času, ko Maribor doživlja svoj kulturni vrhunec s prireditvami LENT 2007, v program katerega smo uspeli uvrstiti tudi to našo največjo manifestacijo slovenske lovske glasbene kulture. S ciljem, da bo prireditev uspešno izpeljana, smo želeli dodati tudi svoj prispevek k praznovanju našega velikega jubileja letos.

Zdaj, ko je prireditev končana, ocenjujem, da je bila organizirana zelo uspešno, kar potrjujejo prvi vtisi vseh sodelujočih, sodelavcev na LZ MB kakor tudi obiskovalcev na vseh prizoriščih. To je sicer prva ocena, po kratkem počitku, ki smo ga potrebni vsi akterji te prireditve, pa bomo gotovo opravili detajlno analizo. Prepričan sem, da bo ta analiza dala tudi izhodišča za razmislek in odločitve, kako s to tradicionalno lovsko kulturno prireditvijo v prihodnje. Menim, da je prireditev v taki obliki, kot jo organizacijsko izvajamo, prerasla svoje okvire in da je prav zdaj čas, da se odločimo o spremembah na tem področju, saj bo to v veliko pomoč za organizacijo v prihodnje. Naj tudi poudarim, da je bila v Lenartu, Rušah in v Slovenski Bistrici izkazana od vodstev teh občin velika pozornost naši kulturni prireditvi, saj so vse udeležence pozdravili župani teh občin, v Rušah še celo minister Karel Erjavec. Žal pa se to ni zgodilo na zaključni prireditvi v Mariboru. Sam sem pričakoval in bil tudi trdno prepričan, da bo obisk našega članstva večji, kot je bil, saj gre za prireditev, ki je samo enkrat na leto in ki je »naša - lovska«. Z odnosom do tega pač pokažemo svojo pripadnost lovski organizaciji.«

Mahne je tako med drugim zapisal tudi v almanah letošnjega srečanja. **Branko Kurnik** je kot predsednik LZ Maribor in podpredsednik LZ Slovenije dejal, da je s tem, ko je bilo srečanje na njihovem koncu, to tudi priznanje štajerskim lovcom. Zahvalil se je vsem pevcem in rogistom, ki že več desetletij mnogo prostega časa namenjajo bogatstvu lovske kulture, zlasti pa Pihalnemu orkestru KUD Pošta - Maribor, ki je s sojo prisotnostjo nedvomno dal pečat lovski kulturni prireditvi in vsem, ki so tako ali drugače, pomagali pri organizaciji srečanja.

Zbranim v unionski dvorani bi moral spregovoriti tudi župan Mestne občine Maribor **Franc Kangler**, častni predsednik organizacijskega odbora, ki pa ga na prireditvi ni bilo. Namesto njega naj bi prišel, tako so namreč sporočili tik pred začetkom prireditve, podžupan **Andrej**

Plaketo lovske glasbene kulture je v imenu Pohorskih rogistov prejel **Branko Zupan**.

Verlič, ki med drugim skrbi tudi za kulturo v mariborski občini. A tudi njega ni bilo!

Ob letošnjem velikem prazniku slovenskih lovskih kulturnikov je LZ Slovenije na pobudo nekdanjega Odbora za lovsko glasbeno kulturo podelila plaketi

za lovsko glasbeno kulturo. Posthumno je bila podeljena dolgoletnemu in cenjenemu vodji Šentjernejskih rogistov **Stanislavu Jermanu**. Plaketo sta ženi pokojnega izročila B. Mahne in B. Kurnik. Za 25-letno uspešno delovanje so plaketo prejeli tudi KUD Hoče - Pohorski rogisti. Plaketo je prejel predsednik rogistov **Branko Zupan**.

Sklepno prireditev letošnjega 34. srečanja so sklenili slavnostno, kot so jo začeli, in sicer s skladbo *Slovinci* – Draga Lorbeka v izvedbi Pihalnega orkestra KUD Pošta - Maribor. Ervin Hartman je k tej skladbi napisal tudi kratko besedilo, ki so ga zapeli vsi nastopajoči: »Dekle zakaj tajiš, da sama ti ležiš, na slamci se pozna, da sta ležala dva. Veselo vam igra, zdaj lovska muzika, kdor nas še ne pozna, povsod smo mi doma...« Mi dodajamo: z letošnjim petjem in igranjem na Štajerskem smo slovenski lovci res povsod doma in še bolj prepoznavni. Programski odbor LZ Maribor je z vso vne- mo vodil vsestranski organizator srečanja **Ivan Žizek**, ki si nedvomno zasluži javno pohvalo za uspešno organizacijo 34. srečanja.

Izvenele so lovske in domače

pesmi, utihnili so lovski rogovi. Hvala, Štajerska, hvala, Maribor, Lenart, Slovenska Bistrica in Ruše. Hvala, štajerski lovci in Štajerci. Pozdravljena, Dolenjska, Dolenjci - KUD Šentjernejski rogisti leta 2008!

Franc Rotar

Genetske raziskave pri divjih živalih stopajo v ospredje

V Biološkem središču v Ljubljani je bila 20. junija letos organizirana kratka predstavitev temeljnih rezultatov najnovejšega temeljnega projekta **Varstvena genetika medveda, jelenjadi in risa v Sloveniji**, katerega vodja je bil prof. dr. **Peter Trontelj**. Kot je povedal v uvodu, je bila to pri nas prva raziskava, ki je s pomočjo molekularno-ekoloških metod skušala odgovoriti na ključna vprašanja in težave upravljanja z vrstami nekaterih prostoživečih velikih sesalcev. V Sloveniji začetki raziskav na temelju analize DNK pri divjadi segajo v leto 2004, ko so začeli z omenjenimi raziskavami na dveh ločenih območjih. Projekt je financirala Agencija za raziskovalno dejavnost RS.

Izsledki raziskav s to metodo, ki jo zdaj širše uvajajo na Oddelku za biologijo, Oddelku za gozdarstvo in obnovljive vire ter Oddelku za živinorejo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, bodo imeli, če bodo podprti, pomembno mesto pri prihodnjem proučevanju dinamike živalskih populacij in pri upravljanju z živalskimi vrstami v naravnih ekosistemih in geografsko zaključenih območjih. Raziskovalci sodelujejo z Univerzo v Idahu (ZDA) pri raziskavah veli-

Letošnjemu srečanju pevcev in rogistov Slovenije na Štajerskem, ki je bilo, roko na srce, res dobro organizirano, so kar nekaj blišča odvzeli nekateri gostje, ki se niso odzvali povabilu. Med njimi je v prvi vrsti treba omeniti župana MO Maribor **Franca Kanglerja**, ki je bil tudi častni predsednik organizacijskega odbora srečanja, pa tudi podžupana **Andreja Verliča**, ki v mariborski občini skrbi tudi za kulturo. On naj bi vse zbrane pozdravil v županovem imenu.

Zakaj se ni odzval Franc Kangler, ki je kot poslanec naredil veliko dobrega za slovensko lovstvo in ki je navsezadnje tudi zavzet štajerski lovec, smo želeli izvedeti od njega in ga poklicali kar na županstvo. Marija Breznik, ki je tisti dan nadomeščala uradno županovo tajnico, je storila vse, da nas je poklical sam župan. Brez ovinkarjenja smo mu povedali, ker so mnogi po končani prireditvi v unionski dvorani glasno in kritično komentirali njegovo odsotnost. »Ker sem preveč rad med lovskimi tovariši, mi je res zelo žal, da nisem mogel priti vsaj na zaključno prireditev. Čeprav sem planiral čas za ogled in srečanje z lovci, se mi to žal ni izšlo. Načrte so porušili nenačrtovani obiski in naloge,« je povedal Kangler. Zakaj na srečanje ni bilo njegovega podžupana, pa nam ni vedel povedati.

Še najbolj so organizatorji srečanja, zlasti pa mnogi lovci - pevc in rogisti, ki veliko svojega prostega časa in tudi svojega denarja žrtvujejo ljubiteljski lovski kulturi, zamerili vsem tistim lovskim funkcionarjem, članom UO LZ Slovenije, predsednikom komisij, predsednikom območnih lovskih zvez in drugim, ki so prejeli uradna vabila, pa se srečanja tudi niso udeležili. V unionski dvorani je organizator zanje rezerviral kar dve pri vrsti sedežev, pa so tam poleg predsednika LZS **Bogdana Mahneta** sedeli samo še **Branko Kurnik**, predsednik LZ Maribor in član UO LZS ter **Marjan Kselman**, podpredsednik LZ Maribor in član UO LZS. V drugi vrsti pa **Janko Kralj**, predsednik ZLD Prlekije in član UO LZS. In morda še kdo. Drugih povabljenih tam žal ni bilo. Vsaj letos, ko je jubilejno leto slovenskih lovcev, bi bilo še kako prav, da bi prišli med lovske pevce in rogiste!

Zakaj tak nekulturni posluh in mačehovski odnos do ljubiteljske lovske kulture, sprašujemo mnoge lovske funkcionarje. Kakor koli že, videti je bilo, da so (ne)prisotnost tovarišev na 34. srečanju mnogi lovski kulturniki vzeli za žalitev. Toliko v razmislek povabljenecem, da se kaj takega ne bi ponovilo že čez slab mesec v Cankarjevem domu in prihodnje leto na Dolenjskem!

Franc Rotar

Udeleženci javne predstavitve projekta o varstveni genetiki medveda.

kih zveri, pa tudi s hrvaškimi kolegi, saj si s sosednjo državo delimo skupne habitate vseh velikih zveri, ki živijo tudi v Sloveniji. Raziskovalci že imajo veliko pomoč in jo vidijo tudi v prihodnje v poklicnem lovskem osebju LPN ZGS in v mnogih lovcih, članih slovenskih lovskih družin. Skoraj ni več dvoma, da bodo postali prav rezultati teh, kakor jim pravijo, neinvazivnih in natančnih genetskih raziskovalnih metod temelj prihodnjega upravljanja in varstva ogroženih živalskih vrst kot izhodišče za pravilnejše določanje potrebnih kvot za izločitev. Že iz pilotskih rezultatov je mogoče razbrati, da je, ob svežih vzorcih in njihovem optimalnem številu, ki je bil dobljen v krajšem času, interval zaupanja tudi do 95 %. Raziskovalci dobijo vse zelene podatke iz svežega vzorca, ki ga sestavljata del iztrebka in dlaka živali, ter iz dodatnih natančnih podatkov o času odvzema in lokaciji vzorca, ki jih na evidenčni list napiše tisti, ki je vzorec vzel iz narave. S to metodo lahko znanstveniki določijo vsako posamezno žival in jo nato spremljajo; z njo lahko izvedo skoraj vse, kar nas zanima o neki vrsti. Še posebno je metoda zanimiva zato, ker s pomočjo zadostnega (optimalnega) števila vzorcev lahko tudi natančneje določimo, koliko živali, npr., živi na nekem območju (npr. v Sloveniji). Kot smo razbrali iz drugih medijev, ljudi to še posebno zanima za medveda, volka, risa, divje parkljarje itn.

O zbiranju vzorcev in pilotskih genetskih analizah pri medvedu v Sloveniji (2004–2006) je metodologijo dela in rezultate raziskave povzeto in s pomočjo računalniške tehnologije predstavil **Tomaž Skrbinšek**, dr. vet. med. (predstavljena je bila tudi v Lovcu, 7–8/07). O metodi, ki je bila uporabljena tudi za raziskave na jelenjadi, sta zanimive podatke posredovala prof. dr. **Peter Dovč** in prof. dr. **Miha Adamič**. Nanizala sta tudi precej dejstev o zgodovini naseljevanja, o izvoru in sorodstvenih povezavah slovenske jelenjadi. Nekoliko več težav imajo pri uvajanju tovrstne metode pri risu, smo izvedeli od raziskovalcev. Verjetno bo kmalu prišel na vrsto tudi volk, če bodo že pripravljeno dokumentacijo za raziskave podprli MOP, MKGP in Agencija za raziskovalno dejavnost RS.

Zanimivi predstavitvi so prisluhnili predstavniki Zavoda za Gozdove Slovenije, Lovske zveze Slovenije, poklicno lovsko

osebje LPN, študenti in predstavniki medijev. Vsekakor je bilo začutiti, da bi tovrstne genetske študije v prihodnosti lahko učinkoviteje dopolnile natančnost podatkov, ki smo jih doslej že zbirali s pomočjo telemetričnih raziskav in z neposrednim opazovanjem ter preštevanjem v naravi.

Boris Leskovic

8. evropska konferenca o srnjadi

Kakor je bilo že najavljeno v Lovcu, 4/07, na str. 185, je bilo zadnje, 8. srečanje strokovnjakov, ki se v Evropi ukvarjajo s proučevanjem biologije, ekologije, varstva in upravljanja s srnjadjo organizirano letos v Sloveniji. Tako je bil dejansko uresničen sklep s predhodnega za-

dinavskih dežel in zahodne Evrope.

Kongres je potekal v veliki dvorani Hotela Paka v Velenju, udeležilo pa se ga je 55 tujih (iz 14 držav*) in 45 domačih strokovnjakov, ki so v dveh dneh predstavili 40 zanimivih strokovnih prispevkov. Deset so jih predstavili tudi domači avtorji, ki so prispevali nove podatke o splošnem stanju srnjadi v Sloveniji ter predstavili oblike naših populacijskih raziskav ob upoštevanju vseh najnovejših evropskih izkušenj in dognanj. Še posebno zanimiva je bila predstavitev začetnih raziskav v vsej Evropi aktualne problematike – kako zmanjšati število trkov srnjadi v prometu s pomočjo ultrazvočnih odganjal, ki jih v sodelovanju z nekaterimi lovskimi družinami opravljajo raziskovalci Erico - Velenje. O tem smo v Lovcu že pisali. Cilj organizacije posvetovanja o srnjadi v Sloveniji je

V okviru 8. kongresa o srnjadi (Velenje 2007) je bilo organiziranih tudi nekaj tematskih delavnic. Zanimiva je bila z naslovom Upravljanje s srnjadjo v korist lovcev in velikih zveri – je mogoče zadovoljiti oboje? Vodil jo je dr. John Linnell (na fotografiji), vodilni biolog z norveškega inštituta za raziskovanje narave.

sedanja, ki je bilo v Španiji (1. 2005). Tovrstne tematske konference so se začele namreč v začetku 90-ih let prejšnjega stoletja in so vsaki dve leti v drugi evropski državi, katere del avtohtonega živalstva je tudi srnjad (*Capreolus capreolus*).

Glavni organizatorji letošnje konference (kongresa), ki je bila v Velenju od 25. do 29. 6. 2007, so bili **Institut za ekološke raziskave Erico - Velenje**, **Zavod za gozdove Slovenije** in **Lovska zveza Slovenije**. Organizatorji so nam povedali, da je bila želja, naj bi se na 8. konferenci (kongresu) v Sloveniji posvetovanja udeležili tudi raziskovalci iz srednje in vzhodne Evrope, saj je bilo opaziti, da so na vseh prejšnjih konferencah prevladovali predvsem strokovnjaki iz skan-

bil tudi splošna krepitev mednarodnega znanstvenega sodelovanja na tem področju dela in potencialna možnost vključitve naših raziskovalcev v že tekoče in prihodnje mednarodne projekte ter skupno oblikovanje novih projektnih idej in povezovalnih raziskovalnih skupin.

Organizacijski odbor kongresa je vodil doc. dr. **Boštjan Pokornyj** (Erico - Velenje), člani pa so bili **Helena Poličnik**, **Karin Savinek**, mag. **Andreja Binelli Kalpič**, **Meta Zaluberšek** (Erico - Velenje), **Matjaž Šalej**, **Marko Jonožovič** in **Iztok Ožbolt** (ZGS). Začetek zasedanja

*Udeleženci so prišli iz: Belgije (1), Češke (1), Francije (8), Nemčije (3), Madžarske (3), Italije (18), Nizozemske (1), Norveške (4), Poljske (5), Portugalske (2), Škotske (3), Španije (3) in Švedske (3).

se je začel s pozdravnimi nagovori predstavnikov organizatorjev, **Živana Veseliča**, v.d. direktorja ZGS, **Marka Maleka**, direktorja Erico - Velenje, in **Bogdana Mahneta**, predsednika LZS ter predstavnikov velenjske občine, ki so tujim gostom predstavili značilnosti Šaleške doline. Izvedbo kongresa in zagotovitev vseh strokovnih gradiv in potrebnih finančnih sredstev sta sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Strokovno in vsebinsko je zasedanje vodil odbor 13 znanstvenikov iz dežel udeleženk. Vsebinsko so razdelili v 5 vsebinskih sklopov, in sicer (1) **populacijska dinamika srnjadi** kot izziv za uvedbo najustrežnejše metode, na temelju katere je mogoče realno ugotavljati številčnost; (2) **ekologija in vedenjska biologija vrste** v različnih habitatih Evrope; (3) **medvrstne reakcije in odnosi**, s poudarkom na plenilstvu; (4) **srnjad kot kazalec kakovosti okolja**; (5) **varstvo in upravljanje s populacijami srnjadi**. Ob referatih so bile organizirane tudi štiri tematske delavnice in informacijski strokovni plakati.

Vsak udeleženec je že ob prijavi dobil knjigo povzetkov referatov v angleškem jeziku, ki je bil tudi sicer domenični pogovorni jezik. Simultanega prevajanja ni bilo.

Zadnja dva dneva so si udeleženci ogledali še Kočevsko, habitate velikih zveri, Kolpsko dolino, LPN Medved - Kočevje in pragozd Rajhenav. Zlasti veliko zanimanje je bilo za opazovanje medvedov na krmiščih omenjenega lovišča.

Če strnem glavne vtise, ki smo jih dobili kot udeleženci konference, je treba organizatorjem, še posebno dr. Boštjanu Pokornyju in njegovim sodelavcem, na katerih so očitno slonele nekajmesečne priprave in nato odlična izvedba kongresa, čestitati. Vse je potekalo po predvidenem dnevnem redu in programu. Tematska in predvsem aktualna strokovna problematika je bila zanimivo predstavljena in razprava pestra, tako da se bodo marsikateri izsledki verjetno že kmalu odrazili tudi v praksi upravljanja s to, vsaj v Sloveniji temeljno in tudi gospodarsko pomembno vrsto divjadi. Več kot očitno se je tudi pokazalo, da so naši slovenski raziskovalci strokovno povsem na nivoju drugih evropskih dežel, ki že desetletja

v podobne raziskave namenjajo veliko več sredstev kot naša država. Naši raziskovalci so tujim tudi jasno povedali, da imajo v lovcih iz vseh LD in LPN zelo dobre in zanesljive pomočnike, in sicer pri jemanju vzorcev za raziskave pa tudi pri sprotne spremljanju stanja. Le takšno sodelovanje je porok za natančne in vredne rezultate raziskav, ki se lahko tudi učinkoviteje odrazijo pri upravljanju z divjadjo in njenim okoljem. Nekaj vsebinskih povzetrov s tega posvetovanja, ki so najbolj zanimivi za naše razmere, bomo objavili in predstavili v naslednjih številkah v obliki skrajšanih povzetrov.

B. Leskovic

Zveza lovskih družin Notranjske ima novo vodstvo

Letos konec maja je bila v Lokviru **ZLD Notranjske - Cerknica** redna volilna skupščina, saj je vodstvu in vsem organom ZLD potekel štiriletni mandat. Skupščina je bila na Bloški Polici ob polni udeležbi delegatov lovskih družin in gostov, predvsem tistih, ki so prejeli priznanja za svoje delo v zvezi.

ZLD Notranjske je ena manjših območnih lovskih zvez v Sloveniji. Vanjo je vključenih 11 lovskih družin (LD) z območij

občin Cerknica, Loška dolina in Bloke, ki skupaj štejejo nekaj več kot petsto članov lovcev.

Dosedanji predsednik Zveze **Franč Koščak** je v svojem poročilu omenil vse pomembnejše aktivnosti, ki so se zgodile v ZLD v štiriletnem obdobju in ki so tako ali drugače dajale pečat njenemu delovanju.

Operativne naloge zveze so bile bolj ali manj zadovoljivo opravljene, čeprav iz objektivnih razlogov morda ne vedno v popolno zadovoljstvo vseh. Še posebno ne moremo biti povsem zadovoljni z oblikovanjem lovišč in lovskoupravljaljskih območij, saj pri oblikovanju lovišč država ni dosledno upoštevala katastra občinskih mej. Prav tako se je LUO razdelilo na načrtovalske ekološke enote – bazene po merilih, ki jih je težko strokovno zagovarjati.

V zadnjem obdobju je bilo veliko aktivnosti namenjene problematiki gospodarjenja z medvedom in jelenjadjo, ki sta osrednji lovni živalski vrsti v naših loviščih, pa vse do navadnega polha, ki je po sedanjih zakonodaji prav tako uvrščen med lovno divjad in za katerega je potrebno še doreči ustrezen način lova glede dosedanje tukajšnje tradicije ter krajevnih običajev.

Na področju izobraževanja lovskih pripravnikov se je ZLD Notranjske povezovala s Postojnsko-Bistriško ZLD, kar se je

pokazalo kot primeren način sodelovanja. V tem obdobju je bilo med lovce z izpitom sprejetih več kot 50 pripravnikov. Organizirana sta bila tudi usposabljanje lovskih mentorjev ter obnovitveni tečaj za lovske preglednike, ki se ga je udeležilo 54 naših preglednikov. Poskrbljeno je bilo tudi za osnovni (začetni) tečaj za preglednike uplenjene divjadi za širšo regijo. Sprotno stalno izobraževanje smo zagotavljali predvsem za lovske čuvaje in lovske mojstre v okviru vsakoletnih tematskih srečanj, ki so bila pri nas vedno vzorno organizirana, za kar velja posebna zasluga Aktivu lovskih čuvajev in mojstrov, ki v Zvezi deluje že deset let. Več je bilo še krajših seminarjev za posamezna specifična področja delovanja v lovstvu in usposabljanj za vnos podatkov v lovski informacijski sistem LISJAK.

V normalnem obsegu so potekale tudi aktivnosti na področju lovskega strelstva, lovske kinologije in lovske kulture. Prav tako smo ohranjali lovsko sodelovanje s slovenskimi lovci z avstrijske Koroške in iz sosednje Hrvaške.

Zveza je delovala dokaj racionalno, saj se članarina ni povečala že nekaj let, bo pa verjetno zdaj treba zbrati dodatna sredstva za ureditev novih prostorov, v katere naj bi se preselila ZLD Notranjske.

Težave, ki so se pojavljale v slovenski lovski organizaciji po

sprejetju nove lovske zakonodaje in pri udeležanju le-te v praksi, so obremenjevale tudi delovanje naše območne zveze.

Predolgo smo tavalili v neznanem, ko smo se slovenski lovci ukvarjali sami s seboj in nismo razreševali vsebinskih težav lovstva, kar se je prenašalo tudi na območne lovske zveze. Tudi na Notranjskem so se pojavljale ideje o ukinjanju območne lovske zveze kot morda nepotrebnega člana organiziranosti med lovske družine in Lovsko zvezo Slovenije zgolj le zato, ker ZDLov-1 ni predvidel take organiziranosti. Sprejem Pravil Lovske zveze Slovenije je zadeve glede organiziranosti nekako le postavil na svoje mesto. Da bi presegli še razne druge pomisleke in dileme, je skupščina zadostila nov UO, naj organizira posebno tematsko razpravo – okroglo mizo na temo prihodnje organiziranosti in delovanja, kjer bi skušali razčistiti vse nejasnosti in postaviti temelje za delo vnaprej.

Na koncu je bil namenjen določen poudarek tudi praznovanju 100-letnice slovenskega lovstva, ki ga praznujemo letos. Nato so bila podeljena še priznanja ZLD Notranjske, in sicer plakete za lovske zasluge in ZLD priznanje zaslužnemu članu, ki ga je za dosedanje aktivno delovanje v Zvezi prejelo več zaslužnih lovcev.

Franč Koščak

Na Celjskem nova generacija mladih lovcev

Tako kot prejšnja leta smo tudi letos v okviru Savinjsko-Kozjanske ZLD - Celje uspešno izvedli tečaj za opravljanje lovskega izpita. Na podlagi razpisa LZS je bilo prvič organizirano izobraževanje po določbah novega *Pravilnika o izobraževanju*, po katerem je zdaj organizacija za opravljanje lovskega izpita poverjena Lovski zvezi Slovenije. Na našem območju je tečaj obiskovalo **39 pripravnikov**, ki so na koncu tudi vsi uspešno opravili lovski izpit. Ker smo razpis o izvedbi tečaja prejeli šele aprila, smo s predavanji začeli 15. maja. Ne glede nato, da so na nekaterih območnih zvezah začeli s predavanji že pred razpisom, smo menili, da prej ne bomo začeli, dokler ne bomo dobili zelene luči od Lovske zveze Slovenije; potrjen je moral biti predavateljski aktiv in izdan sklep Ministrstva za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano o imenovanju izpitnih komisij za opravljanje lovskega izpita.

Zaradi časovne stiske, saj smo želeli, da bi pripravniki opravili izpit še v prvi polovici leta, smo se na sestanku predavateljskega aktiva odločili, da bodo letos izjemoma predavanja trikrat na teden. S preizkusi znanja po posameznih temah smo začeli po končanih predavanjih v juniju. Tako so tečajniki zaključni izpit opravljali v času od 2. do 9. julija pred komisijo, ki jo je predhodno s sklepom imenoval minister v sestavi dr. **Boštjan Pokorný**, predsednik, in člana **Miran Krštinc** ter **Peter Terglav** z Zavoda za gozdove RS. Celotno organizacijo izvedbe tečaja je vodil strokovni tajnik območne zveze **Zdravko Mastnak**. Ob koncu tečaja je komisija ocenila, da je bilo znanje kljub izredno natrpanemu urniku morda za spoznanje slabše kot prejšnja leta, ko je bil tečaj od februarja do junija in so se slušatelji lahko v miru pripravili na posamezne izpite. Kljub temu ugotavljamo, da je predznanje, ki ga pripravek dobi v času pripravniške dobe v lovski družini, v veliki meri odvisno od mentorja, ki naj bi mladega lovca uvedel v lovsko stroko, in od vodstva lovske družine. Še vedno se ponekod srečujemo s primeri, ko vodstvo LD pripravniku določi mentorja le zato, ker ga pač mora imeti – in s tem mislijo, da so naredili

vse. Ob tem pa ne pazijo, če ima mentor voljo do dela z mladimi ter dovolj praktičnega in teoretičnega znanja. Prav tako je bila generalna pripomba predavateljev na pisno oceno »opravil« ali »ni opravil« preizkus znanja iz posameznega tematskega sklopa. Prejšnja leta, ko smo imeli ocene od 1 do 5, smo na koncu lahko na podlagi dosežene povprečne ocene tudi realneje ocenili osvojeno znanje posameznika. Prav tako smo imeli primerjavo osvojenega znanja med drugimi generacijami, ki so v posameznem letu opravile lovski izpit. Tako pa je zdajšnja komisija šele na podlagi zaključnega zagovora lahko ocenila znanje, ki ga je pokazal kandidat. Kljub temu se je odločila, da so bili na koncu najboljši **Andrej Špruk**, LD Luče, **Roman Kurnik**, LD Ljubno, **Karli Rušnik**, LD Slovenske Konjice, in **Iztok Hanžič**, LD Laško, ki so dobili za spomin knjigo Ocenjevanje lovskih trofejev avtorja Veljka Varičaka.

Ne glede na čas, ki je lovstvu izredno nenaklonjen, ugotavljamo, da na našem območju vsako leto zberemo približno za eno lovsko družino kandidatov. Le-

tos je pri tem posebno izstopala LD Slovenske Konjice, ki je na tečaj prijavila 8 pripravnikov. Tudi za naslednje leto se nam ni bati, da jih ne bi bilo dovolj, saj imamo na podlagi evidence iz LISJAKA evidentiranih že 53 pripravnikov.

Porodni krči novega sistema izobraževanja lovskih pripravnikov so tako le za nami. Upam, da bo tak način izobraževanja tudi dober, tako kot je bil dober po prejšnjem Pravilniku o izobraževanju LZS, ki smo ga izvajali od leta 2000 pa do lani (šest let). V prihodnje bi želeli, da bi Komisija za izobraževanje pri LZS razpisala tečaj pravočasno, da bodo predavatelji lahko kakovostno prenesli znanje na bodoče lovce in ga nato preverili po optimalnem času za pripravo.

Slovesna podelitev spričeval je bila 13. julija pri lovskem domu LD Vojnik. Poleg predavateljev so se je udeležili tudi mentorji zdaj že mladih lovcev. Spričevala sta jim izročila predsednik izpitne komisije dr. **Boštjan Pokorný** in predsednik SK ZLD - Celje **Maksimilijan Arlič**. Ob tej priložnosti so vsi prejeli še Etični kodeks Slovenskega lovca

in podpisali Zapiso. Prireditve so s svojim igranjem popestrili Savinjski rogisti. Ob odličnem golažu, ki ga je pripravil naš lovski tovariš **Milan Petrovič**, ki je dokazal, da poleg lovskih veščin zelo dobro obvlada tudi kuharske, se je živahno druženje nadaljevalo do ranih jutranjih ur naslednjega dne.

Zdravko Mastnak,
strokovni tajnik SK ZLD Celje

Tekmovanje za prvi Primorski pokal v streljanju (kombinacija)

V nedeljo, 10. junija 2007, je na strelišču v Kazljah potekalo tekmovanje za prvi Primorski pokal v kombinaciji (na glinaste golobe in na MK tarčo). Organizacijo prireditve je prevzelo vodstvo **Društva Slovenskih Lovcev Furlanije-Juljske Krajine – Doberdob in Strelskega društva Svoboda** iz Kazelj. Zamisel za uredništev tekmovanja se je rodila septembra 2006, ko je DSL F-JK Doberdob priredilo društveno tekmovanje na strelišču v Kazljah. Veliko zanimanje in navdušenje nad tovrstno prireditvijo je bilo povod, da sta februarja odbora obeh organizatorjev, po razgovoru z raznimi predstavniki Primorskih lovskih družin, območnih lovskih zvez in lovskoupravljalavskih območij, dokončno sprejela odločitev, da bosta leta 2007 organizirala prvo strelsko primorsko tekmovanje.

V zgodnjih dopoldanskih urah sta predsednik DSL F-JK Doberdob **Egon Malalan** in predsednik SD SVOBODA **Andrej Kocjan** uradno odprla slovesnost. Tekmovanja sta se udeležila kar 102 strelca in 17 strelskih ekip. Udeleženci so prišli iz različnih slovenskih regij, kar nam je v velik ponos. Počlaščeni smo, da je v Sloveniji to strelsko tekmovanje naletelo na tako velik odziv. Nekateri lovci so se tovrstne prireditve udeležili sploh prvič, zato so še z večjim zanimanjem spremljali potek tekmovanja.

Strelci so tekmovali v streljanju na 20 glinastih golobov in z 10 strelci z MK puško na MK tarčo. Puška ni smela biti težja od 5 kg in optika na njej ni smela presežati 12-kratne povečave. Pri streljanju z MK puško so se morali strelci spoprijeti z dvema različnima tarčama, in sicer s tarčo

Mladi lovci, generacije 2007, in predavateljski aktiv ob podelitvi spričeval v Vojniku

Predsednik komisije dr. Boštjan Pokorný, strokovni tajnik Zdravko Mastnak in predsednik SKZLD Celje Maksimilijan Arlič pred podelitvijo spričeval

Foto: G. Skaza

srnjak, na katero so streljali stoje ob »fiksni« kolu, in s tarčo merjasec, na katero so streljali stoje – prostoročno. Pri sestavi vrstnega reda v kombinaciji je vsak zadeti golob štel 5 točk.

Pri seštevanju točk in razglasitvi zmagovalcev v streljanju z MK puško je imela komisija veliko dela, saj je bilo treba pri tarči merjasec pozorno in natančno pregledati, koliko zadetkov je bilo v desetki in devetki, pri streljanju na golobe pa je bilo treba pregledati, kdo je zgrešil zadnjega.

Najboljšim strelcem sta pokale podelila župan Občine Sežana **Davorin Terčon** (strelišče namreč spada pod to občino), in predsednik OZUL Primorskega LUO, **Marino Kontelj**. Vsak predstavnik nagrajene ekipe je dobil še medaljo. Župan Terčon je bil navdušen nad velikim številom tekmovalcev in gledalcev in je iskreno izrazil željo, da bi postalo takšno tekmovanje tradicionalno za primorsko regijo in da bi tudi v prihodnje potekalo na tem strelišču. Pozorno je spremljal tudi napeto tekmovanje **Dušana Urankarja** in **Tomaža**

Foto: E. Husu

Na fotografiji so od leve proti desni: predsednik DSLF-JK – **Doberdob Egon Malalan**, predsednik OZUL Primorskega LUO **Marino Kontelj**, župan Občine Sežana in poslanec **Davorin Terčon**, **Ljubo Mrevlje**, **Dušan Urankar**, dobitnik Primorskega pokala – posamično, predsednik SD Svoboda **Kazlje Andrej Kocjan**. **Davorin Terčon** predaja pokal **Dušanu Urankarju**.

Za nagrado na srečolovu je bila bock šibrenica **Zoli**, kal. 20, ki jo je dobil **Damjan Kandare**.

Končana v »razstreljevanju« (shoot off) na glinaste golobe.

Za uspeh tekmovanja se je treba zahvaliti posameznikom, lovskim družinam in drugim organizacijam ter podjetjem, ki so bistveno pripomogli k uspešnemu poteku. To so bili: **LD Raša - Štorje**, ki je omogočila uporabo njihovega lovskega doma; **LD Gabrk - Divača** in **LD Tabor - Sežana**, ki sta prispevali meso za lovski golaž; **Mitji Kersniku**, ki je DSL Doberdob učinkovito pomagal pri organizaciji streljanja; Združenju slovenskih športnih društev v Italiji in Zadrudni kraški banki z Opčin (Italija) pri nabavi pokalov in medalj; puškar-skemu podjetju **Zoli** iz Gardone Val Trompia (Brescia – Italija) za bock šibrenico, kalibra 20, ki je bila glavna nagrada na srečolovu (vsak strellec je namreč pri vpisnini dobil srečko). Pri žrebanju je imel največ sreče **Damijan Kandare**. Zahvala velja tudi **Brunu Černivcu**, ki je pripravil

slepo tarčo; podjetju **Koptex**, d. o. o., iz Nove Gorice za nagrade in slepo tarčo.

Zmagovalci v disciplini posamično in ekipno v kombinaciji so prejeli še prehodni pokal Primorske, ki ga bodo obdržali do naslednje tekme leta 2008. Pokal bo postal trajna last tistega strel-

ca ali ekipe, ki ga bo osvojil trikrat.

Zmagovalci pokala in srečni dobitnik glavne nagrade na srečolovu so si prislužili tudi izlet v kraj Gardone Val Trompia – Brescia (Italija), kjer si bodo 6. 7. 2007 lahko ogledali tovarni orožja **Zoli** in Beretta.

Najlepša hvala vsem sponzorjem, ki so pripomogli k uspešni izvedbi strelskega tekmovanja za prvi Primorski pokal v streljanju in vsem udeležencem, ki so nam s svojim obiskom izkazali podporo in zaupanje.

Erik Husu

Prvenstvo ZLD Prekmurje 2007 v lovskem strelstvu

Na strelišču pri Budinskem mlinu v Rakičanu smo prekmurski lovci 3. junija 2007 uspešno izpeljali tradicionalno lovsko strelsko tekmovanje.

V preteklosti je bila udeležba strelcev občutno številčnejša, zadnje čase pa se število udeležencev manjša. Tudi meddružinskih tekmovanj, ki so se vrstila vse leto in smo jih organizirali v večini LD v Prekmurju, je vsako leto manj. Na meddružinskih tekmah se je vedno zbralo veliko lovcev iz bližnjih in oddaljenih krajev pa tudi iz sosednjih držav. Bistvo tekm je bilo poleg doseženih rezultatov **lovsko druženje** ob že običajnem prekmurskem lovskem bograču in dobri kapljici.

Pri Budinskem mlinu se je junija zbralo 38 tekmovalcev iz 13 LD. Deset LD je prijavilo svoje ekipe. Ekipa je štela 3 člane, vsaka LD pa je lahko prijavila še enega tekmovalca – posameznika. Streljali so na 25 golobov v

Največ pokalov za strelske rezultate so zbrali lovci iz LD Tišina.

Rezultati tekmovanja v Kazljah:

EKIPNO:

Kombinacija:

LD IG	504 točk
ZGS	489 točk
LD TREBNJE	422 točk

Golobi:

1. LD IG	240 točk
2. ZGS	225 točk
3. LD VRANSKO	180 točk

MK puška:

LD IG	264 točk
predstavniki te ekipe so zadeli eno 9 več pri tarči merjasec pa isto število zadetih 10.	
ZGS	264 točk
LD TREBNJE	247 točk

POSAMEZNO:

Kombinacija:

Dušan URANKAR	179 točk
Damijan KANDARE	175 točk
Ljubiša PAVLOVIČ	173 točk

Golobi:

Tomaž KONČAN	19 golobov
+ 4 (po razstreljevanju)	
Dušan URANKAR	19 golobov
+ 3 (po razstreljevanju)	
Ljubo MREVLJE	18 golobov

MK puška:

Damijan KANDARE	95 točk
Uroš KOVAČIČ	91 točk
Marko STERLE	89 točk

lovskem položaju. Najboljših prvih 24 strelcev je streljalo polfinalno serijo, nato pa 6 najboljših strelcev še finalno serijo. Na tarčo srnjaka z MK so tekmovalci streljali 5 strelcov stoje in 5 strelcov leže. Finalno serijo je streljalo prvih 6 strelcev.

Vodja tekmovanja je bil **Ivan Gregorn**, pomagal mu je **Janez Ružič**, sojenje je vodil **Aleksander Gergar**, pomagal pa mu je **Franc Vidonja**. Tekmovanje z MK je sodil **Mirko Horvat**. Podatke je urejal in zbiral **Jože Vrdoljak**, pokale pa je podeljeval podpredsednik ZLD Prekmurja **Ludvik Ritoper**.

Boštjan Maček je bil najboljši v streljanju na glinaste golobe.

Rezultati:

Golobi ekipno:

1. LD Križevci (56 zadetkov),
2. LD Brezovci (52),
3. LD Lendava (52).

Srnjak – ekipno:

1. LD Tišina (217 krogov),
2. LD Prosenjakovci (169),
3. LD Bakovci – Lipovci (164).

Kombinacija – ekipno:

1. LD Tišina (401 točk),
2. LD Bakovci – Lipovci (374),
3. LD Križevci (367) točk.

Golobi – posamezno:

1. Boštjan Maček (64 zadetkov), LD Radovci;
2. Ferdinand Cerovac (64), LD Lendava;
3. Simon Temlin (62), LD Brezovci.

Srnjak – posamezno:

1. Vinko Bežan (144 krogov), LD Tišina;
2. Simon Temlin (139) LD Brezovci;
3. Aleš Štefanec (121), LD Tišina.

Kombinacija – posamezno:

1. Simon Temlin LD Tišina (154 točk),
2. Vinko Bežan (146),
3. Bojan Bertalančič (143), LD Rankovci.

Tekmovanje je bilo v lepem vremenu in je potekalo tekoče, konkurenca pa je bila precej izenačena. Pri posameznikih je boj potekal med Boštjanom Mačkom in Ferdinandom Cerovcem. Največ pokalov so osvojili lovci LD Tišina.

Z bogačem so nas pogostili lovci LD Murska Sobota. Po končanem tekmovanju je bilo pri dobro založenih mizah še dolgo veselo.

Jože Vrdoljak

Tekmovanje v streljanju na glinaste golobe - Kog 2007

V soboto in nedeljo (7. in 8. junija 2007) je na Vitanu v organizaciji **Lovske družine Kog** potekalo tradicionalno tekmovanje v streljanju na glinaste golobe. Tekmovalci so tekmovali v treh kategorijah, in sicer *ekipno*, *pokalno* in kategorija *veteranov*. Klasično je v soboto in nedeljo potekalo tekmovanje dvojic za pečenega odojka.

Tekmovanja se je udeležilo 22 ekip od blizu in daleč. Prva puška je počila v soboto ob 13. uri, tekmovanje pa je trajalo vse do mraka. Naslednji dan se je zaradi tehničnih težav s strojem za glinaste golobe začel čas zamaknil za uro in pol, potem pa je zadnja puška počila že ob trdem mraku.

Letos je tekmovanje potekalo brez našega starešine **Ivana Mlinariča** mlajšega, ki je bil tedaj zaradi posledic prometne nezgode na zdravljenju v mariborski bolnišnici. Želel je, da bi tekmovanje organizirali kljub njegovi odsotnosti. Njegovo odločitev

Glavni kuhar Robert Štampar med kratkim posvetom s strežnim osebjem. »So gostje zadovoljni z mojim golažem?« je spraševal neprestano.

Pri Bojanovih streljih so vsi golobi padli na tla, večina v enem kosu.

Foto: S. F. Kropce

smo spoštovali. Pri organizaciji prireditve pa je njegov večinski delež odnesla njegova starejša hči **Jasmina**, ki je skupaj z ekipo skrbela, da je vse potekalo brez zapletov.

S pomočjo sponzorjev in donatorjev smo razdelili praktične nagrade, vključno z 38. uvrščenim mestom v kategoriji »nagrada«. Seznam sponzorjev, donatorjev in dnevne utrinke, ulete v objektiv fotografa, smo vsem zbranim predstavili s projekcijo na steno v prireditveni dvorani v večernem času in ob zvokih glasbe.

Rezultati strelskega tekmovanja Kog 2007:

EKIPNO:

1. RADENCI
2. KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU
3. ZABUKOVJE

POKALNO:

1. Viktor Horvat
2. Dario Horaček
3. Blaž Kukec

VETERANI:

1. Tomaž Šišernik
2. Franc Veindorfer
3. Milan Cvetko

TEKMOVANJE DVOJIC ZA ODOJKA:

SOBOTA:

Venček Bezjak
Franc Čagran

NEDELJA:

Franc Verstovšek
Rutko Mlinarič

NAGRADNO STRELJANJE:

1. Marjan Imprl
2. Franc Verstovšek
3. Franc Čavničar
4. Srečko Žitek
5. Vlado Barič

Kmete in vse tiste, ki pomagajo naši lovski družini, smo pogostili s srnjakovim golažem in različnim mesom, pečenim na žaru. Glede na vročino je temu primerno steklo kar precej vina, piva in radenske. Skupna bilanca je bila uspešna. Udeleženci in naši kmetovalci so bili zadovoljni.

Mag. Srečko F. Kropce

Lovska rastava LD Kozje

Lovci LD Kozje v zadnjem obdobju opažamo, da se lovška organizacija kar nekako skriva, boji se predstaviti javnosti, predvsem pa delovati izobraževalno do mladega rodu, katerega mu je treba pokazati in pojasniti lov, tudi odstrel divjadi kot nujno in potrebo za ohranjanje populacij določenih vrst in narave. Pogoj je pravilno načrtovanje opravi in odstrela. Zato je UO LD Kozje sprejelo odločitev, da v domačem kraju pripravi lovsko razstavo.

Tako je lovška družina Kozje ob 60-letnici obstoja pripravila veliko lovsko proslavo in **razstavo**, ki je bila odprta po slavnostni seji 9. 6. 2007. Lovci so razstavo pripravili v telovadnici OŠ Kozje, s katero korektno sodelujejo že vrsto let. Organizacijsko in strokovno jo je skupaj z domačimi lovci pripravil inž. gozdarstva **Milan Bah**. Razstava je bila pripravljena v več sklopih in je imela tudi poučen namen; predvsem za učence OŠ, pa tudi za druge obiskovalce. V prvem sklopu so bili predstavljeni eksponati iz domačega lovišča, kjer je bil poudarek namenjen srnjadi. Na zato pripravljenih panojih so bila razstavljena rogovja srnjakov po razvojni stopnji – od enoletnika,

imenovanega tudi »gumbar«, do trofejnega srnjaka, ocenjenega s 145,23 CIC točke. Razstavljenih je bilo okrog 300 srnjačjih rogovij. Na sosednjem panoju so bili razstavljeni vsi »doma« uplenjeni gamsi in čekani divjih prašičev, pa tudi rogovja jelenov iz domačega lovišča.

Poseben kotiček je bil namenjen divjadi iz tujih držav in celin. Obiskovalce sta zelo zanimala oba medveda iz lovišč v Kanadi, ki ju je uplenil naš lovec

karjev, ki so jih prispevali domači lovci.

Naš nekdanji član **Franjo Regvart** (v otroških letih je bil skupaj s starim očetom na lovih tudi z maršalom Titom, ko je lovil v rodnem Kumrovcu) ima še vedno lesen zabojnik z vso opremo lovca, staro več kot sto let, ko si je sam izdeloval in pripravljaj naboje, ter seveda staro »forladarico«, ki je še lepo ohranjena. Na ogled so postavili tudi lovsko tihožitje in strokovno literaturo,

mestu ne glede na vložena sredstva in čas, ki je bil potreben za pripravo razstave. In obrazih najmlajših smo prejimali plačilo za naš trud ...

Marjan Hartl

20 let dobrega in koristnega sodelovanja

Leta 1987 smo se na pobudo Lučiteljice **Erne Iglar**, ravnateljice Osnovne šole v Mežici **Karla Potočnika** in nekaj lovcev zanesenjakov dogovorili, da bomo lovci LD Peca - Mežica začeli sodelovati na njihovih »naravovarstvenih dnevih«. Tedaj nihče od nas ni niti pomislil,

dokaj bogato lovišče. Učencem smo razlagali o pomenu slovenskega lovstva in o organiziranosti, opisovali lovišča, pogovarjali smo se o lovni in nelovni divjadi, o naših dolžnostih in pravicah; učenci pa so nas z zanimanjem poslušali.

Zadnja zima nam ni bila naklonjena s snegom. Tudi na Koroškem smo čakali na snežne padavine decembra, pa januarja in februarja. Na žalost nam narava ni ustregla, zato smo se z učiteljicami dogovorili in uresnili težko pričakovani »naravovarstveni dan«, ki je bil 1. marca 2007. (19. marca pa je zapadlo 35 cm snega in je nastala prava zima – nenormalno!).

Kot vsa leta smo se tudi tokrat zbrali pred glavnim vhodom v

Foto: M. Hartl

Urejen razstaveni prostor v OŠ Kozje, kjer so člani LD Kozje ob svoji 60-letnici za mlajše člane in krajan pripravili tridnevno lovsko razstavo.

Darko Kolar iz Zagorja, pa tudi vse druge trofeje iz Azije, Kanade, Afrike, ki so last različnih upleniteljev.

Na sredini prostora v telovadnici je bila razstava plenilcev in pernatih divjadi. Na prostoru, velikem 4 x 8 osem metrov, ki je bil prekrit z mahom, kamenjem, listjem, različnimi panoji in drevjem, so bili razstavljeni različni preparirani ptiči, plenilci in drugi preparirani eksponati (srnji mladč, lisice, divje mačke, svizci, jazbeca ...). Na drevju so bili razstavljeni raznovrstni ptiči, največje zanimanje pa so vzbujale sove, kanje, jastrebi, smrdokavara, ruševca ... Ker so želeli prikazati tudi opazovanje z višine, je bila na razstavi postavljena velika, 6 m visoka opazovalnica, izdelek **Nestija Podlesnika** z Veternika. Ker je mladino zelo zanimal ogled z opazovalnice, je bilo potrebno večurno dežurstvo lovcev za spremljanje otrok po lestvi preže navgor in navzdol.

Lepo je bilo pogledati na panoje šolskega kotička, na katerih so bile razstavljene risbe otrok, ki so ustvarjali na temo narava, ekologija, divjad. Učenci obeh osnovnih šol so se zelo potrudili in njihova dela so bila prava umetnost. Na steni smo razstavili umetniške slike priznanih sli-

za katero je poskrbel kar starešina.

Domači firmi Valenčak in Štus sta razstavili nekaj proizvodov iz svojega bogatega opusa iz stekla z lovskim motivom gravure v steklo. Krojaštvo Rožman iz Brežic pa je razstavilo različna lovška oblačila.

Obisk razstave je bil nad pričakovanji, saj si jo je ogledalo res veliko učencev vseh bližnjih OŠ, pa tudi veliko krajanov. Okoliške OŠ so organizirale celo avtobusne prevoze za svoje učence ter jim tako omogočile ogled. Zaradi potreb telovadnice v učnem procesu je bila razstava odprta le tri dni, kar je sicer malo glede na vloženi trud in delo članov LD Kozje, vendar v bližnji okolici žal ni drugega primernejšega prostora. Zato se LD iskreno zahvaljuje ravnatelju in kolektivu OŠ Kozje za pomoč pri postavitvi razstave.

Za izobraževanje mladih, predvsem pa za realen prikaz mlajšim o delu lovcev in razmerah v živalskih populacijah v naravnem okolju je takšna razstava več kot primerna. Večina obiskovalcev namreč ni še nikoli videla, kakšna je divjad. Razstavljene dermoplastike so precej odpravile to pomanjkljivost. Vsi naporji lovcev so bili zato na

Pred odhodom v lovišče LD Peca - Mežica

da se bo naše dobro in koristno sodelovanje z osnovnošolci mežiške šole ponavljalo leto za leto in pred nedavnim doživelo častitljivo 20. obletnico.

Vsako leto smo se z vodstvom šole in odgovornimi učiteljicami dogovorili za primerne termine glede na vremenske razmere in večkrat ob lepih zimskih idilah popeljali učence v naravo, v naše

šolo. Zdajšnja šola v Mežici je lani praznovala 80-letnico obstoja. V njej se je začel redni pouk oktobra leta 1926, 6. novembra istega leta pa je začela s poukom tudi državna meščanska šola, ki je hitro zaslovela, saj jo je obiskovala mladina vseh okoliških krajev: od Slovenj Gradca do Črne na Koroškem. Za takratne čase je bila šola, vsaj po izjavah

Foto: M. Skudnik

Naš počitek ob čebelnjaku

in zapisih priznanih strokovnjakov in kulturnikov, »ena najlepših in funkcionalnih šol v takratni Kraljevini Jugoslaviji«. Tudi jaz sem bil deležen osnovne izobrazbe in vzgoje v omenjeni šoli. Zato sem si dovolil v ta prispevek napisati nekaj vrstic o naši šoli, ki je doslej preživela že tri države in veliko generacij!

Pri letošnjem pohodu v naravo je z mano sodeloval lovec **Albin Pesko**, saj sta bila dosedanja spremljevalca **Hubert Simetinger** in **Jakob Forstner** zadržana in ju ni bilo doma.

Učiteljice **Danica, Polonca in Urška** so svoje učence razdelile v dve skupini, nakar smo v njihovem spremstvu odšli po ustaljenih poteh v naše bližnje predele lovišča, dogovorjenim ciljem nasproti.

Že med pohodom skozi gozd so me učenci spraševali o divjih živalih: kje in kako živijo, s čim se hranijo, kdaj imajo mladičke in koliko, kje gnezdi divje kure in podobno!

Zelo pa so me učenci presemetili, ko smo se ob čebelnjaku na obrobju gozda ustavili za krajši počitek z malico. Drug za drugim so namreč iz žepov vlekli listke z napisanimi vprašanji in pripombami. Imel sem kaj početi, bil pa sem tudi zadovoljen, saj sem se prepričal, da na naših srečanjih zelo intenzivno sodelujejo tudi njihove učiteljice! Z veseljem sem vsem razdelil čokolade in jih pohvalil, da so bili po moji oceni najboljša generacija v vseh pogledih. Kot priznanje sem jim razdelil še bronasto, srebrno in zlato značko našega nekdanjega lovskega doma na Lomu. Menim, da sem s tem učence zelo razveselil in jim še bolj pollepal naše letošnje srečanje.

Čas je kar prehitro minil in vrniti smo se morali v šolo. Spremljajoče učiteljice so odslovile učence domov, naju pa povabile v njihov šolski kabinet, kjer nas je obiskala tudi ravnateljica šole **Ivanka Lesnik**. Spregovorila je nekaj vzpodbudnih in zahvalnih besed glede našega dobrega in koristnega sodelovanja. Tudi jaz sem izkoristil priložnost in se ji zahvalil za njihovo razumevanje in pomoč. Lovski oktet LD Peca - Mežica namreč že 25 let brezplačno uporablja glasbeno učilnico v šoli za redne tedenske pevske vaje!

Pred odhodom domov smo si zaželeli vse dobro in upanju, da se bomo ponovno srečali. Ravnateljica šole je podarila zanimiv zbornik z naslovom *Mežiška šola včeraj in danes*, ki so ga

pripravili ob 80. obletnici šole. Zbornika sem bil zelo vesel, saj sem v njem lahko prebral veliko zanimivega in našel celo fotografijo, na kateri sem našel tudi sebe. Vse skupaj mi je obudilo lepe spomine na moja mladostna leta v osnovni šoli.

Moje osebno prepričanje je, da je dolgoletno sodelovanje naše LD z Osnovno šolo v Mežici med drugim prispevalo tudi, da se lovci z občani dobro razumemo, z njimi sodelujemo in se medsebojno spoštujemo!

Mirko Skudnik - Fridl

Krmljenje muflonov tudi drugače

V naši **Lovski družini Bled** so bili mufloni naseljeni leta 1969. Tudi v drugih loviščih Gorenjske so v minulih letih uspele naselitve te neavtohtone divjadi, kar je dajalo upanje, da bo tako tudi v blejskem lovišču. Pozimi se je populacija muflonov ob skrbni pomoči lovcev izredno dobro prilagodila težjim življenjskim razmeram. Veliko zanimanje za to, predvsem komercialno zanimivo divjad je bilo tudi v tedanjem Zavodu za gojitev divjadi Triglav - Bled, s katerim meji lovišče naše družine, kar je bilo zagotovilo za uspešno naselitev. Nastali tropi, ki so v osemdesetih letih prejšnjega stoletja šteli že do dvajset živali in več, so se, podobno kot jelenjad, v jesenskem času premaknili iz višjih predelov lovišča v nižino.

Lovci smo počasi spoznavali navade nove divjadi in temu primerno postavili krmišča. Skrbeli smo, da so bila redno založena, pri čemer smo poleg sena »ponudbo« popestrili z divjim kostanjem, želodom in koruzo. Z ustanovitvijo Triglavskega narodnega parka (TNP) na območju nekdanjega Zavoda za gojitev Triglav - Bled pa sta se spremeni tudi odnos in zanimanje za muflone na tem območju. S sistematičnim in načrtnim zmanjševanjem številčnosti te divjadi na omenjenih površinah se je zmanjšalo tudi število muflonov v našem lovišču. Bistveno manjši tropi so si izbrali nova stanišča in se umaknili na težje dostopne mirne predele. Zato smo morali lovci premakniti krmišča. V skladu z načrtovanjem Zavoda za gozdove Slovenije smo morali spremeniti tudi vrsto in količino krme.

Že pred leti smo ugotovili, da je v zimskem času v višjih predelih lovišča, kjer lahko zapade več snega, težko sproti in zadostno oskrbovati krmišča. Naš lovec **Stane Kapš** je predlagal, da bi na Skminčevem rovtu na jugovzhodnih obronkih Pokljuke postavili kopo sena. Uspeh je bil odličen: obisk muflonov se je začel že v pozni jeseni.

Glede na zakonodajo s področja lovstva in zaradi dobrih odnosov s sodelavci zemljišč je bilo treba skleniti še ustrezen dogovor z lastnikom omenjenega rovtu. Agrarna skupnost Bohinjska Bela, ki v poletnih mesecih uporablja rovt za pašnik, je privolila, da kopa lahko ostane, le da se tam pokosi tudi seno. Za

protiuslugo člani Lovske družine Bled čistimo pašnik na višje ležeči planini Ogrinc. Ker LD Bled zelo dobro sodeluje z vodjo odseka za gozdne živali in lovstvo pri Zavodu za gozdove Slovenije blejske območne enote, **Blažem Černetom**, smo seneno kopo postavili sporazumno z njim.

Z leti so izkušnje pokazale, da predvsem mufloni, manj pa jelenjad, izredno dobro sprejemajo tak način zimskega krmljenja. Pogoji pa je, da je količina krme zadostna za vso zimo. V nasprotnem primeru se lahko zgodi, da divjad, navezana na tak način krmljenja, naenkrat ostane brez dodatne hrane, zaradi česar lahko nastane škoda na gozdnem mladju ali živali celo poginejo.

Branko Stirmole

60 let LD Vinica

Napredni možakarji, ki so pred dobrimi 60 leti stopili skupaj in se dogovorili za organiziran način lova v svojem kraju, verjetno niso niti slutili, da bo njihov dogovor združeval enako misleče prijatelje narave in lova še nadaljnjih vrsto let. Zdaj v LD Vinica žal ni več živega nobenega od ustanoviteljev, so pa zato njihovi potomci, prijatelji in znanci, ki uspešno nadaljujejo uspešno začrtano in plodno pot gojiteljev divjadi in varuhov narave.

Prav je, da ob tej priložnosti naštejemo ustanovne člane LD Vinica (vsi so bili domačini iz Vinice ali bližnjih okoliških vasi) izpred 60 let: **Matija Moravec** - Podklanec, **Jurij Stegne** - Golek, **Alfonz Lovšin** - Vinica, **Kazimir Malič** - Vinica, **Miha Prokšelj** st. - Učakovci, **Miko Prokšelj** - Učakovci, **Franc Hudak** - Učakovci, **Jurij Štampahar** - Vukovci, **Jurij Mihelič** - Drenovec, **Miko Lovrin** - Drenovec, **Matija Barič** - Stara Lipa, **Matija Kuzma** - Perudina in **Janez Puhek** - Sečje selo.

Oni so bili torej glavni 'krivci', da smo pri našem lovskem domu nad Vinico 12. 8. 2006 slavnostno proslavili 60-letnico ustanovitve.

Lovska družina Vinica deluje na skrajnem jugu naše mlade države. V Zvezi lovskih družin Bele krajine mejimo na LD Adlešiči, LD Dragatuš in LD Sinji Vrh. Kolpa na jugu nas povezuje s sosednjo Hrvaško in njihovimi lovci - LD Družac - Bosiljevo. Zdaj družina upravlja s 6.400 ha lovskih površin. V lovišču je pr-

Akcijo priprave krme je vodil gospodar Vlado Marolt (drugi z leve). Da je bila kopa pravilno postavljena, je poskrbel Stane Kapš (tretji z leve), odlično pa je seno potlačil vodja sektorja Božo Vahtar (tretji z desne). Z zavzetostjo preostalih članov je akcija postavljanja senene kope dobro uspela. V poletnih mesecih ograja okoli kope preprečuje dostop domačim živalim in jo odstranijo pred sezono krmljenja.

venstvena divjad srnjad, vse več je tudi divjih prašičev, medtem, ko je jelenjad prehodna. V zadnjih letih je v lovišču opaziti povečano število medvedov, tu in tam pa nas obišče tudi ris. V Kolpi, ki je naša naravna meja s sosednjo in pobrateno LD Družac - Bosiljevo s Hrvaške, uspešno gojimo race. Druga mala divjad v lovišču pa, razen poljskega zajca, katerega številčnost se rahlo povečuje, ni pretirano zastopana.

Za sonaravno krmljenje divjadi skrbimo tudi z obdelavo lastnih krmnih njiv. Pet avtomatskih krmilnic, razporejenih po celotnem lovišču, nam pomaga zadrževati divjad znotraj njihovega naravnega okolja, da zmanjšamo škodo na poljščinah. Po potrebi in glede na vremenske razmere poskrbimo tudi za dodatno krmljenje. Na leto člani opravijo več kot 2.000 prostovoljnih delovnih ur. Kljub temu se zgodi, da nekaj škode le nastane tudi na kmetijskih površinah. V takem primeru se trudimo za pošteno, hitro in sporazumno reševanje odškodninskih zahtevkov prizadetih kmetovalcev.

Zdaj družina šteje 64 rednih članov, od katerih je 5 častnih. Glede na število članov imamo sorazmerno visok odstotek izprašanih lovskih čuvajev, preglednikov za uplenjeno divjad in mentorjev za pripravnike. Vzorno skrbimo za svoj lovski dom na Žežlju in tudi za pomožne prostore, ki so bili narejeni s prostovoljnim delom vseh članov. Ob letošnji obletnici smo na novo osvežili fasado in napise na domu, obenem pa obnovili in doделali nekaj nujno potrebnih del na obstoječih ter novih pomožnih objektih ob lovskem domu.

Da bomo vse dobrine lahko uspešno vzdrževali in upravljali, moramo zanje skrbeti z nadaljnjim vlaganjem v lovišče, z veliko prostovoljnega dela, dobrim gospodarjenjem, ohranjanjem naravnega okolja, omejevanjem hrupa – vznemirjanja v lovišču in ves dohodek od uplenjene divjadi vlagati nazaj v lovišče.

Da ima LD Vinica v Beli krajini pa tudi zunaj njenih meja velik ugled, priča veliko uglednih gostov, ki so se vljudno odzvali na povabilo slovesnosti v čast 60-letnice delovanja.

V uvodnem slavnostnem govoru je starešina LD Vinica **Franc Vlahovič** na kratko opisal delo in dogajanje v družini v minulih letih. Na koncu je posebej pozdravil naše goste, in sicer: predsednika LZS **Bogdana Mah-**

Člani LD Vinica pred njihovim lovskim domom

Ob 60-letnici je LD Vinica razvila tudi nov prapor.

neta, ki je bil na žalost zadržan in ga je zastopal **Veljko Varičak** (predsednik Komisije za mednarodne odnose pri LZS in častni podpredsednik CIC), predsednika Lovačkov saveza Županije karlovačke **Vinka Pavliča**, predsednika ZLD Bele krajine **Antona Vrščaja** in strokovnega tajnika ZLD BK **Ratka Biličiča**, predstavnika pobratene družine iz sosednje Hrvaške in predsednika LD Družac - Bosiljevo, **Dražena Sertiča**, predstavnike vseh 10 LD iz ZLD Bele krajine, predstavnike LD Begunjsčica z Gorenjske, **Jožo Vestra**, nekdanjega predsednika VK za pse goniče, in kinološkega sodnika **Jureta Rihtaršiča**, ki je tudi kinološki sodnik, naše lovske prijatelje iz okolice Kopra, župana Občine Črnomelj **Andreja Fabjana**, župana Občine Semič **Janka Bukovca** ter predsednika KS Vinica **Staneta Sajovica**. S svojo prisotnostjo so slovesnost popestrili tudi člani PGD Vinica, Društvo upokojencev Vinica, Zveza vojnih veteranov Bele krajine, Športno turistično društvo Vinica, Društvo slovensko-hrvaškega prijateljstva s predstavnikom **Jožetom Stegnetom**.

Po uvodnih govorih je sledilo

podeljevanje odlikovanj LZS in priznanj ZLD Bele krajine za služnim lovskim članom ter priznanja in zahvale matične LD Vinica.

Ob 60-letnici smo se člani LD Vinica odločili, da bomo ob tej priložnosti razvili nov lovski prapor, starega (iz leta 1972) pa shranili na častnem mestu v lovskem domu. Praporščak **Vinko Muhič** je prapor predal v skrb novemu praporščaku **Niku Moravcu**. Ob izredno zanimivem prikazu razvijanja in sprejema novega prapora v družbo preostalih 14 praporov je novi prapor razvil boter **Drago Lokar** z Brezij na Gorenjskem, slovesno pa ga je blagoslovil viniški župnik **Jože Rački**. Prapor je bil narejen v delavnici Ercigoj v Ljubljani.

Ob jubileju smo izdali tudi skromno brošurico z zgodovino LD Vinica z najpomembnejšimi podatki o delu v LD ter podatki o trenutnem članstvu in vodstvu LD.

V bogatem kulturnem programu, ki ga je lepo povezovala, za viniške lovce že kar nepogrešljiva **Verica Marušič**, so sodelovali tudi drugi govorniki, lovski Rogisti iz Žužemberka, LPZ

ZLD Bele krajine z voditeljico in dirigentko **Judito Ilenič**, tamburaški orkester KUD Otona Zupančiča iz Vinice ter pevec **Gašper Mihelič**.

Po končanem slavnostnem in kulturnem programu smo prireditel nadaljevali še z obveznim zabavnim delom. Čeprav nam je deževno in nevihtno vreme vse skozi skušalo pokvariti vzdušje na prireditvi, smo ob zvokih melodij **Ansambla bratov Poljanšek** pozabili tudi na to nevšečnost. Ob izbornem kakovostnem belokranjskem vinu in priznani domači specialiteti – pečenem jagenjčku na ražnju – se je zabavni program nadaljeval proti jutru naslednjega dne. Za uspešno pripravo in izvedbo prireditve smo od gostov in udeležencev na prireditvi prejeli mnogo pohval in čestitk, s tem pa tudi obveznost, da moramo dosedanje kakovostno delo v lovišču uspešno prenašati naprej, na naše prihodnje rodove. Razšli smo se z mislijo, da se mora uspešna preteklost, ki so nam jo začrtali naši predniki, nadaljevati tudi v prihodnost.

Marko Mirtič

60 let LD Rogaška Slatina

Po ohranjenih zapisih je bilo lovstvo na območju LD Rogaška Slatina prisotno že pred 2. svetovno vojno. Lovišča v nižinskem delu so imeli v zakupu premožnejši posestniki in hotelirji ter drugi bogatejši občani iz Rogaške Slatine in okolice. Višje ležeče lovišče, na južni strani pogorja Boča, pa je bilo v lasti kneza Windischgratzeta.

Po drugi svetovni vojni, leta 1946, je bila ustanovljena **Lovska družina Rogaška Slatina**. Ustanovitveni člani LD Rogaška Slatina so bili: **Oskar Ratej** (prvi predsednik), **Ulrich Sitar**, **Ignac Drimel**, **Franc Zore**, **Jože Anderluh**, **Jože Uhernih**, **Ivan Koštrun**, **Franc Strašek** in **Ivan Lotrič**. Od ustanovitvenih članov ni med nami nobenega več.

LD Rogaška Slatina upravlja z loviščem, velikim 4.365 ha, in združuje 46 rednih članov. Zdajšnji predsednik je **Jani Strniša**. Najštevilčnejše so naslednje živalske vrste: velika divjad, srnjad, divji prašič in muflon. Jelenjad je bolj prehodnega značaja. Glede male divjadi ugotavljamo, da se je številčnost poljskega zajca, race mlakarice in fazana v primerjavi s prejšnjimi leti

Lovci LD Rogaška Slatina

Naslovna stran zbornika LD Rogaška Slatina

nekoliko povečala. K temu moramo dodati, da zadnja leta nabavljamo in vlagamo v ustrezne dele lovišča fazane iz umetne zreje, saj je pri nas prisoten še naravni fazan.

Prireditve obeležitve 60-letnice je bila v nedeljo, 16. 7. 2006, na tako imenovano Šmarjetno nedeljo, ko vsako leto LD Rogaška Slatina že tradicionalno pripravi prireditev v lovskem domu na Boču. Uradni del se je začel ob 8. uri, ko so nastopili Celjski rogisti, Lovski oktet Javorniki iz Postojnsko-Bistriške ZLD ter Ljudski pevci izpod Boča. Prireditve je povezovala **Vida Mlinar**. Na slavnostni prireditvi so bili tudi župan Občine Rogaška Slatina mag. **Branko Kidrič**, predsednik Ptujsko-Ormoškega OZUL **Andrej Vaupotič** ter predstavniki pobratene LD Prestranek in sosednjih lovskih družen. Sledila je kratka predstavitev 60-letne prehojene poti LD Rogaška Slatina, ki jo je na kratko predstavil predsednik LD. Nato je sledila podelitev pohval, priznanj in odlikovanj ter razvitve novega lovskega prapora, ki ga je blagoslovil kostrivniški župnik **Viktor Vratarič**.

LD Rogaška Slatina je ob svojem jubileju izdala tudi Zbornik,

v katerem so zapisani vsi pomembni zgodovinski dogodki od ustanovitve do danes. Zbornik je zbral in izdal uredniški odbor LD s pomočjo številnih drugih lovcev, ki so s svojimi prispevki predstavili bogato zgodovino lovstva in organiziranosti LD. Zbornik je obogaten s številnimi dokumentiranimi fotografijami iz prejšnjih časov, ki so se ohranile do zdaj.

Po končanem uradnem delu je sledilo prijetno druženje, ki je trajalo pozno v noč.

Na tem mestu bi se člani LD Rogaška Slatina radi zahvalili vsem donatorjem in sponzorjem ter vsem tistim, ki ste na kakršen koli način prispevali svoj delež k uspešni proslavi ob 60-letnici naše LD, k razvitju novega lovskega prapora ter izdaji zbornika.

Franc Brantuša

60 let LD Hrastnik

Odpri tudi obnovljen lovski dom

Lovska družina Hrastnik je bila ustanovljena spomladi leta 1946, ko se je na vabilo iniciativnega odbora odzvalo 24 lovskih gorečnejev. Takrat so lovišča obsegala površine v Občini Hrastnik ter dele lovišč sosednjih občin: Laško, Trbovlje in Radeče. Ob jubileju je bilo v hrastniško LD vključenih 56 lovcev; častni član družine je **Alojz Ribič**.

V jubilejnem letu je lovišče LD Hrastnik obsegalo več kot 3.000 hektarjev med nadmorsko višinama 200 m pri železniški postaji v Hrastniku pa do 1.119 m na vrhu Mrzlice. Člani so skrbeli za varstvo, gojitev in lov divjadi ter za gospodarno upravljanje z loviščem. Lov nam namreč že dolgo ni več zgolj šport, temveč še kako koristna družbena in javno koristna dejavnost.

Lovci smo ponosni na svoje delo in delo svojih prednikov. Z

lastnim delom, strokovnimi nasveti in ukrepanjem smo prispevali k ohranjanju narave in divjadi. Lov ni le varstvo, ampak tudi odgovorno vzdrževalno delo pri ohranjanju narave, naravnih virov, ob katerem se ohranjajo prostoživeče živalske vrste in tudi njihovo naravno življenjsko okolje. Lovska družina deluje kot nevladna in nepolitična organizacija.

LD smotno gospodari z loviščem, ki ga ima v upravljanju. Vso dejavnost podreja gojitvi divjadi, ohranjanju populacij ogroženih živalskih vrst ter varstvu okolja in v skladu z lovsko etiko ureja lov. Pri izpolnjevanju teh dolžnosti smo bili v LD Hrastnik uspešni, saj redno ročno in strojno kosimo, za potrebe male divjadi vzdržujemo grmišča in remize, vzdržujemo tudi kaluže in mokrišče na Kalu, ki je pomembno pri selitvi velikega kljunača. Na opušenih pašnikih vzdržujemo 75 sadnih dreves, hrušk in jabolk, potrebnih za jestensko prehrano divjadi. Na krmnih njivah pridelujemo oves, koruzo, deteljo, ohrovt in pšenico za popestritev prehrabnih potreb divjadi ter za zmanjševanje škode od divjadi na kmetijskih zemljiščih. V hudih zimah divjad dopolnilno krmimo na

zimskih krmiščih. Če je visok sneg, poskrbimo tudi za sečnja dreves, obraslih z bršljanom. Kmetom pomagamo s fizično, kemično in tehnično zaščito kmetijskih površin pred divjadjo. Redno vzdržujemo tudi lovske steze in poti, ki so hkrati tudi protipožarne poti.

Lovci za vsakoletne naloge na področju biomeliorativnih, biotehničnih ukrepov in lovsko tehničnih objektov ter gojitvenih del opravimo več kot 2.400 ur prostovoljnega dela. Nudimo tudi strokovno pomoč pri izobraževanju mladine v vrtcih in osnovni šoli.

Od divjadi je v hrastniškem lovišču najpogostejša in temeljna vrsta smjad. Ponašamo se tudi z mufloni, ki niso avtohtona divjad (naseljeni so bili leta 1969 z Brionov). V lovišču okrog Kala so vse pogostejši tudi divji prašiči. V lovišču lahko opazimo poljskega zajca le še spomladi, prepelice, poljske jerebice in fazani pa so že izginili. Lovci smo veseli, da se v gozdovih okrog Mrzlice spet pogostejše oglašajo divji petelin. Mala divjad izginja tudi zaradi pomanjkanja skrivališč pred vsakdanjim hrupom, ki ga povzročajo industrija, kmetijski stroji in cestni promet.

Člani LD Hrastnik pred obnovljenim lovskim domom

Ob 60-letnici so člani LD Hrastnik na Kalu slavnostno odprli obnovljen lovski dom.

Hrastniški lovci smo si pred več kot petdesetimi leti zgradili skromno lovsko kočo na Kalu. Z leti smo jo povečali in sodobno opremili, za kar smo opravili na tisoče ur prostovoljnega dela. 4. maja 2005 nam je strela uničila lovsko kočo. V požaru je bila zelo poškodovana in delno uničena tudi vsa notranja oprema. Na izrednem občnem zboru smo sprejeli sklep, da bomo lovski dom obnovili. V ta namen smo izvolili 7-članski gradbeno-sanacijski odbor, na čelu katerega je predsednik **Adolf Laznik**, kot sedmega, zunanjega člana pa smo imenovali župana Občine Hrastnik **Mirana Jeriča**. Z gradbenimi deli smo začeli avgusta 2005. Vse, kar smo lahko, smo postorili lovci z udarniškim delom. Za obnovo doma smo opravili 6.500 delovnih ur. Finančno in materialno so nam pomagali LZS, ZLD Zasavje, in nekatere LD iz Zasavja. Tudi brez pomoči občine in nekaterih podjetij ne bi uspeli, za kar smo jim zelo hvaležni. Prenovljeno kočo smo s ponosom odprli ob praznovanju 60-letnice LD.

Na slovesnosti ob jubileju so člani LD in nekateri gostje prejeli priznanja in zahvale za pomoč pri gradnji lovskega doma. Na predlog LD Hrastnik je LZS odlikovala nekatere naše člane. Predstavnik LZS in predsednik UO ZLD Zasavje **Franc Trebušak** je podelili znak LZS za lovske zasluge **Branetu Oblaku**; red III. stopnje **Ivanu Volkerju**, **Martinu Kladniku**, **Borisu Šentjuncu** in **Ivu Skazi**; red II. stopnje pa **Mirku Kovaču**, **Rudiju Hribšku** in **Andreju Kovaču**.

Zahvale za delo pri lovskem domu so prejeli: **Roman Borovšak**, **Vili Drnovšek**, **Drago Funkl**, **Leopold Hribernik**, **Rudi Hribšek**, **Anton Janc**, **Martin Kladnik**, **Andrej Kovač**, **Franc Kovač**, **Ivan Laznik**, **Tomaž Pavčnik**, **Franc Ramšak**, **Ivan Skaza** in **Mirko Vnuč**. Diplome za dolgoletno delo v LD Hrastnik pa so dobili: **Martin Hribernik**, **Mirko Kovač**, **Drago Pavčnik** in **Stane Vodiškar**.

Posebna zahvala velja tudi članom upravnega odbora naše lovske družine: **Leopoldu Hriberniku**, **Rudiju Hribšku**, **Antonju Jancu**, **Andreju Kovaču**, **Adolfu Lazniku**, **Ivanu Lazniku**, **Antonju Povšetju**, **Goranu Povšetju**, **Francu Selanu**, **Mirku Vnuku** in **Janiju Volkerju**, ki so občasno, skupaj z gradbenim odborom, reševali tekočo problematiko.

Starešina LD Hrastnik **Adolf Laznik** je podelil tudi zahvale podjetjem in posameznikom, ki so pomagali pri gradnji lovskega doma. Prejeli so jih: **Rudnik Trbovlje – Hrastnik**, **Toplarna Hrastnik**, **Lafarge cement Trbovlje**, **Občina Hrastnik**, **Miran Jerič**, **Bojan Klenovšek**, **Aleš Berger**, **Matej Pavčnik**, **Boris Trstenjak**, **Primož Nemec**, **Avgust Fišnar** in **Srečko Hribšek**. Tajnik LD Hrastnik **Franc Selan** se je v imenu lovcev zahvalil starešini A. Lazniku za učinkovito vodenje obnove lovskega doma s primerno zahvalo.

Adolf Laznik

60 let LD Dobrova

2. septembra leta 2006 je bil 2. zaščitnik lovcev sveti Hubert do nas lovec Lovske družine Dobrova izredno usmiljen. Namenil nam je namreč kristalno čist in sončen dan, potem ko je še nekaj dni pred tem neusmiljeno deževalo in namakalo izsušeno zemljo. Tisti dan smo namreč lovci LD Dobrova praznovali 60-letnico obstoja oz. ustanovitve LD. Zbrali smo se pri lovski koči na Klobuku nad Stransko vasjo, organizirali slavnostno prireditev, na katero so bili povabljeni tudi predstavniki sosednjih LD in predstavniki drugih društev, s katerimi sodelujemo. Še posebno smo bili veseli, da so se našemu vabilu množično odzvali tudi drugi prijatelji narave in lova, kmetje, zemljiški in gozdni posestniki, kjer se razprostira naše lovišče.

Kulturni program proslave je povezoval znani pevec **Ivan Hudnik**.

Prireditve sta s svojo prisotnostjo počastila tudi župan Občine Dobrova - Polhov Gradec **Lovro Mrak** in predstavnik ZLD Ljubljana **Tomaž Vindišar**, ki je zaslužnim članom izročil lovska odlikovanja. Znak za lovske zasluge so prejeli: **Anton Černetič**, **Štefan Petek**, **Franc Zidar** in **Valentin Sklepič**, red za lovske zasluge III. stopnje pa **Jože Kos**.

LD Dobrova je bila ustanovljena oktobra leta 1946 v Gostilni Dolinar na Šujici pri Dobrovi. Na prvem ustanovnem občnem zboru se je zbralo približno petnajst t. i. »predvojnih« lovcev, ki so že imeli opravljen lovski izpit ter bogate lovske izkušnje. Omenjeni so bili do ustanovitve nove lovske družine lovsko dejavni predvsem v zakupnem, za-

Člani LD Dobrova ob 60-letnici

sebnem lovišču, nekaj izmed njih je bilo celo lovskih čuvajev. Tem lovcem se je na ustanovnem občnem zboru na novo pridružilo še enajst lova željnih novih navdušencev. Od vseh ustanovnih članov je dandanes živ samo še **Štefan Zdešar**.

Na ustanovnem občnem zboru je bil izvoljen tudi prvi starešina, in sicer predvojni lovec **Lovro Kos**, kateremu so potem v šestih desetletij delovanja sledili: **Franc Peklaj**, **Viktor Zadnikar**, **Ivan Svete**, **Zvone Tušak**, **Marjan Trebežnik**, **Janez Saksida**, **Ivan Setnikar**, **Milan Velkovrh** in od leta 2005 naprej **Branko Svete**.

V vseh teh letih so se lovske meje lovišča LD Dobrova zaradi različnih razlogov stalno spreminjale, nazadnje leta 2005, ko je morala zaradi nove lovske zakonodaje prenehati obstajati **LD Brdo**. Tako sta bila članstvo in lovišče z odločbo UE Ljubljana 17. 3. 2005 pripojena k LD Dobrova. Zdaj skupna površina lovišča meri 5.572 ha, vendar je od tega kar 1.007 ha nelovnih površin, pred pripojitvijo pa je imela LD Dobrova 3.900 ha lovni površin. Najnižja točka lovišča je na 310 m, najvišja pa na vrhu Grmade z 898 m nadmorske višine.

V lovišču prevladuje srnjad, večja se številčnost gamsa, imamo tudi nekaj divjih prašičev in, kot z veseljem ugotavljamo, spet se povečuje številčnost poljskega zajca, za katerega smo že mislili, da bo v našem lovišču izumrl. V lovišču se z umetno vzrejo trudimo obdržati tudi fazana. Pri tem ima največ zaslug **Franc Kosanc**. Ali mu bo uspelo, bo pokazal čas.

Žal pa je iz naših gozdov verjetno za vedno izginil divji petelin, ki ni mogel več kljubovati vse večjemu hrupu in vznemirjanju v gozdu. Nazadnje smo ga

slišali leta 2002, od takrat naprej pa o njem ni nobenega sledu več. Že pred leti je iz lovišča zaradi intenzivnega zaraščanja Grmade in vedno številnejših pohodnikov izginil tudi ruševce.

Občasno prihaja k nam v goste jelenjad, pa tudi medvedi, ki pri ljudeh niso nič kaj priljubljeni. Leta 2005 so kar nekajkrat prestrašili gobarje in druge obiskovalce gozdov, povzročili pa so tudi nekaj škode.

Zdaj je v LD Dobrova 66 članov, vendar je povprečna starost članstva zaskrbljujočih 60 let. Številka nakazuje, da ni mladih lovcev; najstarejši član, **Franc Krašovec**, je lani julija dočakal že 95 pomladi.

Leta 2001 smo na Klopcah pod Grmado obnovili in tudi nekoliko povečali lovsko kočo, ki je kar 50 let kljubovala naravi in obiskovalcem. S povečanjem koče smo bivalne prostore ločili od spalnih; v stari koči sta bila namreč oba prostora združena.

V vseh teh letih smo vzorno sodelovali s sosednjimi LD, gasilskimi in planinskimi društvi, predvsem pa se lahko pohvalim, da smo vedno dobro sodelovali tudi s kmetovalci, in sicer pri ohranjanju narave pa tudi pri povračilu škode od divjadi. V prihodnje imamo glede varstva in gojitve divjadi še veliko načrtov, vendar se nekoliko bojimo, ali nam jih bo sploh uspelo uresničiti. Naša LD se namreč vsak dan srečuje z vse večjim problemom napredujočega urbanizma. Le-ta se neusmiljeno širi, Ljubljana nam je vse bližje, divjad pa s tem zgublja svoj življenjski prostor. Umikati se mora tudi številnim, včasih domala čez noč nelegalno postavljenim počitniškim hišicam. Pristojni pa, čeprav vedo za to, vse le mirno opazujejo ...

Branko Svete

27. 2. 2007 je **Karel Polanc** praznoval svoj 80. rojstni dan. Na prehojeno življenjsko pot je lahko ponosen, saj je bil udeleženec NOB, po osvoboditvi pa aktiven družbenopolitični delavec.

Leta 1953 je bil zaradi velike želje po lovu pobudnik za ustanovitev LD Strojna. Njen aktivni član je ostal tudi po reorganizaciji lovskih druženj leta 1954. V LD je opravljal različne funkcije, in sicer je bil v letih 1954 do 1961 blagajnik, od leta 1962 do leta 1966 in od leta 1969 gospodar LD, od 1. 1971 do 1972 je opravljal naloge starešine, leta 1974 pa je bil predsednik disciplinske komisije. Dve leti je bil predsednik NO LD (1976 do 1977), v letih 1980 do 1981 pa je opravljal naloge prosvetarja LD Strojna. Posebno delaven je bil v odboru za gradnjo prve lovske koče in pozneje novega lovskega doma. V letih 1967 do 1973 je bil tudi gospodar koče.

Leta 1975 je opravil izpit za lovskega čuvaja.

Za svoje dolgoletno poštveno delo v lovu je Polanc dobil štiri priznanja LD Strojna, LZS pa ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge in z redom III. stopnje. Od LZ Maribor je prejel plaketo.

Lovskemu tovarišu Karlu se lovci LD Strojna iskreno zahvaljujemo za njegovo poštveno delo. Želimo mu še obilo zdravja in lovskega uživanja.

LD Strojna – J. K.

Naš cenjeni lovski tovariš **Jože Klinar** je 1. 2. 2007 čil, radoživ in posebno dobre volje praznoval svojo 80-letnico.

Ko smo mu lovci iz LD Dovje, katere član je že od leta 1953 voščili, nam je povedal:

»Rodil sem se v vasi Plavški Rovt nad Jesenicami. To je vasica, ki je spomladi vsa v belem: v ključavnicah ali narcisah, kot jim nekateri pravijo v zadnjem času. V družini se nas je rodilo deset otrok. S sedemnajstimi leti sem odšel v partizane, v Koroški odred. Avgusta 1944 sem odšel z njimi na Koroško, kjer sem se boril do konca vojne. Šele leta 1947 sem se rešil vojaškega življenja. V začetku naslednjega leta sem se zaposlil pri Gozdnem gospodarstvu Bled, kjer sem delal kot revirni gozdar vse do upokojitve.«

Odraščanje ob kmečkem življenju v idilični gorski vasi – košnja trave visoko nad dolino, pastirjevanje na visokogorskih pašnikih ter delo v gozdu – je Jožu omogočilo popolno razumevanje narave. Zato se ni čuditi, da se je potem, ko se je leta 1953 priženil na manjšo kmetijo na Belco, včlanil v LD Dovje.

Jože je postal lovec že leta 1953, od 1. 1968 pa je bil kar 21 let gospodar družine. Dve leti je bil predsednik družine, bil je tudi član NO ter član raznih komisij za gojitev divjadi. Že več let je tudi častni član LD Dovje. Za zasluge v lovu ga je LZS odlikovala z znakom in redom III. stopnje.

Kot gozdarski strokovnjak je Klinar z delom in nasveti veliko pripomogel k uspešni gojitvi divjadi in pravilnemu ter smotrному odstrelu divjadi. V LD je bil med prvimi zadolžen za vodenje tujih lovske gostov in prav po njegovi zaslugi se je veliko lovskega turistov zadovoljnih vračalo s Karavank z močnimi gamsimi rogji.

Člani lovske družine Dovje obdujemo Jožetovo delavnost na kmetiji, njegovo vedrost, telesno pripravljenost in njegov mladostni videz. Želimo mu, da bi bil še dolgo med nami, saj si zelene bratovščine ne znamo predstavljati brez takih viharikov, kot je on.

LD Dovje – R. K.

15. 4. 2007 je 80. življenjski jubilej praznoval dolgoletni član zelene bratovščine **Rudi Podgornik**.

Rodil se je leta 1927 v Radvanju pri Mariboru. Osnovno šolo je obiskoval v Rušah, nato se je v letih od 1942 do 1944 v Tovarni dušika Ruše izučil za ključavničarja. Leta 1950 se je zaposlil na Hidroelektrarni Fala, kjer je bil 40 let vodja strojnih naprav. Ob delu se je dodatno izobraževal in postal visoko kvalificiran strojnik.

Član naše LD je Rudi že 52 let, od leta 1955. Vseskozi se je trudil prispevati k ugledu naše lovske organizacije in lovskega v širšem pomenu. Svoje lovske znanje je prenašal na mlajše lovce prijateljsko, z občutkom, s spodbudno besedo, kot rečemo: s srcem. Vedno je bil zelo aktiven lovec, nikoli se ni branil odgovornosti. Več let je bil namestnik starešine, od leta 1971 do 1991 pa tudi starešina naše LD. Je dolgoletni član UO. Vedno je bil pravi lovski tovariš, ki je tovarstvo med lovci vedno zagovarjal, poudarjal in dajal zgled. Kljub letom se Rudi še vedno z veseljem udeležuje delovnih akcij in lovskega pogona. Njegovi lovski tovariši z veseljem prisluhnemo njegovi ubrani pesmi in mu pritegnemo po svojih močeh.

Za zavzeto opravljanje dela v lovski organizaciji je Podgornik prejel znak LZS za lovske zasluge, reda III. in II. stopnje ter zlati znak naše LD.

Dragi Ruda, iskrene čestitke ob tvojem jubileju; veliko zdravja, mnogo lahkotnih korakov v lovski oprepi po našem lovišču in veselih ter prijetnih skupnih druženj ti želimo tvoji lovski prijatelji.

LD Boč na Kozjaku – S. J.

Rajmund Rozman, Rajko, kot ga kličemo, je praznoval svojih častitljivih 85 let. Nanj smo še posebno ponosni lovci lovske družine Mislinja. Rajko je bil namreč eden izmed 11 članov, ki so leta 1946 ustanovili LD Mislinja.

Rajko se je rodil 3. februarja 1922 v Mislinji. Že v rani mladosti je želel postati lovec, saj bi tako lahko ves prosti čas daroval naravi in nazadnje tudi svoji duši. Pri tem mu je bil v veliko pomoč njegov oče, ki je bil

zaposlen kot gozdar pri takratnem lastniku gozdov mislinjskega Pohorja, dr. Arturju Pergerju. Oče je bil navdušen lovec in je poleg gozdarskih delovodskih opravil za lastnika opravljal tudi lovskočuvaljsko službo. Veselje do lova in druženje z očetom je Rajka že pred 2. svetovno vojno pripeljalo v lovske vrste. Z očetom sta skupaj hodila na lov, še posebno na srnjad, gamse in lisice.

Leta 1940 je uspešno končal gozdarsko šolo v Mariboru in tako s svojim poklicem postal živo povezan z naravo ter se posvetil lovu in gozdarstvu.

Vsa leta je vestno in uspešno upravljal vse naloge v lovišču pri gojitvi in varstvu divjadi. Z veliko osebnim predanostjo je opravljal tudi druge dolžnosti in funkcije v lovski družini. Od leta 1950 do 1954 je bil blagajnik. Leta 1955 pa do 2000 je opravljal funkcijo statističarja, od

leta 1955 pa do 1964 je bil gospodar LD. Leta 1968 je bil tudi predsednik NO LD. Vseskozi pa je pri mlajših lovcih spodbujal skrb in pravi odnos do divjadi ter jim odkrival skrivnosti lova.

Za svoje delo je prejel več odlikovanj in priznanj: diploma za dolgoletno delo v družini (1975), znak LZS za lovske zasluge Lovske zveze Slovenije in red III. stopnje.

Rajka poznamo vselej nasmejana in vedrega, zato ni naključje, da zna razvedriti vsako lovsko družbo, še posebno s svojim pripovedovanjem o doživljajih pri lovu na lisice.

Ob visokem življenjskem jubileju, 85-letnici, so ga lovci LD Mislinja obiskali in mu zaželeli še veliko lepih lovskega doživljanja, veliko zdravja in obilo užitkov v prelepi naravi mislinjskega lovišča.

LD Mislinja – M. T.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

95-letnico

Frančišek Osterc,
LD Križevci pri Ljutomeru

90-letnico

Franjo Bavec, LD Iga vas

85-letnico

Miro Cetina, LD Bukovje
Martin Račič, LD Trbovlje
Kristjan Nemec, LD Hubelj
Franč Premelj, LD Bizeljsko
Franč Somer, LD Apače
Mirko Zalokar,
LD Studenec, Veliki Trn
Vladimir Klemenčič,
LD Velika Loka

80-letnico

Mirko Buljac, LD Tržič
Martin Bombač, LD Rakek
Ivan Hanzi Fink,
LD Šmarje pri Jelšah
Janez Glasenčnik,
LD Velunja, Šoštanj
Anton Gustinčič,
LD Šmarna gora
Slavko Klemen,
LD Dol pri Hrastniku in LD Boč
France Knaflič,
LD Motnik, Špitalič
Franč Kovačič, LD Ljubinj
Jernej Lamprecht,
LD Gorenja vas
Martin Novak, LD Pišece
Zdravko Okroglič, LD Grgar
Alojzij Stermečki, LD Bizeljsko
Jože Šmidhofer, LD Ruše
Martin Željko, LD Adlešiči

75-letnico

Jože Babič, LD Kropa
Uroš Cergol, LD Krekovše
Branko Delcort, LD Rače
Niko Ferjan, LD Stol, Žirovnica
Štefan Hozjan, LD Apače
Zdenko Jerkič, LD Hubelj
Jožef Kandare,
LD Gorenje Jezero

Ivan Kašman, LD Kapla
Franč Kores, LD Stoperce
Štefan Koša, LD Petišovci
Nikolaj Lapuh, LD Begunjsčica
Anton Levstek, LD Višnja Gora
Martin Majcenovič, LD Zavrč
Edvard Makuc,
LD Gaj nad Mariborom
Dragan Mitevski, LD Metlika
Jožef Nemec, LD Bresnica,
Podgorci
Gvido Nikolavčič, LD Gorica
Danilo Podlogar, LD Mengeš
Mladen Prebežšek, LD Voličina
Stanko Rogelšek,
LD Velunja, Šoštanj
Ciril Ropret,
LD Motnik, Špitalič
Karel Rupnik, LD Javornik
Albin Skodič, LD Rače
Janez Snedec, LD Udenboršt
Maksimiljan Sušek, LD Radlje
Davorin Vavtar, LD Velika Loka
Anton Zalar, LD Sodražica
Franč Zver, LD Ivanovci

70-letnico

Gorazd Cibic, LD Plešivica
Zdravko Cverlin, LD Kungota
Bruno Feher, LD Turjak
Mihael Ferjančič, LD Krekovše
Stanislav Grobelšek,
LD Mozirje
Jože Hudoklin, LD Kamnik
Anton Iskra, LD Kozlek
Viktor Jerič, LD Podčetrtek
Martin Može, LD Gorjanci
Rafael Pečjak, LD Plešivica
Franč Pelhan, LD Idrija
Štefan Petek, LD Dobrova
Anton Pezdirc, LD Črnomelj
Stanislav Pogorevc, LD Vitanje
Branko Škornik,
LD Loški Potok
Ciril Tisovec, LD Ribnica
Viljem Vidmar,
LD Dol pri Hrastniku
Mirko Zrimšek, LD Begunje

Vsem jubilantom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz LISJAK-a.

Pohod v neokrnjeno naravo

Smo učenci majhne podružnične šole, ki vključuje tudi oddelek vrtca. Živimo še sredi lepe in skoraj neokrnjene narave, sredi čiste dežele številnih voda. Nedaleč od nas pa temu ni več tako.

V vrtcu in šoli se veliko učimo o naravi, njenih lepotah pa tudi o vseh nevarnostih, ki jo ogrožajo. Vse šolsko leto obiskujemo njene prelepe kotičke. Še posebno zanimivo in lepo je bilo druženje z lovci, gozdarji in starši ob koncu šolskega leta.

Junija smo se s starši odpravili

koči so nam gostitelji razložili, kakšen je pomen lovišča, povedali nekaj o živalstvu in rastlinstvu tamkajšnjega območja in o svojem delu. Gospod Oblak je nas otroke na zanimive načine – s pomočjo ugank in praktičnega dela – seznanjal s pravilnim obnašanjem in delovanjem v naravi.

Gostiteljem smo se za trud zahvalili s kratkim kulturnim programom. Nato je sledilo kosilo, ki je na svežem zraku še kako teknilo. Polni prelepih vtisov ter snovi za razmišljanje smo se vrnili domov.

*Učenci 3. in 4. razreda
Podružnične OŠ Podmelec,
OŠ Dušana Muniha
Most na Soči*

Mi, naše učiteljice in naši gostitelji ...

na pohod v Prode k Langusovi koči.

Naprosili smo upravljavca lovišča s posebnim namenom Prodi - Razor, Danila Langusa, naj nas sprejme in nam razkaže ter kaj pove o svojem revirju in svojem delu. Z veseljem nas je sprejel in zraven povabil tudi vodjo lovišča Iztoka Korena in svetovalca za gozdnogojitveno načrtovanje pri Zavodu za gozdove Slovenije, OE Tolmin, Danijela Oblaka.

Pot nas je vodila po divji Kneški grapi ob prelepi Knešci. Prispeli smo do najvišje ležeče vasi v naši okolici, do Kneških Raven. Mimo zapornice, ki avtomobilom preprečuje dostop do lovišča, smo se vzpenjali naprej. Ob gozdarski koči smo se za hip ustavili, nato pa pot nadaljevali po prelepi gozdni potki do zgornje Langusove kočice, ki je kot v raju, kot v Kekčevi deželi. Prelep je bil pogled na planinske trate, na borovce in ruševje, na visoke skalnate vrhove. Upamo, da nismo preveč zmotili tamkajšnjih prebivalcev. Po vrnitvi k spodnji

Lovec na obisku v EKO-vrtcu

Lovci zelo radi sodelujemo z vrtci in šolami. Naše sodelovanje poteka tako, da jih obiskujemo v njihovih ustanovah, kjer se pogovarjamo. Pred nekaj dnevi sem bil na sestanku EKO-šol, ki je bil organiziran v OŠ Janka Padežnika v Mariboru. Vesel sem, da si vse več osnov-

Drago Vešner iz LD Rače med malčki mariborskega vrtca Borisa Pečeta. Še posebno fante je najbolj zanimala lovska puška.

Foto: D. Vešner

Z lovcem je bilo zelo lepo tudi v gozdu ...

nih šol pridobi naziv EKO-šola. Njihova pglavitna naloga je skrb za čisto okolje in vzdrževanje le-tega. V ta program je vključenih tudi vse več vrtcev. Lahko bi rekli, da so mali nadebudneži pravi mali ambasadorji pri širjenju ekološke zavesti in prav na njih je upanje, da bo svet postal čistejši in lepši ter takšen tudi ostal za prihodnje rodove. Na sestanku me je pedagoška delavka Alenka Mauko prosila, če bi bil voljan priti in jih obiskati v Vrtcu Borisa Pečeta v Mariboru. Nič raje kot to, obiskov v vrtcih se namreč vedno razveselim, saj je srečanje z malčki vedno nepozabno doživetje. Za vsako tako srečanje si vzamem čas, se pripravim, saj so me že nemalokrat prijetno presenetili z dokaj zahtevnimi vprašanji, ki jih človek ne bi pripisal njihovi starostni stopnji. Napočila je sredo, 23. maja, ko sem se odpravil na tako težko pričakovan obisk, vsaj kar zadeva mene. Ob prihodu me je pričakala Alenka Mauko, ki me je seznanila s predlogom mojega obiska, na katerega nisem imel večjih pripomb. Svoje varovan-

ce so v veliko igralnico pripeljale vzgojiteljice iz različnih skupin. Tako smo se znašli na kupu 'račice', 'čebelice', 'ptički', 'ježki', 'pikapolonice', 'mucke' in 'polžki'. Čisto prava družina za lovca, kakršen sem. Vsega skupaj nas je bilo 123 in pogovor se je začel. Otroci in njihove vzgojiteljice so mi zavzeto prisluhnili, ko sem jim predstavljaval vlogo lovca in njegovo poslanstvo. Ko sem zaključil zadnjo misel, so se vsula vprašanja, na katera sem z veseljem odgovarjal. Kako sem bil šele ponosen, ko je po prostoru zadonelo: »Lovec, lovec, lovec ...«. Nato se nas je večina odpravila v bližnji gozd. Tudi tam smo veselo kramljali o lovcih in njihovih obveznostih v naravi. Poslušali smo petje ptic, opazovali gozd in bili navdušeni nad njegovo veličastno zeleno barvo, ki je prav vsakega izmed nas očarala na svoj način. Tako smo skupaj razvozlati še eno veliko uganko, in sicer, zakaj je lovec oblečen v zeleno barvo.

Po dobrih dveh urah se je naše druženje približalo koncu. Sledilo je pristrčno slovo in velika obljuba, da se bomo srečali takoj, ko bo prva priložnost. Sedaj me bodo oni prišli obiskat v naš lovski dom v Račah.

Dragi otroci in vzgojiteljice, zelo ste mi polepsali dan. Pa ne samo to, celo pomladili ste me! Če tega ni ravno videti na zunaj, pa je sprememba »od znotraj« več kot očitna. Hvala vam, otroci, za lepe trenutke, za vsa vprašanja, za vse objeme, za veselo mahanje ob slovesu in seveda za prelepo odpeto pesmico o lisički, ki je resnično prav zvita zver. Zahvaljujem se tudi vsem vzgojiteljicam za pristrčen sprejem.

*Drago Vešner,
lovski čuvaj LD Rače*

Gamsi na Paškem Kozjaku

Gamsi na Paškem Kozjaku me še pri moji visoki starosti vedno zanimajo, saj sem spremljal njihovo življenje in stečine več desetletij, zato sem se o njih in tudi od njih veliko naučil. Morda sem zdaj za naše gamse preveč zaskrbljen, saj bi se moral zavedati, da se razmere v naravi in družbi hitro spreminjajo, zato so zdaj za njihovo usodo odgovorni drugi. Toda preveč spominov me veže nanje, zato me po vesti še vedno obvezuje odgovornost do njih. Predvsem zaradi gamsov sem se tudi vključil v LD Dolič, kjer sem še vedno član. Kako je bilo z njimi in kako je zdaj z gamsi v loviščih Paškega Kozjaka, je gotovo zanimivo tudi za druge lovce.

Z Ribniškega vrha na Pohorju je dober razgled daleč naokrog. Vedno mi je pogled najpogostejše uhajal na Paški Kozjak, ki leži v smeri vzhod–zahod, ločen od mogočnega pohorskega masiva, pa vendar je tudi prislonjen nanj, saj ga od njega ločita le dve ozki dolini z vodotoki. Najvišji vrh je Basališče s 1.272 m. Do 900 m so še zaselki in posamezne kmetije. Na severni strani je ločnica dolina z vodotokom Pako, ki teče pod strmimi pobočji proti zahodu, potok Jasenica pa od Doliča do Vitanja proti vzhodu po položnejšem vznožju gozdnatih bregov. Po dolinah so na vzhodni in južni strani Kozjaka večji kraji: Vitanje, Sotska, Strmec, Dobrna in Velenje. Zanimivo je, da so gamsi vedno prehajali čez ozke doline, čeprav so bili prehodi prav blizu naselij.

Celotno območje je do vrha poraščeno z mešanimi gozdovi, ponekod so tudi čisti bukovi gozdovi. Po vseh pobočjih so do vrha posejani posamezni skalnati grebeni, kjer so izredno primerna pasišča za gamse. Pri nas v tako zaraščenih loviščih pravimo gamsom »gošarji«, pač zato, ker se največ zadržujejo po gostem in poraslem svetu, kjer najdejo dovolj dobre paše, pa še varno zavetje jim nudijo.

Po pripovedovanju že zdavnaj pokojnega lovca **Antona Vrečka** imam ohranjeno zabeležko, kako je v zimi 1937/1938 prišel k njemu na dom (pri njem se reče po domače Pri Pečovniku) gozdar in lovec **Franč Pravoznik**, ki je služboval na Pergerjevem posestvu v Mislinji. Povedal mu je, da je v globokem snegu sledil trop gamsov, ki se je spustil s

Pohorja prek Tolstega vrha pod vznožje Turjaka, nato pa gazil sneg v dolino Pake, čez Hofovo posestvo ter se povzpel na skalovje Pečenikovega vrha nad Hudo luknjo. V tropu je bilo več kot deset gamsov. Čuvaj Založnik mu je ob koncu obiska še naročil, naj gamse čuva, da se bodo spomladi lahko vrnili na Pohorje. Lovec Vrečko mi je pripovedoval, da so imeli tam gamsi svoje prehode in poti že zdavnaj prej in so tamkaj tudi ostali vse do 2. svetovne vojne. Njihova številčnost se je celo povečevala, da so se gamsi širili v Tisnik, Smodivnik in še naprej.

Po vojni se je območje Paškega Kozjaka razdelilo po katastrskih občinah v štiri LD: Dolič, Vitanje, Dobrna in Velenje, v katerih so gospodarili po navodilih okrajnih lovskih zvez. Naša LD Dolič je spadala pod okraj Slovenj Gradec, vse druge pa v okraj Celje. Gamsi so prehajali prek mej lovišč omenjenih LD, saj je bila to enotna populacija gamsov. Pogosto jih je vsaka LD štela za svoje; vsaka je gojila svoje gamse, odstreljevala samo svoje gamse, v načrte in evidence pa vpisovala svoje in vse gamse ... V tistih časih je bilo podobno tudi drugod in pri divjadi drugih vrst.

Takrat smo si nekateri prizadevali, da bi bilo območje Paškega Kozjaka del širšega območja gamsov med Pohorjem, Uršljo goro in Karavankami, kjer bi skupaj usklajevali gospodarjenje z gamsi. Zato je v letih 1968 do 1970 LD Dolič dajala pobude, naj bi se na meddružinskih posvetovanjih dogovorili o številč-

nosti populacije in bi skupaj načrtovali odstrel gamsov v loviščih LD, saj je bila gamsja populacija skupna. Prvi tak posvet smo sklicali prav v LD Dolič, vodil pa ga je naš takratni starešina **Mirko Šverc**. Posveta so se udeležili predstavniki vseh območnih družin, vendar se je izkazalo, da smo imeli zelo različna mnenja o načinu gospodarjenja z gamsi. Velike razlike so bile že pri ocenah številčnosti gamsov, različne so bile tudi ocene po spolu in starosti, kar naj bi bila osnova za odstrel, ki je bil v tistih časih določen v višini 15 % od ugotovljene številčnosti. Značaj lovišča je pač tak, da je zelo težko ugotavljati realno številčnost gamsov. Teren je povsem gozdnat in še skalovit ter zato zelo nepregleden, jas je malo. Kako naj bi potem realno ocenili še spolno in starostno strukturo, ki je odločilna za načrtovanje odstrela, in tako zagotovili še ustrezno varstvo in gojitev gamsov na Paškem Kozjaku? Včasih so na takih posvetih razprave zašle povsem zunaj strokovnih poti. Potem sva se z našim starešino šalila, da še vedno kozli streljajo kozle ...

Veliko in dolgo smo se učili iz narave in iz knjig, sprti in redno pa smo ocenjevali razmere v loviščih na številnih pogovorih in na skupnih posvetih, ki smo se jih udeleževali z veliko volje in veselja. Na podlagi skupnega štetja divjadi smo si postavili nove smernice, kar je po moji oceni pomenilo, da smo številčnost gamsov lahko določali vsaj z 80 % zanesljivostjo. Preostalo je bilo prikrito našim očem, kar

je bilo po svoje tudi dobro, saj je bilo v korist gamsov, če bi prišli nadnje težki časi z boleznimi ali hudimi zimami. Nazadnje smo skupaj verjeli v našo oceno, da živi približno 25 gamsov na površini 700 hektarjev lovišč. Upali smo, da je bila to dobra podlaga za gospodarjenje z gamsi na tem zanimivem območju. Seveda pa je bil potreben čas tudi zato, da bi lahko popravili morebitne napake iz preteklosti, ko nam je še primanjkovalo znanja, zaradi česar smo dokaj negotovo »tipali« v občutljivo naravo, ki je pravzaprav ne bomo nikoli spoznali do konca. To še posebno velja za starostno in spolno sestavo gamsov. Iz arhivov in s pomočjo starešine lovske družine sem zbral podatke o odstrelu za čas od leta 1947 do leta 2006:

- mladici moškega spola 9, ženskega 10,
- starost od 1 do 3 let: moški spol 19, ženski 16,
- starost 3 do 8 let: moški spol 22, ženski 18,
- starost 8 let in več: moški spol 20, ženski spol 14.

Zdaj določa smernice in višino odstrela gamsov Območna enota Zavoda za gozdove Slovenije. Ob letnih pregledih odstrela me skrbi, kako bo z gamsi v prihodnje, če bomo še naprej tako zelo posegali v to subpopulacijo, ki je zelo občutljiva, v tem prostoru pa še posebno, ker je tako maloštevilčna. Čas bo najbolje pokazal, če smo na pravi poti, kot je to vedno v naravi, kjer ukrepamo na podlagi ocenjevanja določenih kazalcev, ne pa natančno določene številčnosti, ker jih pač ni mogoče natančno določiti ali

prešteti. Tako je bilo v preteklosti in bo tudi v prihodnje pri gospodarjenju z gamsi na Paškem Kozjaku ter povsod drugod! To prepogosto pozabljam!

Ko sem kot gozdar služboval v gozdovih na Koroškem, Pohorju in na Paškem Kozjaku, sem se vse življenje srečeval z gamsi. Zato imam bogate spomine na to čudovito divjad, ki živi v zelo različnih in slikovitih življenjskih okoljih, predvsem v gorah in pogosto tudi v najtežjih življenjskih razmerah. Naj nam nane ne ostanejo le spomini, ki jih imamo lovci vseh prejšnjih in sedanjih rodov shranjene v sebi ali jih pripovedujemo drugim, včasih pa jih tudi zapišemo. Pomembneje je, da v naših loviščih gamske trope trajno ohranimo zdrave in čvrste, da bodo z njimi živeli in jih občudovali še naši prihodnji rodovi.

Lojze Simetinger

Icov čaj iz kar devetih zdravilnih zelišč

Slovenski lovci se poklicno ali ljubiteljsko ukvarjamo še z različnimi pomembnimi, edinstvenimi in zanimivimi poklici in »konjički«. Med nami je tudi veliko takih, ki v naravo ne gredo samo zaradi lova, sprehodov ali nabiranja gob, ampak z veliko ljubeznijo in odgovornostjo nabirajo zdravilna zelišča in cvetov, ki pomagajo lajšati in tudi ozdraviti marsikatero bolezen. Eden takih je tudi **Bogomir Vrečar**, za športne in lovske prijatelje kar **Ico**, član LD Kajuh – Šmartno v Rožni dolini.

»Hvala bogu, da tudi pri nas v Sloveniji, v neokrnjeni in zdravi naravi še vedno rastejo zdravilna zelišča in rože, ki nam lahko lajšajo zdravstvene težave; ne le ljudem, tudi divjadi. Ko sem bil star okrog 35 let in še nisem bil lovec, sem ob pomoči svoje mame spoznal mnoge zdravilne rože,« je začel zanimiv pogovor lovec in ljubiteljski zeliščar Vrečar. »Da vse rože in razne trave niso dobre in zdravilne, sem kmalu spoznal tudi kot lovec. Ko sem opazoval srnjad na paši, sem opazil, kako na cvetočem travniku ne odtrgajo vsake trave in rože. Tako tudi vse rastline niso primerne za ljudi, kar sem izvedel tudi iz strokovne literature. Čeprav imamo v Sloveniji kar nekaj tovrstne literature, sem jaz še največ izvedel iz knjige Marije Triben, ki je še iz časov Marije

Terezije. Ta knjiga je zame ena najboljših, saj so v njej zajete skoraj vse vrste zdravilnih rastlin. Knjigo mi je posodil moj dolgoletni smučarski prijatelj **Tonči Gobec**.«

Četudi je bil Ico vsaj v prvih letih svoje lovske poti zelo navdušen nad lovom, mu je narava vedno nudila tudi druga zadovoljstva. »Lovec sem postal davnega leta 1974. Četudi sem bil kar dva mandata gospodar LD, referent za strelstvo in da sem sedaj že več kot 20 let blagajnik, me neka skrita sila še vedno vleče v naravo. Čeprav sem nekoč bolj kot danes rad pogledal za divjadjo, sem vedno z enim očesom oprezal tudi po rastlinah. Tako nikoli nisem prišel domov praznih rok. Zgodilo se je, da sem domov prinesel uplenjeno divjad, v nahrbtniku pa tudi zdravilne rože,« se minulih časov rad spominja Ico. Dandanes ni nič drugače. Kot revirni vodja ima ne malo obveznosti, vendar mu za nabiranje zelišč nikoli ne zmanjka časa. Je namreč upokojeni tekstilni delavec. Kot član RD Šempeter ima dovolj časa tudi za ribolov. »Človek lahko vse naredi in doseže, če ima le dobro telesno kondicijo in voljo,« pravi.

Zdravilno moč raznih čajev, ki jih Ico in njegova žena pripravljata iz mnogih zdravilnih rastlin, še najbolj dobro poznata sama, pa tudi mnogi njuni prijatelji. »Že v začetku moje »zeliščne ljubiteljske obrti« sem poskušal mešati več vrst raznih zdravilnih rož za čaj, ki bo okusen in ki bo imel blagodejno zdravilno moč. Zelo pomembno je namreč pravo razmerje. Kar nekaj časa sem potreboval, da sem prišel do svoje prave čajne mešanice. Vedeti namreč moramo, da pitje zdravilnih čajev ne gre kar tako, približno in na pamet; še zlasti ne takih, v katerih je več vrst zdravilnih rastlin s svojimi učinkovinami na telo. Za mešanico moje-ga čaja, v katerem je kar devet zdravilnih zelišč, in sicer: cvet bezga, navadni pljučnik, melisa, meta, rman, šentjanževka, dobra misel, cvet lipe in materina dušica, lahko trdim, da nima stranskih učinkov. Vendar bi opozoril, da nobeno pretiravanje ni nikoli dobro,« opozarja Bogomir.

Na Rožnem Vrhu, ki mu pravijo tudi Visoko, od koder ni nobene ceste naprej, že leta živi-ta Vrečarjeva. V zavetju mogočnega mešanega gozda stoji njun topel dom, ki je obdan z lepimi travniki, ki jih nihče več ne kosi. Tam okrog rastejo mnoga prava

zelišča. Omenjena mešanica Bogomirjevega čaja, za mnoge je kar »Icov čaj«, pomaga uravnava-ti krvni tlak, ki blagodejno deluje tudi na prebavo in pomaga zdraviti prehladna in druga obolenja. Vsi, ki ga pijejo, skorajda ne poznajo stresa. Pred desetimi leti je Ico spoznal zdravilne učinke tudi drobnocvetnega vrbovca, ki raste več kot 800 metrov visoko. »Čaj iz teh rož pomaga blažiti in tudi odpravljati težave na prostati, torej to je pravi čaj za

Bogomir Vrečar - Ico, lovec in ljubiteljski zeliščar, pred svojim domom na Visokem med velikimi vrečami nabranih zdravilnih rastlin

moške v zrelih letih. Da je temu res tako, vedo nekateri moji prijatelji, ki so ga pili in ga še. Kar nekaj zelišč nabiram tudi pri lovskemu prijatelju **Milanu Graberju**, članu LD Hrastnik. Pa tudi v Kalu pod Mrzlico, kjer je še največ nepokošenih in negnojnih travnikov. Tam je še prava oaza biozelišč, zato tam najraje trgam zdravilne rože. Sicer pa lovci dobro vemo, da so za razne težave moških dobre tudi

razne pijače. Ne bom delal reklame za alkohol, pa vendar silce dobrega žganja in pravi sadjevec – mošt – tudi pomagata pri prebavnih motnjah in prehladu. Tudi pitje teh »zdravilnih« pijač mora biti v zmerni količini,« je za konec še dodal zgovoren lovski zeliščar Ico.

Franc Rotar

V Postojni odprta sodobna bolnišnica za male živali

Tridesetega junija letos je **Iztok Jarc**, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, slavnostno prerezal trak na vhodu nove Bolnišnice za živali v Postojni. Krajše slavnosti so se udeležili tudi župan Občine Postojna in mnogi predstavniki gospodarskih ustanov in podjetij iz Slovenije, ki so prispevali svoj delež k odprtju tega objekta. Zbranim povabljenim, sodelavcem in prijateljem je spregovoril tudi ustanovitelj in strokovni vodja bolnišnice, veterinar prof. dr. **Janoš Butinar**. V svojem čustvenem nagovoru je opisal nastanek in namen novega objekta in dejavnosti, ki bo potekala v njem.

Podjetje **Butinar, veterinarske storitve, d. o. o.**, je bilo ustanovljeno leta 2005. Temeljna dejavnost podjetja je opravljanje veterinarskih storitev za obolele male živali, kot so predvsem psi, mačke in drugi hišni ljubljenci. Veterinarji jim na kratko pravijo **ljubiteljske živali**, kamor sodijo tudi eksotični sesalci, ptice, plazilci, dvoživke, ribe, ki se včasih znajdejo v domovih. V novem objektu bo njihova specializacija usmerjena predvsem v veterinarsko onkologijo.

Sodobna bolnišnica za živali / Animal Hospital - Postojna stoji približno 30 minut vožnje iz Ljubljane. Skupna površina bolnišnice je 1.400 m². Junija jo je odprl minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Izток Jarc.

Medicina ljubiteljskih živali je del veterinarske stroke, ki v razvitem svetu zaposluje od 50 do 80 % vseh veterinarjev. V veterinarski stroki so težnje v smeri razvoja specialističnih dejavnosti medicine ljubiteljskih živali ter nudenje čim bolj kakovostnih storitev, je povedal prof. Butinar.

Bolnišnica za živali / *Animal Hospital* - Postojna je zgrajena ob avtocesti, eni izmed glavnih slovenskih prometnic iz smeri osrednje Slovenije (približno 30 minut vožnje iz Ljubljane), Oba-

Janoš Butinar se je ob odprtju objekta javno zahvalil mnogim ustanovam in podjetjem za prispevke, s katerimi sta bili omogočeni dograditve bolnišnice za živali in namestitve naj sodobnejše opreme.

le, Hrvaške in Italije. Skupna površina bolnišnice je 1.400 m². Pred njo je urejenih 35 parkirnih mest. V pritličju se ob hodnikih niza šest ambulant za klinične preglede in prvo pomoč, stomatološka ambulanta, ambulanta za ultrazvočno diagnostiko ter RTG-prostor z digitalnim rentgenom in ob njem upravni prostor. Prostoroma za pripravo na operacijo in pooperativno nego sledita dve operacijski dvorani za kirurško umivanje in prostor za sterilizacijo instrumentov. Zraven sta laboratorij in servisni prostor. V prvem nadstropju so: velika skupna pisarna za veterinarje, soba za študente (s tremi ležišči), pisarna za poslovnega koordinatorja, pisarna za sodelavce, dve manjši stanovanji, kuhinja za zaposlene, pisarna strokovnega vodje in predavalnica z vso avdiovideo opremo za 45 poslušalcev. V kletnih prostorih so razporejeni prostori za dolgotrajnejšo bolnišnično oskrbo ljubiteljskih živali, poleg tega pa tudi bazen za fizioterapijo, posebej urejena soba za evtanazijo, ambulanta za infekcijske bolezni, računalniški tomograf (CT) in naprava za obsevanje – linearni pospeševalnik.

V bolnišnici bo zdravljenje potekalo z najsodobnejšimi aparati, ki jih lahko srečamo tudi v bolnišnicah, namenjenih ljudem. Posebej velja omeniti CT, obse-

Foto: B. Leskovic

Službeno osebje bolnišnice: poleg strokovnega vodje prof. dr. Janoša Butinarja (na fotografiji levo) bodo v bolnišnici delali še štirje visoko usposobljeni veterinarji, dva veterinarska tehnika in receptorka.

valno napravo in bazen za fizioterapijo. Najbližji podobni možnosti za terapevtsko obsevalno dejavnost za ljubiteljske živali sta na Dunaju in v Zürichu. V Postojni bodo poleg strokovnega vodje z doktoratom znanosti in s 24-letno prakso na področju zdravljenja ljubiteljskih živali ter specifičnega znanja iz rekonstrukcijske in onkološke kirurgije delali še štirje visoko usposobljeni veterinarji (izobraževali so se tudi v tujini), ki bodo opravljali vrsto specialističnih dejavnosti. Med zaposlenimi sta tudi dva veterinarska tehnika in receptorka. Med drugim bodo ljubiteljske živali deležne specialistične diagnostike (UZ, RTG, CT, endoskopija) in zdravljenja, posebno še živali, obbolele za rakom. Zaradi najsodobnejše opreme in vrhunskega znanja veterinarskega in tehničnega osebja bodo živali lahko deležne specializirane laboratorijske diagnostike v lastnem diagnostičnem laboratoriju. Po odstranitvi velikih tumorjev bo imelo specialistično kirurško zdravljenje poudarek na rekonstrukcijski kirurgiji. V bolnišnici bodo poskrbeli tudi za ortopedsko kirurgijo, pa tudi za kombinacijo kirurškega, kemoterapevtskega ter obsevalnega zdravljenja živali, obbolelih za rakom. Fizioterapija bo potekala v oddelku za fizioterapijo. V objektu bosta omogočena bolnišnično zdravljenje in intenzivna nega obbolele živali. Pri svojem delu bodo po potrebi pritegnili tudi strokovnjake iz tujine, s katerimi ustanovitelj bolnišnice za živali v Postojni redno sodeluje.

Bolnišnica z dvema vhodom lastnikom in živalim omogoča čim prijaznejše preživljanje časa v bolnišnici (sedišča, ki omogo-

čajo, da se psi lahko zatečejo pod lastnikove noge). V dveh ločenih čakalnicah je na voljo voda. Bolnišnica omogoča tudi brezžičen dostop do interneta, zunaj pa je urejena zelenica za sprehajanje živali.

Bolnišnica je načrtovana tako, da je tudi okoljsko varčna. S sončnimi kolektorji ogrevajo vodo, notranjost z lesno biomaso (lesni sekanci), sami pa bodo proizvajali kisik. Naložba je bila ocenjena kot ekološko odlična in je prejela tudi sredstva Ekološkega sklada.

Zgornje nadstropje je namenjeno izobraževanju zaposlenih in strokovnjakov. Tod je omogočeno tudi bivanje tujim strokovnjakom, študentom na izmenjavi, zato so tod urejeni prijetni pisarniški prostori, soba za izobraževanje in kuhinja. Tu naj bi potekale delavnice in seminarji z mednarodno priznanimi strokovnjaki.

Vodenje kartotek, uporaba in vodenje različnih izvidov bo v celoti potekalo v elektronski obliki. Celovit računalniški sistem v posloplju omogoča, da bo vsakemu veterinarju za njegove oskrbovance na voljo celotna elektronska dokumentacija. Tako smo v Sloveniji dobili prvo bolnišnico z elektronskim vodenjem.

Naslov bolnišnice je: **Bolnice za živali Postojna, Butinar, d. o. o., Cesta v Staro vas 14, 6230 Postojna.**

Boris Leskovic

Zanimiv jelen z okolice Bleda

V začetku lanske lovne sezone je bil v lovišču blejske LD uplenjen jelen, ki je bil za

Foto: F. Ekar

VISOKOGORSKA KOŠNJA

LD Jezersko ima kar precej površin v najemu od Sklada kmetijsko-gozdarskih površin RS. Med drugim skrbi za površine na območju Staniča, kjer je tudi zanimiva lovsko koč LD Jezersko. Prav na takšnem območju, na skoraj treh hektarih lovne površine, so pred desetletjem izsekali gozd. Kar je bilo mogoče, so izravnali in zatravili. S košnjo zagotavljajo mlado svežo travo, ki je še posebno mikavna za divjad, da se ji ni treba spuščati na nižje obdelane kmetijske površine. Zato ima travnik vlogo preprečevanja ali zmanjševanja škode od divjadi. To je tudi nekakšna mirna cona, zato tod divjad čim manj odstreljujejo. Omenjene površine so še posebno zanimive za jelenjad, srnjad, pa tudi gamsi se radi pasejo tod. Člani LD skrbijo za čim boljše razmere za divjad in sodelovanje med lastniki zemljišč in lovci. Na fotografiji: lovca veterana, Franci in Dušan, še vedno dobro obvladata alpsko ročno košnjo na strminah.

naše lovišče izredno zanimiv. V soboto, 19. avgusta, se je sredi dne pojavil v neposredni okolici Bleda, pod vasjo Poljšica. Trofejno močnega jelena je opazil naš lovec **Milan Poklukar**. Jelen se je obnašal nenormalno, kazal je znake oslabelosti in telesne izčrpanosti. Milan ga je poskušal zalesti in upleniti. To mu ni uspelo, ker se je s polja umaknil v gozd, kamor mu lovec po težko prehodnem in zaraščenem terenu ni mogel zanesljivo slediti.

Marjan Urevc, srečni uplenitelj blejskega jelena.

Novica o tem se je hitro razširila med lovci. Še isti dan, proti večeru, se je jelen zopet pojavil približno na istem mestu in se pomaknil proti železniški progi Bled-Jesenice, in sicer pod vas Spodnje Gorje. Tam ga je pričakal lovec **Marjan Urevc**, ki ga je tudi uplenil. Jelen je bil telesno res zelo oslabelel, saj je tehtnica pokazala le borih 70 kilogramov. Želodec je imel popolnoma prazen (v njem je bilo le nekaj zgodaj odpadlega sadja).

Rogovje je bilo še delno v mahu, večinoma pa že očiščeno. Nepravilni dvanajsterak še ni kazal očitnega upadanja moči rogovja, obraba zobovja pa je kazala na ostarelega jelena. Preiskava starosti zobovja po Mitchelevi metodi je pokazala 14 let.

Primerjava obrabe zob v spodnji čeljusti: spodnje zobovje je »last« jelena, čigar starost je bila s preizkusom ocenjena na 11*.

Obročkana bela štorclja

Trofeja je bila neuradno ocenjena s 174 CIC-točkami, torej v razredu bronaste medalje.

Pri jellenu je več nejasnosti. Kako je lahko po izredno dolgi, mrzli in sneženi zimi ter v svoji visoki starosti razvil za naše razmere še relativno močno rogovje? Zakaj se je pojavil v neposredni bližini naselja, tako rekoč sredi dneva, ob nenormalnem času za to divjad? In ne nazadnje, zakaj je bil tako zelo izčrpan v letnem času, ko bi moral biti v polni telesni kondiciji?

Branko Strmole
LD Bled

Sodelovanje lovcev in ornitologov

Bela štorclja (*Ciconia ciconia*), ki so jo opazili 28. 5. 2007 pri kraju Krtina pri Domžalah v skupini še devetih štorcelj, je bila označena s črnim obročkom na desni nogi. **Dare Šere**, zaposlen v Prirodoslovnem muzeju Slovenije, je s pomočjo dobrega spektiva prebral oznake na obročku omenjene štorclje in jih poslal v Nemčijo. Kmalu je prejel odgovor kolegov iz Nemčije.

»Štorclja je bila obročkana 29. 6. 2003 kot mladič v kraju Berne Glusing v Nemčiji.« Kraj je od Krtine oddaljen 899 km.

Nekaj dni pozneje, 7. 6. 2007, so omenjeno štorcljo opazili skupaj še s štirinajstimi štorcljami pri kraju med Mlako in Tenejšami pri Golniku na Gorenjskem, ko so se pasle (prehranjevale) na travnikih. Občasno so jih tam našli tudi 19 (B. Leskovic).

Od prijaznega Dareta sem izvedel, da so to mlajše štorclje, ki še niso gnezdile, in verjetno iščejo primerna gnezdišča za prihodnje leto.

Mitja Kersnik

Kuhinjski pribor naših starih mater

V zadnjih dveh desetletjih se pojavlja v naših kuhinjah in na jedilnikih gostišč. Pred tem smo skoraj vso izvozili, za naše žepce je bila zaradi deviznih potreb predraga. Tudi v znanju priprave divjačine je nastala časovna vrzel. Zapolnila jo je modra odločitev uredništva Zlatorogove knjižnice, ko je izdala odlično knjigo **Divjačina**, katere avtor je mojster kuharskih veščin **Matjaž Erzar - Matiček**. V knjigi so zajete jedi, ki so jih pripravljali pri nas nekdaj in jih še vedno. Za lovce sta posebno dobrodošla prispevka veterinarja **Tomaža Piriha** in gozdarja **Janka Mehleta**. Vse skupaj zaokroži knjigo

v pravi lovski kuharski priročnik. Vsem trem avtorjem zeleno vejico!

Uvodne besede mag. **Janeza Černača** v knjigi, kjer piše o »kuhinji kot sestavnem delu naše kulture«, so me spodbudile, da napišem nekaj spominov na moje prednike.

Glede na znanje obdelave železa in jekla so se selili iz Kroke prek Koroške Bele v Belo Peč pri Trbižu tako, kot so ugašali plavži in vigenjci.

V Beli Peči, najzahodnejši občini Gorenjske, so fužine zagorele že v 15. stoletju, konec 19. stoletja pa so začeli izdelovati verige, predvsem težke ladijske. To je pritegnilo delavce iz širne Avstro-Ogrske. V občini je živelo več narodov, medtem ko so bile zahodno od Trbiža do Tablja (Pontebba) slovenske vasi. Nagrada Italiji nam je po prvi svetovni vojni odvzela tamkajšnje lepe kraje. Kljub več narodom je bilo sožitje med staroselci, slovenskimi kmeti, in kovinarskimi delavci dobro. Ponoči niso nikjer zaklepali hišnih vrat! Tako je bilo pred dobrimi sto leti, na prehodu 19. v 20. stoletje, ko je moj pokojni stari oče France svoji izvoljenki Minci iz Srednjega Vrha nad Kranjsko Goro za poročno darilo poklonil kuhinjski pribor. Izdelal ga je ročno; moj stari oče je strojno obdelavo štel za nasilje nad težko pridobljeno kovino. Ali ne zajame tudi pravega lovca vznemirljiva spoštljivost do ročno izdelanega orožja!? Ima svojo dušo!

Raznolikost pribora kaže na pestrost priprave hrane v ostrem gorskem svetu ter na spoštljiv odnos do nje. Posebno pozornost so namenjali divjačini, saj je bila poleg drobnice edina mesna jed. Za razrez divjačinske pečenke so uporabljali značilen lovski pribor. Tudi pestrost pribora za vsakdanjo kuho bi bila lahko v

Na levi polovici: nož in vilice za rezanje divjačine, sekira za razsek mesa, eno- in dvoročni rezalnik za zelenjavo; na desni visijo zajemalka, penovka, žlica, penovka, lopatka za pecivo, vilice za polento z zaokroženimi konicami in vilice za meso; v sredini kotliček za stepanje.

ponos boljši meščanski družini v notranjosti dežele. Verjetno je bil to vpliv mešanja kultur treh velikih evropskih ljudstev.

Lovne in ribolovne pravice so pripadale tovarni; plen so si pridobili le z divjim lovom. A ni bilo poroda brez sveže gamsove juhe, ne glede na letni čas. Potrebna je bila, da se je porodnica okrepila in za dojenčkovo zdravje! Zanimivo, da ni bilo prijav divjega lova. Lovski čuvaj, stric Plazin (vsi starejši vaščani so bili strici in tete; v tretjem kolenu smo bili tako vsi v sorodu) je pod Mangartom obstrelil svojega bratranca Tonija. Ni mu pomagal, ker bi izgubil službo, a tudi prijavil ga ni, ker bi bil Toni ob službo in prostost. Povedal je svoji sestri, moji prababici Matli (umrla pri 93-ih in rodila petnajst otrok; deset fantov), kje je Toni, da so ga šli iskat. Naslednji dan so upravi tovarne javili nezgodo pri delu.

Takrat niso poznali gamsje slepote in garij, za »selekcijo« so skrbeli krščeni plenilci. Stric Toni mi je na stara leta zaupal, da je samo on uplenil 152 gamsov! Načel sem snov, ki bi obnovljena obogatila spomine na dogodke v Bohinju, ki so po svoje humoristični, humoristični ko so še bohinjski lovci skrbeli za zdravje gamsjih tropov na območju zdajšnjega zelo okuženega Triglavskega narodnega parka. V petdesetih letih se je »skrb« končala tako, da so lovce z avtobusom vozili v Radovljico na sodišče in da je »zaradi manjkajočih igralcev v ansamblu« odpadla celo veseligrava v Bohinju.

Za konec še kratka anekdota iz tistih krajev. Nekega bajtarja, očeta številne družine, večkrat lačne kot site, so sumili, da je divji lovec. Ko staršev ni bilo doma, sta žandarja spraševala otroke, če oče prinese kdaj domov kakega gamsa. Najmlajšemu sta obljubila šestico, če pove po pravici. »Črne gamse, bele gamse in včasih tudi gamsa z zvoncec,« je bil odgovor, ki je očeta spravil v zapor, družino pa v stradež. Pod Mangartom še vedno rateški kmetje na svoji planini pod Mangartom pasejo »bele gamse« – drobnico.

Bruno Skumavc

Elite 1 - 4 x 24

Približujejo se adrenalinski jesenski skupni lovi na divje prašiče. Zaradi mile zime jih je letos v marsikaterih naših loviščih še posebno veliko.

Skupni lov na divje prašiče je

poseben način lova, ki terja dobrega strelca z ustreznim strelnim daljnogledom. Zadnja leta so se v svetu uveljavili manjši, priročni strelni daljnogledi s spremenljivo povečavo, ki so namenjeni predvsem za strele na kratkih in zmernih razdaljah, velikokrat na zelo poraščenem zemljišču in na gibljive cilje. Največkrat so to strelni daljnogledi manjših povečav, od približno 1,25 x na dnu razpona, pa tja do 4 x ali 5 x na vrhu razpona.

Eden najboljših predstavnikov te skupine je odličen strelni daljnogled **Bushnell Elite 4200 1,25–4 x 24**. Predstavljeni daljnogled je najmanjši daljnogled najbolj elitne serije strelnih daljnogledov Bushnell. Odlikujejo ga enake lastnosti kot druge vrhunske daljnoglede serije Elite 4200: izjemno čvrsto telo iz kovane zlitine aluminija in titana, vrhunska optika, zaščita leč »Rainguard« in preizkušena odpornost proti udarcem.

Daljnogled je pravzaprav idealna kombinacija strelnega daljnogleda s spremenljivo oz. variabilno povečavo in namerilne naprave tipa »rdeča pika«, saj po želji lahko vključimo tudi rdečo piko. Daljnogled ima evropskemu trgu namenjen križ tipa 4A, v centru križa pa po potrebi vključimo rdečo piko različne svetlobne moči. Tudi telo daljnogleda je prilagojeno evropskim navadam in ima osnovno cev s premerom 30 mm.

Model: 421424 M, povečava: 1,25-4 x 24, križ: 4A z rdečo piko (3 cm/100 m) teža: 426 g, dolžina: 263 mm, vidno polje: 27,1 m (1,25 x)/8,7 m (4 x), izhodna zenica: 15,2 mm (1,25 x) – 6 mm (4 x)

Tak daljnogled je resnično idealen za gozdni lov na divje prašiče.

V temačnem gozdu in za strele na kratke razdalje lahko vključimo **rdečo piko**. Spodnja povečava na daljnogledu je zelo majhna, malo več kot 1-krat, zato lahko merimo z obema očesoma tako kot pri namerilniku tipa »rdeča pika«. Na tak način izkori-

stimo širše vidno polje, kar je zelo pomembno, ko divji prašiči skočijo čez kolovoz v neposredni bližini našega stojišča.

Z montiranjem tega strelnega daljnogleda se izognemo nakupu dveh optičnih naprav, strelnega daljnogleda in namerilnika tipa »rdeča pika«.

Tako se izognemo stroškom dvojne montaže, nepotrebnim zapletom, pa tudi dvomu, kaj naj vzamemo s seboj na lov. Vse je namreč odvisno od stojišča, kjer čakamo divje prašiče. Kjer so zaradi gostega rastlinja razdalje za strel res kratke, potrebujemo »rdečo piko«, v redkejšem gozdu, za daljši in dobro merjen strel pa potrebujemo strelni daljnogled. Elite 4200 1,25 – 4 x 24 je odgovor za vse razmere. Tako imamo s seboj na lovu vedno tisto, kar potrebujemo; strelni daljnogled in »rdečo piko« za vse strelne okoliščine.

Poleg tega bodo preizkušene lastnosti daljnogledov serije 4200 prišle še kako prav. Izjemna ostrina leč serije 4200 omogoča čisto in ostro sliko tudi pri majhnem objektivu daljnogleda. Presenečeni boste nad ločljivostjo podrobnosti v mračnem gozdu, ki jo omogoča predstavljeni daljnogled. Posebno v spremenljivem jesenskem vremenu bo protidežna zaščita leč »Rainguard« omogočila zanesljiv strel tudi v slabih vremenskih razmerah.

**Reklamna predstavitev
Rodeo team, d. o. o.**

Knjižica lovskih šal

Damjan Golovrški: Lovski vici

V Sloveniji ima lovstvo dolgo zgodovino in vsaka lovska družina pa tudi vsak posameznik svojo zgodbo. Skozi čas se je lovstvo spreminjalo, spreminjala se je vloga lovcev in njihove na-

loge. Šale o lovcih pa so poleg lovskih psov in pušk ves čas ostale zveste spremljevalke lovcev na njihovih lovskih poteh. V lovskih šalah so izpostavljeni uspehi in vzponi pa tudi padci in lovska samohvala. Humor je eden lepših spremljevalcev življenja, zato je knjiga zbranih lovskih šal Damjana Golovrškega toliko bolj dobrodošla med nami.

Avtor je skoraj desetletno zbiranje lovskih šal zaokrožil z izdajo knjige z naslovom *Lovski vici*. Knjiga je v formatu A5, ima 144 strani, v knjigi pa je zbranih 445 šal z lovsko tematiko. Kot pravi avtor, je s knjigo hotel dokazati, da smo lovci veseli ljudje, ki se radi družimo in veselimo ter včasih nasmejemo tudi na svoj račun. Mnogo šal je nastalo iz resničnih doživetij, tako da se bo vsak lovec lahko našel v kateri od šal ali pa dobil zamisel za kakšno potegavščino. V uvodu je avtor zapisal, da je s knjigo želel posneti trenutno stanje na terenu ter ga predstaviti širšemu občinstvu.

Kot piše, lovski humor je bil in bo vedno v vsaki lovski družini od šal, smešnic, »vicev«, kot jim pogovorno pravimo, pa do potegavščin. Knjiga je zelo primerna za vsakega lovca bodisi za zasluge ali pa ob kakšnem jubileju. Izšla je tudi v angleškem in hrvaškem jeziku (je primerno darilo za lovske goste ali če greste kot gost na lov na Hrvaško in jo komu poklonite). Cena knjige je 9 €, naročite pa jo lahko pri avtorju, ki Vam bo na vašo željo vanjo z veseljem napisal tudi posvetilo. Pokličete ga lahko na GSM številko: 040/791-732 ali 041/657-450. Pohitite z naročilom, saj se je prav prijetno nasmejati šalam, kot so tiste o nesrečnem jelenu, novopečenem lovcu, brakadah ali tiste o obstreljenih lovskih gonjačih, če omenimo le nekatere.

Dragan Marković,
univ. dipl. inž. gozdarstva

Res ni njegova lepota tisto, s katero gozd priklepa nase človeška srca, temveč tisti nežni, posebni zrak, ki veje iz starih dreves, ki tako čudovito spreminja in obnavlja utrujenost duha človeka ...
(Robert Stevenson)

Lovskega tovariša **Zana Kovačiča** smo konec letošnjega januarja pospremili na njegovih zadnjih poti (umrl je 28. 1. 2007). Od njega smo se poslovlili lovci LD

Martin Krpan - Bloke, lovci pobratene družine Šentrupert, sosednjih družin, krajani in občani, ožji in daljnji sorodniki, prijatelji in znanci.

Žan se je rodil 29. 9. 1912. leta, pred začetkom prve svetovne vojne, v Lešnjakih na prelepi Vidovski planoti. Bil je tretjerojeni od enajstih otrok. Z delom se je seznanil že na posestvih Turjaka in Pakjovega v rani mladosti, kjer je delal njegov oče, da bi preživel številno družino. Po odsluženju vojašine v stari Jugoslaviji je tudi Žan odšel s trehobom za kruhom in nekaj let delal v francoskih gozdovih. Domov se je vrnil pred začetkom 2. svetovne vojne in se takoj odzval klicu domovine in slovenskega naroda. Najprej je bil aktivist, od novembra 1941 pa kot aktiven udeleženec oboroženega partizanskega odpora proti okupatorju in domačim izdajalcem. Nanj smo bili lovci LD Martin Krpan - Bloke še posebno ponosni. Prejel je veliko odlikovanj za hrabrost; med njimi tudi partizansko spomenico leta 1941. Poročil se je leta 1950, si ustvaril družino in nov dom v bližini snežniških gozdov, v prelepi Loški dolini in še lepši vasi Šmarati.

Ljubezen do gozda, narave in živalstva je Žana pripeljala med lovce takoj po vojni, leta 1946. Bil je eden od soustanoviteljev LD Sveta Trojica in njen prvi predsednik oziroma starešina. Leta 1949 se je zaposlil v Gojitvenem lovišču Jelen - Snežnik kot poklicni lovski čuvaj in nadzornik in tam z veseljem in zavzetostjo opravljal čuvajske dolžnosti vse do upokojitve leta 1959.

Po upokojitvi se je Žan najprej včlanil v LD Iga vas in nato aprila 1964 prestopil v LD Nova vas, zdaj LD Martin Krpan - Bloke. Lahko rečemo, da je bil gozd našemu Žanu resnično drugi dom. Že kot otrok je ob očetu doživljal prva srečanja z gozdom. Delo v Franciji, partizanstvo, služba lovskega čuvaja in nadzornika ter bivanje v prečudoviti Leskovi dolini – vse to je verjetno vplivalo, da je Kovačič ves svoj prosti čas preživel med lovci in v gozdu. Bil je tudi velik ljubitelj lovskega psov, dolgoletni kinolog, vodnik in eden od ustanoviteljev Lovskega kinološkega društva Cerknica. Med bloškimi lovci je bil vrsto let predsednik kinološke komisije in dolgoletni lastnik istrskega goniča. Za svoje predano delo v kinologiji je bil odlikovan s srebrnim in zlatim znakom Kinološke zveze Slovenije.

Za dolgoletno in predano delo v lovstvu je Žan prejel znak LZS za lovske zasluge in red III. st., bloški lovci pa smo ga leta 1986 imenovali za svojega častnega člana LD.

Žana smo lovci LD Martin Krpan - Bloke, LPN Jelen - Snežnik in drugi lovci v lovskem sprevodu pospremili

V spomin – Dietrich Senitz

Letošnjega aprila so se tudi koroški lovci, poleg številnih žalnih gostov, poslovili od gozdarskega svetnika DI **Dietricha Senitza**, častnega predsednika Koroške lovske zveze (Avstrija), ugledne lovske osebnosti in priznanega strokovnjaka na področjih lovstva, gozdarstva in kmetijstva. Dvaintrideset let je bil Senitz v vodstvu Koroške lovske zveze, od tega kar 25 let namestnik deželne lovske mojstra, v letih od 1992 do 1999 pa deželni lovski mojster. V njegovem mandatu mu je uspelo koroško lovstvo obvarovati pred vplivi političnih strank in svoji organizaciji zadržati zeleno barvo. Taka usmeritev, že njegovih predhodnikov in naslednika, je v znatni meri pripomogla k uspešnemu mednarodnemu sodelovanju in ugledu lovstva v vzhodnoalpskem prostoru.

Delovna skupnost lovske zveze jugovzhodnega alpskega prostora (AGJSO), ki so jo po drugi svetovni vojni, leta 1952, ustanovile Lovska zveza Slovenije ter Koroška in Štajerska lovska zveza, dandanes zastopa več kot 100.000 lovcev vzhodnega alpskega loka in ima vpliven glas v EU ter Skupnosti za gojitev jelenjadi v Karavankah, ustanovljene leta 1974. Leta 1996 ji je Ge-

neralna skupščina Mednarodnega sveta za lovstvo in varstvo divjadi (CIC) podelila nagrado *Edmond Blanc* (enkrat na leto jo podeli samo enemu lovišču na svetu za nadpovprečne dosežke pri gospodarjenju z divjadjo); to sta le dva med uspešnimi in odmevnimi dosežki sodelovanja.

Za usklajeno ukrepanje proti gamsjim garjam je bil poleg delovanja ad hoc skupine italijanskih, avstrijskih in slovenskih lovcev februarja 1980 med Koroško lovsko zvezo in Lovsko zvezo Slovenije podpisan *dogovor o skupnem gospodarjenju z gamsi* na mejnem območju, leta 1997 pa dopolnjen s *sporazumom o gospodarjenju z gozdnimi kurami in planinskimi zajcem*.

Slovenski lovci in univerzitetni strokovnjaki so k uspehom teh programov tvorno prispevali in si zagotovili ugled v mednarodnih vrstah.

Ko se v mislih na številna srečanja poslavljam od dobrega znanca in prijatelja sogovornika, katerega ime pogosto slišimo pri naših obmejnih srečanjih, sem mu hvaležen v imenu mojih sodelavcev in v lastnem imenu. Z grenkobo v srcu pa v zadnjem času opažam upadanje našega vodilnega položaja pri teh programih. Ne poznam vzroka, menim pa, da imajo kranskgorski in podklostrski gamsi čez leto več skupnega kot oboji z obirskimi.

Bruno Skumavec

na njegovi zadnji poti in se mu iskreno zahvalili za vse, kar je naredil za slovensko lovstvo.

Žan, hvala ti. Slava tvojemu spominu!

LD Martin Krpan - Bloke F. H. LPN Jelen - Snežnik

Vedeli smo, da je **Janez Bogša** bolan. Verjeli smo, da bo trden in močan, kot je vedno bil, premagalec bolezni. Upanje nam je usahnilo po obisku v bolnišnici in pri njem doma, saj je bilo vedno bolj očitno, kako ga najeda zahrbtna in vztrajna bolezen. Vendar se tudi Janez ni dal kar tako; lani je lovsko pravično uplenil svojega zadnjega smjaka, leto pred tem pa tudi jelena.

Toda nihče med nami ne more premagati usode. V letošnjih prelepih, sončnih in cvetočih dneh, ko so se znova prebujale lovske strasti, ko narava začne brsteti v nežni svetlo zeleni barvi, je 18. 4. 2007 bolezen dokončno premagala Janeza. Huda bolezen, s katero se je spopadal kar nekaj časa, je bila žal neozdravljiva. Naša zelena bratovščina je izgubila našega lovskega tovariša Janeza, ki še ni dopolnil niti 68 let.

Bogša se je rodil 3. 8. 1939 v Runeču, v Ormožu, pozneje pa je živel v Mateni in Igu in vrsto let služboval na Elektro – Ljubljana; nazadnje kot elektromonter in je bil že nekaj let upokojenec. V lovsko organizacijo je bil sprejet leta 1971. Nemogoče je obuditi vse spomine nanj, ker jih je veliko, pa naj si bodo veseli ali žalostni. Spoštovali smo ga, ker je bil preprost, pošten in dela vaje človek. Vedno je rad sodeloval pri različnih akcijah in prireditvah. S

posebno vsmo se je loteval del v lovišču in veliko časa namenjal lovu. Pri tem mu je pogosto delal družbo njegov zvesti pomočnik, saj je bil dolgoletni vodnik psov brak-jazbecarjev. Ker je dobro poznal kmetijsko dejavnost, je sodeloval tudi kot ocenjevalec škode od divjadi na kmetijskih kulturah. V LD Tomišelj je opravljal več funkcij: od l. 1988 do 1990 je bil predsednik NO, od l. 1999 do 2001 član disciplinskega razsodišča, od l. 1992 do 1996 pa je bil član UO LD in pomočnik gospodarja. Vedno je aktivno sodeloval pri delu raznih komisij. Kar 30 let je bil namestnik družinskega praporščaka. Bil je dober poznavalec lovišča; tako kot je rad delal, se je tudi rad udeleževal vseh lovov. Skratka, bil je zagnan lovec. Za svoje aktivno delo v lovske vrstah je prejel lovska in kinološka odlikovanja ter priznanja: znak LZS za lovske zasluge in red III. st. Kinološka zveza Slovenije pa ga je odlikovala s srebrnim znakom za kinološke zasluge.

Z Janezom smo izgubili dobrega lovca in tovariša, njegova družina pa moža in očeta. Janez je imel ob sebi dobro življenjsko sopotnico, ki mu je vedno stala ob strani, čeprav je bil zaradi svojih aktivnosti večkrat odsoten. Še posebno se je to izkazalo v zadnjih dneh njegovega življenja.

LD Tomišelj – L. B.

Iz lovske vrste so za vedno odšli tudi:

Matjaž Dolšina, LD Krka, * 31. 12. 1952, † 2. 3. 2007
Jože Sušteršič, LD Krka, * 11. 3. 1947, † 16. 3. 2007.
Jožef Avsec, LD Otočec, * 15. 3. 1942, † 14. 6. 2007.
Emil Milan Zupančič, LD Vače, * 9. 9. 1921, † 8. 6. 2007.
Gabrijel Pesjak, LD Jelovica, Ribno, * 20. 3. 1915, † 27. 3. 2007.
Jože Mulej, LD Jelovica, Ribno, * 20. 1. 1935, † 5. 4. 2007.
Stane Pirnat, LD Jelovica, Ribno, * 26. 10. 1936, † 22. 6. 2007.
Franc Petek, LD Dolenja vas, * 13. 1. 1950, † 21. 5. 2007.
Henrik Hočevar, LD Suha krajina, * 17. 10. 1937, † 10. 7. 2007.
Maksimilijan Simenc, LD Kamnik, * 26. 9. 1934, † 14. 7. 2007.
Jožef Mrakič, LD Bovec, * 15. 1. 1931, † 10. 6. 2007.
Tomaž Kregar, LD Stahovica, * 4. 4. 1979, † 18. 6. 2007.

Marko Turšič, LD Begunje, * 24. 4. 1940, † 19. 5. 2007.
Janez Demšar, LD Rakek, * 23. 10. 1922, † 21. 5. 2007.
Jožef Hančič, LD Dobrovnik, * 21. 1. 1954, † 24. 4. 2007.
Anton Brodnik, LD Dobropolje, * 4. 1. 1951, † 18. 6. 2007.
Franc Knaflič, LD Motnik, Špitalič, * 7. 9. 1927, † 7. 3. 2007.
Milan Kramberger, LD Pesnica, * 25. 8. 1946, † 2. 4. 2007.
Ivan Žist, LD Oplotnica, * 21. 9. 1944, † 9. 5. 2007.
France Gašperšič, LD Kropa, * 27. 6. 1924, † 27. 3. 2007.
Mirko Kolenc, LD Kropa, * 31. 10. 1929, † 31. 12. 2006.
Jože Požek, LD Adlešiči, * 11. 12. 1924, † 9. 6. 2007.
Ciril Bavčar, LD Čaven, * 6. 7. 1927, † 12. 6. 2007.
Elio Babič, LD Žabnik, Obrov, * 6. 2. 1925, † 27. 7. 2007.
Stjepan Drvenšak, LD Radvanje, * 4. 12. 1948, † 10. 1. 2007.

Umrli časten spomin!

Specialist za lov na divje prašiče – slovaški gonič (slovensky kopov)

Slovaški gonič ali bolj znan pod imenom *kopov* je zelo stara pasma, saj izvira iz goničev, ki so nekdanj živeli v vzhodni Evropi. V njegovih genih naj bi bile odlične lovske lastnosti poljskega in balkanskega goniča ter še nekaterih drugih pasem. O pasmi so ohranjeni zelo stari zapisi, vendar se je nadzorovana in usmerjena vzreja začela šele po 1. svetovni vojni. Prvi vzrejni pregled zanje je bil v Banski Bistrici leta 1936, kjer so bili za nadaljnjo vzrejo izbrani najboljši psi in psice tako v delu kot po telesni lepoti.

Po 2. svetovni vojni se je vzgoja slovaških goničev zelo širila v druge dežele prek meja Slovaške in začeli so ustanavljati klube vzrediteljev te pasme. Z dobrim delom slovaških kinologov je s časom ta gonič dobil zdajšnjo obliko in nadvse odlične delovne sposobnosti. Posebno so se psi te pasme proslavili v delu na divje prašiče, zato se ni čuditi, da so ga Nemci poimenovali *Slovakische Schwarz-Wild Bracke* (»slovaški gonič črne divjadi«).

Če si na hitro ogledamo **standard**: spada med srednje velike pasme goničev, kjer je telesna višina psov v vihru 45 do 50 cm in psic 40 do 45 cm. Telo je razvito, z močnimi kostmi in izdatno mišično maso. Oblika telesa daje videz elegantnega in izjemno močnega psa. Ti psi tehtajo od 15 do 20 kg. Vedno so črne barve z rjavimi ožigi na spodnji čeljusti, nad očmi, po nogah in na prsih. Barvne različice ožigov so od mahagonijeve do svetlo rjave barve. Dlaka je srednje dolga z zelo gosto podlanko. **Glava** je močna, smrček je vedno črne barve, relativno velik, nosnice so srednje odprte, nosni gredelj je krepak, gobec poln, **oči** temne, dobro zaprte, **uhlja** sta nastavljeni na pod linijo oči, nošena ob ličnici, lepo zaobljena. **Vrat** je kratek in mišičast, brez odvečne kože, lepo prehaja v čvrst trup. **Oprsje** je dobro razvito, rebra lepo zaobljena, prsni koš prostoren, hrbtna linija ravna, **trebuh** lepo pritegnjen, stegna zelo mišičasta, križec dovolj dolg in poševen, **šape** ovalne, prsti sklenjeni, **rep** nižje nastavljen in ga nosi padajoče. **Napake**: vsako odstopanje od navedenega je napaka. Nesorazmerno in neskladno grajen, slaba kondicija, ne dovolj izraženo mišičje, pretežka glava, preveč izrazite ustne (čobe), nepopolno

Foto: D. Poljanšek

Slovaški kopov Blek Dejana Poljanška iz LD Borovnica, ki je na Eurodog showu v Zagrebu dosegel lovoriko najlepšega psa te pasme v Evropi, že prej pa tudi BOB in druge najvišje naslove za zunanost. Zmagal je na UP po krvnem sledu v Gornjem Gradu 07.

ali nepravilno zobovje, napaka pri ugrizu, svetlo oko, odvečna, mlahava koža na vratu, ploske prsi, ne dovolj prostoren prsni koš in mehak hrbet, visoko nastavljen in pokončno nošen rep, nepravilna okotenost prednjih ali zadnjih nog, prekratka ali predolga ter valovita dlaka, vsako odstopanje od predpisane višine, nesklajeni prsti na šapah – zajčja šapa.

Ponavadi je kopov živahen, temperamenten, hraber in zelo oster pes. Ima razvit močan lovski nagon in je pri delu popolnoma samostojen. Znan je, da ima zelo dobro razvito orientacijo in se po daljši gonji brez težav vrača k vodniku. Lahko ga uporabljamo za lov na poljske zajce, lisice in druge plenilce, predvsem pa je namenjen za lov na divje prašiče. V praksi so se iz-

kazali celo pri 6 mesecih, ko so prišli prvič v stik z divjimi prašiči, da jih znajo oblajevati in napadati kot izkušeni psi.

Izjemno so se izkazali za delo po krvnem sledu, saj imajo vse lasnosti za vrhunskega krvosledca v širšem pomenu besede: izvrsten nos, sledovoljnost, vztrajnost, sledoglasnost, kondicijsko so vzdržljivi in predvsem ostri pri zaustavljanju ranjene divjadi, ki jo tudi sami umirijo (srnjad) oziroma jo toliko časa z laježem zadržujejo na mestu, da pridemo do usmrtilnega strela. Po mojih izkušnjah so zelo učinkljivi za *pokažaje*, za kar menim, da je veliko

bolje kot *oblaječ*, saj, npr., nemalokrat po strelah v noge lahko gonja ranjene divjadi traja tudi ure, preden psu uspe ustaviti divjad in jo umiriti. Takrat pride pokazatelj bolj do izraza, saj nikoli ne vemo, v kateri globeli je našemu psu uspelo ustaviti divjad. Oblajača bi le težko slišali. Ti psi so zelo privrženi in vdani gospodarju, so dojemljivi in v primerjavi z nekaterimi drugimi pasmami tudi lažje učljivi. Kadar imate možnost spoznati in voditi slovaškega kopova, se boste le težko še kdaj odločili za katero drugo pasmo.

Dejan Poljanšek

Slovaški kopov ustavlja ranjenega divjega prašiča.

Praznovanje 30. jubileja LKD in 5. samostojnega dela LKD Koroške

Praznovanje, posebno tako visokega jubileja, kot sta tridesetletnica kinološke dejavnosti in petletnica samostojnega dela **LKD Koroške**, ki je potekalo 16. 6. 2007 na letališču v Slovenj Gradcu, vedno vzbudi posebne občutke. Tako časovno obdobje za naravo, katere del smo, ne pomeni prav veliko, za nas kinologe pa čas poln spominov na različne dogodke. Posebno na tiste, ki so povezani s kinološkimi prireditvami, stik z naravo in lovskimi tovariši. Ob takih priložnostih se spomnimo in podoživljamo naša kinološka doživetja, ki smo jih doživeli z našimi štirinožnimi prijatelji. Ob vsem tem se predvsem zavedamo našega temeljnega poslanstva v okviru LKD. V sodelovanju z lovskimi organizacijami organiziramo lovsko-kinološke prireditve, v okviru katerih preverjamo pripadnost lovskih psov določeni pasmi in njihovo uporabnost za določene oblike lova. Prireditve so namenjene ocenjevanju zunanosti lovskih psov, preizkušnjam naravnih zasnov, uporabnostnim preizkušnjam in drugim preizkušnjam, kot so tudi tekmovanja v delu lovskih psov. Lovsko-kinološka društva so bila in bodo za lovske organizacije nujno potreben strokovni okvir in servis, ki za potrebe LD s svojim delovanjem pomaga zagotavljati čistopasemsko vzrejo psov, ustrezno šolanje in s tem tudi uporabne lovske pse. Temeljni namen tovrstnega načina organiziranosti je LD omogočiti dostop do kakovostnih kinoloških storitev, kot sta strokovna pomoč pri vzreji, vzgoji in šolanju lovskih psov ter izobraževanje vodnikov čim širšega kroga zainteresiranih uporabnikov.

Tako smo s svojim delovanjem znatno prispevali k sožitju psov in ljudi v naravi ter v urbanih okoljih. Nenazadnje so prireditve, ki jih organizira LKD, odlična priložnost za izmenjavo lastnih izkušenj in znanj med vzreditelji in vodniki lovskih psov.

Ni naključje, da je skoraj 22.000 slovenskih lovcev včlanjenih v 418 lovskih dručin in da je dobra tretjina članov včlanjena tudi v enega izmed LKD v Sloveniji, kar pomeni pomemben del slovenske civilne družbe. Vse

LD v Sloveniji, kot pravni subjekti, so članice LKD in finančno podpirajo razvoj lovske kinologije, za kar jim veljata vsa zahvala in priznanje.

O razvoju kinologije na Slovenskem lahko govorimo enako kot o nastanku Slovenskega lovskega kluba leta 1907, saj so se takoj po ustanovitvi v okviru SLK začele aktivnosti za razvoj lovske kinologije. V tem času so bili predvsem aktivni ljubitelji in vodniki psov ptičarjev, ki so kot prvi leta 1921 ustanovili Klub ljubiteljev ptičarjev, leta 1924 pa tudi Klub ljubiteljev brakov (goničev). Leta 1926 so ustanovili še klub ljubiteljev jamarjev. To so bili izredni ljubitelji lovskih terierjev in jazbečarjev. Lov s psom jamarjem je nenazadnje eden najstarejših oblik lova tudi pri nas.

Razvitje prapora LKD Koroške. Na fotografiji so Maks Vončina, častni član LKD Jože Klančnik in Jožef Grah, predsednik LKD Koroške.

Leta 1925 so ravno omenjeni klubi ustanovili Jugoslovansko kinološko zvezo s sedežem v Ljubljani. Tudi v naslednjih letih so še ustanavljali lovske klube, ki so se vključevali v Kinološko zvezo Jugoslavije, kateri je prvi predsedoval dr. Ivan Lovrenčič.

Po drugi svetovni vojni, leta 1946, je bila ustanovljena Kinološka zveza Slovenije, v katero so se včlanili vsi slovenski lovski klubi različnih pasem. Leta 1953 se je sedež Jugoslovanske kinološke zveze preselil iz Ljubljane v Beograd. Kinološka zveza Slovenije se je leta 1977 povsem reorganizirala in na skupščini KZS so sprejeli sklep o ustanovitvi območnih **kinoloških društev**, v katere so se vključevali ljubitelji športnih psov in ljubitelji lovskih pasem. Po osamosvojitvi in ustanovitvi lastne države, leta 1992,

je KZS postala pridružena članica FCI in leta 1995 polnopravna članica FCI (*Federation Cynologique Internationale*). Tako zdaj KZS združuje 100 pasemskih društev in klubov, od katerih je 18 lovsko-kinoloških (LKD), ki imajo popolnoma enakopraven status v KZS.

Tudi zgodba **LKD Maribor** izhaja iz leta 1977, ko je KZS na skupščini sprejela sklep o ustanavljanju LKD. Veliko kinologov – zanesenjakov iz Maribora in s Koroške je tako odločitev pozdravilo in zbrali so se veljaki, ki so leta 1977 ustanovili LKD Maribor, v katero se je včlanilo 19 koroških LD in 43 LD iz Dravske doline in Maribora. Novoizvoljeni UO, v sestavi katerega so bili tudi koroški kinologi, si je pripravil obširen program dela in ga tudi vsako leto us-

član UO, **Karel Lenart** – član strokovnega sveta, **Rudi Vrhovnik** – član UO, **Slavko Žlebnik** – član strokovnega sveta, **Jože Kogelnik** – član UO in nekaj časa tetovirni referent, **Ivan Kogelnik** – član UO in **Marjan Konečnik** – tetovirni referent.

Lahko bi omenil še nekaj drugih dobrih kinologov, a naštel sem le tiste, ki so dodobra zaznamovali razvoj kinologije v LKD Maribor.

Poleg vsesplošnega aktivnega dela v organih LKD Maribor tudi rezultati niso izostajali. Navedel bom le nekaj najbolj bistvenih rezultatov, ki se nanašajo na delo koroških kinologov. Nasploh je bilo znano, da so vse kinološke prireditve s psi goniki, terierji in jazbečarji pa tudi krvosledci, predvsem PNZ-ji in telesna ocenjevanja, v glavnem potekali na Koroškem, kjer so koroški kinologi vedno dobro pripravili teren in naprave za preglede, preizkušnje in tekme. Resnici na ljubo je treba tudi zapisati, da so v letih od 1946 do 1986 v LKD Maribor ni bilo nobene kinološke prireditve, ki bi imela državni pomen. Izvajali so le programe LKD, ki so bili potrebni, da so bili lahko v uporabi čistokrvni preizkušeni psi. LKD-ji so vsako leto organizirali telesna ocenjevanja vseh pasem lovskih psov in PNZ-je za nekatere pasme.

Kinološka društva so začela z resnejšimi tekmami na nivoju republik, državnih tekem ali mednarodnih tekem šele po letu 1986, kar velja tudi za LKD Maribor. Znano je, da je bilo v preteklosti največ tekmovanj s terierji in jazbečarji (jamarjenje) in nekaj tekem z goniki ter ptičarji. Tako je bila pod pokroviteljstvom Kluba ljubiteljev psov jamarjev in LKD Maribor na Koroškem leta 1987, v Radljah ob Dravi, organizirana mednarodna preizkušnja jazbečarjev, kjer je zmagala resasta jazbečarka Alma v. Sprinzenoed s I. n. r., vodnika **Tomaža Burazerja** iz Črnomlja. Omenjena tekma je za nas, koroške kinologe, izjemno pomembna, ker so organizacijo prireditve vodili koroški kinologi. Kronološko gledano je obdobje od 1987, pod pokroviteljstvom LKD Maribor, za nas uspešno, saj so koroški lovski kinologi dosegali odlične rezultate (če se spomnimo samo uspehov B. Deberška in J. Verovnika).

Glede na prireditve in uspehe na Koroškem ter aktivno delovanje koroških kinologov lahko sklepamo, da je bilo za LKD Maribor značilno dobro sodelovanje

pešno uresničil. Prvi predsednik LKD Maribor je bil **Franc Ferliga**, ki je LKD vodil le krajši čas, nato ga je nasledil član sedanjega LKD Koroške **Franc Dečman**. Za njim je prevzel krmilo LKD za krajše obdobje **Borut Brezovšek**, nasledil pa ga je **Rudi Rotar** iz LD Koprivna Topla. Po tem mandatu je vodstvo LKD Maribor prevzel **Polde Nabernik** iz LD Golavabuka, ki je polna dva mandata vodil to delo. V tretjem mandatu je slednji postal častni predsednik LKD Maribor, kar je še posebno pohvalno; imenovali so ga namreč za častnega člana LKD Maribor.

V UO, NO in DR ter strokovnem svetu je delovalo še veliko znanih koroških kinologov, kot so bili: **Bojan Deberšek** – predsednik strokovnega sveta in tetovirni referent, **Aleš Verčko** –

Podpredsednik KZS, Angel Vidmar, je pripel trak KZS na nov prapor LKD Koroške.

in zaupanje v koroške kinologe, ki so znali ob korektnem sodelovanju izpeljati sleherni kinološki prireditve.

Tudi po letu 2000 so se uspehi koroških kinologov nadaljevali, čeprav je leta 2001 nastala spoznamna razdružitev z Mariborom in smo Korošci ustanovili **LKD Koroške**, kar so storili tudi koroški lovci, ki so se razdružili z Mariborom in ustanovili **Koroško lovsko zvezo**. Menim, da je bilo to pravilno in da dandanes koroški lovci in kinologi zgledno sodelujemo z LKD Maribor in LZ Maribor.

Po razdružitvi z Mariborom smo na Upravni enoti Slovenj Gradec registrirali novo društvo LKD Koroške s sedežem v Slovenj Gradcu in se hkrati tudi včlanili v KZS, kar je bilo dokončno potrjeno spomladi leta 2002. LKD Koroške je sprejelo nova pravila, izvolilo vodstvo upravnega odbora, strokovnega sveta, nadzornega sveta in disciplinske komisije. Vsi organi so se nemudoma organizirali in začelo se je trdo delo ob izdelavi programov dela in povezave z LD v sestavi KLZ.

Kot samostojno kinološko društvo nismo dovolili, da bi zaradi ustanovitve LKD Koroške nastal zastoj v programskem pomenu, zato smo se vključili v vse aktivnosti KZS in že v prvem letu samostojnega dela opravili vse društvene aktivnosti in prireditve po programu za 2002. Prav gotovo pri tem velja zahvala tudi LKD Celje, ki nam je veliko pomagalo ob ustanavljanju našega LKD in izvedbi programa.

Leta 2003 smo bili vsebinsko in strokovno že veliko bolj poučeni, zato smo programske naloge reševali sproti in strokovno ter program dela dosledno izva-

jali kot strokovni servis lovskih organizacij. Tako smo od ustanovitve do danes vse programske naloge dosledno izpolnili, kar so nam potrdili uporabniki storitev, LD in KZS, ki nam je v teh letih zaupala organizacijo več zahtevnih prireditev.

Leta 2003 nam je KZS v sporazumu s Klubom ljubiteljev psov jamarjev zaupalo izvedbo prve državne vsesplošne uporabnosti preizkušnje (VUP) terierjev v LD Bukovje. Omenjena LD je

Dušanu Mlinšku na desni (LD Dolič) je podpredsednik KZS izročil zaslužen priznanje, ki so ga poleg njega prejeli še drugi zaslužni kinologi s Koroške.

namreč edina LD, ki ima primerne naprave in teren za uporabnostno preizkušnjo terierjev.

Leta 2004 nam je KZS v sporazumu z Vzrejni komisijo za barvarje ponovno zaupala izvedbo državne tekme v delu po krvnem sledu za vse pasme lovskih psov. Takrat je LKD Koroške tekmo organiziralo v LD Zeleni Vrh - Vuzenica in na območju Zavoda za gozdove OE Maribor.

Leta 2005 nam je KZS ob strokovni pomoči VK za goniče za-

upala zahtevno državno tekmo visokonogih goničev, ki smo jo opravili v loviščih LD Slovenj Gradec, LD Podgorje in LD Mislinja ter LD Golavbuka. Na to tekmo so vodniki prijavili kar 27 visokonogih goničev. Prvo mesto, ekipno, so dosegli prav vodniki LKD Koroške.

Na podlagi takih rezultatov so se isti vodniki s svojimi goniči uvrstili na evropsko prvenstvo, ki je bilo v Kragujevcu v Srbiji (glej Kinolog, 11/2005, str. 45).

Ni naključje, da je LKD Koroške tudi lani, leta 2006, pričakovalo odločitev KZS, da bomo lahko organizirali še kakšno pomembno prireditev. KZS nam je res zaupala izvedbo kar dveh prireditev, in sicer 2. državno razstavo psov lovskih pasem s podelitvijo CAC-Slovenije oz. CAC-Koroške 2006. O njej smo že poročali v Lovcu, 11/06, in Kinologu, 11/06. Nanjo se je prijavilo 192 vodnikov z 225 lovskimi psi in 42-timi različnimi pasmami iz šestih evropskih držav in dveh držav nekdanje Jugoslavije. Druga pomembna prireditev je bila Državna tekma goničev – CACT 2006, ki smo jo izpeljali lani novembra 2006 v LD Podgorje, LD Golavbuka, LD Slovenj Gradec in LD Mis-

Vse foto: J. Grah

Vse navzoče je pozdravil tudi predsednik Koroške LZ Dušan Leskovec in kinologom zaželel še veliko uspehov.

3. pa **Jožef Verčko** iz LKD Koroške s planinskim goničem.

Naj mi bo na koncu dovoljeno še, da se pohvalimo, da smo leta 2005 z vztrajnim delom (in sicer na 13. evropskem FCI prvenstvu v delu psov goničev) dosegli izjemen rezultat, saj smo dobili evropskega prvaka. To je postal vodnik **Miran Sušec**, član LKD Koroške, ki je na tem tekmovanju s svojo planinsko goničko **Cito** dosegel 1. mesto (glej Kinolog, 12/2005).

Podobne uspehe LKD Koroške bomo ob pomoči lovcev in kinologov nadaljevali tudi v prihodnje.

Jožef Grah,
predsednik LKD Koroške

Uporabnostna preizkušnja po KS v Železnikih

V soboto, 16. 6. 2007, je bila v Železnikih uporabnostna preizkušnja (UP) po krvnem sledu (KS), ki sta jo organizirala LKD Gorenjske in LD Železniki. Na preizkušnjo se je prijavilo 12 vodnikov s svojimi pasjimi pomočniki. Vsi so se prireditve tudi udeležili. Prireditve je vodil **Primož Tolar**, referent za kinologijo v LD Železniki, sodniški zbor pa so sestavljali: **Ivan Traven**, vodja sodniškega zbora, **Alojz Mlakar**, **Jože Vester** in **Jurij Rihtaršič**.

Že v petek popoldan je vodja Tolar s svojimi pomočniki pričakal sodnike v Železnikih. Po kratkem pogovoru smo se vsi skupaj odpravili na Jelovico, kjer naj bi prireditev tudi potekala.

Sodniki so si pripravili vse potrebno za polaganje umetnih sledov in se odpravili vsak s svojim pomočnikom na svoj del terena. Tam je vsak položil po tri umetne krvne sledove, med seboj dovolj oddaljene, da ne bi na UP še dodatno begali psov. Nato smo se vrnili v dolino z upanjem, da bo vreme zdržalo (napoved ni bila najboljša). Vendar se želje niso ravno uresničile, saj je ponoči je kar precej deževalo, občasno so bili tudi nalivi.

V soboto so že kar precej pred napovedano 8. uro začeli prihajati vodniki in njihovi psi, sodniki, pomočniki in drugi lovci ter lovski pripravniki. Ob dogovorjeni uri se je vse skupaj tudi začelo na dvorišču doma LD Železniki. Zaradi službenih dolžnosti se prireditve ni mogel udeležiti starešina LD Železniki, zato je vse zbrane nagovoril in pozdra-

Nato smo se vsi skupaj odpravili po gozdovih Jelovice na Prtovč. Med potjo so si tekmovalci, sodniki in vsi drugi lahko ogledali idilično pokrajino, jelovška prostranstva in tudi posledice lanskega tornada (ki je besnel prav po tamkajšnjem delu našega lovišča).

Pri lovski koči Tola na Prtovču je bila podelitev pokalov in nagrad najboljšim, praktične nagrade pa so prejeli vsi udeleženci preizkušnje. Ob okusnem srnjakovem golažu, krofih (slednje sta podarila najemnika naše koče) in krepčilnih napitkih je čas hitro minil in udeleženci so se morali raziti ter se odpraviti proti svojim domovom skoraj po vsej državi.

Glede na to, da smo bili vsi, ki smo pomagali pri organizaciji prireditve, deležni številnih pohvalnih besed vseh sodelujočih, sod-

Uporabnostna preizkušnja po KS na Svetini

V organizaciji LKD Celje smo 2. 6. 2007 na Svetini, v lovišču LD Bojansko – Štore, izpeljali uporabnostno preizkušnjo (UP) lovskih psov v delu po krvnem sledu.

UP je postala že tradicionalna, saj poteka vsako leto, udeležijo pa se je vodniki »krvosledcev«, lovski pripravniki, lovci, ki jim je krvosledništvo blizu in si radi izmenjajo izkušnje v medsebojnih razgovorih z drugimi vodniki.

Prva lovčeva naloga po oddanem strelu, če divjad ne obleži »v ognju«, je, da poskrbi za pravočasno in pravilno iskanje obstreljene divjadi; seveda s preizkušenim psom v delu po krvnem sledu.

Na UP se je prijavilo 6 vodnikov s svojimi spremljevalci, ki imajo ključno nalogo – izdelati umeten krvni sled, ki smo jih prejšnji dan položili v dolžini 900 do 1000 m. Sledovi so bili položeni enakovredno, z dvema ležiščema in s pravokotno kljuko. Za vsak sled smo porabili 2,5 dl srnje krvi, položili pa smo jo s svežimi parklji divjadi. Na koncu je bila položena srnjad.

Janez Šumak, vodja prireditve, je pred zborom ob 8. uri pred lovsko kočjo na Svetini pozdravil v imenu LKD Celje vse prisotne, predstavil vodjo sodniškega zbora in predsednika VK za barvarje **Bojana Deberška**, kinološkega sodnika **Janija Krivca** ter omenil še sebe kot sodniškega pripravnika, ki je tisti dan opravljal zaključni strokovno-praktični izpit kinološkega sodnika za delo psov krvosledcev. Njegovo delo

je prejšnji dan pri polaganju krvnih sledov in potem pri sojenju spremljal in nadziral **Bojan Deberšek**, ki ga je na koncu preizkušnje tudi ocenil.

Vodja prireditve je predstavil vse vodnike in pse ter jim opisal discipline in merila za ocenjevanje na UP. Opozoril je na nujnost, da imajo obvezno opremo za vodnika in psa krvosledca, kar je v skladu s pravilnikom o UP v delu po krvnem sledu za vse pasme lovskih psov, nato pa so žrebali štartne številke za krvne sledove.

Preizkus odložitve s strelomirnostjo smo opravili v bližini lovske koče na Svetini, nato pa smo se odpravili na lokacije začetkov sledov v lovišče LD Bojansko – Štore.

Vreme je bilo vsem naklonjeno: vlaga je bila primerna, brez vetra in drugih motečih dejavnikov.

UP so opravljali vodniki s hanovskimi barvarjem, dvema bavorskima barvarjema in eno bavorsko barvarko, resasto jazbečarko in brak-jazbečarko.

Po končani preizkušnji smo se okrog 12. ure vrnili na zborna mesto. Sodniki so poskrbeli še za administracijo in vsem zbranim postregli z rezultati.

Največ točk, 128 t., in II. n. r. razred je osvojil **hanovski barvar Adi** z vodnikom **Damjanom Purgom** iz Majšperka. 2. mesto, 100 t. in III. n. r., je osvojila **bavorska barvarka Desa** z vodnikom **Alojzjem Drnovškom** iz Zagorja. 3. je bila z 98 t. (III. n. r.) **resasta jazbečarka Cita** z vodnikom **Stankom Lihtenvalnerjem** iz Miklavža - Ormož,

4. mesto je s 94 t. (III. n. r.) pripadlo **bavarskemu barvarju Boju** z vodnikom **Henrikom**

Foto: M. Jakolič

Najboljši na uporabnostni tekmi po krvnem sledu v Železnikih so prejeli zaslužene pokale in praktične nagrade.

vil **Primož Tolar**. Nato je sledil nagovor vodje sodniškega zbora **Travna**, ki je tudi pojasnil pravila in program UP, pripravnikom pa je opisal pasme psov in pse, ki so sodelovali na prireditvi. Ko so vodniki uredili vso potrebno dokumentacijo, sta sledila žreb in razdelitev po skupinah. Kar velika kolona vozil je nato krenila proti Jelovici. Skupine so se razporedile na svoja mesta in z rahlo zaskrbljenostjo vseh tekmovalcev – zaradi dežja in številnih zapeljivalnih sledov zdrave divjadi (jelenjad, mufloni idr.) – se je tekmovanje začelo.

V idiličnem okolju Jelovice, v lepem vremenu in tudi zaradi dobre organizacije so bili končni rezultati zadovoljivi. Od 12 psov (nemški prepeličar, lovski terier, 2 hanovska barvarja, preostali bavorski barvarji) je preizkušnjo uspešno opravilo sedem psov in vodnikov.

nikov in spremljevalcev, lahko trdimo, da je UP res dobro uspešna. Za uspešno izvedbo prireditve se zahvaljujem predsedniku LD Železniki **Antonu Globočniku**, gospodarju **Jančetu Gartnarju**, tajniku **Simonu Tolarju** in naslednjim lovcom: **Rajku Tolarju**, **Primožu Tolarju**, **Juliju Benedičiču** in **Tomažu Žumru**. Zahvaljujem se tudi **Ivanu Kamenšku**, ki je naredil unikatne številke za žrebanje. Upamo lahko le, da se bomo še srečali v našem lovišču na tem koščku Slovenije.

Rezultati UP po KS:

1. mesto, 147 t. – Astor - (Bb), vodnik: Jože Rajgelj; LD Hrenovice;
 2. 128 t. – Bor - (Bb), vodnik: Vojko Mrakič; LD Bovec;
 3. 114 t. – Bor - (Bb), vodnik: Zdravko Rutar; LD Grahovo.
- Matevž Jakolič**, LD Železniki

Foto: J. Šumak

Vodniki lovskih psov, ki so se udeležili UP v delu po KS na Svetini (LD Bojansko – Štore).

Hoffmanom iz Ljubljane. UP nista opravila vodnika z bavarskim barvarjem in brak-jazbečarjem.

Po razglasitvi rezultatov vodnikov in psov so se v družabnem vzdušju zadržali tudi mnogi lovski pripravniki, ki so prej z zanimanjem spremljali prireditve od začetka do konca. Janez Šumak, pripravniki za kinološke sodnike, je pred zbranimi predstavil svoje tri ocene psov in vodnikov, kinološki sodnik Jani Krivec pa svoje tri ocene. Zaključno besedo je imel Deberšek. Dejal je, da bi bili lahko rezultati psov še veliko boljši, če bi bila pristop vodnikov in njihovo delo s psi pri-

mernejša. Janezu Šumaku, pripravniki za kinološke sodnike, za delo psov po krvni sledi za vse pasme lovskih psov, je čestital za uspešno opravljeni izpit, za njim pa so se z aplavzom pridružili še preostali.

Nato so sledile zahvale vodja prireditve LKD Celje kot organizatorju, LD Bojansko - Štore kot izvajalcu prireditve ter vsem sodelujočim. Še posebno so bili pohvaljeni **Zlatko Cmok** za odličen lovski golaž, **Srečko Cmok** in **Milan Škoberne** za vodenje in izbiro lokacij ter polaganje in delo ob polaganju krvnih sledov v lovišču.

Janez Šumak

Predvidena legla lovskih psov

Lovski terierji (SLRLt):

O: 5/I, m: 5/II, 4. 9.,
Zorko Pucer,
Lepovčev 20, 1310 Ribnica.
O: 5/I, m: 4/I, 3. 8.,
Končan Boštjan,
Podlipa 60/a, 1360 Vrhnika.
O: 5/I, m: 5/II, 15. 8.,
Zvonko Anton Golob,
Sp. Slemen 9,
2352 Selnica ob Dravi.
O: 5/I, m: 4/I, 28. 7.,
Andrej Puželj,
Lipovščica 14, 1317 Sodražica.
O: 4/I, m: 5/I, 15. 7.,
Tone Kos,
Pod Gonjami 129, 2391 Prevalje.
O: 5/I, m: 5/II, 29. 6.,
Marijan Glešč,
Šmalčja vas 9, 8310 Šentjernej.
O: 5/I, m: 5/I, 11. 7.,
Ivan Vivod,
Mala Gora 2, 3206 Stranice.

Terier Jack Russel (SLRJRT):

O: 5/I, m: 5/I, 24. 8.,
Janko Ferjan,
Triglavska 7, Ribno, 4260 Bled.

Resasti jazbečarji (SLRJr):

O: 5/I, m: 5/II, 2. 6.,
Rašo Sitar,
Dalmatinova 9, 1000 Ljubljana.

Kdl. jazbečarji (SLRJk):

O: 5/I, m: 5/II, 17. 7.,
Rudolf Bauman,
Spodnje Dobrenje 36,
2211 Pesnica.

Beagli (SLRBig):

O: 5/III, m: 5/II, 15. 7.,
Metod Gregorčič,
Tolminskega punta 13,
5220 Tolmin.
O: 5/I, m: 5/I, 7. 7.,
Andrej Puželj,
Lipovščica 14, 1317 Sodražica.

Brak-jazbečarji (SLRBj):

črno-rjava
O: 5/I, m: 5/I, 3. 7.,
Mirko Slatinšek,
Prod 46, 3342 Gornji Grad.

O: 4/I, m: 3/I, 1. 8.

Anton Posič,
Krvavčji Vrh 24, 8333 Semič.
rjava:

O: 5/I, m: 5/I, 11. 7.,
Ivan Vivod,
Mala Gora 2, 3206 Stranice.
O: 5/I, m: 5/II, 24. 6.,
Slavko Knapič,
Predoslje 135, 4000 Kranj.
O: 5/II, m: 5/II, 14. 8.,
Matjaž Milek,
Vranoviči 26,
8332 Gradac v Beli krajini.
O: 4/II, m: 5/I, 28. 7.,
Boris Dolenc,
Petelinje 89, 6257 Pivka.

Nemški ptičarji - žimavci (SLRNŽ):

O: 5/PZP-50 + 20, JZP-197,
UPKS - II. n.r., m: 4/PZP-51 +
22, JZP-116, 3. 7.,
Anton Gabor,
Mostje 93, 9220 Lendava.

Nem. kdl. ptičarji (SLRNkp):

O: 5/PZP-48, JZP-174,
VD-78,5 - I. n.r., ŠPP - SM -
II. n.r., UP-KS - II. n.r.;
m: 3/PZP-52, JZP-168, 5. 9.,
Walter Meglič,
Ranče 15, 2313 Fram.
O: 4/PZP-50, JZP -184, VUP-
394- I. n.r., ŠPP- II. n.r.,
m: 4/PZP-44, JZP-172, 6. 8.,
Miran Ficko in
Ludvik Gregorinčič,
Zg. Kamenščak 6,
9240 Ljutomer.

Labradorci (SLRLR):

O: 5/TPR, m: 5/TPR, 31. 5.,
Demis Vergilas,
Kolomban 77, 6280 Ankaran.

Koker španjeli (SLRKš):

O: 4/I, m: 4/I, 8. 9.,
Peter Marn,
Dol. Brezovo 19,
8283 Blanca.

Kinološka zveza Slovenije
Ljubljana, 24. 7. 2007

Nečistopasemski psi goniči se ne smejo uporabljati pri lovu v Sloveniji!

Komisija za strokovna vprašanja pri Kinološki zvezi Slovenije se je zaradi številnih vprašanj in nejasnosti ter pritožb odločila objaviti sprejete sklepe glede **problematike nečistopasemskih psov goničev**.

1. Komisija za strokovna vprašanja KZS je v skladu s 16. in 17. členom *Pravilnika o strokovnem delu KZS* ter 1. točko pravilnika FCI za vzrejo pasemskih psov 26. 8. 2005 sprejela sklep št. 34, v skladu s katerim se ne izda rodovnih listin SLR za vse potomce paritvenih kombinacij psov različnih pasem lovskih psov, in sicer:

- paritev kratkodlaki istrski gonič x posavski gonič;
- paritev planinski gonič x bavarski barvar;
- paritev resasti istrski gonič x bretonski ptičar

2. Komisija za strokovna vprašanja KZS je v skladu s 16., 17. in 39. členom *Pravilnika o strokovnem delu KZS* s sklepom št. 56 z dne 14. 3. 2006 **preklicala vse izdane listine Začetni register mladih psov nove pasme goničev, ki jih je nepooblaščen izdala Vzrejna komisija za goniče KZS.**

Obrazložitev: Vzrejna komisija za goniče je leta 2005 nepooblaščen izdajala dokument *Začetni register mladih psov nove pasme goničev* za mladiče iz legel staršev različnih pasem zaradi registracije novih pasem. To pa je bilo povsem v nasprotju z veljavnimi predpisi FCI (Mednarodne kinološke zveze) in Kinološke zveze Slovenije.

Vse lastnike psov iz navedenih paritvenih kombinacij obveščamo, da so potomci takih paritev **nepasemski** in se v skladu s 3. in 4. členom *Pravilnika o uporabi lovskih psov v loviščih* (objavljen v *Ur. listu RS*, 17. 11. 2002) **ne smejo uporabljati za lov.**

Predsednica Komisije za strokovna vprašanja KZS
Marta Bandur

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV v sodelovanju z LKD Ptuj

organizira

30. MEMORIAL BOGDANA SEŽUNA

Mednarodna širša poljska preizkušnja (ŠPP) ptičarjev – CACIT – FCI

Preizkušnja bo 13. in 14. oktobra 2007.

Prispevek za preizkušnjo, 35 €, za psa vplačate na račun Društva ljubiteljev ptičarjev: 0201 0025 3852 458, s pripisom »za ŠPP-SM 2007«. Prispevek mora biti na račun društva vplačan pred prireditvijo! Če bodo vodniki prispevek poravnali v gotovini šele na prireditvi, bo znašal 40 € za psa.

Vse dodatne informacije: Andreja Strajnar; 041/484-242.

Pogoji za prijavo psa na preizkušnjo: telesna ocena najmanj prav dobro, opravljena PZP z najmanj 45 točkami, JZP z najmanj 165 točkami ali PP/ŠPP ali VUP z najmanj II. n. r. Psi iz tujine morajo imeti poleg najmanj prav dobre telesne ocene opravljeno tudi preizkušnjo v delu na polju in v vodi. Čitljivo napisane prijavnice s fotokopijo obeh strani rodovnika in potrdom o plačanem prispevku za preizkušnjo pošljite na naslov: DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV, Župancičeva 9, 1000 Ljubljana.

Zadnji rok prijave: 1. 10. 2007.

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV v sodelovanju z LKD Gorenjske

organizira

DRŽAVNO POLJSKO PREIZKUŠNJO ZA PTIČARJE BRITANSKIH OTOKOV (PPA) s podelitvijo CACT – SLO

Preizkušnja bo 29. septembra 2007 na območju LKD Gorenjske.

Prijavnina: 35 € za psa.

Prijavnino vplačate pred prireditvijo na račun Društva ljubiteljev ptičarjev: 0201 0025 3852 458, s pripisom »za PPA 2007«.

Če bodo vodniki prijavnino poravnali v gotovini na sami prireditvi, bo le-ta znašala 40 € za psa. Vse dodatne informacije: Ivan Traven (041/387-903) in Andreja Strajnar (041/484-242).

Pogoji za prijavo psa na preizkušnjo: telesna ocena najmanj prav dobro, opravljena PZP. Psi iz tujine morajo imeti poleg najmanj prav dobre telesne ocene opravljeno tudi preizkušnjo naravnih zasnov.

Fotokopije obeh strani rodovnika in dokazila o plačilu prijavnine pošljite na naslov: DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV, Župancičeva 9, 1000 Ljubljana.

Zadnji rok prijave: 7. 9. 2007.

Dodatne informacije in prijavnica: www.pticarji.net

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV
in
LOVSKO-KINOLOŠKO DRUŠTVO PTUJ

prirejata

5. DRŽAVNO PRVENSTVO PTIČARJEV

za prehodni pokal sv. Huberta
s podelitvijo CACT – SLO, priznано od KZS.

Prvenstvo bo v soboto, 3. novembra 2007, v lovišču LD Sv. Marjeta niže Ptuj.
Zbor udeležencev bo na dan prireditve ob 8. uri pred lovskim domom LD Sv. Marjeta niže Ptuj, v Placerovcih 26 pri Gorišnici.

Prispevek za poravnano stroškov preizkušnje: 35 € poravnajte na račun LKD Ptuj:
0420 2000 0764 491 (NKB Maribor, PE Ptuj) ali pred začetkom na dan prireditve.

Vse dodatne informacije dobite po tel.: 02/745-02-81 (LKD Ptuj), 031/341-553 (M. Obrhan) in 031/619-609 (J. Horvat).

Pogoj: Za udeležbo na prvenstvu mora imeti pes/psica uspešno opravljeno JZP ali ŠPP.

Tekmovati je mogoče **posamič in ekipno**, oboje za *prehodni pokal*. Ekipo je treba prijaviti pred začetkom prireditve in jo sestavljata dva vodnika s psoma/psicama iz iste LD ali LKD.

Čitljivo izpolnjene prijavnice pošljite na naslov: LKD Ptuj, Potrčeva 45, 2250 Ptuj.

Prijavnici mora biti obvezno priložena **fotokopija obeh strani rodovnika**.

Število tekmovalcev je omejeno na 20!

Zadnji rok prijave: 15. 10. 2007.

**KINOLOŠKE PRIREDITVE LKD GORICA –
NOVA GORICA – JESEN 2007**

15. SEPTEMBER

PNZ JAMARJEV

Zbor ob 8. uri pri lovski koči LD Hubelj nad Lokavcem. Zadnji dan za prijavo 5. 9. 2007.

Vodniki, ki bodo želeli, bodo lahko s psi opravljali C-preizkušnjo za terierje in A-preizkušnjo za jazbečarje. **Vodniki morajo malo divjad za preskušanje psa prinesiti s seboj.**

6. OKTOBER

PNZ GONIČEV IN BRAK-JAZBEČARJEV

Zbor ob 8. uri pri lovski koči LD Nanos na Nanosu (Abram). Zadnji dan za prijavo 26. 10. 2007.

13. OKTOBER

**UPORABNOSTNA PREIZKUŠNJA V DELU PO UMETNEM
KS ZA VSE PASME LOVSKIH PSOV**

Zbor ob 8. uri pri lovski koči LD Sabotin na Sabotinu. Zadnji dan za prijavo 1. 10. 2007 (skupno največ 15 psov).

20. OKTOBER

PNZ GONIČEV IN BRAK-JAZBEČARJEV

Zbor ob 8. uri na strelišču LD Kanal v Ajbi. Zadnji dan za prijavo 10. 10. 2007.

20. OKTOBER

**PNZ ŠPANJELOV IN MLADINSKA TER JESENSKA
VZREJNA PREIZKUŠNJA PREPELIČARJEV**

Zbor ob 8. uri pri Gostišču Kogoj v Biljah. Zadnji dan za prijavo 10. 10. 2007.

27. OKTOBER

**JESENSKA VZREJNA PREIZKUŠNJA, ŠIRŠA POLJSKA
PREIZKUŠNJA IN POLJSKA PREIZKUŠNJA PTIČARJEV**

Zbor ob 8. uri pri lovski koči LD Čaven nad Gojačami. Zadnji dan za prijavo 17. 10. 2007.

Vodniki morajo spoštovati zadnji dan prijave (poštni žig!). Poznejše prijave ne bodo mogoče. Prijavite se tako, da na naslov: **LKD Gorica – Nova Gorica, Prešernova ulica 17, 5000, Nova Gorica**, pošljete obojestransko fotokopijo rodovnika psa, na kateri morata biti napisana tudi ime in priimek ter naslov lastnika psa. V prijavi mora biti navedeno, na katero preizkušnjo prijavljate psa. Na vseh prireditvah morajo imeti vodniki za svoje pse originalen rodovnik in knjižico o cepljenju, iz katere je razvidno, da je pes po predpisih cepljen proti steklini. Vodniki psov, ki bodo za preizkušanje potrebovali malo divjad, morajo le-to prinesiti s seboj.

Kinološki pozdrav!

Angel Vidmar,
predsednik LKD

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV
v sodelovanju z Zvezo lovskih kinologov Pomurja
organizira

**VSESTRANSKO UPORABNOSTNO
PREIZKUŠNJO PTIČARJEV (VUP)**

Preizkušnja bo 6. in 7. oktobra 2007 v lovišču LD Krog.
Zbor udeležencev bo 6. oktobra ob 8. uri v lovskem domu LD Krog.

Prispevek za plačilo stroškov preizkušnje, 30 €, vplačajte na TTR Društva ljubiteljev ptičarjev: 0201 0025 3852 458, s pripisom »za VUP 2007«. Če bodo želeli vodniki prispevek poravnati z gotovino na dan prireditve, bo znašal 35 €.

Vse dodatne informacije: **Vojko Pirher, 041/741-209.**

Pogoji za prijavo psa na preizkušnjo: telesna ocena najmanj dobro, opravljena PZP, JZP ali ŠPP. Psi iz tujine morajo imeti poleg najmanj dobre telesne ocene opravljeno tudi preizkušnjo in delu na polju in v vodi. Obvezno je uradno veterinarsko potrdilo o cepljenju proti steklini.

Preizkušnja bo potekala po **Pravilniku za vsestransko uporabnostno preizkušnjo ptičarjev (VUP)**. Za permato divjad bo poskrbel prireditelj, odrasle lišice (teža najmanj 3,5 kg) in poljskega zajca za vlečko pa naj tekmovalci prinesejo s seboj. Ovira bo postavljena po pravilniku VUP (čl. 90). Pri polaganju umetnega krvnega sleda bo uporabljena smnja kri.

Čitljivo izpolnjene prijavnice (Obrazec P, št. 1), na katerih mora biti pri krvni sledi **obvezno označeno, ali je pes pokazatelj ali oblačaj**, s fotokopijo obeh strani rodovnika in potrdilom o plačani startnini, pošljite na naslov: **DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV, Župančičeva 9, 1000 Ljubljana.**

Zadnji rok prijave: 20. 9. 2007.

Število udeležencev je omejeno na 10!

**KLUB LJUBITELJEV
PSOV JAMARJEV SLOVENIJE**

**PRIREDITVE V ORGANIZACIJI KLUBA
jesen 2007**

Vzrejni pregled z vzrejno preizkušnjo za JAZBEČARJE
29. septembra 2007; LD Brezovica.

Zbor ob 8. uri pred gasilskim domom v Notranjih Goricah.

Prijave z obojestransko fotokopijo rodovnika pošljite na naslov: Risto Verbič, Jobstova 4, 4226 Žiri, najpozneje do 19. septembra 2007.

Pogoji: telesna ocena prav dobro ali odlično in PNZ (ali vsaj preskus ostrosti) – I. ali II. nagradni razred (v primeru opravljenega preskusa priložite ocenjevalni list).

Vzrejni pregled z vzrejno preizkušnjo za TERIERJE
6. oktobra 2007; LD Vrhnika.

Zbor ob 8. uri pri kamnolomu Pod Čelom, Vrhnika (ob cesti Vrhnika–Horjul).

Prijave z obojestransko fotokopijo rodovnika pošljite na naslov: Risto Verbič, Jobstova 4, 4226 Žiri, najpozneje do 26. septembra 2007.

Pogoji: telesna ocena prav dobro ali odlično in PNZ (ali vsaj preskus ostrosti) – I. ali II. nagradni razred (v primeru opravljenega preskusa priložite ocenjevalni list).

Državna vsestranska uporabnostna preizkušnja za terierje
(VUP) - CACT 2007

20. oktobra 2007; LD Brestanica.

Zbor ob 8. uri pri lovskem domu LD Brestanica v Dolenjem Leskovcu.

Prijave z obojestransko fotokopijo rodovnika pošljite na naslov: Risto Verbič, Jobstova 4, 4226 Žiri, najpozneje do 10. oktobra 2007.

Pogoji: uspešno opravljen PNZ ali vzrejna preizkušnja. Če bo udeležencev manj od pet, bo preskušnja odpovedana. Kavcija za tekmovalce znaša 20 €. Nakažite jo na TRR kluba: 02010-0011664410 - NLB s pripisom »CACT«. Fotokopijo potrdila o vplačilu priložite prijavi. Ob udeležbi oz. morebitni odpovedi preizkušnje bomo kavcijo vrnili.

Državna vsestranska uporabnostna preizkušnja za jazbečarje (VUP) - CACT 2007

27. oktobra 2007; LD Slovenska Bistrica.

Zbor ob 8. uri pri lovskem domu LD Slovenska Bistrica.

Prijave z obojestransko fotokopijo rodovnika pošljite na naslov: Risto Verbič, Jobstova 4, 4226 Žiri, najpozneje do 17. oktobra 2007.

Pogoji: uspešno opravljen PNZ ali vzrejna preizkušnja. Če bo udeležencev manj od pet, bo preizkušnja odpovedana. Kavcija za tekmovalce znaša 20 €. Nakažite jo na TRR kluba: 02010-0011664410 - NLB s pripisom »CACT«. Fotokopijo potrdila o vplačilu priložite prijavi. Ob udeležbi oz. morebitni odpovedi preizkušnje bomo kavcijo vrnili.

POZOR!

Cenjene vodnike psov jamarjev obveščamo, da bo od vključno leta 2008 naprej pogoj za prijavo na vzrejni pregled **opravljen celotni PNZ**.

Dodatne informacije o prireditvah:

Damjana Švegelj: (04) 23-69-641 ali 041/396-041;
Risto Verbič: (04) 51-91-009 ali 031/329-708.

Mali oglasi

Orožje in optika

Prodaj karabinko Steyr Mannlicher, kal. .308 Win., novo, s str. daljnogledom Leupold 2,5 x; **češko bokarico**, mod. 3, kal. 7 x 57 R/12, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (Suhlova montaža). Za obe puški imam tudi strelivo in pripadajočo opremo. Ugodno! Tel.: 041/224-263.

Prodaj strelni daljnogled Habicht – Nova 6 x 42, s Suhlovimi montažnimi deli za bokarico. Cena 300 €. Tel.: (01) 895-15-96.

Prodaj izredno lahko boroveljsko **šibrenico** – brezpetelinko, kal. 16 – 16 (izdelek Borovnika; 1931) z lepo gravuro. Tel.: 041/414-514.

Prodaj pištolo Beretta 92 FS, kal. 9 x 19 mm, luger in **repetirko** CZ, kal. 8 x 57, s str. daljnogledom Meopta 3 – 9 x 42 (zasušna montaža). Vse je skoraj neuporabljeno. Tel.: 041/659-148.

Prodaj bock **šibrenico** Merkel Suhli 200 E, kal. 12/12, z ejektorji, odlično ohranjeno in **risanico** – **repetirko** 452 – 2E, kal. .22 WMR ZKM, s str. daljnogledom Pro-Lux 1,5 – 6 x 50 (osvetljen križ). Cena po dogovoru. Tel.: 031/334-753.

Prodaj naslednje lovsko in športno orožje: bokarico Brno Super, kal. 12/7 x 65 R; **bokarico** Brno ZH 324, kal. 12/7 x 57 R, z menjalnimi cevmi 12/12; **bokarico** ZH 308, kal. 12/7 x 65 R; **bokarico** Brno ZH 306, kal. 12/5,6 x 50 R Mag.; **trap šibrenico** Baikal (kal. 12/12), **šibrenico** Baikal, kal. 12/12/76; **šibrenico** Toz 34 + E, kal. 12/12; **šibrenico** Toz 34 + E, kal. 20/20/70; **trap šibrenico** Winchester (kal. 12/12); **repetirno risanico** Krico (Nemčija), kal. .243 Win.; **repetirno risanico** Siegert Graz, kal. 7 x 64; **karabinko** CZ, kal. .308 Win.; **karabinko** CZ Brno, kal. 9,3 x 62; **karabinko** Mannlicher Schöner, kal. 8 x 50 (puški sta opremljeni s str. daljnogledi – Suhlova in zasušna montaža); **pištolo** SigSauer 226, kal. 9 x 19 mm; **pištolo** FN Herstahl, kal. 9 x 19 mm; **pištolo** CZ 75, kal. 9 x 19 mm; **revolver** Smith & Wesson (6"), kal. .357 Mag. Tel.: 041/690-051 ali (03) 588-13-83.

Po ugodni ceni prodaj Competition matrico, kal. .243. Tel.: 031/331-253.

Prodaj rusko kombinirko Baikal IZH-94 Combo Gun, kal. .30-06 /12 (Suhlova montaža), str. daljnogled Norconia 6 x 40, nekaj **streliva** in **lovski kroj** št. 56, Tel.: 051/310-200.

Kupim uporabljano **kombinirko** Blaser BBF 95 ali BBF 97, kal. 20/.308.; 20/7 x 65 R ali 16/7 x 65 R. Tel.: 031/867-947.

Prodaj 200 kosov **nabojev**, kal. 7, 62 x 39, Seillier & Bellot, FMJ 8 gr (60 €). Tel.: 041/217-768.

Prodaj šibrenico – enocevko, kal. 12 ali jo zamenjam za MK puško. Tel.: 031/380-448.

Prodaj češko bokarico ZH, kal. 12/7 x 57 R, z naprožilom in str. daljnogledom Zeiss Jena 4 x 32 (Suhlova montaža). Cena 450 €. Tel. 041/746-628.

Prodaj rusko šibrenico – brezpetelinko, kal. 16 – 16. Puška je zelo dobro ohranjena in vredna oglada. Cena 210 €. Tel.: 041/985-496.

Kupim kombinirano puško, kal. 5,6 x 52 R Savage (ali 5,6 x 50 R Mag.)/20 Mag. (ali 12). Tel.: 031/383-922.

Prodaj karabinko Sava – Kranj, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom 3 – 9 x (Suhlova montaža). Tel.: 041/908-185.

Prodaj odlično ohranjeno boroveljsko **karabinko**, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom 6 x 42 Kahles (Suhlova montaža). Kopito je bogato okrašeno z rezbarijami (lovski motivi). Kupcu dodam strelivo. Naprodaj imam tudi nekaj druge lovske opreme. Tel.: (04) 574-14-13.

Kupim kombinirko kal. .308/20 Mag. Tel.: 041/908-185.

Prodaj risanico – prelamačo Sabatti, kal. 6,5 x 57 R, s str. daljnogledom Zeiss 6 x 42 (Suhlova montaža) in **polavtomatsko šibrenico** – enocevko FN Browning, kal. 12. Tel.: 041/791-982.

Prodaj dobro ohranjeno **tricevko** Merkel Suhli, kal. 12 – 12/7 x 65 R s str. daljnogledom Habicht 6 x 42 (Suhlova montaža). Tel.: 041/516-526.

Prodaj polavtomatsko risanico Browning, kal. .30 – 06 s str. daljnogledom Zeiss 6 x 42 (A4 križ), zasušna montaža (vse novo). Cena 1.599 €. Tel.: 031/395-396.

Prodaj italijansko **kombinirko** A. Zoli, kal. 12/7 x 65 R, s str. daljnogledom Prolux 1,5 – 6,5, z osvetljenim križem (Suhlova montaža) in menjalne cevi 12/12. Puška je zelo natančna. Vse novo. Cena 1000 €. Tel.: 031/250-030.

Prodaj polavtomatsko šibrenico Benelli M3 Super 90, kal. 12 in dvogled Swarovski SLC, 7 x 42 B. Tel.: 041/810-061.

Prodaj pištolo Walther PP, kal. 7,65 mm; PPK-L, kal. 7,65 mm, Walther – Manurhin PP, kal. 7,65 in Crvena Zastava M 70, kal. 7,65 mm. V poštev pride tudi **menjava** za druge vrste pištol ali revolverjev. Tel.: 041/500-200.

Prodaj češko bokarico CZ, kal. 12/7 x 57 R, z menjalnimi cevmi 12/12 in montiranim str. daljnogledom Zeiss – Jena (Suhlova montaža). Cena 800 €. Tel.: 051/603-412.

Prodaj revolver, kal. .357 Mag., cev 2". Tel.: 041/496-543.

Lovski psi

Prodaj mlade **hanovrske barvarje** (tigraste), leglo 8. 6. 2007. V leglu so 4 samčiči in 4 samicke. Tel.: ++381 63-83-289 ali ++381 63-23-57; Ljubiša.

Prodaj mladiče pasme **epagneul breton** (črno-beli), poležene 25. 4. 2007. So potomci odličnih in delovnih staršev (oče: PZP – 42 t, JZP 161 t; mati: PZP 49 t, ŠPP 188 t. Tel.: 040/754-854.

Prodaj 3 mesece starega **nemškega lovskega terierja**. Tel.: 041/533-822.

Prodaj nemške prepeličarje – serce, odličnih staršev. Tel.: 041/267-245.

Prodaj leglo beaglov (7. 7. 07). Psi so potomci odličnih delovnih staršev. Mati je bila zmagovalka uporabnostne tekme po KS in na PNZ dosegla odlično oceno (5/1) (uvožena je iz Anglije); Prodaj tudi **leglo resastih foksterierjev** (12. 7. 07); mati 5/1 s sledoglasnostjo 3. Psarna Lipovška; tel.: 040/354-590.

Prodaj 4 mesece stare **brak-jazbečarje** in **psico** iste pasme staro 3 leta. Tel.: (07) 308-78-21 ali 031/448-126.

Prodaj odlično leglo nemških ptičarjev – žimavcev, vrhunskih staršev. Tel.: 041/682-802, R. Kapušin, Gradac.

Prodaj mladiče pasme mali münsterlandec, poležene 30. 5. 2007. Matija Tonja, Sveti Duh 214, 4220 Škofja Loka. Tel.: 040/296-803.

Ugodno prodaj leglo vestfalskih brak-jezbečarjev (4. 7. 07), odličnih staršev. Tel.: (03) 581-33-25 ali 031/530-755.

Prodaj 2 mlada **hanovrska barvarja**, potomca odličnih staršev. Psa sta godna za oddajo. Tel.: 041/524-133, Janko.

Obetajoče leglo labradorcev bo na voljo v drugi polovici oktobra. Oba starša imata prvi delovni oceni in sta lovsko odlično uporabna. Tel.: 040/139-737, Krnjak.

Prodaj vrhunsko leglo **zlatih prinašalcev**. So potomci odličnih staršev; odličnih tudi v delu. Tel.: 041/657-900, Aleš Kreševič.

SEPTEMBER						
Datum	Luna	Sonce		zora/mrak (navt.)		
		vzide	zaide	vzide	zaide	začet. konec
1. So	21:16	11:25	6:22	19:41	5:13	20:50
2. Ne	21:46	12:50	6:23	19:39	5:15	20:48
3. Po	22:26	14:11	6:25	19:37	5:16	20:46
4. To	23:16	15:25	6:26	19:35	5:18	20:43
5. Sr	-----	16:28	6:27	19:34	5:19	20:41
6. Če	0:20	17:15	6:28	19:32	5:20	20:39
7. Pe	1:31	17:51	6:30	19:30	5:22	20:37
8. So	2:46	18:19	6:31	19:28	5:23	20:35
9. Ne	4:00	18:41	6:32	19:26	5:25	20:33
10. Po	5:11	18:58	6:33	19:24	5:26	20:31
11. To	6:20	19:14	6:35	19:22	5:28	20:29
12. Sr	7:27	19:29	6:36	19:20	5:29	20:27
13. Če	8:33	19:45	6:37	19:18	5:30	20:24
14. Pe	9:38	20:02	6:38	19:16	5:32	20:22
15. So	10:45	20:21	6:40	19:14	5:33	20:20
16. Ne	11:51	20:45	6:41	19:12	5:35	20:18
17. Po	12:59	21:15	6:42	19:10	5:36	20:16
18. To	14:03	21:54	6:43	19:08	5:37	20:14
19. Sr	15:02	22:44	6:45	19:06	5:39	20:12
20. Če	15:52	23:45	6:46	19:04	5:40	20:10
21. Pe	16:33	-----	6:47	19:03	5:41	20:08
22. So	17:05	0:56	6:48	19:01	5:43	20:06
23. Ne	17:31	2:12	6:50	18:59	5:44	20:03
24. Po	17:54	3:31	6:51	18:57	5:46	20:01
25. To	18:14	4:51	6:52	18:55	5:47	19:59
26. Sr	18:33	6:13	6:53	18:53	5:48	19:57
27. Če	18:54	7:35	6:55	18:51	5:50	19:55
28. Pe	19:17	9:00	6:56	18:49	5:51	19:53
29. So	19:46	10:27	6:57	18:47	5:52	19:51
30. Ne	20:23	11:53	6:58	18:45	5:54	19:49

Ugodno prodaj mladiče hanovrske krvosledce, odlične delovne linije in odlično ocenjenih staršev. Tel.: 041/387-903.

Prodaj nemške prepeličarje – serce, odličnih delovnih staršev, stare 7 tednov. Tel.: 041/960-314.

Oddamo 2 beagla z rodovnikom, samiško in samčka, odličnih staršev. Mladiči so bili skoteni 24. 5. 2007. Tel.: 041/827-095 ali 0039-349-380-96-99.

Prodaj odlično leglo madžarske kratkodlake vižle (odlična delovna linija). Mati: Vadaszfai Szello, 4/ PZP 47, JZP 158, HD – B; oče: Pitypang Magnas, 4/ PZP 47, ŠPP 200 I a n. r. HD– A, Ch – SLO, 3 x BOB. Vojeslav Krajnc, Žerjav 17, 2393 Črna na Koroškem. Tel.: 041/576-987 ali (02) 823-83-37; 041/611-959 ali 031/351-682.

Vzrejna komisija za barvarje pri KZS

in
ZLK Prekmurje

organizirata

13. DRŽAVNO TEKMO V DELU PO UMETNEM KRVNEM SLEDU

Zbor udeležencev bo v soboto, 15. 9. 2007, ob 8. uri pred lovskim domom LD CANKOVA na Cankovi (Prekmurje).

Tekmovanje bo potekalo po Pravilniku za samostojno tekmo v delu po umetnem krvnem sledu.

Prijavnino v višini 25 € nakažite na TR ZLK Prekmurje: NLB, d. d., št.: 02340-0255171008 s pripisom »za ZLK Prekmurje«.

Pogoj za udeležbo je opravljena UP po krvnem sledu!

Prijave s potrdilom o plačani prijavnini, obojestransko fotokopijo rodovnika in tel. številko pošljite tajniku VK do 10. 9. 2007 na naslov Alojz Drnovšek, C. 9. avg. 81, 1410 Zagorje.

Število udeležencev je omejeno, upoštevali bomo vrstni red prijav!

Za dodatne informacije se obrnite na vodjo prireditve, Iztoka Trčka; tel.: 041/715-160.

VK ZA BARVARJE
Bojan Deberšek

Prodaj leglo (7. 7. 2007). **brak-jazbečarjev**, jelenje rjave barve. Psi so potomci odličnih staršev (o: 5/I, m: 5/I). Tel.: 041/493-875 ali (03) 576-20-37.

Prodaj 2 leti starega kratkodlakega istrskega goniča. Ima odlično telesno oceno (prvak razreda mladih) in je odličen za lov na divje prašiče. Tel.: 031/390-172.

Prodaj nemško lovsko terierko, staro 4 mesece, odličnih staršev. Tel.: 051/312-664.

Prodaj izredno lepo leglo nemških ptičarjev – žimavcev, stari 3 mesece. Tel.: 031/429-019.

Prodaj bosanske barake (bosanske goniče). Psarna Bilanović, Konjic, BiH. Tel.: 00387/611-54-094.

Prodaj nemške prepelice – serce, odličnih staršev (leglo 24. 6. 2007). Tel.: 040/169-380.

Drugo

Izdelam vam pasti za polhe (3 vrste), zimske ptičje krmilnice in umetne valilnice za ptice duplarice (več vrst) ter **montiram lovske trofeje** na naravne podložne deščice. Tel.: (01) 895-15-96.

Izdelam gamsove čope (tudi divji prašič, jelen, jazbec). Informacije po tel.: (04) 51-41-181 ali 041/819-231, Basaj.

Izvezem vam logo vaše LD na lovsko srajco, kapo, jakno, nahrbtnik ipd. Tel.: 041/637-190.

molex
LOVSKA OBLAČILA
INDUSTRIJSKA CONA TRZIN
Dobrota 1
Telefon: 00 386 (01) 562 13 10
040/524-355

KROJŠTVO PEČOLER, s.p., Kranj
Tel.: 04/23-28-332
GSM: 031/711-055
kontakti naslov: joze.pecoler@tele-cable.net

Prodaj ustrojene kakovostne kožuhe lisic za žensko jakno. Tel.: 041/844-662.

Prodaj lovski krog Mura, št. 54, skoraj nov. Tel.: (01) 534-29-14.

Zelo ugodno prodaj terenško vozilo nissan terrano, 2,7 TDI, 1998, odlično ohranjen, kovinsko moder, s klimatsko napravo. Cena 6.900 €. Tel.: 041/217-768.

Sprejemam rezervacije za mladiče (teleta) navadne jelenjadi. Cena po dogovoru. Tel.: 051/652-682.

Prodaj race, fazane in jerebice za šolanje psov. Tel.: 041/717-464.

Hubertus
club d.o.o.
Ljubljana
Ribji trg 3
Tel.: 01/421 41 90
Faks: 01/421 41 91
GSM: 041/618 610
E-mail: hubertus.club@siol.net

MADŽARSKA
LOV NA DAMJAKA V RUKU
4 polpenzioni v luksuzni lovski koči, 3 dni organiziranega lova z vodenjem poklicnega lovca in terenska priprava trofeje ter odstrel damjaka z rogovjem
do 2 kg 1.000 €
do 2,5 kg 1.150 €
do 3 kg 1.550 €
do 3,5 kg 2.000 €
do 4 kg 3.200 €

JESENSKO-ZIMSKI LOV NA JELENA
4 polpenzioni v luksuzni lovski koči, 3 dni organiziranega lova z vodenjem poklicnega lovca in terenska priprava trofeje ter odstrel jelena z rogovjem
do 5 kg 1.200 €
do 6 kg 1.680 €
do 7 kg 2.400 €
do 8 kg 3.200 €

JESENSKO-ZIMSKI LOV NA MERJASCA
4 polpenzioni v luksuzni lovski koči, 3 dni organiziranega lova z vodenjem poklicnega lovca in terenska priprava trofeje ter odstrel damjaka s čekani
12 cm 800 €
do 14 cm 1.000 €
do 16 cm 1.200 €
do 18 cm 1.600 €

Vrhunska kakovost – sprejemljiva cena
LOVSKI DALJNOGLED 7 X 42 WP

- vrhunska kakovost slike
- izvirna vidljivost v mraku
- široko vidno polje
- polnjen z dušikom
- natančna nastaviteljivost
- 10-letna garancija
- cena: **207,00 €**

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

TEHNOOPTIKA
SMOLNIKAR, d.o.o.
1000 Ljubljana, Novi trg 2
tel. +faks: 01 426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

SERVIS
DALJNOGLEDI - SPEKTIVI
NIKON - SWAROVSKI
MEADE - BRESSER - ZEISS

Jeleni na Madžarskem že rukajo, ko berete te vrstice. Do konca septembra je mogoče uživati pri lovu na rukajoče jelene v bogatih madžarskih loviščih. Odstrel jelena z rogovjem, težkim 5 kg (150–160 CIC) za 900 €, v medalji za okrog 1.400 €. Odhod z organiziranim spremstvom PASAT-a bo 21. septembra.

Romunija: 3 dni lova v roku, polni penzion, prevoz po lovišču, odstrel damjaka s težo rogova do 3 kg stane 1.290 €. Odhod z organiziranim spremstvom PASAT-a bo 10. oktobra.

Volk v stepi Mongolije: 7-dnevni safari (september – november) vključno z vsemi (tudi letalskimi) prevozi po Mongoliji ter odstrelom 1 volka in 5 gazel za 2.790 €. Najzanesljivejši lov na volka na svetu! 1.490 € – za 7-dnevni safari septembra – oktobra v Namibiji.

Izjemno ugodne cene odstrelav trofejne divjadi: oris, hartebest 170 €, progasti in črnorepi gnu po 200 €, svinja bradavičarka 290 €, springbok 50 € ...

Pasat, d.o.o.
http://www.pasat.si > tel.: 01/428 37 40 > GSM: 041/728-143
> faks: 01/428 37 44 > e-pošta: info@pasat.si

KROJŠTVO

Slavnostne
lovske kroje,
srajce (tudi
z dolgimi
rokavi),
telovnike,
hubertus
plašče
in pelerine
izdelujemo
po meri.

ROŽMAN

Branko Rožman, s.p.
Erjavčeva 5, Brežice
GSM: 031/544 808
www.krojstvo-rozman.si
e-pošta: krojstvo-rozman@siol.net

OPTIČNE PIKE

Optične pike so namenjene za hitro streljanje in za streljanje v razmerah slabše vidljivosti.

RD 42
RD 30
RD 30H
RD 25H

Optična pika 3. generacije
Pasat

dolžina: 82 mm, teža: 119 g,
4 velikosti merne pike, 7 jakosti
ovirnih, optična slika:
108,50 €

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

**Pri nas vemo,
kaj lovci potrebujete!**

JORDAN

že od 14.300 EUR
3.427.000 SIT
4x4+reduktor

SUZUKI Avtohitla Jordan - Škofljica • 01/396 63 46 • www.avtohitla-jordan.si

PODPOLNOMA NOVI, LEGENDARNI JEEP
WRANGLER
2 ali 4 vrat, 2.8 DIESEL,
dvojna streha

Že za 29.990 EUR

Autocenter CHRYSLER JEEP DODGE, C.J.I. d.d., Leskova 2, Ljubljana 01/584-318

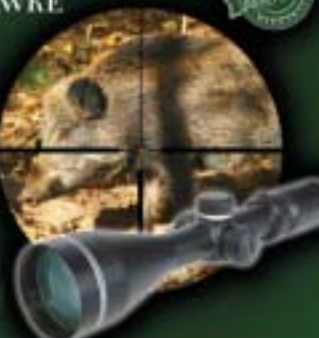
ACTYON SPORTS
4x4 Pick-up
z bogato opremo
od 18.075 EUR

SSANGYONG - C.J.I. d.d., Leskova 2, Ljubljana, 01/584-33-33, 0843-418

**STRELNI DALJNOGLEDI
ANGLEŠKE FIRME HAWKE**

Velika izbira strelnih daljnogledov z osvetlitvijo ali brez. Daljnogledi so polnjeni z dušikom, so odporni proti odsunu in imajo 5-letno garancijo.

ME 2x44 IN 164,83 €
ME 3,5-8x44 IN 188,62 €
ME 3,5-10x60 IN 224,09 €

Informacije in naročila: BELUGA d.o.o., Ljubljana; Tel: 01 25 10 880 ali 041 72 60 11

B-O-C-K

puškarstvo
lovska in ribiška trgovina

Podjetje za izdelavo in prodajo lovskega orožja, Drazgoška 1, 4000 Kranj, Tel.: 04/202-33-20, Faks: 04/202-60-00, Email: bock.kranj@siol.net, Url: www.bock.si

interclass
servis in prodaja vozil

Gorjupova 1, Ljubljana - VIC
(0)1 2000 940, 031 634 000
www.interclasscars.si

MAZDA
VOLVO
Ugodnosti za
člane LD.

Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena
LOVSKI SPEKTIV SANJU 15 - 45 x 60 WP

Izvršna vidljivost v mraku • vrhunska kakovost slike • polnjen z dušikom
dolžina: 33 cm • teža: 980 g • neoprenska torbica

CENA:
270,80 €

Beluga, d.o.o. • Ljubljana
Naročila in informacije: 01/ 25 10 880 ali 041/ 72 60 11

MAXXIS

Pnevmatike 4x4

INFORMACIJE PRI VAŠEM VULKANIZERJU
ALI PO TELEFONU (01) 759 15 00

FAMM COMMERCE, d.o.o.
Obrtna cona Logatec 10A

www.fammcommerce.si
info@fammcommerce.si

MA-SW MA-8060 radial MA-754 MA-751